Jaarstukken 2020

Juni 2021

Gemeente Leeuwarden

Inhoudsopgave

Samenstelling van het bestuur **3**
Leeswijzer **4**

1. Inleiding **6**
1.1 Inleiding **6**
1.2 Impact COVID-19 ..... **10**

2. Beleidsverantwoording **14**
2.1 Programma's **15**
2.1.1 Domein Sociaal 15
Programma Sociale basis *18*
Programma Jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning *27*
Programma Werk en inkomen *33*
2.1.2 Domein Fysiek 41
Programma Economie en toerisme *44*
Programma Wonen en milieu *51*
Programma Infrastructuur en mobiliteit *61*
Programma Ruimtelijke ordening *67*
Programma Beheer leefomgeving *73*
2.1.3 Domein Veiligheid 79
Programma Veiligheid *81*
2.1.4 Domein Bestuur en middelen 92
Programma Bestuur *94*
Programma Algemene baten en lasten *100*
2.1.5 Domein Overige lasten en baten 106
Algemene dekkingsmiddelen *106*
Overhead *108*
Onvoorziene uitgaven *112*
Vennootschapsbelasting *113*
2.2 Paragrafen **114**
2.2.1 Lokale heffingen 114
2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 117
2.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen 125
2.2.4 Financiering 130
2.2.5 Bedrijfsvoering 134
2.2.6 Verbonden partijen en andere samenwerkingsverbanden 140
2.2.7 Grondbeleid 153
2.2.8 Investeringsprogramma 157
2.2.9 Leeuwarden duurzaam 159
2.3 Voorgenomen budgetoverhevelingen **163**

3. Financiële rekening en balans **173**
3.0 Samenvatting **173**
3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling **175**
3.2 Financieel resultaat **183**
3.2.1 Financieel resultaat op hoofdlijnen 183
3.2.2 Toelichting op de voor- en nadelen 185
3.2.3 Toelichting verschillen tussen rekening en Turap 189
3.2.4 Financiële overzichten 192
3.2.5 Begrotingsrechtmatigheid 198
3.2.6 Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 207
3.2.7 Overzicht incidentele lasten en baten 209
3.2.8 EMU saldo 212
3.3 Balans **213**
3.3.1 Balans 213

3.3.2 Toelichting op de balans....216
3.3.3 Gebeurtenissen na balansdatum 245

Bijlagen 246
Bijlage A. Restantkredieten 247
Bijlage B. Verloop reserves en voorzieningen.... 252
Bijlage C. Gewaarborgde geldleningen en garanties 255
Bijlage D. Overzicht subsidies aan instellingen 263
Bijlage E. Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SiSa) 273
Bijlage F. Berekening financiële kengetallen.... 282
Bijlage G. Overzicht van baten en lasten per taakveld.... 285

Samenstelling van het bestuur

Burgemeester Sybrand Buma

Verantwoordelijk voor:

- Politie, Brandweer, integraal veiligheidsbeleid, openbare orde en handhaving
- Horecabeleid
- Europese/internationale zaken, VNG/VFG
- Grote stedenbeleid
- Communicatie en *Public affairs*

Wethouder Hilde Tjeerdema (D66)

Portefeuilles:

- Jeugdbeleid en Jeugdwet
- wet maatschappelijke ondersteuning, zorg en opvang: bovenregionaal
- Primair en voortgezet onderwijs
- Sport
- Publieke dienstverlening en burgerzaken
- Informatisering & automatisering

Wethouder Hein Kuiken (PvdA)

Portefeuilles:

- Financiën, bedrijfsvoering en personele zaken
- Cultuur, evenementen, stads- en regiomarketing, Historisch centrum Leeuwarden, *Legacy 2018*
- Wet maatschappelijke ondersteuning, zorg en opvang: lokaal
- Inkomen, armoedebeleid en schuldhulpverlening

Gemeentesecretaris Eelke de Jong

Verantwoordelijk voor: de gemeentelijke organisatie

Wethouder Friso Douwstra (CDA)

Portefeuilles:

- Economische zaken, acquisitie en werkgelegenheid
- Campussen, kennis en innovatie, beroeps- en hoger onderwijs
- Economische zaken en samenwerking met regiogemeenten
- Werk en Participatiewet
- Verkeer en vervoer

Wethouder Bert Wassink (PAL/GroenLinks)

Portefeuilles:

- Duurzame ontwikkeling, circulaire economie, gezondheidszorg
- Natuur, landbouw, recreatie en toerisme
- Beheer openbare ruimte, onderhoud kapitaalgoederen, monumenten en erfgoed
- Wijken- en dorpenbeleid
- Integratie en vluchtelingen

Wethouder Hein de Haan (PvdA)

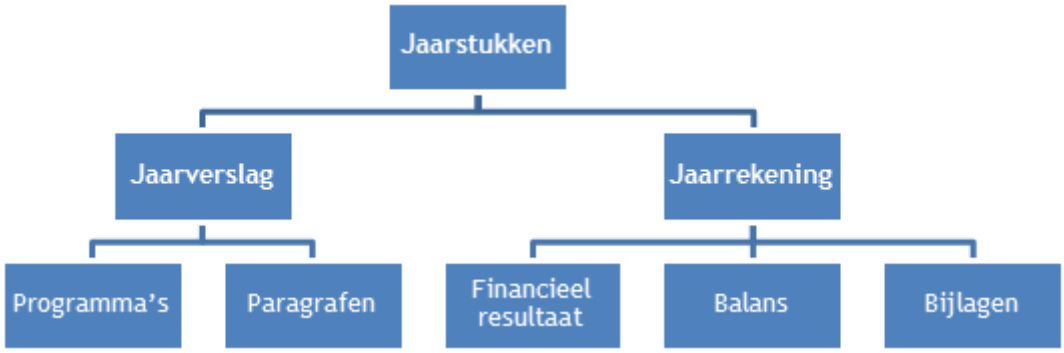
Portefeuilles:

- Ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling
- Volkshuisvesting
- Stads- en dorpsvernieuwing
- Bouw-, woon- en milieutoezicht, vergunningverlening
- Vastgoed en grondbedrijf

Leeswijzer

Hoofdstructuur jaarstukken
De opbouw van de jaarstukken is als volgt:

Figuur 1 Hoofdstructuur jaarstukken

Toelichting op de structuur
In hoofdstuk 2 staat de beleidsverantwoording, ook wel jaarverslag genoemd. De focus is gericht op het bereiken van de in het collegeprogramma 2018-2022 gestelde doelen en of er beleidsinhoudelijke of financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting 2020 zijn. Uitgangspunt is dat de uitvoering voor ongeveer 95% uit reguliere activiteiten bestaat. Dat zijn *going concern* taken (vermeld in de financiële overzichten met beleidsproducten aan het eind van ieder programma) waar minder politieke sturing op nodig is, zolang er geen essentiële beleidsafwijkingen zijn.

Het JAARVERSLAG bevat:
1. Vier domeinen die zijn afgeleid van het Collegeprogramma en de organisatieopzet: ***Sociaal***, ***Fysiek***, ***Veilig*** en ***Bestuur en middelen***. Ieder domein bevat:

- Een puntsgewijze samenvatting met eindconclusie.
- Een tekstuele toelichting op wat we hebben gedaan om de gestelde doelen te bereiken. Toegelicht wordt of doelstellingen zijn gerealiseerd, of dat het beter kan. Onderbouwd met activiteiten, cijfers en statistieken.
- Het overzicht van baten en lasten op het niveau van beleidsproducten. Het resultaat op een programma wordt toegelicht als t.o.v. de begroting sprake is van:
  · een afwijking op een beleidsproduct (onderwerp) > € 100.000;
  · afwijkingen die politiek van belang zijn;
  · structurele ontwikkelingen welke nog niet eerder vermeld zijn.
- Onderdeel van "Wat heeft het gekost" is ook een toelichting op de beleidsmatige en financiële voortgang van investeringen groter dan € 100.000.

2. Na Bestuur en middelen volgen de voorgeschreven overzichten: Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien.

3. In afzonderlijke paragrafen staat de beleidsverantwoording met betrekking tot de lokale heffingen en een aantal beheersmatige aspecten. Iedere paragraaf is een dwarsdoorsnede van de voorgaande domeinen op het gebied van:

- lokale heffingen;
- weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- onderhoud kapitaalgoederen;
- financiering;
- bedrijfsvoering;

- verbonden partijen en andere samenwerkingsverbanden;
- grondbeleid;
- investeringsprogramma 2020;
- Leeuwarden duurzaam.

Aan het eind van ieder domein zijn op basis van verplichte BBV-indicatoren verschillende maatschappelijke effecten van het beleid opgenomen. Voor de vergelijking hiervan met andere gemeenten wordt u verwezen naar: www.waarstaatjegemeente.nl. Voor zover niet specifiek vermeld, hebben statistische gegevens in het jaarverslag als bron: eigen registratie gemeente Leeuwarden.

De financiële rekening (JAARREKENING) vindt u in hoofdstuk 3 en verder. Het financieel resultaat en de toelichting daarop staat na een beschrijving van de waarderingsgrondslagen in paragraaf 3.1. De balans is toegelicht in paragraaf 3.3.

1. INLEIDING

1.1 Inleiding

Waar staan we

Inleiding
2020 was een uitzonderlijk jaar, dat in belangrijke mate werd gedomineerd door het COVID-19 virus. Sinds maart 2020 leven we in een andere werkelijkheid. Het virus en de daarmee gepaard gaande noodzakelijke gezondheidsregels, zoals het afstand houden en het dragen van mondkapjes, hadden allerlei directe en indirecte gevolgen voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en ook voor ons als gemeente. Winkels, kappers, sportscholen en horeca gingen verplicht dicht en ook de cultuursector kreeg het moeilijk. Toeristen, bezoekers, studenten en werkenden bleven weg uit onze binnenstad. Er ging veel tijd zitten in de handhaving van alle opgelegde regels en de openbare orde. De impact van het virus vroeg veel van ieders incasseringsvermogen.

Bestuurlijke hoofdlijnen
Tegen deze achtergrond doen we in deze jaarstukken verslag van de realisatie van verschillende plannen zoals de gemeente die zich voor 2020 had voorgenomen. De uitgevoerde plannen dragen bij aan de gestelde doelen uit het Collegeprogramma De kracht van samen (2018) en het Koersdocument Sociaal Domein (2018). Ook gedurende de pandemie zijn we blijven bouwen aan een inclusieve gemeente waarin iedereen mee kan doen. We hielpen zoveel mogelijk mensen aan het werk. Onze gezondheid kwam op de eerste plaats. Daarnaast zijn we blijven werken aan een sociaal, leefbaar, maar ook duurzaam en klimaatbestendig Leeuwarden. De crisis heeft hier en daar wel wat obstakels opgeworpen, maar tegelijkertijd ook tot diverse digitale en creatieve oplossingen geleid.

Het verloop van de crisis was grillig en de economische en maatschappelijke gevolgen bleken moeilijk in te schatten. Waar mogelijk hebben we als gemeente geprobeerd de effecten van de crisis te verzachten. Ondermeer door tegemoetkoming in heffingen en leges, en het toekennen van (Rijks)steun, bijvoorbeeld aan zelfstandigen. Het Rijk heeft ons ter compensatie in 2020 financiële middelen beschikbaar gesteld. Tegelijkertijd zijn we onze taken zo goed mogelijk blijven uitvoeren. Soms met wat aanpassingen en soms met vertragingen, zoals binnen sommige infrastructuurprojecten.

Enkele speerpunten
Ondanks de beperkingen door COVID-19 kon er gelukkig ook veel wél gerealiseerd worden. We noemen hier een paar zaken. De vernieuwing van de jeugdhulp is nog in volle gang. Dat het aantal cliënten in de jeugdzorg daalde is hoopgevend. Daarnaast was er een verschuiving te zien van zware en dure zorgtrajecten naar lichtere vormen. Ook verbeterde de samenwerking met zorgpartners binnen de maatschappelijke ondersteuning. Veel cliënten met maatschappelijke ondersteuning maakten in 2020 al een soepele overstap naar een andere zorgaanbieder.

Verder bleven we onverminderd bouwen aan een krachtig en duurzaam Leeuwarden. Ter stimulering van een duurzame, innovatieve en concurrerende economie ondersteunden we campussen en projecten als Circulair de Zwette. We subsidieerden innovatieprojecten. We stelden een

uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie op en brachten in het kader van vergroening de verschillende waarden van bomen, zoals oppervlaktes van boomkronen, schaduwwerking en waterafvang in beeld.

Op het terrein van de veiligheid had het virus misschien wel de meest zichtbare impact. Door het vele (digitale) thuiswerken daalde het aantal woninginbraken en steeg de cybercriminaliteit. De toenemende druk op de samenleving veroorzaakte stijgende overlast van drugs, drankgebruik, buren en jeugd. We verwachten dat deze stijgingen tijdelijk zijn. Dat we op niet al te lange termijn weer terug kunnen keren naar de stabiele veiligheidssituatie die de laatste jaren in Leeuwarden is opgebouwd.

Vervolg
Wij hebben grote zorg over de kwetsbaren in onze samenleving, waaronder ook ondernemers die in zwaar weer terecht zijn gekomen. Daarom zijn er plannen gemaakt, die deze mensen, de samenleving en onze economie moeten gaan helpen te herstellen. Het huidige collegeprogramma wordt de komende 2 jaar (financieel) voortgezet. We verwachten daarmee sterker uit de crisis te komen. Een belangrijke opgave voor 2021 is om de financiële schade en gevolgen van de pandemie zoveel mogelijk op te vangen en daar waar mogelijk impulsen te geven die het herstel versnellen.

Financieel resultaat

Ondanks, of dankzij het bijzondere COVID-19 jaar, heeft Leeuwarden een uitzonderlijk hoog rekeningresultaat over 2020, namelijk € 15,5 mln positief. In totaal € 17,2 mln wordt overgeheveld van 2020 naar 2021 door storting in de reserves Budgetoverheveling. Dit betreft bijvoorbeeld ook de reserveringen voor WTC-Cambuur (€ 4,5 mln). Dit project is in afwachting van de besluitvorming over een doorstart.

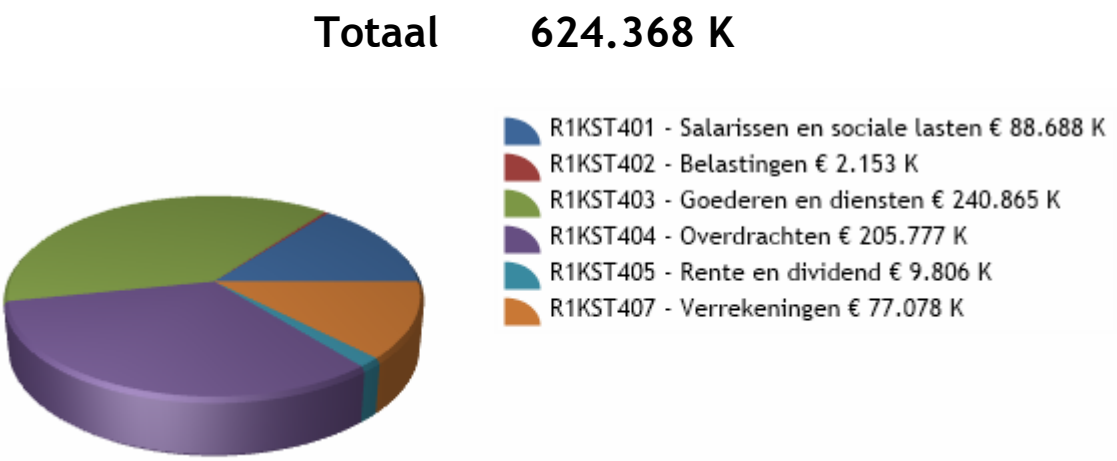
Het rekeningresultaat is vooral het gevolg van lagere uitgaven in het Sociaal domein dan voorzien in de begroting. Denk aan beperktere dienstverlening, minder zorggebruik en minder trajectbegeleiding aan bijstandsgerechtigden, maar ook aan onvoorziene Rijksbijdragen, bijvoorbeeld voor de uitvoeringskosten van de Tozo-regeling. Bijna de helft van het rekeningresultaat is toe te schrijven aan de gevolgen van COVID-19.

De schade door de COVID-19 crisis is in 2020 door middel van een monitor zo goed mogelijk gevolgd en ingeschat. Voor € 4,5 mln aan schadekosten (€ 1,7 mln gedekt door het Rijk, € 2,9 mln ten laste van de AR) is de begroting in 2020 nog gewijzigd. Leeuwarden heeft in totaal € 15 mln aan compensatiemiddelen ontvangen van het Rijk. Daarvan wordt € 7,7 mln meegenomen naar 2021. De rest ad € 5,6 mln (= € 15 - € 1,7 - € 7,7) is door het Rijk eind 2020 toegekend en is in de begroting 2021 direct aan de reserve budgetoverheveling toegevoegd.

We hielden in 2020 de financiële positie op peil. De bezuinigingspakketten uit de vorige Collegeperiodes zijn op een tweetal onderdelen na (Documentaire Informatievoorziening en Publieke dienstverlening) volledig afgerond. Het terugbrengen van de tekorten in de Jeugdzorg verliep in 2020 volgens plan. Met betrekking tot de Wmo is de achterstand in besparingen volledig ingehaald door extra inspanning van Amaryllis en de gemeente. Er is een stevig fundament gelegd voor het realiseren van de volledige Wmo-taakstelling van € 3,6 mln ingaande per 2021.

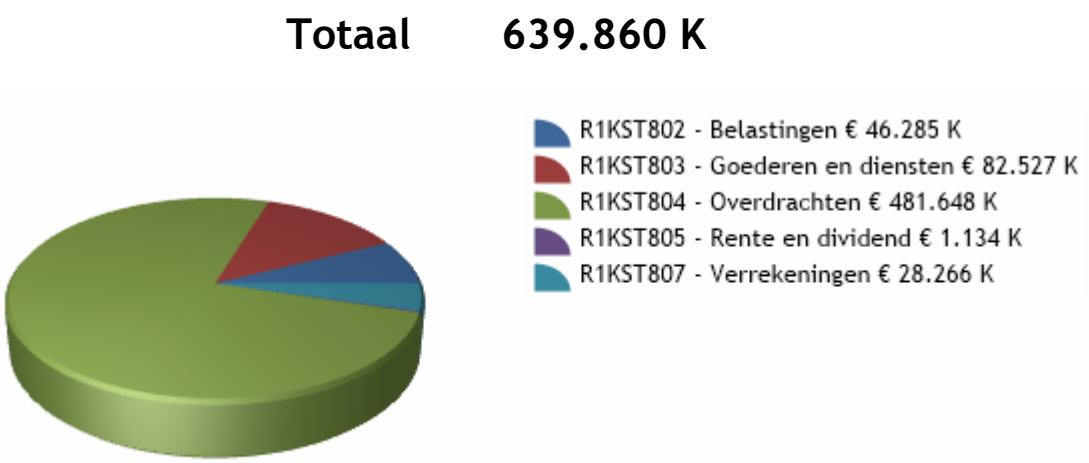
Hoe is het geld besteed?

Figuur 2 Lasten

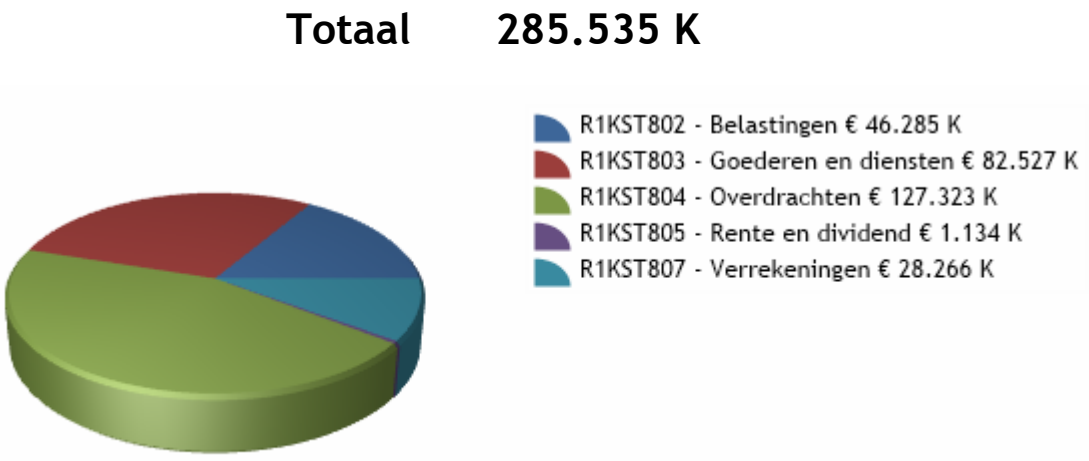

Hoe komt de gemeente aan haar geld?

Figuur 3 Baten

Figuur 4 Baten excl. algemene uitkering

Zichtbare resultaten

Veel ging er goed, maar er waren ook zaken die beter konden.

Top 5 van wat goed ging

1. De uitvoering van de Wmo is opnieuw aanbesteed en een nieuwe werkwijze succesvol ingevoerd. Veel cliënten zijn in de loop van 2020 al overgestapt naar nieuwe aanbieders.
2. Er is snel en goed geïntervenieerd in ondermijnende criminaliteit door een collectieve aanpak van politie, het RIEC, het Openbaar Ministerie en de gemeente.
3. Diverse grote en risicovolle demonstraties in Leeuwarden verliepen ordelijk en veilig door de gezamenlijke inzet van politie, Openbaar Ministerie en gemeente.
4. Er zijn bijna 200 woningen/kavels in de Zuidlanden verkocht.
5. De mobiliteitslobby en aanlevering van bouwstenen voor het Deltaplan, gericht op een beter bereikbaar en sterker Noord-Nederland.

Top 5 van wat beter kan

1. Aandachtspunt is de vorming van de buurt- en dorpskamers die door COVID-19 nog niet in de volle omvang kunnen opereren.
2. We gaan onverminderd verder met de preventie en vroegsignalering van schulden, passende schuldhulpverlening en het bevorderen van inkomensondersteuning.
3. Verminderen van de jeugdoverlast die is ontstaan omdat de jongeren langdurig beperkt zijn in hun sociale leven door de COVID-19 maatregelen.
4. Verminderen van drugs- en drankoverlast in vooral de Binnenstad en de wijken rondom de Binnenstad.
5. Vaker logische partners in noordelijk verband opzoeken, omdat op noordelijke schaal nu een aantal gezamenlijke opgaven liggen.

Een nadere toelichting op bovengenoemde zaken is te lezen in de verschillende programma's.

1.2 Impact COVID-19

Inleiding
Het afgelopen jaar stond in belangrijke mate in het teken van de nieuwe werkelijkheid waarin wij sinds maart 2020 leven. Het COVID-19 virus heeft allerlei directe en indirecte gevolgen voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en ook voor ons als gemeente.
Door vaccinatie is er inmiddels hoop op het in toom houden van de verspreiding van het virus in de toekomst en kunnen de maatregelen weer versoepeld worden. Maar de economische en maatschappelijke gevolgen blijven moeilijk in te schatten. In deze paragraaf bieden we een overzicht van de impact van COVID-19 op onze gemeente en de jaarstukken 2020. Nadere toelichtingen staan in de diverse programma's of in het rekeningresultaat.

Impact
Door COVID-19 hadden diverse ondernemers het zwaar. Winkels, kappers, horeca en culturele instellingen gingen dicht. Wijkgebouwen werden gesloten. Toeristen, bezoekers, studenten en werkenden bleven weg uit onze binnenstad. De parkeeropbrengsten liepen drastisch terug. Veel inwoners hielden zich prima aan alle COVID-19 regels. Maar dat werd naarmate de tijd verstreek steeds lastiger. Het aantal demonstraties nam toe. Verschillende groepen jeugd veroorzaakten steeds meer overlast. Handhaving van de openbare orde en veiligheid vergde gaandeweg veel extra capaciteit van handhavers.
Sommige mensen raakten in financiële moeilijkheden. Er werd meer gebruik gemaakt van inkomensondersteuning en de mogelijkheid tot kwijtschelding van belastingen ten opzichte van andere jaren.
Op een aantal terreinen werd onvermijdelijk een minder groot beroep gedaan op de gemeentelijke dienstverlening, zo verminderde de aanvragen voor jeugdzorg en Wmo. Minder mensen konden aan een baan geholpen worden. De energiecoach legde minder huisbezoeken af. De dienstverlening aan inburgeraars moest worden beperkt. Fysiek contact werd digitaal contact of er werd naar andere manieren gezocht om met bewoners te communiceren, zoals in digitale spreekkamers.
Sommige projecten, pilots en onderzoeken konden niet volgens plan worden uitgevoerd, en werden stopgezet, verlengd of op een alternatieve kleinschalige manier uitgevoerd, dat gold bijvoorbeeld voor Voedsel Verbindt en Operatie steenbreek.
Ondanks de grote impact van COVID-19 op diverse beleidsterreinen, konden de taken op veel andere terreinen onveranderd worden uitgevoerd. Bestuur en organisatie hebben zich aangepast aan de nieuwe werkelijkheid, hebben de gemeente draaiende weten te houden en zijn tegelijkertijd belangrijke besluiten blijven nemen, bijvoorbeeld over kunst en cultuur, grondstoffenbeleid en evenementenbeleid.

Maatregelen en gevolgen voor de begroting 2021
In de loop van 2020 zijn besluiten en maatregelen genomen om de gevolgen van de crisis te verzachten, zoals beleidsregels subsidieverlening in verband met COVID-19, het niet heffen van precariobelasting terrassen, tegemoetkoming privaatrechtelijke vorderingen en kwijtschelding van leges voor evenementen. Burgemeester en college hebben de raad door middel van brieven regelmatig geïnformeerd over de ontwikkelingen rondom de COVID-19 crisis.
Ook had de crisis invloed op de voorbereiding van de begroting 2021 en de daaraan voorafgaande Midterm review. Deze tussenevaluatie van het collegeprogramma werd qua planning en inhoud doorkruist door het uitbreken van de COVID-19 crisis en moest aangepast worden in samenspraak met de gemeenteraad. Besloten werd tot voortzetting van het collegeprogramma en de urgente issues die daarin genoemd staan, om idealiter sterker uit de crisis te kunnen komen. Ook werd vastgehouden aan lange termijn doelen en ambities op het terrein van duurzaamheid, cultuur en digitalisering, zodat geen stilstand hoeft op te treden. Naast ondersteuning van kwetsbaren willen we onze energie op korte termijn richten op herstel en innovatie van de Leeuwarder economie.

Compensatie
In 2020 heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld voor het opvangen van de schade als gevolg van COVID-19. De middelen zijn in drie stappen beschikbaar gekomen: juni, september en december en de gemeente Leeuwarden heeft in totaal € 14,971 mln ontvangen. Een groot deel van deze middelen is in 2020 niet ingezet; in 2020 is ten laste van deze middelen voor € 1,653 mln toegevoegd aan specifieke begrotingsposten. Het restant van het bedrag dat in 2020 is ontvangen, is via de reserve budgetoverheveling naar 2021 doorgeschoven. Dat betreft € 7,743 mln. Het laatste deel (€ 14,971 - € 1,653 - € 7,743 = € 5,575 mln) is door het Rijk eind 2020 toegekend en is in de begroting 2021 direct aan de reserve budgetoverheveling toegevoegd. Dit betekent dat de reserve budgetoverheveling € 13,318 omvat.

Schakel in de uitvoering van inkomensondersteunende maatregelen
Naast deze compensatiegelden is de gemeente ook belangrijke schakel geweest in de uitvoering van Rijksmaatregelen, namelijk als uitvoerder van de inkomensondersteunende maatregelen die door het Rijk zijn getroffen: de Tozo c.a.. Het Rijk heeft voor de uitvoeringskosten van de Tozo-regeling een vergoeding beschikbaar gesteld.

Tabel 1 Overzicht compensatiemiddelen **Bedragen x € 1.000**

	Bedrag	Begrotings-wijziging 2020	Stelpost Corona
1e Compensatiepakket			
Lokale culturele voorzieningen	0,508	0,000	0,508
Inhaalvraag Jeugdzorg	0,313	0,000	0,313
Inhaalvraag Wmo	0,094	0,000	0,094
Meerkosten Zorg (via DU MO)	3,228	0,000	3,228
Meerkosten Zorg (via DU VO)	0,206	0,000	0,206
Derving toeristenbelasting	0,094	0,000	0,094
Derving parkeerbelasting	0,440	0,440	0,000
Kosten noodopvang peuters cruciale beroepen	0,072	0,000	0,072
Sociale werkvoorziening	0,632	0,632	0,000
Noodopvang kinderen ouders cruciaal beroep	0,142	0,000	0,142
Eigen bijdrage Wmo abonnementstarief	0,167	0,000	0,167
Subtotaal	5,896	1,072	4,824
2e Compensatiepakket			
Kosten verkiezingen	0,230	0,230	0,000
Inkomstenderving Precario, Markten en Evenementen	0,074	0,000	0,074
Lokale Culturele Voorzieningen	0,503	0,000	0,503
Buurt- en dorpshuizen	0,137	0,000	0,137
Toezicht en Handhaving	0,378	0,000	0,378
Vrijwilligersorganisaties Jeugd	0,050	0,000	0,050
SW Bedrijven	0,351	0,351	0,000
Subtotaal	1,723	0,581	1,142
3e Compensatiepakket			
TM Aanvullend pakket re-integratie Par. 2.2.1	2,336	0,000	2,336
TM Impuls re-integratie Par. 2.2.1	0,869	0,000	0,869
TM Gemeentelijk Schuldenbeleid Par. 2.2.2	0,450	0,000	0,450
TM Bijzondere bijstand Par. 2.2.2	0,156	0,000	0,156
TM Continuïteit van zorg (COVID-19) Par. 2.2.3	0,163	0,000	0,163
TM Compensatie Quarantainekosten Par. 2.2.5	0,032	0,000	0,032

	Bedrag	Begrotings-wijziging 2020	Stelpost Corona
DU Cultuurmiddelen Par. 3.2.1	0,892	0,000	0,892
DU Crisis dienstverlening (COVID-19) Totaal Par. 3.2.2	2,107	0,000	2,107
DU Extra kosten 2e Kamerverkiezingen Par. 3.2.4	0,158	0,000	0,158
IU Beschermd Wonen Par. 3.2.8	0,189	0,000	0,189
subtotaal	7,352	0,000	7,352
Eindtotaal	14,971	1,653	13,318

Monitoring schade
De schade in 2020 is in de loop van 2020 door middel van een monitor zo goed mogelijk gevolgd en ingeschat tot einde jaar. Op basis van die inschatting is medio 2020 bij het vaststellen van de financiële positie voor de begroting 2021 en meerjarenraming uitgegaan van een kostenpost van € 3,4 mln waarvoor in de begroting 2020 geen dekking aanwezig was en daarmee ten laste zou komen van de Algemene Reserve. Ofwel: de startpositie 2021 is verlaagd met de vermoedelijke kosten in 2020 als gevolg van de COVID-19 crisis. De middelen uit de drie compensatiepakketten zijn dus niet gematched met de mogelijke kosten die via de monitor in 2020 in beeld kwamen. Aan het einde van 2020 is ten laste van de Algemene Reserve vanwege de verwachte kosten de begroting gewijzigd, maar niet voor het volledige bedrag van deze verwachting (€ 3,4 mln) maar voor € 2,9 mln. Tot dit bedrag uit de monitor was voldoende zekerheid om een begrotingswijziging op te baseren.

Financiële gevolgen voor de jaarrekening
Uit de analyse van het rekeningresultaat van € 15,5 mln blijkt dat met betrekking tot:
a. de verhoogde budgetten ad. € 1,653 mln ten laste van de ontvangen compensatie van het Rijk, volledig zijn gerealiseerd en er dus geen afwijkingen zijn ontstaan die bijdragen aan het rekeningresultaat.
b. de extra budgetten in de hiervoor bedoelde wijziging van € 2,9 mln ten laste van de Algemene Reserve voor met name bedrijfsvoering, derving legesopbrengsten en extra kosten Veiligheid grotendeels ook benut zijn voor schade als gevolg van COVID-19. Er is voor € 290.000 niet aan lasten gerealiseerd die wel waren voorzien. Deze afwijking maakt dus deel uit van het rekeningresultaat.
c. uit de analyse van het rekeningresultaat blijkt verder dat met name in het Sociaal domein (Jeugdzorg, Wmo en Participatie) in 2020 sprake is van lagere uitgaven dan voorzien in de begroting. Het ongewoon hoge rekeningresultaat 2020 is voor een aanzienlijk deel hieraan toe te schrijven. De achtergrond van deze lagere kosten is zeer waarschijnlijk COVID-19, maar het oorzakelijk verband is niet altijd exact aan te geven of aantoonbaar. De afwijkingen groter dan € 0,5 mln komen aan de orde in 3.2.2 Toelichting op de voor- en nadelen. De voordelige afwijkingen met een vermoedelijke COVID-19 achtergrond tellen op tot een bedrag van circa € 6,85 mln.

Tabel 2 Overzicht voordelige afwijkingen als gevolg van COVID-19 **Bedragen x € 1.000**

Onderwerp	Bedrag
Jeugdzorg en Wmo	3,7
Wet Sociale Werkvoorziening	0,45
Vizier op Werk en instrumentenbudget	0,34
Uitvoering Tozo-regeling	1,6
Armoede en schuldhulpverlening	0,13
Rijksbijdrage en subsidie aan culturele instellingen	0,25
Onderwijsachterstandenbestrijding	0,38
Totaal	6,85

Op hoofdlijnen kan de conclusie worden getrokken dat naar schatting circa 46% (€ 0,29 mln + € 6,85 mln = € 7,14 / € 15,5 mln = 46%) van het rekeningresultaat toegeschreven kan worden aan COVID-

19. Voor een toelichting op het totale rekeningresultaat, en dus ook het niet-COVID deel wordt verwezen naar paragraaf 3.2.2.

Vervolg
In 2021 wordt doorgegaan met het monitoren van de mogelijke schade. In de begroting 2021 zijn daarvoor een aantal buffers ingebouwd waarvan de structurele stelpost van € 1 mln de kern vormt. Later in 2021 zal nader beoordeeld worden of voor 2021 aanvullende maatregelen nodig zijn omdat er dan ook meer zicht zal zijn op wat er zich in 2021 nog voor zal doen. De ontvangen compensatiemiddelen van het Rijk zullen ingezet worden voor het herstel. In het voorjaar 2021 besloten college en raad over hoe de compensatiemiddelen ingezet gaan worden voor het opvangen en herstellen van schade die door COVID-19 is ontstaan en nog mogelijk gaat ontstaan.

2. BELEIDSVERANTWOORDING

2.1 Programma's

2.1.1 Domein Sociaal

Portefeuillehouders: *Friso Douwstra, Hein Kuiken, Hilde Tjeerdema en Bert Wassink.*

Strategisch algemeen doel
Iedereen doet mee in Leeuwarden.

Successen

1. De implementatie van de werkwijze en aanbesteding Wmo per 2021 is met succes afgerond waarbij veel cliënten in de loop van het jaar al een soepele switch hebben gemaakt naar de nieuwe aanbieders die formeel per 2021 starten.
2. De samenwerking met partners in het realiseren van de transformatie binnen de maatschappelijke ondersteuning is het afgelopen jaar verbeterd.
3. Het gebruik van de bijstand is in 2020, ondanks de COVID-19 crisis, met maar 1,5 % (84 uitkeringen) toegenomen terwijl er landelijk sprake is van 3% groei.

Verbeterpunten

1. Aandachtspunt is de vorming van de buurt- en dorpskamers die door COVID-19 nog niet in de volle omvang kunnen opereren.
2. We gaan onverminderd verder met de preventie en vroegsignalering van schulden, passende schuldhulpverlening en het bevorderen van inkomensondersteuning.
3. Het succes van LF2018 heeft, door het niet doorgaan van geplande activiteiten vanwege COVID-19, nog onvoldoende doorzetting kunnen krijgen.

Wat heeft het in totaal gekost?

Tabel 3 **Bedragen x € 1.000**

Domein R2DOM001 - Sociaal	Begroting lasten	Begroting baten	Begroting saldo	Rekening lasten	Rekening baten	Rekening saldo	Rekening t.o.v. begroting saldo
R2PRG005 - Werk en inkomen	156.051	102.179	-53.872	155.296	107.975	-47.320	6.552
R2PRG020 - Sociale basis	65.879	10.512	-55.366	64.660	10.276	-54.384	982
R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning	167.568	5.818	-161.750	161.205	4.765	-156.440	5.310
Totaal 2020	**389.497**	**118.509**	**-270.988**	**381.161**	**123.017**	**-258.144**	**12.844**

Impuls Sociale Investeringen

Tabel 4 **Bedragen x € 1.000**

Impuls Sociale Investeringen (ISI)	2020	2021	2022
Startbudget (via overheveling)	128,55	71,55	141,55
Motie: Noodhulp vluchtelingen	-30,00	-30,00	
Motie: Stichting Present	-3,00		
Motie: Frysk Taalbelied	-24,00	p.m.	
Aanvulling ISI (1e begr. wijziging 2021)		100,00	100,00
Totaal	**71,55**	**141,55**	**242,55**

Eindconclusie

In de Sociale basis zien we dat er ondanks de beperkingen door COVID-19 ook veel wél kan. Bewoners realiseren samen mooie projecten in hun wijken en een groot deel van de plannen van de wijken- en dorpenprogramma's is doorgegaan. Met de inzet van jeugdondersteuners zijn verdere stappen gezet om kinderen en jongeren beter voor te bereiden op het verkrijgen van werk en het leiden van een gezond leven, is de voorschoolse educatie uitgebreid, ontwikkelen de Integrale Kindcentra zich verder en is de opheffingsnorm aangepast om kleine scholen te behouden.

Daarnaast is samen met ervaringsdeskundigen veel aandacht besteed aan inclusie, toegankelijkheid en laaggeletterdheid om de kloof van ongelijkheid te overbruggen.
In 2020 zijn we gestart met de uitvoering van het Lokaal Sportakkoord en zijn er al initiatieven ingediend.

Veel culturele en gesubsidieerde instellingen zijn, terwijl hun activiteiten voor een groot deel stillagen, mede door subsidies in stand gehouden om een doorstart te kunnen maken in 2021. Festivals- en evenementen konden door COVID-19 niet doorgaan. Het succes van LF2018 heeft, door het niet doorgaan van geplande activiteiten, onvoldoende doorzetting kunnen krijgen.

Het HCL bleef de spilfunctie vervullen voor het erfgoed van Leeuwarden door onder meer succesvolle virtuele rondleidingen en met het kunstwerk 'het DNA van Leeuwarden' met de 17.000 reageerbuisjes die bewoners en bezoekers van Leeuwarden in 2018 vulden.

De vernieuwing van de Jeugdhulp en de maatschappelijke ondersteuning stond in 2020 centraal en binnen de financiële kaders de zorg verlenen die nodig is. De transformatie van de jeugdhulp is nog in volle gang en de resultaten tot nu toe zijn hoopvol door de invoering van resultaatsturing en de invoering van een Expertteam bij de toegang tot de zorg. Het aantal cliënten in de jeugdzorg daalt en de verschuiving van zware intensiteiten en dure zorgtrajecten naar lichtere vormen van zorg zet zich door waardoor de taakstelling tot en met 2020 is gerealiseerd.

De implementatie van de 'nieuwe' Wmo is met succes afgerond, waarbij veel cliënten in de loop van het jaar al een soepele switch hebben gemaakt naar de nieuwe aanbieders die formeel per 2021 starten. De afspraken met de Wmo aanbieders hebben ook geleid tot het realiseren van de taakstelling Wmo. Aandachtspunt is de vorming van de buurt- en dorpskamers die door COVID-19 nog niet in volle omvang kunnen opereren. Verder is de samenwerking met partners in het realiseren van gezamenlijke doelen binnen de maatschappelijke ondersteuning het afgelopen jaar verbeterd. Zo kunnen ouderen steeds langer in hun eigen omgeving blijven wonen en neemt ook de vergrijzing toe door voorzieningen en een gezondere levensstijl. Deze beide ontwikkelingen hebben als de keerzijde dat de kosten voor Hulp bij Huishouden en Wonen, Rollen en vervoer in 2020 én de komende jaren toeneemt.
De jeugdzorg- en Wmo aanbieders zijn het afgelopen jaar gecompenseerd voor de gederfde inkomsten en de meerkosten van COVID-19 waarbij de landelijke richtlijnen zijn toegepast.
Het gebruik van de bijstand is in 2020, ondanks de COVID-19 crisis, met maar 1,5 % (84 uitkeringen) toegenomen terwijl er landelijk sprake is van 3% groei. We zien dat onze re-integratie instrumenten ook in de COVID-19 tijd werken. Desondanks is er grote zorg over de kwetsbaren in onze samenleving. Daarom zetten we stevig op het programma Onderwijs, Economie en Arbeidsmarkt waarin de drie sporen samenkomen. Daarnaast gaan we onverminderd verder met de preventie en vroegsignalering van schulden, passende schuldhulpverlening en het bevorderen van inkomensondersteuning. Uit de cijfers zien we hierin een positieve ontwikkeling.

De gevolgen van COVID-19 voor zelfstandige ondernemers in Friesland heeft met de uitvoering van de Tozo-regeling tot een mega klus geleidt voor het Bureau Zelfstandigen Fryslân. Onder grote tijdsdruk zijn totaal ruim 15.000 Tozo-beschikkingen afgegeven en is € 63 mln uitgekeerd. Voor de

uitvoering van de regeling is binnen enkele weken door een team uit de hele organisatie een robot gebouwd om een deel van de taken te automatiseren voor een vlotte doorstroom van de aanvragen.

Het voordelig financieel resultaat van het Sociaal domein is € 12,9 mln. De resultaten groter dan € 1 mln zijn:

- Voor de Jeugdzorg en Wmo heeft de verwachte volumegroei, prijsontwikkeling en vertraging van de taakstelling zich niet voorgedaan waardoor incidenteel € 3,7 mln vrijvalt.
- De kosten van de bijstandsuitkeringen zijn minder hoog dan verwacht waardoor € 1,8 mln van het eigen risico deel vrijvalt.
- De uitvoeringskosten van de Tozo worden gedekt uit de bijdragen van het Rijk. Door inzet van eigen personeel ontstaat een incidentele meevaller van € 1,6 mln.
- De gewijzigde Rijksfinanciering in de Bbz leidt tot een incidenteel voordeel van € 1,2 mln.

Programma Sociale basis

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. De kracht van de mienskip is benut
Wij zijn ervan overtuigd dat het vergroten van de leefbaarheid en participatie in wijken en dorpen het beste resultaat heeft als de initiatieven uit de samenleving komen. Ondanks COVID-19 hebben bewoners ook in 2020 laten zien dat zij samen mooie projecten kunnen realiseren in hun wijken en dorpen. Met behulp van het Mienskipfonds zijn diverse bewonersinitiatieven mogelijk gemaakt. Bijvoorbeeld het realiseren van een buurttuin en het ontwikkelen van een dorpskwartetspel. De leefbaarheid en participatie zijn hierdoor bevorderd. Het heeft bijgedragen aan ontmoeten, sociale cohesie en participatie.

- ***Gevolgen COVID-19 opgevangen door wijken en dorpen***

Door COVID-19 zag het jaar er anders uit dan bij de aftrap van de plannen van de wijken- en dorpenprogramma's. Een groot deel van de plannen kon doorgang vinden, er zijn nieuwe plannen gesmeed (rekening houdend met de 1,5 meter afstand) en verbouwingen en werkzaamheden naar voren gehaald. De gemeente heeft contact gehouden met de besturen van de wijk- en dorpspanels en buurt-, wijk- en dorpshuizen en zoveel mogelijk op maat ondersteuning en advies geboden. Hierdoor zijn de besturen overeind gebleven en hebben zij zich, op een aangepaste manier, in kunnen zetten voor de bewoners in hun wijk en dorp.

- ***Verandering in het type aanvragen Mienskipsfonds***

In 2020 is een verandering in het type aanvraag te zien. Er komen steeds meer aanvragen binnen voor het subsidiëren van voorzieningen. Deze worden vooral ingediend door beroepsorganisaties zoals Integrale Kindcentra en scholen in de gemeente. Daarnaast vragen veel culturele instellingen subsidie aan voor community projecten. Veelal zijn dit theater-, of muziekvoorstellingen die samen met de buurt of dorp uitgevoerd worden. Met deze inzet is het budget voor het Mienskipsfonds in 2020 grotendeels besteed.

Ingediende aanvragen	39
Toegewezen	24
Afgewezen	11
Ingetrokken	4

Op basis van de evaluatie van het Mienskipsfonds in 2019 is in 2020 een aantal aanpassingen in de regeling doorgevoerd, zoals het budgetplafond per aanvraag en is het proces verder gestroomlijnd.

2. Door onderwijs wordt de kans op werk en een gezond leven vergroot
In 2020 heeft de gemeente samen met onderwijs- en kinderopvanginstellingen verdere stappen gezet om kinderen en jongeren beter voor te bereiden op het verkrijgen van werk en het leiden vaneen gezond leven.

- ***Integrale Kindcentra (IKC) zorgen voor integratie van onderwijs en opvang***

De IKC zijn gericht op een verdere integratie van onderwijs en opvang. Zo zijn ondersteuningstrajecten geboden op het terrein van ouderbetrokkenheid en het inrichten van een pedagogische ruimte binnen een IKC. Voor het delen van ervaringen zijn *learning communities* gestart. De doorgaande lijn tussen onderwijs en opvang is daarmee verbeterd. De subsidieregeling Kansen voor Kinderen is aangevuld en uitgebreid. Peuters worden beter voorbereid en ondersteund in de overgang naar het primair onderwijs.

- ***Inzet Jeugdondersteuners in drie Integrale Kindcentra geëvalueerd***

De gemeente zet in op het oplossen van problemen bij kinderen op jonge leeftijd. Dit leidt tot betere herkenning van problemen bij kinderen, vroegtijdige aanpak daarvan en minder gebruik van dure zorg op latere leeftijd. Sinds 2019 zijn daartoe in drie Integrale Kindcentra (IKC) jeugdondersteuners actief. De inzet van de jeugdondersteuners is in 2020 tussentijds geëvalueerd (B&W 31-3-2020). Op basis van de voorlopige resultaten en aanbevelingen hebben betrokken besturen van onderwijs en kinderopvang uitgesproken voorstander te zijn van het voortzetten van het huidige experiment en dit gefaseerd uit te willen breiden naar meer locaties. De tussenevaluatie Steunstructuur 12- is tevens gebruikt als onderlegger om te komen tot een methodiekbeschrijving voor jeugdondersteuners, om zo kennis te borgen en overdraagbaar te maken.

- ***Aanbod Voorschoolse Educatie is uitgebreid***

Het aanbod Voorschoolse Educatie is in 2020 uitgebreid tot acht uur voor alle peuters van twee tot vier jaar en tot zestien uur voor kinderen met een risico op leer- en ontwikkelingsachterstanden. Door peuters eerder dan de gebruikelijke leeftijd van 2,5 jaar en meer uren per week voorschoolse opvang te bieden, is de kans op een achterstand in de (taal)ontwikkeling in het basisonderwijs verkleind. Er is een kwaliteitsteam Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) ingesteld om de kwaliteit van het aanbod procesmatig te monitoren en te versterken.

- ***Aandacht voor toekomstbestendig onderwijs in de krimpgebieden***

De gemeente Leeuwarden heeft een gesplitste opheffingsnorm vastgesteld waarbij de norm voor het stedelijk gebied is vastgesteld op 153 leerlingen en voor het buitengebied op 45 leerlingen. Hiermee is het mogelijk in het buitengebied betrekkelijk kleine scholen in stand te houden. De wettelijke opheffingsnorm is vastgesteld op 23 leerlingen. Onder dit aantal stopt de Rijksbekostiging. Met name het gebied van de voormalige gemeente Littenseradiel heeft te maken met behoorlijke krimp. De school in Hilaard is al in 2018 gesloten, de school in Easterlittens in 2020 en de school in Jorwert zal in 2021 haar deuren sluiten. Dit betekent overigens nog geen kaalslag in het buitengebied. De sluiting van deze scholen betekenen een versterking van de scholen in de directe omgeving. Naar verwachting zal het merendeel van de kinderen van de school in Jorwert naar de school in Baard gaan. De eerdere sluitingen hebben de scholen in Weidum (Hilaard) en Winsum (Easterlittens) versterkt.

- ***Noodopvang 2020***

Na de sluiting van de scholen op 16 maart 2020 vanwege COVID-19 is in samenwerking met de kinderopvangorganisaties en basisschoolbesturen de noodopvang ingericht. In samenwerking met Sinne Kinderopvang is er een 24-uurs opvang opgezet. Met de tweede *lockdown* in december is er opnieuw noodopvang ingericht. De 24-uurs opvang was deze keer niet nodig.
Naar schatting maakten rond de 1.000-1.500 kinderen wekelijks gebruik van opvang op kinderopvang en school binnen de gemeente Leeuwarden. Tijdens de tweede *lockdown* werd er vaker een beroep gedaan op de opvang.

Binnen Fryslân was de gemeente Leeuwarden koploper in het neerzetten van de noodopvang. De gemeente heeft een coördinerende en faciliterende rol gespeeld en heeft ook partijen als Amaryllis, Kunstkade en buurtsportcoaches betrokken bij het aanbod. Er is hierdoor eendrachtig samengewerkt en er is snel en accuraat gehandeld door alle partijen. Door de inzet van de gemeente:
- zijn communicatieberichten samen met onderwijs en kinderopvang opgesteld voor ouders.
- is een postvak ingesteld waar alle vragen rondom de noodopvang van ouders verzameld werden en zo spoedig mogelijk beantwoord konden worden.

Tot slot zijn vanuit de gemeente (Rijks)middelen verstrekt voor:
- Aanschaf van extra laptops/tablets
- Compensatie eigen ouderbijdrage voor kinderopvang
- Kosten voor de 24-uurs noodopvang.

- ***Aanpak laaggeletterdheid op papier ontwikkeld***

Leeuwarden heeft zowel een regionale als lokale functie in de aanpak van laaggeletterdheid. Binnen de arbeidsmarktregio Friesland is in 2020 gestart met de ontwikkeling van een nieuw regionaal programma volwasseneneducatie (RPE). Hierin leggen we de focus op het verhogen van bereik NT1 (Nederlands als eerste taal), kwaliteit en monitoring. Door landelijke ontwikkelingen verschuift de datum van oplevering van het RPE steeds verder in de tijd. Naar verwachting zal deze voor de zomer 2021 gereed zijn. Van 2020 tot 2024 ontvangt de regio extra middelen voor een regionale aanpak laaggeletterdheid. Zie paragraaf 2.3 Voorgenomen budgetoverhevelingen.

Wij wilden niet meer wachten op de landelijke ontwikkelingen en hebben daarom besloten een doorstart te maken met het ontwikkelen van een lokaal uitvoeringsprogramma laaggeletterdheid. In samenwerking met de ketenpartners hebben we een lokaal uitvoeringsprogramma laaggeletterdheid ontwikkeld. Deze wordt begin 2021 vastgesteld. Hierin ligt de focus op preventie, verhogen bereik doelgroep, digitale vaardigheden en toegankelijke dienstverlening. Bovendien is de trend ingezet dat het aanbod weer terug naar de wijken gaat. Er wordt aangesloten op de buurt- en dorpskamers. Deze buurt- en dorpskamers zijn laagdrempelige plekken in wijken en dorpen waar inwoners elkaar ontmoeten, activiteiten doen en een ondersteuningsvraag kunnen stellen.

- ***Kansen voor verdere ontwikkeling Leeuwarden als studiestad zijn benut***

In 2020 is een tussenevaluatie uitgevoerd naar de effecten van de RUG Campus Fryslân in Leeuwarden en Fryslân. De resultaten hiervan zijn in het eerste kwartaal 2021 met de gemeenteraad gedeeld. Met onderwijs van hoge kwaliteit wil RUG Campus Fryslân zeer gemotiveerde studenten aantrekken uit zowel Fryslân, Nederland als de EU en verder. In dit kader is ook in 2020 een grote verscheidenheid aan wervingsactiviteiten ingezet. In 2020 is samen met de RUG Campus Fryslân verder gesproken over de uitbreiding van de kenniscampus. Hierbij is gekeken naar de mogelijkheden voor studentenhuisvesting zo dicht als mogelijk bij de RUG Campus Fryslân. Daarnaast loopt voor een aantal locaties procedures om studentenhuisvesting te realiseren (bijvoorbeeld: 180 zelfstandige studentenwoningen aan de Tweebaksmarkt).

- ***Het programma Onderwijs, Economie en Arbeidsmarkt is gestart***

In 2020 zijn de ROC's actief betrokken bij het hoger onderwijs akkoord Fryslân, maar ook bij de ontwikkelingen op het gebied van de versterking van het academische klimaat. Een bijdrage hierin leveren we ook met de start met het programma Onderwijs, Economie en Arbeidsmarkt. Hierin is het aantrekken en behoud van *Human Capital* een strategisch doel. Een belangrijk onderdeel in dit programma is de inzet van de gemeente, samen met Leeuwarden Student City, Tresoar en RUG Campus Fryslân, op de versterking van het academische klimaat. De Leeuwarder studentenverenigingen worden betrokken bij de ontwikkelingen in Leeuwarden en krijgen daarin ook een rol.

3. Beperken van ongelijkheid

Om de ongelijkheid voor inwoners te beperken is binnen de gemeente veel aandacht voor inclusie en toegankelijkheid. Door inwoners vroegtijdig te betrekken in plannen en projecten is de toegankelijkheid vergroot. Ervaringsdeskundigen met een licht verstandelijke beperking (LVB) en ervaringsdeskundigen van de werkgroep Toegankelijkheid Leeuwarden hebben hun kennis gedeeld en hebben met de gemeente samengewerkt bij verschillende thema's en projecten.

- ***Aandacht voor licht verstandelijke beperking (LVB)***

In 2020 is geïnvesteerd in de relatie met netwerkpartners om de bewustwording op het thema LVB te vergroten en te komen tot een gezamenlijke aanpak. Hieruit voortvloeiend is het projectplan 'Expeditie Leeuwarden voor de integrale aanpak van LVB' opgesteld. Dit plan wordt begin 2021 door de raad vastgesteld. Een van de speerpunten in het plan is het vergroten van de bewustwording. Medewerkers van de gemeente zijn getraind in het herkennen en signaleren van LVB. In

samenwerking met ervaringsdeskundigen zijn bijeenkomsten en workshops georganiseerd die hebben bijgedragen aan de bewustwording.

- ***Een goede start geven aan statushouders***

In januari 2020 is de gemeente gestart met de uitvoering van het Europese Asiel en Migratiefonds (AMIF)-project; Thuis in Leeuwarden. Doel van het project is om op vernieuwende en cultuur sensitieve wijze in groepsverband statushouders kennis laten maken met onze gemeente en Nederland in het algemeen. Door de komst van COVID-19 en de daarmee gepaard gaande fysieke beperkingen is zoveel mogelijk overgegaan op individuele dienstverlening door videobellen, waar nodig met een tolk erbij. Op deze manier blijft de gemeente in contact met de inburgeraars en zetten we de dienstverlening, ook al is dat beperkt, voort. Vanwege deze beperkingen is de projectperiode AMIF verlengd tot en met 31 december 2021.

De samenwerking met de ketenpartners is met een casuïstiek overleg geïntensiveerd. Hierin vervult de gemeente Leeuwarden een leidende rol. Instrumenten en duale trajecten zijn opgezet, waarbij zoveel mogelijk de aansluiting is gezocht met bestaande gemeentelijke instrumenten. Indien nodig worden er aanpassingen in werkwijze of processen gedaan. Daarnaast is een stevige basis gelegd met het onderwijs wat resulteert in een resultaatgerichte samenwerking.

- ***Preventieprogramma kwetsbare (etnische) groepen ontwikkeld***

Door het opbouwen van een goede verstandhouding met het Caribisch Comité Nederland (CCN) is een plan van aanpak 'Preventieve aanpak toekomst perspectieven Caribische Nederlanders' opgesteld. Dit plan is op 3 november 2020 met de gemeenteraad gedeeld. De wijze waarop dit plan verder moet worden geconcretiseerd en wat het aandeel van het comité daarin is, is nog in ontwikkeling. Op basis van het plan en de begroting wordt het in 2020 beschikbaar gestelde budget meegenomen naar 2021 en ingezet voor de uitvoering/implementatie van dit plan.

4. Door sporten wordt de kans vergroot om mee te doen aan de samenleving

- ***Aangepaste beweeginitiatieven door COVID 19***

2020 stond in het teken van COVID-19. De buurtsportcoaches hebben binnen de maatregelen activiteiten georganiseerd voor kinderen/jeugd. Zoals bijvoorbeeld basketballen en voetballen op de basketbalveldjes en Cruyff Courts. Scholen zijn geadviseerd over het bewegingsonderwijs buiten. De Wintergames zijn in Leeuwarden georganiseerd.
Door jeugd en kinderen is geparticipeerd in sport door de georganiseerde activiteiten van bv SPORT, maar ook door initiatiefnemers die op basis van door de gemeente Leeuwarden verstrekte subsidie hun activiteiten in aangepaste vorm lieten plaatsvinden. In 2020 zijn er door COVID-19 minder aanvragen ingediend voor subsidies sport- en beweeginitiatieven dan in voorgaande jaren het geval was.
De aanvragen betroffen activiteiten in zowel de jaren 2020 als 2021.

- ***Lokaal Sportakkoord uitgevoerd***

Verder zijn we in 2020 gestart met de uitvoering van het Lokaal Sportakkoord. Er zijn in 2020 vier initiatieven ingediend, waarvan drie initiatieven aanspraak hebben gemaakt op het beschikbare uitvoeringsbudget. De initiatieven worden beoordeeld door de zogenaamde Fanclub, bestaande uit: CIOS, Amaryllis, Friesland Zorgverzekeraar, bv SPORT, Leeuwarder Sportraad, Rabobank en gemeente Leeuwarden.

- ***Sportmagazine uitgebracht***

In 2019 zijn we gestart met het uitbrengen van een zogenaamd Sportmagazine, tweemaal per jaar. Ook in 2020 was het tweede magazine digitaal. Op die manier zijn de sport- en beweegaanbieders, maar ook sporters, op de hoogte gehouden van de actuele ontwikkelingen in Leeuwarden. Het

magazine is goed ontvangen door sportaanbieders en sporters, zo blijkt uit reacties die de buurtsportcoaches kregen.

5. Door cultuur sociale, economische en duurzame groei aanjagen
COVID-19 heeft veel impact gehad op cultuur. Festivals- en evenementen konden hierdoor niet doorgaan. Het succes van LF2018 heeft, door het niet doorgaan van geplande activiteiten, onvoldoende doorzetting kunnen krijgen.
De eerste periode *We the North* 2017-2020 is min of meer afgerond. De laatste projecten in 2020 zijn vanwege COVID-19 deels stilgezet en deels verplaatst naar 2021. De tweede periode loopt synchroon aan het Rijkscultuurbeleid 2021-2024.
We zijn erin geslaagd om de Rijksondersteuning van de culturele Basisinfrastructuur Instellingen (BiS) te waarborgen voor de periode 2021-2024.

- ***Broedplaatsen verder ontwikkeld***

Op basis van de broedplaatsnotitie uit 2019 is in 2020 gewerkt aan de doorontwikkeling van drie broedplaatsen: DOAS, de Westerkerk en Haniahof. Vanwege COVID-19 is met name de doorontwikkeling van de Westerkerk stil komen te staan. Binnen deze broedplaats is het bereiken van voldoende publiek een basisvoorwaarde voor de exploitatie. Binnen de andere broedplaatsen wordt meer gewerkt vanuit individuele ateliers. Dit geeft meer mogelijkheden om door te kunnen werken.

- ***Krachtige culturele infrastructuur***

  a. *Bibliotheek ingezet als wapen tegen laaggeletterdheid*
  Zesendertig basisscholen maakten in 2020 gebruik van de bibliotheek op school (dbos). dbos wordt goed ontvangen door de gebruikers. Er is een pilot gestart met dbos op een middelbare school.

  b. *Samenwerking Neushoorn en De Harmonie verkend*
  De samenwerking Neushoorn en De Harmonie is begin 2020 gestart met verkennende gesprekken over een gezamenlijk *Shared Service Centre*. COVID-19 leidde vanaf maart tot een geheel andere zorg voor beide instellingen: het overeind houden van de organisaties en het continu aanpassen van de programmering en groepsgroottes. Op 22 september 2020 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin het college wordt opgedragen de samenwerking minder vrijblijvend te maken. Onderdeel van de motie is een verkenning naar een organisatievorm die daarbij het meest passend is. Deze is eind van het jaar uitgevoerd en de weerslag van de verkenning is begin 2021 gedeeld met de raad.
  In het voorjaar van 2021 wordt met beide organisaties gesproken over een nauwere samenwerking tussen beide organisaties.

- ***Historisch Centrum Leeuwarden in 2020: het jaar van de herinrichting en COVID-19***

2020 stond voor het HCL in het teken van de volledige herinrichting van de publieksruimtes. Met als resultaat twee keer zoveel tentoonstellingsruimte, verplaatsing van het auditorium en een nieuwe studiezaal. De geplande bouwactiviteiten vanaf half maart vielen samen met het stilleggen van het openbare leven vanwege COVID-19. Ondanks de beperkingen van het afgelopen jaar was er veel wél mogelijk. Het HCL bleef de spilfunctie vervullen voor het erfgoed van Leeuwarden. Medewerkers en vrijwilligers werkten door aan het digitaliseren en verder toegankelijk maken van de collecties. De *online* dienstverlening bleef op peil.

De nieuwe vaste expositie Verhalen van Leeuwarden biedt een mooi volledige presentatie van de geschiedenis van de stad en de omringende dorpen van Leeuwarden. In de tijdelijke tentoonstelling 200 jaar stadspark van alle Leeuwarders wordt stilgestaan bij 200 jaar openstelling van de

Prinsentuin. Verder is er de fototentoonstelling *That's me in the corner* van Dineke Kaal, met portretten van bekende Leeuwarders, en een expositie over Willem Lodewijk.
Later in het jaar moest het HCL, net als andere musea, haar deuren weer sluiten in verband met de COVID-19 maatregelen.
De diverse virtuele rondleidingen met HCL-gidsen waren een groot succes. Bij het HCL kwam begin van het jaar (14 februari) bij de ingang het grote DNA-kunstwerk met de 17.000 reageerbuisjes die bewoners en bezoekers van Leeuwarden in 2018 vulden met hun 'DNA'. Het kunstwerk was het afscheidscadeau voor oud-burgemeester Ferd Crone.

6. Meertaligheid bevorderen en zichtbaar maken
Het plan was om in 2020 op basis van een advies van De Wurkgroep Frysk te bepalen op welke wijze de gemeente omgaat met meertaligheid. Als gevolg van COVID-19 is dit verplaatst naar het voorjaar 2021. Een nieuwe Wurkgroep Frysk is gestart om de gemeente te adviseren over haar taalbeleid.

De organisatie en de website van Leeuwarden UNESCO *City of Literature* zijn in 2020 stevig neergezet. De activiteiten richten zich op het investeren in een professioneel literair klimaat, een internationaal netwerk en het zo toegankelijk mogelijk maken van literatuur, waarbij laaggeletterdheid en meertaligheid een belangrijke rol spelen. Vanwege COVID-19 zijn er minder activiteiten uitgevoerd dan gepland.

Wat heeft het gekost?

Tabel 5 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	61.796	65.879	64.404	1.474
Baten	7.642	8.834	9.061	227
Saldo van baten en lasten	**-54.154**	**-57.044**	**-55.343**	**1.701**
Toevoegingen aan reserves	170	0	256	-256
Onttrekkingen aan reserves	610	1.678	1.215	-463
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**440**	**1.678**	**959**	**-719**
Resultaat	**-53.714**	**-55.366**	**-54.384**	**982**

Tabel 6 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG020 - Sociale basis	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP001 - Kunst en cultuur	10.757	424	10.419	374	338	-51	288
R2BLP002 - Historisch Centrum Leeuwarden	1.231	53	1.294	122	-64	69	5
R2BLP114 - Onderwijs	20.930	7.911	20.916	8.007	14	95	109
R2BLP115 - Sociale integratie achterst. groepen	27.329	1.580	26.600	1.256	729	-323	406
R2BLP116 - Burgerkracht	3.248	450	3.273	458	-25	8	-17
R2BLP117 - Sport, bewegen en gezondheidsbeleid	2.384	95	2.158	60	225	-35	191
Totaal	**65.879**	**10.512**	**64.660**	**10.276**	**1.218**	**-236**	**982**

Kunst en cultuur (voordeel € 288.000)
Er werd voor de schade door COVID-19 een extra bijdrage van € 150.000 aan de Harmonie verwacht. Deze schade is verwerkt via het 4e verzamelvoorstel begrotingswijzing. Het Rijk heeft daarna maatregelen genomen voor de culturele sector waardoor deze bijdrage niet meer nodig was. Wel heeft de gemeente Leeuwarden € 626.298 (collegebesluit 15-12-2020) beschikbaar gesteld als

medefinanciering voor de Rijkssteun die zich richtte op de cruciale regionale infrastructuur vanwege de gevolgen van COVID-19. De middelen waren bestemd voor Stadsschouwburg De Harmonie, Neushoorn en Slieker film. Door COVID-19 hebben instellingen en verenigingen minder aanvragen ingediend voor de diverse subsidieregelingen en zijn activiteiten opgeschort omdat de uitvoering van activiteiten in 2020 niet mogelijk was waardoor incidenteel € 127.000 vrijvalt. De overige kleine mee- en tegenvallers bedragen per saldo € 11.000 voordelig.

Onderwijs (voordeel € 109.000)
Het jaar 2020 zou in het teken staan van de verdere doorontwikkeling van de opdracht voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). Daarnaast zou een tijdelijke intensivering op het gebied van achterstandenbestrijding plaatsvinden. Vanwege alle beperkingen door COVID-19 is dat laatste niet gelukt. Hierdoor is € 384.000 incidenteel vrijgevallen. Door onderuitputting op de kapitaallasten voor onderwijshuisvesting is een voordeel ontstaan van € 47.000.

Het nadeel op de Sociaal Medische Indicatie (SMI) bedraagt € 200.000. Het is hiermee gestegen ten opzichte van de eerder ingezette trend. De relatief goedkope SMI wordt ingezet om veel duurdere zorg te voorkomen. Dit leidt tot voordelen in de kosten voor Jeugdzorg en maatschappelijk ondersteuning.

Het nadeel van € 149.000 op leerlingenvervoer kent een tweetal oorzaken. Een toenemend aantal kinderen (2017/2018: 112; 2018/2019: 153, 2019/2020: 173) in de gemeente Leeuwarden gaat naar scholen (veelal speciaal onderwijs) buiten de gemeente. Daarnaast is de prijsstijging van de tarieven conform de overeenkomst niet volledig in de begroting 2020 verwerkt.
Overige voor- en nadelen zijn per saldo € 27.000 voordelig.

COVID-19:
Met de aanbieder voor leerlingenvervoer zijn afspraken gemaakt over de continuïteitsbijdrage van € 308.000 in verband met de negatieve gevolgen van COVID-19. Dit bedrag is verwerkt in het reguliere budget voor leerlingenvervoer.

Sociale integratie achterstandsgroepen (voordeel € 406.000)
De decentralisatie uitkering voor de vrouwenopvang is regionaal niet volledig uitgegeven. Het voordelige resultaat is over de deelnemende Friese gemeenten verdeeld op basis van het aantal inwoners. Voor Leeuwarden ontstaat hierdoor een voordeel van € 286.000 over 2020 en nog € 123.000 over 2019.

Als gevolg van COVID-19 en het opnieuw opschuiven van de ingangsdatum van de nieuwe wet Inburgering, nu naar 2022, zijn de beschikbare middelen voor de inburgering van statushouders niet aangewend (voordeel lasten € 320.000) en is dit bedrag ook niet onttrokken aan de reserve Statushouders (nadeel baten € 323.000). Deze middelen zijn dus nog beschikbaar voor 2021.

Sport, bewegen en gezondheidsbeleid (voordeel € 191.000)
Het budget voor ‘Gezond in de Stad’ laat een overschot zien van € 153.000. Een deel van het uitvoeringsplan zal samen met de andere Friese gemeenten worden uitgevoerd. De start hiervan is vertraagd omdat niet iedere gemeente tegelijk Rijksmiddelen kreeg toegekend. Daarnaast hebben de maatregelen rondom COVID-19 ervoor gezorgd dat niet alle activiteiten in 2020 zijn gestart. De overige kleine mee- en tegenvallers bedragen per saldo € 38.000 voordelig.

Toelichting investeringen

Tabel 7 **Bedragen x € 1.000**

R2PRG020 - Sociale basis		Krediet	Realisatie ult. 2020	Rest krediet	Afsluiten Ja/Nee
INV240309	Eigen Wijs (Wester & Trilker)	3.681	3.681	0	Ja
INV240313	2e schoollocatie Zuidlanden	3.500	3.500	0	Ja
INV271701	Nieuwbouw IKC Constantijn PCBO	2.980	2.980	0	Ja
INV271804	Constantijn t.b.v. Sinne Kinderopvang	781	781	0	Ja
INV271807	Eigen Wijs t.b.v. St Kinderopvang Fr	439	439	0	Ja
INV271811	IKC Dr. Algraschool	325	325	0	Ja
INV271812	Nieuwbouw Albertine Agnes	2.638	200	2.438	Nee
INV271903	Spoedeisende voorzieningen	239	0	239	Nee
INV271904	Tijdelijke voorziening	233	0	233	Nee
INV272001	IKC Albert Agnes t.b.v. Kinderopvang	773	0	773	Nee
INV272002	IKC De Oldenije	2.000	300	1.700	Nee
INV272003	IKC Constantijn grond	121	121	0	Ja
INV272004	IKC EigenWijs grond	120	120	0	Ja
INV272005	IKC Albert Agnes (wettelijke kosten)	120	0	120	Nee
INV272006	Optimalisering IKC Wiarda Goutum	100	0	100	Nee
INV272011	Spoedeisende voorzieningen	100	0	100	Nee
INV272012	Tijdelijke voorziening	200	0	200	Nee
	Totaal	**18.348**	**12.447**	**5.902**	

IKC Eigen Wijs
Het gebouw is na de zomervakantie in gebruik genomen door basisschool De Wester en speciale school voor basisonderwijs De Trilker. Naast de scholen zal van het gebouw gebruik worden gemaakt door de Stichting Kinderopvang Friesland.

Tweede schoollocatie Zuidlanden
Het IKC Theresa is begin januari in gebruik genomen. Sinne kinderopvang maakt hier deel uit van het IKC.

IKC Constantijn
Het gebouw is na de zomervakantie in gebruik genomen. Sinne kinderopvang maakt hier deel uit van het IKC.

Nieuwbouw Albertine Agnes
De nieuwbouw van de Albertine Agnes gaat binnenkort van start. Dit is iets later dan gepland doordat het aanbestedingstraject langer heeft geduurd dan eerder verwacht. De verwachting is dat de ingebruikname in de eerste helft van 2022 zal plaatsvinden. Sinne kinderopvang zal hier een onderdeel vormen van het IKC.

Uitbreiding IKC Oldenije
De vergunningverlening voor de uitbreiding van IKC Oldenije wordt in de eerste week van februari verwacht. Door de complexe omgeving waarin gebouwd moet worden en de aanpassingen die noodzakelijk zijn aan de Westerkerk is de verwachting dat dit tot meerkosten zal leiden. Hierover zal nadere besluitvorming moeten plaatsvinden.

Betrokken verbonden partijen

- Stichting Cultureel Centrum De Harmonie Leeuwarden

Programma Jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Vernieuwing Jeugdhulp zet door in 2020
De vernieuwingen in 2020 voor Jeugdhulp gaan over nieuwe vormen van ondersteuning ten tijde van COVID-19. Dit is mede mogelijk gemaakt door het Actieplan Foar Fryske Bern (FFB), de start van het Jeugdexpertteam en de versterking van de praktijk ondersteuners van de huisarts (POH-Jeugd GGZ). In 2020 is de instroom van Leeuwarder jeugdigen in Specialistische Jeugdhulp gedaald ten opzichte van 2019. De daling komt door COVID-19, maar ook de ingezette maatregelen hebben effect gehad. Overall is een daling van jeugdhulpvragen zichtbaar, totaal 6 % daling in 2020 ten opzichte van 2019 (bron: backoffice gemeente Leeuwarden).

- ***De toegang is verder aangescherpt***
  a. Nieuwe systematiek voor specialistische jeugdhulp
  Naar aanleiding van de adviezen van de regionale taskforce Jeugd, is het systeem van de resultaatsturing van specialistische jeugdhulp in 2020 aangescherpt. Zowel ten aanzien van de kwaliteit en inhoud van de jeugdhulp als de administratieve en financiële procesgang. De aanscherping van onder meer prestatie indicatoren en samenwerking is contractueel vastgelegd met de specialistische zorgaanbieders in Fryslân. In 2020 heeft verder een evaluatie plaatsgevonden naar de bestaande systematiek, ter voorbereiding op de nieuwe inkoopronde specialistische jeugdhulp per 2022. Er is algemene overeenstemming bij zorgaanbieders en Friese gemeenten over de doorontwikkeling van resultaatsturing/trajectfinanciering van de specialistische jeugdhulp.

  b. Jeugd Expert Team (JET) is van start gegaan
  Het JET is als onderdeel van de gemeentelijke organisatie op 1 januari 2020 officieel gestart na een pilotperiode. De indicatiestelling en de regie hierop is nu de verantwoordelijkheid van het JET. Dit was voorheen een taak van Amaryllis. Daarbij zijn in de eerste twee maanden van 2020 alle dossiers van Amaryllis overgegaan naar het JET. Binnen het JET zijn jeugdconsulenten en praktijkleiders. De praktijkleiders ondersteunen de jeugdconsulenten op inhoud maar zijn ook betrokken bij projecten, optimaliseren van de keten en signaleren van trends. We zien in de praktijk dat het preventieve veld meer betrokken wordt. Voorzieningen als sportactiviteiten, Home Start en maatjesprojecten van Humanitas worden nu meer gebruikt.

  c. Realisatie convenantafspraken hoog specialistische jeugdhulp
  In 2020 is een langdurig contract afgesloten met vijf aanbieders voor hoog specialistische jeugdhulp in Fryslân. In dit contract zijn de transformatie-afspraken uit het eerder afgesloten convenant vertaald. De transformatie is erop gericht dat kinderen zo thuis mogelijk kunnen opgroeien en ambulante hulp krijgen in de eigen omgeving. Concreet hebben de aanbieders geïnvesteerd in de ambulante hulpvormen, waarin verschillende disciplines samenwerken. De samenwerking is ook tot stand gekomen in het Team Toegang tot hoog specialistische jeugdhulp. Gezamenlijk wordt bepaald welke jeugdhulp het best passend is bij de overwegend complexe problematiek. De gemeente participeert ook in het Team Toegang vanuit de verwijzende rol.

  De casuïstiek waar in het hoog specialistische segment sprake van is, kent over het algemeen geen standaard aanpak. Daarmee onderscheidt het zich van de specialistische jeugdhulp. Gezamenlijk met het Kenniscentrum Jeugd in Fryslân, het actieprogramma Foar Fryske Bern en de gecertificeerde instellingen wordt systematisch onderzoek verricht naar de casuïstiek. Het doel is om gezamenlijk te leren en voor de toekomst tot betere behandelingen te komen voor jeugdigen, waarmee we invulling geven aan de best passende zorg en de ambitie dat jeugdigen zo thuis mogelijk kunnen opgroeien.

d. *Praktijk ondersteuners huisarts jeugd GGZ (POH-jeugd GGZ)*
Er zijn nieuwe afspraken gemaakt over de praktijk ondersteuners huisarts Jeugd GGZ. Verder is het aantal fte's POH-jeugd GGZ uitgebreid en zijn er nieuwe afspraken met De Friesland gemaakt over de bekostiging.

2. Vernieuwing maatschappelijke ondersteuning is voorbereid en uitgevoerd in 2020

- ***Nieuwe werkwijze Wmo voorbereid***

De invoering van de nieuwe werkwijze Wmo per 2021, waarbij de taken van de wijkteams, de thuisondersteuning en de dagbesteding zijn samengevoegd in twee nieuwe percelen basisondersteuning en aanvullende ondersteuning, is in 2020 gerealiseerd. Met ruim 2.000 cliënten die thuisondersteuning en/of dagbesteding krijgen, is een perspectiefgesprek gevoerd. Hierin is op maat onderzocht welke ondersteuning zij per 2021 krijgen. De overdracht naar de nieuwe zorgaanbieder heeft voor het einde van het jaar plaatsgevonden. Ongeveer 1.500 cliënten die Hulp bij huishouden krijgen zijn ook overgedragen naar de nieuwe zorgaanbieder. Met de herbeoordeling is de zorg waar mogelijk verder afgeschaald. COVID-19 heeft ook effect gehad op minder zorg gebruik.

- ***Buurt- en dorpskamers opgericht***

In 2020 zijn negen locaties voor buurt- en dorpskamers opgericht. Door COVID-19 zijn de buurt- en dorpskamers vooralsnog in slanke vorm beschikbaar. De gemeentelijke opbouwwerkers en Amaryllis hebben geïnvesteerd in de contacten met organisaties in de buurt.

- ***Wijziging eigen bijdrage heeft geleid tot extra aanvragen huishoudelijke hulp***

Door de wijziging van de eigen bijdragesystematiek in de Wmo betaalt iedereen een gelijke eigen bijdrage van € 19 per maand. Door deze wijziging zijn er meer dan 10% extra aanvragen van huishoudelijke hulp binnengekomen.

- ***Tussentijdse evaluatie aanpak personen met verward gedrag***

In 2020 is een tussenevaluatie van de aanpak personen met verward gedrag (PmVG) uitgevoerd. Een aantal onderdelen van de PmVG zijn zeer succesvol geweest, zoals het ACT project in Leeuwarden en de *Rapid Responder*. *Rapid Responder* betreft vervoer van de personen door de GGD en bemenst door een Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundige (SPV) en een chauffeur. Daarnaast zijn de eerste stappen gezet om de diverse pilots in te bedden, te borgen en te verbinden met bestaande structuren in het Friese Zorglandschap. Zie ook het programma Veiligheid.

3. Samenwerking met partners maatschappelijke ondersteuning verbeterd
Leeuwarden is op regionaal niveau actief om samen met maatschappelijke organisaties en de Friese gemeenten de onderlinge samenwerking te verbeteren.

Voorbeelden hiervan zijn:

- De Friese gemeenten, SDF, zorgaanbieders en de woningbouwcorporaties hebben een start gemaakt met het opstellen van een convenant voor verbetering van de uitstroom uit Beschermd Wonen en de Maatschappelijke Opvang. Daarnaast hebben in 2020 de Friese gemeenten een concept regioplan Beschermd Wonen opgesteld.
- Leeuwarden werkt mee aan de regionale netwerkvorming kwetsbare ouderen (Juiste Zorg op de Juiste Plek. In 2020 heeft het bestuurlijk netwerk plannen gemaakt voor 2021.
- Het programma sociaal-medisch eerste lijn heet vanaf 2020 de Friese samenwerkingsagenda. Naast de Friese samenwerking hebben wij als gemeente Leeuwarden ook een eigen convenant met De Friesland.
- De werkwijze Inclusieve Stad is inmiddels een reguliere manier van werken geworden. De naam is veranderd in Op Maat. Op Maat kan worden ingezet als de bewoner specifiek op zijn

situatie aangepaste ondersteuning nodig heeft en wanneer de reguliere routes en voorzieningen geen passende oplossing bieden of wanneer er meer snelheid vereist is. Deze inzet gebeurt aan de hand van een plan vanuit het perspectief van de bewoner. Belangrijk hierbij is of de bestaande regels of procedures een onbedoeld of ongewenst effect hebben. Maatwerkinzet kan bestaan uit inzet van ondersteuning, de inzet van een vergoeding, of het inzetten van mandaat. Het kan ook een combinatie zijn van deze drie. De middelen kunnen ontschot worden ingezet.
Er is een integraal casus-, kwaliteits- en trainingsteam actief, waar je terecht kunt voor advies over een casus waarin je vastloopt of voor mandaat over de bedachte oplossing. Voorbeelden: het snel vinden van een woning voor een alleenstaande moeder met twee kleine kinderen en het garant staan voor de betaling van de huur aan de makelaar; toestemming geven voor een jaar om te studeren met behoud van bijstand om vervolgens duurzaam uit te stromen. Medewerkers van de gemeente en Amaryllis zijn geschoold in het toepassen van Op Maat. Er zijn afspraken gemaakt over samenwerking, regievoering en afstemming tussen het Jeugdexpertteam en Amaryllis. Via een online leeromgeving kunnen professionals kennis halen en brengen en kunnen maatwerkplannen worden gemaakt met behulp van een handige rekentool.

- In 2020 hebben alle Friese gemeenten, de GGD Fryslân en de ketenpartners een Friese Preventie Aanpak opgesteld. De ambitie is een goede gezondheid en welzijn met gelijke kansen voor alle Friese inwoners te realiseren. Het nationale preventieakkoord richt zich op overgewicht, roken en problematisch alcohol gebruik.
Lokaal richten we ons op het thema gezonde leefstijl, uitgesplitst in Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG), Rookvrije Generatie en Nuchtere Fries. Ook is er een lokaal sportakkoord afgesloten.

Op 1 januari 2020 is de nieuwe wet verplichte GGZ ingevoerd. De GGD voert voor alle Friese gemeenten het verkennend onderzoek uit en hoort de inwoners die via een Crisismaatregel verplichte behandeling krijgen. In 2020 is er een eerste spoedreparatie van de wet geweest. Er is ook een Crisisbeoordelingslocatie gerealiseerd voor de uitvoering van de WvGGZ.

Wat heeft het gekost?

Tabel 8 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	158.544	167.568	161.182	6.386
Baten	4.207	4.994	4.765	-229
Saldo van baten en lasten	**-154.337**	**-162.574**	**-156.416**	**6.157**
Toevoegingen aan reserves	0	0	23	-23
Onttrekkingen aan reserves	0	824	0	-824
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**824**	**-23**	**-847**
Resultaat	**-154.337**	**-161.750**	**-156.440**	**5.310**

Tabel 9 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP084 - Zorg voor de Jeugd	49.830	824	45.816	-39	4.014	-863	3.151
R2BLP118 - Maatschappelijke ondersteuning	117.738	4.994	115.389	4.804	2.349	-190	2.159
Totaal	**167.568**	**5.818**	**161.205**	**4.765**	**6.363**	**-1.053**	**5.310**

Zorg voor de Jeugd (voordeel € 3.151.000)

Ontwikkeling taakstelling € 2,9 mln voordelig
Om de tekorten op de jeugdzorg terug te dringen is een stevig fundament gelegd door een taakstelling van € 4 mln. Hiervan is conform de planning nu € 2,5 mln gerealiseerd en de laatste tranche van € 1,5 mln vindt volgens planning in 2021 plaats. Het gemiddeld aantal unieke cliënten in zorg daalt al sinds 2019 en is het afgelopen jaar verder gedaald met ruim 2%. Daarnaast is de intensiteit van de ingezette zorg afgenomen en is het gemiddeld aantal residentiële zorgdagen per jeugdige gedaald. Kinderen worden eerder (bijvoorbeeld via de POH-GGZ-jeugd bij de huisarts) en vaker ambulant geholpen. De verschuiving van zware intensiteiten en dure zorgtrajecten naar lichtere vormen van zorg heeft zich in 2020 verder doorgezet evenals de gestage daling van de inzet van Jeugdbeschermingsmaatregelen op Leeuwarder kinderen hetgeen heeft bijgedragen aan de kostendaling. Hierdoor is de taakstelling in 2020 gerealiseerd.
Voor een solide financiële positie in de begroting was rekening gehouden met een autonome volumegroei van € 1,4 mln en met € 1,5 mln om een eventuele vertraging in realisatie van de taakstelling op te vangen. Nu de realisatie van de taakstelling op koers ligt en de autonome groei is uitgebleven vallen beide bedragen vrij. Een voordeel van samen € 2,9 mln.

Overige € 251.000 voordelig
Er is een voordeel ontstaan van € 139.000 als afrekening op het accountantsonderzoek naar de conversie dossiers. Een eerder voordeel naar aanleiding van dit onderzoek is reeds ten gunste van 2019 gekomen. Diverse overige afrekeningen uit voorgaande jaren hebben voor een voordeel van € 183.000 gezorgd. De overige kleine mee- en tegenvallers bedragen per saldo € 71.000 nadelig.

COVID-19:
De zorg is echter mede door de inzet van de digitale tool Friese Jeugdzorg Online, zoveel mogelijk gecontinueerd. Met aanbieders zijn afspraken gemaakt over de continuïteitsbijdrage van € 523.000 en de meerkosten van € 64.000 in verband met de negatieve gevolgen van COVID-19 en is in totaal € 587.000 uit reguliere budgetten aan de aanbieders vergoed en in bovenstaande resultaten verwerkt.
Het aantal jeugdigen in zorg binnen het perceel Specialistische Jeugdhulp is op hetzelfde niveau gebleven, het aantal dyslexietrajecten laat een tijdelijk een afname zien. Nu de scholen weer open zijn, neemt het aantal gestarte trajecten weer toe. De komende tijd wordt onderzocht welk effect de pandemie heeft op het gebruik van jeugdzorg en jeugdbescherming.

Fries actieplan Zorg voor Jeugd: 'Foar Fryske Bern'
Leeuwarden heeft als penvoerder voor de Friese gemeenten voor de jaren 2018 t/m 2020 een Rijksbijdrage van € 1.374.000 per jaar ontvangen. De daadwerkelijke uitvoering is gestart in de tweede helft van 2019 en loopt door tot en met 2021. Voor 2020 was een aanvullende bijdrage uit de reserve budgetoverheveling begroot van € 824.000. De werkelijke uitgaven in 2020 zijn echter lager uitgevallen waardoor deze bijdrage uit de reserve niet heeft plaatsgevonden. (voordeel lasten € 824.000 en nadeel baten € 824.000) Het voor de jaarschijf 2020 resterende bedrag van € 23.000 wordt overgeheveld naar de reserve budgetoverheveling. Het resterend bedrag ad € 2.221.200 wordt in 2021 ingezet.

Maatschappelijke ondersteuning (voordeel € 2.159.000)

Thuisondersteuning en dagbesteding € 979.000 voordelig
De taakstelling op de Wmo bedroeg t/m 2020 € 2,55 mln waarvan € 1,9 mln is gerealiseerd. Met de nieuwe Wmo aanbieders zijn afspraken gemaakt over het realiseren van het resterende bedrag van € 635.000 en de taakstelling 2021. De herbeoordelingsgesprekken hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan andere vormen van zorg en het beperken van de kosten.

Door de herbeoordelingsgesprekken en COVID-19 heeft de verwachte volumestijging, waarmee in de begroting rekening mee was gehouden, zich niet voorgedaan. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel van € 799.000. De tarieven zijn minder gestegen dan was begroot. Dit levert incidenteel een voordeel op van € 180.000.

Huishoudelijke Hulp en Algemene Schoonmaakvoorziening € 195.000 voordelig
Voor de Huishoudelijke Hulp en Algemene Schoonmaakvoorziening bedraagt het incidenteel voordelig resultaat € 195.000. Daarvoor zijn twee oorzaken. De stijging van de tarieven is iets lager dan waar in begroting rekening mee is gehouden. Dit leidt tot een incidenteel prijsvoordeel van € 35.000. Ook het volume van de zorg is, mede door COVID-19, lager dan verwacht. Inclusief de compensatie voor omzetderving is het incidentele voordeel op de ingezette uren € 160.000.

Wonen, rollen en vervoer € 185.000 nadelig
Door COVID-19 zijn er minder reisbewegingen in het Wmo vervoer geweest en zijn de lasten gedaald. De vervoerder heeft hiervoor voor een deel compensatie ontvangen conform de landelijke richtlijn en ook de meerkosten zijn vergoed. Per saldo geeft dit een incidenteel voordeel van € 135.000.
In 2020 waren een aantal kostbare woningaanpassingen noodzakelijk door vergrijzing en langer zelfstandig thuis wonen waardoor een incidenteel nadeel ontstaat van € 160.000 ontstaat. Ook het gebruik van individuele vervoersvoorzieningen zoals scootmobielen, driewielers en dergelijke neemt om dezelfde reden toe waardoor een incidenteel nadeel ontstaat van € 160.000. De besteding op beide laatste onderdelen fluctueert jaarlijks afhankelijk van het aantal aanvragen. In de begroting 2021 wordt rekening gehouden met een licht stijgende trend.

Eigen bijdrage € 95.000 nadelig
Cliënten die gebruik maken van collectief vervoer betalen een bijdrage in de kosten van het vervoer. Als gevolg van COVID-19 is er door cliënten veel minder gereisd en zijn de ontvangen bijdragen bijna € 70.000 lager dan geraamd. Tegenover dit nadeel staat het vermelde voordeel onder Wonen, rollen en vervoer Daarnaast valt een afrekening van een project met De Friesland € 25.000 lager uit en wat leidt tot een lagere bijdrage.

Persoonlijke verzorging, kortdurend verblijf c.a. € 110.000 voordelig
Op het totaal van de budgetten voor persoonlijke verzorging, kortdurend verblijf, inloopvoorziening en integraal maatwerk is een incidenteel voordeel van € 110.000.
Een deel van de kosten is gedekt door de zorgverzekeraar hierdoor valt een bedrag van € 30.000 vrij. Het overige kleinere incidentele voordelen leveren per saldo een voordeel op van € 80.000.

Regionale Wmo: Beschermd Wonen € 682.000 voordelig
De toename van het aantal cliënten van de laatste jaren is tot stilstand gebracht en is omgebogen naar een kleine afname. Het expertteam speelt een belangrijke rol bij de toegang tot Beschermd Wonen en de transformatie. Daarnaast is ook de Rijksvergoeding Beschermd Wonen voor de volumeontwikkeling met een bedrag van € 1,8 toegenomen. Dit maakt dat het tekort Beschermd Wonen van de laatste jaren is omgebogen naar een voordeel van € 0,94 mln.
Het aandeel van Leeuwarden in dit voordeel is € 182.000. In de begroting was rekening gehouden met een nadeel van € 500.000 (conform 2019). Tezamen resulteert dit in een voordeel van € 682.000.

Projecten € 180.000 voordelig
Voor de uitvoering van de Wet verplichte GGZ, de aanpak personen met verward gedrag, en *Citydeal* zijn incidentele subsidies en bijdragen ontvangen van o.a. ZonMW terwijl in de begroting rekening is gehouden met de dekking vanuit gemeentelijke middelen. Hierdoor valt een bedrag van € 180.000 vrij.

Apparaats- en uitvoeringskosten € 300.000 voordelig
Een voordeel van € 205.000 ontstaat door tijdelijke vacatures die voor een deel niet zijn ingevuld. De overige kleine mee- en tegenvallers bedragen per saldo € 88.000 voordelig.

COVID-19:
Met aanbieders zijn afspraken gemaakt over de continuïteitsbijdrage € 1.718.000 en de meerkosten van € 155.000 in verband met de negatieve gevolgen van COVID-19. Totaal is voor € 1.873.000 uit reguliere budgetten aan de aanbieders vergoed en verwerkt in bovenstaande resultaten.

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

Betrokken verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen betrokken. Wel is op pagina 30 meer te lezen over de samenwerking met partners in maatschappelijke ondersteuning.

Programma Werk en inkomen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Bevorderen economische kansen en werk voor iedereen

Vermindering gebruik bijstand
a. Begeleiding naar werk, school en ondernemerschap
In 2020 hebben we ingezet op vermindering van het gebruik van de bijstand. We zijn doorgegaan met het in kaart brengen van de participatiemogelijkheden van de doelgroep, daar hebben we ons instrumentarium op aangepast. Daarbij is het uitgangspunt maatwerk en de bijstandsgerechtigden ontwikkelen naar het hoogst haalbare niveau. We hebben het instrumentarium verder doorontwikkeld. Waar fysiek contact, wegens de uitbraak van COVID-19, vaak niet mogelijk was hebben we dit voor het merendeel omgezet naar een digitaal contact. Vooral vanwege het feit dat de doelgroep geen fysiek traject naar werk kon volgen, is het percentage mensen dat een baan heeft gevonden 35% lager dan het jaar daarvoor. Daarentegen is het percentage jongeren dat terug naar school is gegaan met 20% toegenomen.

Het gebruik van de bijstand is in 2020, ondanks de COVID-19 crisis, met maar 1,5 %[1] (84 uitkeringen) toegenomen terwijl er landelijk sprake is van 3% groei. In de periode maart tot en met mei hebben 20% meer mensen een aanvraag ingediend dan gebruikelijk. Hiervan zijn veel aanvragen afgewezen omdat men geen recht had op bijstand. Daarnaast zien we dat onze re-integratie instrumenten ook in COVID-19 tijd werken. Bron: Datawarehouse gemeente Leeuwarden.

b. Starten met werkwijze 'Direct werk'
Na een succesvolle start moest deze werkwijze, waarbij bijstandscliënten begeleiding krijgen om snel weer aan de slag te kunnen en met behulp van de infrastructuur en het werk van Caparis ingezet worden, in maart worden stopgezet door de uitbraak van COVID-19. In 2021 zal het traject, naast Caparis ook bij de buitendienst worden ingezet.

c. *Samen werken aan re-integratie met Caparis*
In 2020 is de samenwerking met Caparis verder gegroeid. Naast de samenwerking op het gebied van accountmanagement in de Arbeidsmarktregio Fryslân Werkt en de WSW-dienstverlening, hebben we op meerdere fronten de samenwerking versterkt.
Caparis speelde een belangrijke rol in het vormgeven en uitvoeren van het instrument Direct Werk, zodat de gemeente bijstandsgerechtigden zo snel als mogelijk een analyse traject kon aanbieden. Ook bij het vervolginstrument Vizier op Werk speelde Caparis in het onderdeel Kennismaken & Kiezen een belangrijke rol, naast de andere twee externe partners.
Op het gebied van Loonkostensubsidie en Nieuw Beschut Werk is het aantal plaatsingen bij Caparis uitgebreid.

d. *Samenwerking aan 'Vizier op werk'*
In 2020 heeft ook het instrument Vizier op Werk een belangrijke rol gespeeld in de uitstroomcijfers. Ook dit instrument heeft veel schade ondervonden van de COVID-19 uitbraak, maar desondanks is het instrument verder doorontwikkeld en is het aantal sporen richting kanssectoren uitgebreid.

e. *Investeren in social return met regionaal coördinatiepunt*
Vanaf 2020 is het Coördinatiepunt *Social return on Investment* (SROI) ondergebracht bij Bureau Zelfstandigen Fryslân. De kosten van het coördinatiepunt worden door de deelnemende gemeenten gezamenlijk gedragen.

1 Datawarehouse Leeuwarden

f. Activiteiten Arbeidsmarktregio Fryslân Werkt!
In 2020 zijn in de arbeidsmarktregio zijn in totaal 10 voorschakel- en opleidingstrajecten ontwikkeld gericht op diverse kanssectoren. In 2021 is dit verder uitgebreid naar 19 trajecten, waaronder ook korte oriëntatietrajecten gericht op zorg en techniek. De Friese MBO's werken hierin samen om werkzoekenden een goed beeld te geven van de mogelijkheden in de branche. Het maatwerkbudget uit het project Perspectief op Werk is 150 keer ingezet. Verder zijn er diverse regionale online banenmarkten georganiseerd, waaronder de doorlopende LinkedIn banenmarkt (2400 leden) en Meet & Greet XXL, gericht op de BAB doelgroep.

2. Armoedebestrijding zodat iedereen mee kan doen
In 2020 is verder vorm en inhoud gegeven aan de gemeentelijke inzet voor het doorbreken van de regeneratie armoede. Voor interventies die leiden tot meer duurzame oplossingen blijft de aansluiting met de ontwikkelingen rondom Kansen voor kinderen waardevol. Voor het overige is in de huidige armoedeaanpak een prioritering aangebracht in de thema's. De verdere uitwerking en vormgeving hiervan wordt opgenomen in de nieuwe visie en aanpak Armoede en Schulden die in 2021 gereed is.

COVID-19 heeft het bevorderen van de economische kansen moeilijk gemaakt. Door het wegvallen van werk is de kans op armoede en schulden gestegen. Er is echter sprake van een vertraagd effect. Mensen teren in op het eigen vermogen of maken gebruik van allerlei steunpakketten voordat ze in de bijstand en ook armoede en schulden terecht komen. In de cijfers rondom schulden is nog geen toename van de schuldenproblematiek te constateren.

- ***Preventie en vroegsignalering van schulden***

In 2020 was de insteek de huidige aanpak van preventie en vroegsignalering verder te ontwikkelen door te zoeken naar de innovatie en het betrekken van onze netwerkpartners, de vrijwilligersorganisaties en ervaringsdeskundigen. Vanwege de COVID-19 maatregelen is het niet mogelijk geweest om de aanpak op alle onderdelen verder te ontwikkelen.
Voor het overige hebben ervan af halverwege maart geen of onder beperkende voorwaarden huisbezoeken kunnen plaatsvinden. Omdat fysiek contact niet of minder mogelijk was, is geprobeerd om op een andere manier met de bewoners te communiceren. De wijk- en dorpenteams hebben in 2020 gemiddeld zo'n 60 signalen per maand ontvangen. Dit is vanwege COVID-19 iets minder dan vorig jaar. Uit de cijfers blijkt dat in 50% van de gevallen het wel is gelukt om contact te krijgen met de bewoners. En dat in 60% van die gevallen er door de sociaal werker ook daadwerkelijk hulp geboden kon worden aan de bewoners met betalingsachterstanden. Bron: Datawarehouse gemeente Leeuwarden.
Ingaande 2021 krijgt de vroegsignalering een wettelijke basis in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. In het laatste kwartaal van 2020 is aandacht besteed aan de implementatie hiervan.

- ***Passende en effectieve schuldhulpverlening***

In 2020 zijn er minder bewoners met problematische schulden naar curatieve trajecten geleid. Er is een daling te zien van zo'n 15% bij particulieren en 30% bij ondernemers. Bij ondernemers kan deze daling wellicht verklaard worden door de financiële regelingen die, vanwege de COVID-19 crisis, voor de ondernemers zijn ingesteld. Schuldeisers waren coulant en vooral de ZZP-ers kregen steunmaatregelen.
Bij de particulieren is er ook sprake van een daling maar minder substantieel. Om ervoor te zorgen dat juist vanwege de COVID-19 crisis bewoners de hulp weten te vinden en krijgen is er geïnvesteerd in het verbeteren en optimaliseren van de communicatie en de dienstverlening. Een goed voorbeeld is het werken met digitale spreekkamers. Hiermee wordt niet alleen de dienstverlening geoptimaliseerd, maar kan deze ondanks de COVID-19 crisis ook worden voortgezet.

Om de effectiviteit van de keten schuldhulpverlening te verbeteren, is eind 2020 een onderzoek gestart naar de werking van de keten. Het onderzoek is in het eerste kwartaal 2021 afgerond.

Tabel 10 Aantal curatieve trajecten schuldhulpverlening

Omschrijving	2019	2020
Particuliere trajecten	403	343
Ondernemers	46	32
Totaal	**449**	**375**

Bron: KBNL, Zuidweg & Partners

- ***Bevorderen gebruik inkomensondersteuning***

De afgelopen jaren is met succes ingezet op het verbeteren van de communicatie en voorlichting over de inkomensondersteunende regelingen en het ontzorgen door de toegang te vereenvoudigen. De ingeslagen weg is in 2020 geïntensiveerd en verder ontwikkeld. Reguliere onderdelen van de aanpak zijn het versturen van de minimaflyer met het uitkeringsbestand, verspreiden van de flyer onder de ketenpartners, via *narrowcasting* in de gemeentehal en dbieb op de schermen vertonen van de minimaregelingen en informatie via de Huis aan Huis. Het afgelopen jaar is er aanvullend een communicatiekalender gemaakt en waren er voor de minimaregelingen afzonderlijk ook extra acties voor de studietoeslag en de kwijtschelding.
Voor de Individuele studietoeslag zijn leerplichtambtenaren en scholen geïnformeerd en is een filmpje over de studietoeslag op sociale media gedeeld. Deze inzet is geslaagd. In 2020 is de toename van het gebruik met bijna 45% gestegen van 49 in 2019 naar 71 in 2020 (bron: Datawarehouse gemeente Leeuwarden).
Medio 2021 zorgt een wetswijziging verhoging van de toeslag en een verruiming van de doelgroep. De verwachting is dat de wetswijziging een positief effect zal hebben op het bereik.

Vanaf 2020 is de afhandeling van de kwijtschelding weer belegd bij de gemeente. Bij de campagne om de inwoners hierover te informeren is ook aandacht besteed aan het vergroten van het bereik. Aan het Platform ervaringsdeskundigen Armoede & Schulden en het buurtservicepunt is gevraagd naar hun ervaringen met het aanvragen van kwijtschelding en ideeën om het bereik te vergroten. Het aantal kwijtscheldingen is in 2020 met 10% gestegen.

- ***Minder aanvragen bij het Kindpakket***

Met het Kindpakket zet de gemeente in op het vergroten van de maatschappelijke participatie van kinderen. In verband met COVID-19 is het de verwachting dat het jaartotaal 2020 zal afnemen. In 2019 zijn 6.943 aanvragen afgehandeld. Op basis van de cijfers tot en met oktober (4.894) kan voorzichtig de conclusie worden getrokken dat er in 2020 sprake is van een daling van het bereik. Reden van de daling is COVID-19. Kinderen kunnen daardoor niet sporten of muziekles volgen. Vanuit Leergeld zijn laptops ten behoeve van het thuisonderwijs verstrekt. In verband met een wijziging in de landelijke samenwerking is eind 2020 de transitie gemaakt van www.kindpakket.nl naar www.samenvoorallekinderen.nl. Om te voorkomen dat er kinderen tussen wal en schip vallen is, naast een gemeentelijke communicatiecampagne, ook gezorgd dat de oude portal in 2021 is doorgelinkt naar de nieuwe.

- ***Samenwerking met partners is verstevigd***

Samen met de partners van het Participatiepact (ook wel Armoedepact genoemd) is aandacht geweest voor een duurzame voortzetting van het pact en het uitbreiden van het netwerk. Ter ondersteuning hiervan heeft het kernteam aansluiting gezocht bij Moedige Dialoog en stelt het Participatiepact een kwartiermaker aan. Op deze wijze wordt het mogelijk om een goed fundament te leggen voor de lokale organisaties die vanuit hun betrokkenheid en motivatie zich willen inzetten om de armoede en schuldenproblematiek aan te pakken.
De samenwerking met het Platform Armoede en Schulden is verstevigd. Vanwege COVID-19 is het niet mogelijk geweest om de geplande miniconferentie te organiseren. Maar in de aanloop naar het

opstellen van een nieuwe visie en aanpak armoede en schulden is het Platform gestart met het opstellen van een *position paper*.

- ***Minder vraag naar verlagen woonlasten***

In verband met de COVID-19 crisis zijn er minder aanmeldingen geweest voor de energiecoach. Toch hebben de drie energiecoaches in totaal 722 huisbezoeken afgelegd. Waarbij 207 zich hebben aangemeld voor een eerste gesprek met de energiecoach en er voor het overige tweede en derde gesprekken plaatsvonden. De pilot van de Voorzieningenwijzer was succesvol en wordt, naar verwachting, in 2021 gemeentebreed ingezet. Met kleinschalig aanbieden van een verduurzamingskrediet is nog niet gestart en zal naar verwachting in 2021, eerst in pilot vorm, worden aangeboden.

- ***Grip krijgen op kosten beschermingsbewind***

Het aanpassen van de draagkrachtregels inkomen en vermogen hebben ertoe geleid dat de bijzondere bijstandskosten voor beschermingsbewind zich redelijk heeft gestabiliseerd. Voor 2020 zien we een overall stijging van de kosten beschermingsbewind van 3%. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de kosten van bewind als gevolg van psychische en lichamelijke problemen en is minder het gevolg van problematische schulden.
In het najaar is het Aanvalsplan Beschermingsbewind geëvalueerd. De interventies geven een wisselend beeld over in hoeverre de inzet op bewind invloed heeft op de in- of uitstroom van het beschermingsbewind. Wel kan ten aanzien van de draagkrachtregels worden geconcludeerd dat deze interventie effect heeft gehad op de hoogte van de bijzondere bijstandskosten. De bevindingen van deze evaluatie worden meegenomen in de ontwikkeling van de nieuwe visie en aanpak armoede en schulden.

Wat heeft het gekost?

Tabel 11 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	131.464	155.051	154.067	984
Baten	80.168	101.155	107.100	5.945
Saldo van baten en lasten	**-51.295**	**-53.895**	**-46.966**	**6.929**
Toevoegingen aan reserves	0	1.000	1.229	-229
Onttrekkingen aan reserves	0	1.023	875	-148
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**23**	**-354**	**-377**
Resultaat	**-51.295**	**-53.872**	**-47.320**	**6.552**

Tabel 12 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG005 - Werk en inkomen	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP027 - Arbeidsmarkt en sociale integratie	27.063	1.307	25.652	1.488	1.411	181	1.592
R2BLP030 - Inkomensvoorziening	118.671	100.869	120.046	106.510	-1.376	5.641	4.265
R2BLP031 - Armoedebestrijding	10.290	3	9.538	-34	752	-37	715
R2BLP050 - Lijkbezorging	27	0	59	12	-33	12	-20
Totaal	**156.051**	**102.179**	**155.296**	**107.975**	**755**	**5.797**	**6.552**

Arbeidsmarkt en sociale integratie (voordeel € 1.592.000)

Wet Sociale Werkvoorziening (voordeel € 451.000)
De werkelijke bezetting bij Caparis was over 2020 lager dan er aan Rijksvergoeding daarvoor in de begroting is opgenomen op basis van standaard eenheden (SE) (bezetting 452,88 SE versus begroting 468,81 SE).

Vizier op Werk en instrumentenbudget (voordeel € 345.000)
Met name door inzet van en bemiddeling door consulenten zijn bijstandsgerechtigden uitgestroomd. Door COVID-19 zijn minder bijstandsgerechtigden in trajecten en trajectbegeleiding bij externe partijen geweest. Er is door werkgevers minder gebruik gemaakt van werkvouchers en premies.

Vergoeding uitvoeringskosten Tozo (voordeel € 770.000)
Door COVID-19 moesten diverse reguliere werkzaamheden voor de begeleiding naar werk noodgedwongen worden afgeschaald en zijn de medewerkers ingezet voor de uitvoering van de Tozo-regeling. Het Rijk heeft voor de uitvoering van de Tozo-regeling een extra vergoeding beschikbaar gesteld. Door deze extra vergoeding ontstaat een voordeel van € 770.000 op het onderdeel Arbeidsmarkt en sociale integratie. Bij het onderdeel Inkomensvoorziening (zie hierna) is sprake van eenzelfde effect.

Afwikkeling projecten (nadeel lasten € 292.000 en voordeel baten € 280.000)
Voor de projecten ESF, EGF en ZonMW is € 292.000 meer aan lasten verantwoord dan begroot. Hier staat echter ook een hogere Rijksbijdrage dan begroot van € 280.000 tegenover.

Projecten SDF (voordeel lasten € 960.000 en nadeel baten € 960.000)
Voor diverse projecten van het SDF zijn incidentele middelen van het Rijk ontvangen. De verwerking hiervan via de reserve budgetoverheveling moet nog plaatsvinden. Hierdoor zijn in deze toelichting nog de lasten € 960.000 voordeliger en de baten € 960.000 nadeliger. Aanpassing volgt.

Overige (voordeel € 38.000)
Overige kleine voor- en nadelen € 38.000 voordelig.

Inkomensvoorziening (voordeel 4.265.000)

Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) (voordeel lasten € 1.837.000)
In 2020 is voor de bijstandsuitkeringen € 82,07 mln ontvangen. De werkelijke uitgaven in 2020 bedroegen € 87,23 mln. De hogere uitgaven ad € 5,16 mln zijn voor € 7,0 mln al gedekt in de primitieve begroting. Dit betreft het verwachte eigen risico voor de gemeente. Ten opzichte van deze dekking in de primitieve begroting is dus een voordelig resultaat behaald.

Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) (voordeel baten € 1.487.000)
In 2020 is een incidentele (niet voorziene) vrijval ontstaan vanwege gewijzigde Rijksfinanciering in de Bbz waarbij het Rijk geen rekening houdt met al uitgekeerde bedragen. Dit betekent dat het Rijk het saldo van de oude financieringswijze niet verrekent, waardoor een (incidenteel) voordeel van € 1,2 mln ontstaat. Het overig resultaat is ontstaan door verhoging van baten door verhaal en terugvordering op te veel verstrekte bijstand in het verleden (€ 0,32 mln).

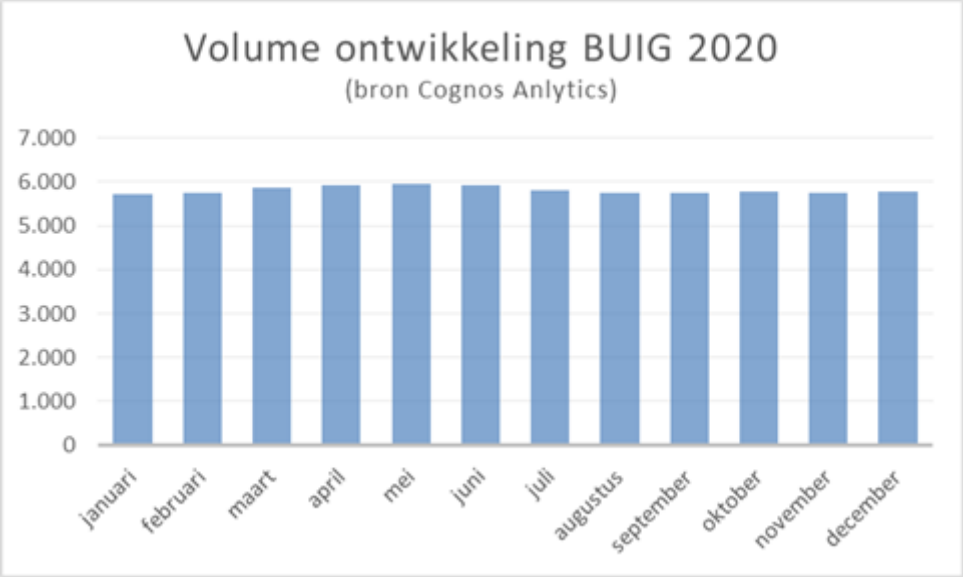
Vergoeding uitvoeringskosten Tozo (voordeel € 829.000)
Door COVID-19 zijn diverse reguliere werkzaamheden voor handhaving, financiën en invordering afgeschaald en is opgeschaald in de uitvoering van de Tozo-regeling. Het Rijk heeft voor de uitvoering van de Tozo-regeling een extra vergoeding beschikbaar gesteld. Door deze extra

vergoeding ontstaat een voordeel van € 829.000 op Inkomensvoorziening. Zie ook de eerdere toelichting onder Arbeidsmarkt en sociale integratie.

Uitkeringen Tozo-regeling (nadeel lasten € 4,1 mln en voordeel baten € 4,18 mln)
In 2020 is door COVID-19 de regeling voor Tijdelijke ondersteuning van zelfstandig ondernemers (Tozo) in het leven geroepen. Uitvoering van deze regeling is gestart vanaf maart 2020 en er zijn meerkosten gemaakt voor uitvoering van de regeling. Daarnaast zijn de uitkeringen in kader van deze Specifieke uitkering voor Levensonderhoud en kapitaalverstrekking hoger dan begroot (€ 3,4 mln). Hiervoor is voldoende compensatie bij de baten.

Uitvoering PD (voordeel € 103.000)
Op de uitvoering van de inkomensregelingen door PD is een voordeel ontstaan van € 103.000

Overige (nadeel € 71.000)
Overige kleine nadelen per saldo € 71.000 nadelig.

Armoedebestrijding (voordeel € 715.000)

Minimabeleid (voordeel € 618.000)
Op AV Frieso is een voordeel ontstaan van € 501.000. Dit is inclusief de voordelige eindafrekening over 2019 van € 305.000. De voorlopige afrekening over 2020 is al verwerkt in het voordeel. Door een nieuwe verrekenwijze met AV Frieso, waarbij niet meer met voorschotten wordt gewerkt, zullen eindafrekeningen vanaf 2021 niet meer voorkomen. De onderschrijding op de regeling inkomenstoeslag bedraagt € 117.000 door een te hoge prognose waarbij van andere aantallen en bedragen uitgegaan werd.

Armoede en schuldhulpverlening (voordeel € 155.000)
Het voordelig resultaat van € 155.000 op armoede en schuldhulpverlening komt vooral door een voordelig resultaat op curatieve schuldhulpverlening van € 137.000. Hier is sprake van een onderbesteding dankzij COVID-19. Curatieve schuldhulpverlening wordt in 2021 opnieuw aanbesteed. Het overige resultaat is vooral het gevolg van het gratis uitvoeren van de armoedemonitor. Een meerjarig beleidsplan met een nieuwe visie op schuld en armoede komt in 2021 tot stand.

Overige (nadeel € 58.000)
Overige kleine voor- en nadelen per saldo € 58.000 nadelig.

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

Betrokken verbonden partijen

- Stichting Kredietbank Nederland (KBNL) Leeuwarden
- Caparis NV Drachten
- Sociale Werkvoorziening Fryslân Drachten

Maatschappelijke effecten

Tabel 13 Maatschappelijke effecten Sociaal domein

	Indicator	Eenheid	Bron	Meting 2019	Meting 2020
1.	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000	DUO/Ingrado	4,1	niet bekend
2.	Relatief verzuim	Aantal per 1.000	DUO/Ingrado	25	niet bekend
3.	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (VSV-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO/Ingrado	2,6	niet bekend
4.	Niet-sporters	%	Gezondheids-enquête (CBS, RIVM)	Niet bekend	niet bekend
5.	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 65 jaar	Meerdere bronnen	793,2	niet bekend
6.	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS Jeugd	10	niet bekend
7.	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	CBS	67,3	niet bekend
8.	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS Jeugd	3	niet bekend
9.	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	CBS	69,2	81,9
10.	Lopende re-integratie-voorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 - 74 jaar	CBS	34,7	31,7 (2e kwartaal)
11.	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd	12,3 (2e halfjaar)	12,4 (1e halfjaar)
12.	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	1,8 (2e halfjaar)	1,6 (2e halfjaar)
13.	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	CMSD	85 (2e halfjaar)	83 (2e halfjaar)

Toelichting indicator en vergelijking met andere gemeenten: www.waarstaatjegemeente.nl.

2.1.2 Domein Fysiek

Portefeuillehouders: *Sybrand Buma, Hein de Haan, Friso Douwstra, Hein Kuiken en Bert Wassink.*

Strategisch algemeen doel
Een krachtige, aantrekkelijke en duurzame gemeente en regio.

Successen
1. Door de herfinanciering van Blitsaerd is de continuïteit van Blitsaerd gewaarborgd. Dit betekent dat er ten aanzien van plandeel west geen onzekerheid meer is met betrekking tot het woonrijp maken. Dit deel wordt dus netjes gemaakt, zodat bewoners niet meer in een onafgemaakte omgeving wonen. Ook betekent het dat plandeel oost kan worden ontwikkeld. Hierdoor wordt de wijk in zijn geheel afgerond.
2. Het plan van aanpak Vlietzone is vastgesteld en wordt uitgevoerd met daarin een reeks van maatregelen op het gebied van schoon, heel en veilig, aanpak (woon)overlast, toepassing en ontwikkeling van juridische instrumenten, tegengaan van ondermijning, aanpak zorg, participatie en communicatie en het opstellen van een visie. Dit heeft geleid tot o.a. een grote schoonmaak dag, een voorbereidingsbesluit bestemmingsplan, aangepaste contracten in de zorg, een bouwinspecteur specifiek voor het Vliet, het opstellen van een visie door de wijk en het specifiek voor het Vliet ingesteld interventieteam woonoverlast en een inspecteur die proactief inspecties uitvoert.
3. In De Zuidlanden wordt voortvarend gewerkt aan de bouw en voorbereiding van alle buurtschappen.
   In 2020 zijn bijna 200 woningen/kavels verkocht. Concreet ging dat om De Klamp, Wiarda en langs de Overijsselselaan ter hoogte van Techum.

Verbeterpunten
We willen meer Europese kansen gaan benutten. Dit willen we doen via een goede samenwerking met de Friese Projecten Machine van de provincie (in ontwikkeling) en door onze eigen interne organisatie rondom Europa aan te passen.

Wat heeft het in totaal gekost?

Tabel 14 **Bedragen x € 1.000**

Domein R2DOM002 - Fysiek	Begroting lasten	Begroting baten	Begroting saldo	Rekening lasten	Rekening baten	Rekening saldo	Rekening t.o.v. begroting saldo
R2PRG003 - Economie en toerisme	60.526	42.090	-18.436	58.261	39.991	-18.270	166
R2PRG006 - Wonen en milieu	28.558	25.244	-3.315	27.031	23.915	-3.116	199
R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit	7.889	5.293	-2.596	8.231	4.998	-3.232	-636
R2PRG012 - Ruimtelijke ordening	2.955	81	-2.874	3.009	206	-2.803	71
R2PRG014 - Beheer leefomgeving	41.469	15.467	-26.003	45.286	16.125	-29.161	-3.159
Totaal 2020	**141.398**	**88.175**	**-53.223**	**141.818**	**85.236**	**-56.582**	**-3.359**

Eindconclusie

Het contact met de ondernemers stond vooral in het teken van COVID-19 crisis. Wij hebben ondernemers kunnen ondersteunen door mee te denken en actief in te zetten op een heldere informatievoorziening rondom de regelingen, mogelijkheden en beperkingen. Er is daarnaast zoveel

mogelijk doorgegaan met *business as usual*. Er zijn zelfs een aantal acquisitiesuccessen geboekt en er is een start gemaakt met de integrale Agenda Binnenstad.

Innovatie wordt volop gestimuleerd, niet alleen via het innovatiefonds, waarmee in 2020 tien projecten zijn gesubsidieerd, maar ook door de ondersteuning van de campussen en het aanbieden van *launching customership*. Innovatie is op de kaart gezet: Hydraloop heeft internationale prijzen binnen gesleept en twee Leeuwarder bedrijven staan in de KvK Innovatie top 100. We hebben een finaleplaats in de *European Capital of Innovation-contest* behaald en ondanks de COVID-19 crisis zijn er nog veel innovatieprojecten die we ondersteunen via onder andere het innovatiefonds.

We vinden steeds vaker Europese en regionale ondersteuning voor onze eigen ambities en projecten, en hebben in 2020 verschillende Europese projecten aangevraagd én toegekend gekregen. Met betrekking tot circulaire economie zijn veel projecten van de grond gekomen en is een uitvoeringsagenda voor de komende periode geschreven. We ondersteunden en stimuleerden duurzaam ondernemen op een concrete manier: er is van start gegaan met Circulair De Zwette en er is een Europese aanvraag rondom circulair inkopen goedgekeurd. Ondanks dat de COVID-19 crisis flexibiliteit en aanpassingsvermogen van ons heeft gevraagd, wordt er nog steeds volop gewerkt aan een duurzame, innovatieve en concurrerende economie.

De bruto woningbouwproductie in 2020 bedraagt 712 woningen. Met name als gevolg van herstructurering zijn er woningen aan de voorraad onttrokken. Daarmee komt de netto woningbouwproductie uit op 467 woningen. Er is een goede verhouding tussen binnenstedelijk, uitleg en woningbouw in de dorpen. Dit ligt in de lijn met voorgaande jaren.

In 2020 is het uitvoeringsplan Goed Scheiden Loont vastgesteld, met input van inwoners en gemeenteraad. Met ingang van 2022 wordt daarmee de afvalstoffenheffing gekoppeld aan de mate van afvalscheiding. Hoe minder restafval wordt aangeboden, hoe lager de heffing. Hiermee verwachten we minder afval te verbranden en meer grondstoffen te recyclen/hergebruiken.

De uitwerking van het programma Infrastructuur heeft mede als gevolg van de COVID-19 crisis op onderdelen vertraging opgelopen. Majeure projecten zijn voor een belangrijk deel qua planning op peil gebleven. Een aantal niet majeure projecten is vertraagd. Voor die projecten geldt dat een deel van de voorbereiding en/of uitvoering is doorgeschoven naar 2021.

Met de aanpak van de Prof. Mr. P.S. Gerbrandyweg - als laatste onderdeel programma Leeuwarden Vrij-baan - komt de (hoofd)wegenstructuur op orde. Uit diverse metingen blijkt dat het verkeerssysteem in- en rond de stad functioneert zoals is bedoeld. In 2020 is een start gemaakt met het verder optimaliseren van de metingen door het opzetten van een mobiliteitsmonitor waarmee we – breder dan nu - real-time gegevens kunnen raadplegen en kunnen terugkijken. De mobiliteitsmonitor zal gericht zijn op een aantal indicatoren, zoals de ontwikkeling van de intensiteit en de kwaliteit van de verkeersafwikkeling (zoals de snelheid in de spitsperioden op de stadsring en de vertraging op de invalswegen).

In 2020 is – vooruitlopend op de lange termijn oplossing m.b.t. het verbeteren van de spoorwegovergang Schrans en het Zuiderplein - bekeken welke maatregelen getroffen kunnen worden om de huidige verkeerssituatie te verbeteren. Hierin is ook de Stationsweg meegenomen. Dit heeft geresulteerd in het plan om vanaf 2021 de volgende maatregelen uit te voeren:

- het aanpassen van de bewegwijzering aan de westkant van de stad;
- het slimmer verwijzen naar de parkeergarages in de binnenstad vanuit het westen en ter plekke van het Stephensonviaduct;
- verkeerslichten op het Zuiderplein optimaal inregelen om met name de bussen en de fietsers minder lang te laten wachten;
- aanpak fietsoversteek op de Stationsweg.

Het Pre-omgevingsplan (Pre-Op) is in december 2020 in het college vastgesteld en in januari 2021 ter visie gelegd. In het Pre-Op worden voorstellen gedaan hoe om te gaan met de bekende onderwerpen zoals bouwen, gebruik en functieverandering. Daarnaast worden voor een groot aantal nieuwe onderwerpen voorstellen gedaan in de vorm van besluitpunten. De uitkomsten worden gebruikt voor het op te stellen ontwerpplan.

Het beheer en onderhoud van de diverse onderdelen van de openbare ruimte wordt in brede samenhang uitgevoerd. Samenwerking met bewonersbedrijven, duurzaamheid, klimaatbewustheid en biodiversiteit zijn hierbij belangrijke thema's. Zo is in 2020 de uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie opgesteld en is op het terrein van vergroening veel inzichtelijk gemaakt. Voor verdere vergroening zijn onder andere de verschillende waarden van bomen, de oppervlaktes boomkronen, de schaduwwerking en de waterafvang in beeld gebracht.

Het nadelig financieel resultaat van het Fysiek domein bedraagt € 3.359.000. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- de storting in de voorziening achterstallig onderhoud verhardingen van € 3,5 mln;
- de verkoopopbrengst van € 675.000 van de glasvezelring;
- aanspraak op een convenant uit 2006 ten behoeve van herstructurering woningbouw welke niet was begroot levert een nadeel van € 524.000;
- een nadeel van € 655.000 op parkeeropbrengsten als gevolg van COVID-19;
- onderuitputting op kapitaallasten vanwege niet volledig benutte investeringskredieten van circa € 500.000;
- een voordeel van € 187.000 op de apparaatskosten voor de Omgevingsvergunning (Wabo).

Een nadere toelichting hierop staat in de nu volgende programma's.

Programma Economie en toerisme

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Een sterke economie en werkgelegenheid voor nu en de toekomst

- ***Versterken economische structuur***
  - In 2020 is er door de COVID-19 crisis volop aandacht geweest voor het bestaande bedrijfsleven. Meer dan andere jaren. Relatiebeheer stond centraal, ondernemers voorzien van goede informatie, continue weten wat er speelt in bedrijfsmatig Leeuwarden en hierop schakelen. Acquisitie is ook gepleegd, voor zover de omstandigheden het toe hebben gelaten. Met name voor bedrijventerrein Frisia in Grou is interesse getoond en zijn er kavels verkocht. Zo ook op De Zwette V. Omdat er nog geen bestemmingsplan De Zwette VI is (kost tijd i.v.m. stikstof en PFAS), zijn we nog niet actief met het aanbieden van deze kavels. Het budget voor relatiebeheer en acquisitie is volledig benut.

  - In het eerste kwartaal 2020 is succesvol Leeuwarden/Fryslân gepromoot in de agro-food sector op de *Grüne Woche*. Follow up is in afwachting van COVID-19. Beurzen en congressen zijn vanaf april vervangen door online events, die we bijgewoond hebben. In de watertechnologiesector zijn diverse successen te noemen, een aantal ondernemingen won (inter)nationale prijzen (waaronder Hydraloop en SusPhos) en de interesse voor vestiging op de WaterCampus/Kerk was in de tweede helft van 2020 goed. Bezetting is per 2021 gestegen naar ca. 80%. Het aantal volgers op OndernemendLeeuwarden (LinkedIn en Twitter) is in totaal met 50% gestegen. Dit is een combinatie van een toename van 80,5% op LinkedIn en 10,1% op Twitter (Rapport jaarevaluatie Junction).

  - Voor de binnenstad is samen met Binnenstadsmanagement Leeuwarden verder gewerkt om de muurschildering van de stamboom van Maria Louise permanent te realiseren bij het Oldehoofsterkerkhof. Ook is er gewerkt aan de projectenvoorbereiding van de gezamenlijke Agenda Binnenstad, zoals bijvoorbeeld: de realisatie van bewegwijzering binnenstad, de diverse bijdragen aan plantenbakken aan bruggen, de website binnenstadsplatform, koop lokaal en beestreet Oosterstraten. Er is subsidie verleend aan het Fries Museum voor een 4-jarig plan voor grote tentoonstellingen met extra bestedingen en overnachtingen in de stad. We hebben extern advies gevraagd voor logiesbeleid en hotelbeleid. Er is een start gemaakt met de uitvoering van de Motie Binnenstad voor een nieuwe integrale agenda Binnenstad. De dynamiek bij ondernemers werd natuurlijk ernstig gehinderd door COVID-19 maatregelen en vele winkeliers en horecaondernemers hebben het heel moeilijk gehad in 2020 en nog steeds. Wij zijn veel in contact geweest met ondernemers voor terrassen, pontons, niet doorgaan van evenementen, uitstallingen in openbare ruimte, etc. Een deel van het budget blijft gereserveerd om uitgestelde projecten naar 2021 te financieren en om de motie binnenstad uit te kunnen voeren.

  - Ook in 2020 is er integraal samengewerkt met team Werk en zijn kansen voor het uitkeringsbestand benut. We hebben wekelijks actief vacatures van ondernemers gedeeld in ons netwerk of verbinding met sollicitanten tot stand gebracht. In totaal hebben we gezamenlijk ongeveer 60 vacatures ingevuld. Dit is o.a. geweest bij de volgende bedrijven: Cendris, VodafoneZiggo, CJIB en FBTO (KCC). Goedhart/Borgesius, Nielsen Massey en Van der Kloet (Food/productie), Terras Wilhelminaplein, Wasgoed.com, Huhtamaki en KoffieMatters.

- ***Stimuleren innovatie en duurzaamheid***
  - We hebben middels het Innovatiefonds 10 projecten ondersteund met een gemeentelijke bijdrage van € 250.000. Dit is gelijk aan het totale budget voor het Innovatiefonds. De

subsidies hebben een totale investering van € 1,2 mln en minimaal 30 directe arbeidsplaatsen uitgelokt. Daarnaast is de verwachting dat deze investeringen circa 90 toekomstige arbeidsplaatsen op zullen leveren.

- We zijn een inhoudelijke samenwerking gestart met de WUR en de Provincie op het gebied van Agro Food en duurzame landbouw en we stimuleren de samenwerking op de Media en Innovatiecampus.

- We zoeken in Europees verband actief naar middelen, kennis en partners om innovatie en duurzaamheid in Leeuwarden te versterken. Zo is Leeuwarden in 2020, ter ondersteuning van de Friese Living Lab Agenda, toegelaten tot het Europees netwerk ENoLL. We hebben in samenwerking met de NG4 en de drie Noordelijke provincies succesvol gelobbyd voor Europese fondsen (JTF-fonds) die ingezet zullen worden voor een inclusieve energietransitie. Het onderzoeksrapport dat op verzoek van de NG4 (Assen, Emmen, Groningen en Leeuwarden) door het JRC is opgeleverd lag aan de basis van die lobby. Daarnaast hebben we in 2020 een succesvolle Europese subsidieaanvraag (als leadpartner) gedaan rondom het stimuleren en uitbreiden van publiek circulair inkopen. Daarnaast heeft Leeuwarden in 2020 meegedaan aan de wedstrijd om *European Capital of Innovation* te worden, waarmee dankzij de behaalde finaleplaats Leeuwarden internationaal een sterker innovatieprofiel heeft opgebouwd. Tenslotte ondersteunen wij sinds dit jaar Friese ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden om hun weg in Europese projectaanvragen te vinden via het programma Europe Ready Fryslân, dat in samenwerking met de gemeente Súdwest-Fryslân, provincie Fryslân en Learning Hub Friesland is opgezet.

- ***Bevorderen doorontwikkeling campussen***
  - Het doel van 2.000 arbeidsplaatsen in de watertechnologie in Fryslân in 2020 is behaald, zo staat beschreven in de WaterCampus Monitor. Bij continuering van het beleid zal volgens de WaterCampus het aantal banen blijven stijgen.

  - Uit de evaluatie van Buck Consultants blijkt onder andere dat Wetsus als onderzoeksinstituut hoog gewaardeerd wordt. Vanuit economisch oogpunt is ook naar Wetsus gekeken. Zo heeft Wetsus bijgedragen aan 88 patenten, waarvan 41 zijn overgedragen aan bedrijven. Tussen 2005-2019 zijn 36 bedrijven vanuit Wetsus gestart. De directe en indirecte werkgelegenheid van Wetsus is 230-300 fte. Wetsus draagt bij aan de kenniseconomie en is internationaal georiënteerd en gerespecteerd. Daarnaast draagt Wetsus bij aan een toegenomen aantrekkelijkheid van de regio voor academici. Dit vergroot de kans dat academici in de Friese regio willen werken en wonen.

  - We hebben gezamenlijk met Wetsus gewerkt aan de vervolgfinanciering en het beschikbare budget van € 500.000 als subsidie verstrekt. Vanuit de nationale overheid en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) is hierbij de financiering van Wetsus voor de jaren 2021 en 2022 gewaarborgd (€ 14,6 mln jaarlijks).

  - We hebben *launching customer*-projecten opgepakt en ondersteund (o.a. vervolg Hydraloop voor decentrale waterzuivering in Blitsaerd, toepassing van terugwinning nutriënten op de RWZI (Susphos) en plaatsing van innovatieve regenwateropslag op de WaterCampus en bij woningbouw (Rainblocks).

  - We faciliteren FB Oranjewoud bij de ontwikkeling van de Media en InnovatieCampus op de NDC-locatie in Leeuwarden. Onderdeel van de plannen is ook het bieden van huisvestingsruimte voor de verdere doorontwikkeling van watertechnologie-bedrijven.

- Het WaterCampus actieplan voor de periode 2021-2023 is uitgewerkt en beschrijft de acties die de komende jaren opgepakt gaan worden. Voor de uitvoering is de financiering geregeld.

- Samen met gemeente Súdwest-Fryslân, Provincie Fryslân en het IPF werken we een aan het verstevigen van de positie van Fryslân op het gebied van Agrofood. Agrofood in Noord-Nederland staat voor grote strategische uitdagingen die voortkomen uit economische, maatschappelijke en duurzame transities. In Fryslân lopen er allerlei projecten om aan deze uitdagingen gehoor te geven, maar de samenhang ontbreekt nog. Hiertoe hebben alle partijen gezamenlijk een opdracht geschreven voor een kwartiermaker agro-food. Deze persoon zal in 2021 de agro-food sector in Fryslân in kaart brengen en identificeren welke projecten en initiatieven er nu lopen. De kwartiermaker zal vervolgens op zoek gaan naar welke producten/soorten/systemen de meeste toegevoegde waarde brengen voor de Friese economie en waar we echt onderscheidend in zijn. Hier willen we vervolgens meer op in zetten met onze projecten.

- ***Regionaal economische samenwerking***
  - We hebben actief deelgenomen in verschillende samenwerkingsverbanden samen met andere overheden en vertegenwoordigende organisaties van bedrijfsleven en onderwijs. We zijn lid van SNN, NG4 (samenwerking tussen de gemeenten Leeuwarden, Groningen, Assen en Emmen), de *Economic Board* Noord Nederland, de F4 (met de gemeenten Leeuwarden, Heerenveen, Smallingerland en Súdwest-Fryslân is door het externe bureau Buck een economisch samenwerkingsprogramma opgesteld), het Innovatie Pact Fryslân, de Vereniging Circulair Friesland en *Eurocities*. Bijna de volledige budgetten hiervoor zijn benut, behalve een klein deel voor de F4 samenwerking die is overgeheveld naar 2021 ten behoeve van de uitgestelde uitvoering van projecten. Verder ondersteunen we de WTC-coöperatie voor handelsbevordering. Ook spelen we een actieve rol in het Platform Zakelijke Dienstverlening, *Water Alliance*, WaterCampus Leeuwarden, *Bakery Sweets Center* en *TopDutch*.

2. Dynamiek van Leeuwarden blijvend versterken

- ***Succesvolle events en positieve profilering Leeuwarden met Agenda 2028***

Ondanks COVID-19 zijn wij blijven werken aan een rijke evenementenagenda die op cultureel en economisch vlak interessant is, voor zowel toerist als inwoner. Deze kon helaas niet tot uitvoer worden gebracht in 2020, veel evenementen zijn verplaatst naar 2021 inclusief de financiële reserveringen daarvoor voor het volledige budget. Intern wordt goed samengewerkt door afdelingen EZ/toerisme en Cultuur. Ook hebben we dit jaar weer samengewerkt met (culturele) ondernemers, het Leeuwarder Ondernemersfonds, de provincie Fryslân en internationale netwerken, zoals *Eurocities*, en met andere gemeenten in het Noorden.

Een deel van het budget voor 2020 (€ 50.000 voor *Blockbusters* LF2028) is gereserveerd als bijdrage aan de LF2028 Triënnale in 2022. Het nieuwe evenementenbeleid is opgesteld en besproken met de raad. Dit geeft onszelf en anderen duidelijkheid over de koers, datgene waar Leeuwarden voor staat op het gebied van evenementen. Er kan een beperkt aantal grotere evenementen worden geacquireerd en er worden tentoonstellingen in musea ondersteund, die het culturele en economische klimaat in de stad versterken met de *Blockbusters*. Zo vinden in 2021 (als COVID-19 het toelaat) de evenementen Roze Zaterdag en WK Frisbee in Leeuwarden plaats en steunen we het Fries Museum bij grote *Blockbusters* de komende jaren. Maar ook een groot internationaal straattheater zal in 2021 naar Leeuwarden komen. Dat zou in september 2020 al naar Leeuwarden komen, maar door COVID-19 moest dit worden uitgesteld.

De dienstverlening, facilitering en projecten zijn door COVID-19 in een ander daglicht komen te staan. Minder bezoek c.q. bezoek wordt anders. Ondanks dat de zomer van 2020 tot een van de betere toeristische zomers van de afgelopen jaren behoorde, was dit bij lange na niet genoeg om het dramatische voor- en najaar te compenseren, aldus de branche. Er is dan ook veel contact met zowel de toeristische branche geweest over hoe Leeuwarden straks weer snel haar toeristische klimaat op peil krijgt. Voorwaarde voor de komst van bezoekers is dat er iets leuks te doen is (zelfstandig of georganiseerd in kleinere groepen). Bezoek aan de stad levert een grote bijdrage aan de omzet van onze detailhandel. Qua doelgroepen misten zij het afgelopen jaar zowel toeristen als studenten en werkenden in de binnenstad.

Er was en blijft behoefte aan doorontwikkeling van evenementen en *Blockbusters* vanuit diverse sectoren, bijvoorbeeld de hotelsector. Er is gekeken wat mogelijk is, bijvoorbeeld meerdere kleinere optredens, festivals van meer weken in plaats van 1 kort evenement waar veel bezoekers op dienen te komen. Veel vragen van organisatoren over mogelijkheden, maar ook de toeristische sectoren vragen om evenementen om de bezoekersstroom op gang te houden. Helemaal na een jaar als 2020 is die wens zeer groot aanwezig.

- ***Toeristisch product versterken met marketing en toerisme***

Ook zijn wij bezig gebleven met het versterken van het toeristische product. Wij hebben samen met de toeristische branche de Visie Bezoek Leeuwarden opgesteld en besproken met de raad. Deze is op 27 januari 2021 vastgesteld. De Visie beschrijft het doel en de acties voor de komende jaren voor de marketing, evenementen, gastvrije ontvangst en verblijf en verbetering van het (fysieke) toeristische product, net als de inzet hierop vanuit de opbrengst toeristenbelasting. Het grootste deel van de budgetten hiervoor is ingezet, verplicht of gereserveerd voor 2021 vanwege lagere opbrengsten uit toeristenbelasting door Covid-19.
De gastvrijheid moet blijvend op niveau gehouden worden nu de VVV heeft besloten haar activiteiten te beëindigen. Daarvoor zijn we gestart met planvorming voor een nieuwe organisatievorm voor de toeristische informatie, waarbij met ondernemers een verbindende rol in de regio wordt gepakt, samen met de provincie Fryslân. Wij ondersteunen marktpartijen, zoals hotels, die zakelijke congressen en toeristische touroperators acquireren (Friesland *Convention* Partners) waar het gaat om meerdaags bezoek die hebben gewerkt aan verdergaande professionalisering en schaalvergroting met nieuw budget van de provincie Fryslân. We faciliteren ondernemers bij productontwikkeling, zoals arrangementen en het zelf maken van basisproducten, zoals kaarten en folders.
De citymarketing is doorgegaan op de flow van 2019 en het volledige budget is benut. Het creëren van blijvende (vooral meer digitale) aandacht is daarbij noodzakelijk gebleken, ook op nationaal en internationaal niveau. Helemaal in deze tijd van COVID-19. In oktober heeft een internationale filmproductie twee dagen een short movie opgenomen in Leeuwarden. Deze film zal niet alleen in Nederland vertoond worden, maar ook in Cannes.
Samen met Gastvrij Grou is er gezorgd voor een goede toeristische profilering van Grou en de Alde Feanen. Samen met o.a. Merk Fryslân en LF2028 hebben we verder gewerkt aan een goede positie van Leeuwarden in het vermarkten van Fryslân en voor de regio georiënteerde activiteiten als persreizen, beursbezoek en het opbouwen van een database. We ondersteunden in 2020 de promotie van grote evenementen en *Blockbusters*, zowel online en offline (print) in de regio en nationaal.

- ***Voorinvesteringen strategische locaties***

In 2020 is gewerkt aan voorbereiding BO MIRT afspraken over het spoortracé en decentralisatie van de regionale spoordiensten. Ook in relatie tot een eventueel Spooraquaduct en een verdiepte ligging van het spoor. Ook is gewerkt aan de stedenbouwkundige uitgangspunten en een gebiedsvisie voor het Spoordok gebied. De gebiedsontwikkeling van het NDC terrein heeft geresulteerd in een intentieovereenkomst met FB Oranjewoud.

3. Goede basisinfrastructuur voor sportbeoefening waarborgen

- ***Verlagen binnensporttarieven***

De nieuwe kostprijs georiënteerde tarievenstructuur is op 10 september 2019 door het college vastgesteld en is sinds 1 januari 2020 van kracht. De nieuwe tarieven zijn gebaseerd op de kostprijs van de verschillende faciliteiten. Als gevolg van de invoering van het nieuwe tariefstelsel zijn de binnensporttarieven voor de gebruikers met gemiddeld 14% gedaald. De tarieven voor de buitensport zijn door het nieuwe tariefstelsel met gemiddeld 5% gestegen, waarbij per gebruiker grote verschillen zijn ontstaan. Voor verenigingen met relatief veel leden en relatief goedkope voorzieningen is het beeld procentueel gunstig (zelfs verlaging van het tarief), terwijl kleine verenigingen met relatief dure voorzieningen procentueel veel ongunstiger uitpakken. Voor de gebruikers die geconfronteerd worden met forse verhogingen is een overgangsregeling van toepassing, waarbij de verenigingen in 3 tot 5 jaar naar het nieuwe tarief kunnen “toegroeien”.

- ***Herijking accommodatiebeleid***

In mei 2020 heeft het Mulier Instituut een nieuwe prognose opgeleverd voor vraag en aanbod van sportvoorzieningen tot 2035. In die prognose is ook de uitbreidingen van de gemeente als gevolg van de herindelingen meegenomen. Mede op basis van dit nieuwe rapport zal in de tweede helft van 2021 een nieuwe visie op de sportvoorzieningenbehoefte voor Leeuwarden met een voorzieningenplanning worden opgesteld en ter besluitvorming worden aangeboden.

Wat heeft het gekost?

Tabel 15 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	45.942	54.894	45.606	9.287
Baten	31.139	40.088	37.965	-2.124
Saldo van baten en lasten	**-14.803**	**-14.805**	**-7.642**	**7.164**
Toevoegingen aan reserves	86	5.632	12.655	-7.023
Onttrekkingen aan reserves	896	2.002	2.027	25
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**810**	**-3.630**	**-10.628**	**-6.997**
Resultaat	**-13.994**	**-18.436**	**-18.270**	**166**

Tabel 16 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG003 - Economie en toerisme	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP005 - Economisch beleid	3.694	1.301	3.985	2.267	-291	965	674
R2BLP061 - Vastgoedbeheer	15.814	7.816	17.702	9.194	-1.889	1.378	-511
R2BLP062 - Grondzaken	32.239	32.378	27.769	27.923	4.469	-4.455	14
R2BLP066 - Toerisme	2.321	595	2.352	608	-30	13	-17
R2BLP068 - Sportvoorzieningen	6.458	0	6.453	0	6	0	6
Totaal	**60.526**	**42.090**	**58.261**	**39.991**	**2.265**	**-2.098**	**166**

BLP005 Economisch beleid (voordeel € 674.000)

Het resultaat binnen het product Economisch beleid bestaat volledig uit de verkoop van de glasvezelring. Deze incidentele verkoopopbrengst bedroeg € 675.000. De overige afwijking op de baten en de lasten bestaan uit mutaties in de reserve budgetoverheveling. Van de onderstaande onderdelen zijn de door diverse oorzaken niet bestede budgetten in 2020 toegevoegd aan de reserve budgetoverheveling:

Stimulering en acquisitie: € 128.000 voor het stimuleringsfonds werkgelegenheid en bovenregionale samenwerking;
Marketing vrije tijd: € 286.000 voor de aantrekkingskracht van de culturele hoofdstad vast te houden (*legacy*) door een goed en professioneel aanbod van cultuur en evenementen te blijven garanderen, inclusief een vitale binnenstad;
Watertechnologie en innovatie: € 770.000 voor het versterken van de economische structuur en het ondersteunen, middels cofinanciering aan kennisinstellingen en bedrijven met innovatieve projecten, waaronder Wetsus en WaterCampus.

BLP061 Vastgoedbeheer (nadeel € 511.000)
In 2020 zijn twee panden aan de Avondsterweg en de Bierkade verkocht. Dit zorgt voor een afwijking op de lasten in verband met het afboeken van de boekwaarde en op de baten als gevolg van de gerealiseerde verkoopopbrengst van € 1,3 mln.
Op basis van een convenant uit 2006 met een woningbouwvereniging is overeengekomen om € 5.700 per huurwoning uit te keren in het kader van herstructurering in de voormalige gemeente Boarnsterhim. Deze was niet meer in de begroting opgenomen. Dit leidt tot een nadeel van € 524.000.

De geraamde subsidie voor de WTC-Stadionontwikkeling is door het terugtrekken van de vorige ontwikkelaar op nihil vastgesteld. Het hiervoor beschikbare bedrag van € 4,5 mln op dit product is gestort in de voorwaardelijke reserve budgetoverheveling. Momenteel wordt door een nieuwe projectontwikkelaar onderzocht of het project alsnog doorgang kan vinden. Om die reden wordt dan ook voorgesteld om dit bedrag beschikbaar te houden als bijdrage aan deze ontwikkeling en toe te voegen aan de betreffende reserve.

BLP062 Grondzaken (voordeel € 14.000)
Voor toelichting op beleidsproduct grondzaken wordt verwezen naar paragraaf 2.2.7 Grondbeleid.

Toelichting investeringen

Tabel 17 **Bedragen x € 1.000**

R2PRG003 - Economie en toerisme		Krediet	Realisatie ult. 2020	Rest krediet	Afsluiten Ja/Nee
INV391814	Vervanging plafond	197	188	9	Ja
INV391816	Was/kleedgebouw Pallas	456	375	81	Nee
INV391819	Infrastructuur sportgebied	550	508	42	Nee
INV391902	Harmonie koeling zaal 1 en 2	189	185	4	Ja
INV391909	Installatietechniek Blauwe Golf	113	67	46	Nee
INV391911	Vervanging kunstgras Meinga	406	401	5	Nee
INV391912	Vervanging kunstgras Zwaluwen	440	413	27	Nee
INV391915	Instandh. Bouwk. Blauwe Golf	118	114	4	Ja
INV391922	Verbeterpunten Neushoorn	207	189	18	Nee
INV391924	Verduurzaming J.W Vissserwei 10	900	803	97	Nee
INV391925	Cornelis Trooststraat 48 grond	360	360	0	Ja
INV391926	Cornelis Trooststraat 48 restwaarde	245	245	0	Ja
INV391927	Cornelis Trooststraat 48	820	602	218	Nee
INV391930	Gronden Grote Wielen	245	241	4	Ja
INV392005	Installatietechniek Blauwe Golf	161	18	143	Nee
INV392008	Vervanging kunstgras Pallas	174	144	30	Nee

R2PRG003 - Economie en toerisme		Krediet	Realisatie ult. 2020	Rest krediet	Afsluiten Ja/Nee
INV392010	Vervanging kunstgras It Gryn	354	292	62	Nee
INV392014	Tribunes Kalverdijkje	135	108	27	Nee
INV392016	Verbouwing De Skalm	2.010	42	1.968	Nee
	Totaal	**8.079**	**5.295**	**2.784**	

In 2020 is verder geïnvesteerd in de creatieve broedplaats aan de Cornelis Trooststraat. Hierin zijn tal van kunstzinnige partijen gehuisvest. Ook zijn er verduurzamingsmaatregelen aan de J.W. Visserwei ter hoogte van € 0,8 mln getroffen.
Op het sportpark Nylân en It Gryn in Stiens is voor € 0,5 mln geïnvesteerd in nieuwe kunstgrasvelden. Voor investeringen in de sportaccommodaties, waaronder de zwembaden, is € 0,6 mln uitgegeven. In 2020 zijn de panden aan de Avondsterweg en de Bierkade verkocht als ook de glasvezelring.

Betrokken verbonden partijen

- B.V. SPORT
- Marrekrite

Programma Wonen en milieu

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Verbeteren en verduurzamen bestaande woningvoorraad

- ***Sterke sociale huursector***

In 2020 is met inbreng van corporaties, huurdersorganisaties, zorgpartijen en vertegenwoordigers van dorpen en wijken de nieuwe volkshuisvestingsvisie 2021 *Leeuwarden: ongedeeld en vitaal!* opgesteld (raad 17 februari 2021). Hiermee is er vanaf 2021 een actueel en integraal beleidskader voor de volkshuisvesting, die ook stevig verknoopt is met de opgaven uit het sociaal domein. De nieuwe volkshuisvestingsvisie is mede de basis voor de nieuwe aanpak stedelijke vernieuwing en het op te stellen beleidskader wonen voor de dorpen.

Bruto productie in 2020: 712 woningen

De bruto woningbouwproductie in 2020 is uitgekomen op 712 woningen. In de begroting is uitgegaan van 700. Er zijn 245 woningen onttrokken aan de voorraad, met name als gevolg van herstructurering (Oud-oost). Daarmee komt de netto woningbouwproductie in 2020 uit op zo'n 467 woningen.
Er is een goede verhouding tussen binnenstedelijk, uitleg en woningbouw in de dorpen. Dit ligt in de lijn met voorgaande jaren. Er blijft in de gemeente Leeuwarden druk op de woningmarkt, waarbij het mogelijk blijft om kwaliteit toe te voegen aan de bestaande woningvoorraad.

- ***Duurzaam versterken erfgoed***

Erfgoedagenda van de toekomst vastgesteld

In 2020 is de Erfgoedagenda van de toekomst vastgesteld (raad 16 september 2020). Deze visie met een uitvoeringsagenda is tot stand gekomen na een gezamenlijk traject met burgers-inwoners, belangengroepen en studenten. Zij hebben waardevolle input geleverd. Ook hebben studenten van NHL Stenden Hogeschool hun visie op erfgoed uitgebeeld.

Eerste inventarisatie voor Kerkenvisie gemaakt met vervolgproces in 2021

De uitvoeringsagenda voorziet onder meer in het maken van een Kerkenvisie. We hebben in 2020 van het Rijk hiervoor budget ontvangen. Een eerste inventarisatie van de kerken in de gemeente is afgerond. Het opstellen van de visie is een proces dat we samen gaan doen met de vele betrokkenen en belanghebbenden. Dit is vanwege COVID-19 en het vertrek van de betrokken ambtenaar uitgesteld naar medio 2021.

Groslijsten gemeentelijke monumentenlijst in 2020 afgerond, verder vervolgonderzoek in 2021

Voor de uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst zijn in 2020 de groslijsten op het grondgebied van voorheen Boarnsterhim, Littenseradiel en Leeuwarderadeel afgerond. De groslijsten zijn de 'ruwe' adressenlijsten met voorlopig geselecteerde objecten (en typeringen, dateringen en selectiecriteria). Deze lijsten vormen de basis voor het vervolgonderzoek. Ook dit staat *on-hold* vanwege COVID-19, doordat overleggen in en met dorpen lastig te organiseren zijn, laat staan dat in te schakelen bureaus onderzoek op locatie inclusief interieur en archiefonderzoek kunnen doen naar elk van de geselecteerde onroerende zaken.

Erfgoedinformatie verder digitaal toegankelijk gemaakt

In 2020 zijn stappen gezet voor het digitaal toegankelijk maken van erfgoedinformatie (monumenten, cultuurlandschap en archeologie). Het ontsluiten van die informatie is wettelijk verplicht (Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen (Wkpb) en Omgevingswet) én draagt bij tot soepeler verloop van ruimtelijke planprocessen. Het kan ook het draagvlak vergroten voor (het belang van) erfgoed in die planprocessen:

- Voor de hele gemeente Leeuwarden zijn de archeologische waarden en verwachtingen aan een nader onderzoek onderworpen. De bevindingen zijn vertaald in een facet-bestemmingsplan archeologie (Partiële herziening archeologie) dat op 11 november 2020 is vastgesteld door de gemeenteraad. Met die digitale kaart zijn alle archeologische waarden en verwachtingen op een uniforme manier vastgelegd voor het gemeentelijke grondgebied.
- Het cultuurhistorisch landschap van het buitengebied Leeuwarden Zuid is in kaart gebracht om toe te kunnen voegen aan het Pre omgevingsplan.
- Alle Rijksmonumenten die door herindelingen nu op Leeuwarder grondgebied staan, zijn in het Geografisch Informatiesysteem (GIS) voorzien van een digitale contour rond het object. De Rijksmonumenten op het 'oude' grondgebied van Leeuwarden hadden al zo'n digitale contour. Het gebruik ervan sluit aan op de wijze waarop de gemeente na de inwerkingtreding van de Omgevingswet informatie zal ontsluiten. Zodra de nieuwe GIS-applicatie is geïmplementeerd, zijn de monumenten ook via de website te zien op de Monumenten-Informatiekaart Leeuwarden.

Er is gewerkt aan de transformatie en restauratie van veel monumentale panden. Onder meer de verbouwing tot woningen van de oude Fries Museum-panden aan de Turfmarkt en de herbestemming van gemeentelijk monument Zaailand 92-94 tot hotel-restaurant-bierbrouwerij zijn het noemen waard.

Archeologische vondst Camminghaburg
In november 2020 heeft aan de Schoppershofstraat archeologisch onderzoek plaats gevonden. Op de locatie zijn sporen gevonden die behoren bij het complex van de Camminghaburg. Tijdens de opgraving zijn veel vondsten gedaan die wijzen op de luxe leefwijze van de Cammingha's in de 16de eeuw. In de komende tijd zullen de vondsten worden geanalyseerd en gerapporteerd.

2. Ruimte voor starters en nieuwe dynamiek

Dit jaar zijn zowel bij een binnenstedelijke herontwikkeling (oude school aan de Brandemeer) als in de uitleg (noordzijde van de Klamp) d.m.v. een prijsvraag bijzondere woonconcepten voor starters en mensen die op een bijzondere manier (samen) willen wonen/leven opgepakt. Uitvoering van de winnende concepten zal in 2021-2022 plaatsvinden. Ook in Middelsee krijgen starters op de woningmarkt bijzondere aandacht door het toevoegen van betaalbare nieuwbouwwoningen op een prachtige locatie (o.a. project WoonSpods058).

3. Versterken leefbaarheid en veerkracht van kwetsbare wijken

Uitvoering wijkactieplannen gecontinueerd
Met het beschikbaar stellen van het budget en het vaststellen van de Wijkactieplannen van de 6 aandachtswijken (raad 18 september 2019), is de wijkaanpak tot en met 2022 gecontinueerd en is de wijkaanpak op dat moment ook formeel gestart voor de periode tot en met 2022. Het gaat hierbij om de 3 wijken van Oud-Oost (Oldegalileën-Bloemenbuurt, Tjerk Hiddes-Cambuursterhoek en de Vlietzone), Heechterp-Schieringen, het Valeriuskwartier en de Schepenbuurt.
De wijkaanpak moet hierbij vooral gezien worden als een plus op de reguliere inzet van de gemeente in de wijken en dorpen. Een integrale aanpak (gemeente breed) is hierbij het uitgangspunt.

Netwerkcentrum gefungeerd als motor voor de wijkaanpak
Vanwege de COVID-19-beperkingen – en de sluiting van de meeste wijkgebouwen – heeft het opstarten en uitvoeren van nieuwe projecten wel wat hinder ondervonden. Toch is het niet stil gevallen. Zo bleef het Netwerkcentrum zoveel mogelijk open en is het aantal activiteiten en

projecten vanuit het Netwerk-centrum zeker op peil gebleven. Het Netwerkcentrum was daarmee de motor voor de wijkaanpak in veel van de wijkaanpak-wijken.

Uitvoering herstructurering Heechterp
In Heechterp is gezamenlijk met Elkien en met input van bewoners de toekomstvisie Heechterp gemaakt, die als "kompas" gaat dienen voor de vernieuwing van de wijk. Er is in het najaar gestart met het opstellen van een 'masterplan'. Dit is een stedenbouwkundig ontwerp op schetsniveau waarin de uitgangspunten zijn uitgewerkt, die in de visie zijn vastgesteld. In het proces tot het komen van het masterplan is de inbreng van de bewoners centraal gesteld. Ze praten volop mee, er zijn steeds nieuwe manieren gevonden om dit te blijven doen ondanks COVID-19, waardoor er vaker in kleine één op één gesprekjes heel veel is opgehaald. Het masterplan zal aan het einde van het eerste kwartaal 2021 vastgesteld worden door de stuurgroep en aansluitend ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraad.

4. Duurzame consumptie en afvalloze samenleving
In 2020 is in nauw overleg en met input van verschillende partijen, waaronder inwoners en gemeenteraad, een uitvoeringsplan opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraad op 2 december 2020. Belangrijkste onderdeel van dit plan is de invoering van Goed Scheiden Loont per 2022. Hierbij wordt de afvalstoffenheffing gekoppeld aan de mate van afvalscheiding. Hoe minder restafval wordt aangeboden, hoe lager de heffing. Er wordt rekening gehouden met diverse doelgroepen waaronder minima, hoogbouw en inwoners met onvermijdbaar (medisch) afval. Door Goed Scheiden Loont te introduceren, verwachten we minder afval te hoeven verbranden en kunnen we meer grondstoffen recyclen/hergebruiken. Naast de milieuwinst heeft een besparing op het restafval een gunstig effect op de afvalstoffenheffing.

5. Verbeteren bodemkwaliteit

- ***Uitvoering Bodemconvenant***

Het jaar 2020 was het laatste jaar van het Bodemconvenant 2016-2020. Net als in de voorgaande jaren is het convenant een richtlijn geweest voor het verbeteren van de bodemkwaliteit. De aanpak van locaties met risico's voor mens en/of milieu ("spoedlocaties") en het beperken en zo mogelijk afbouwen van langlopende maatregelen na afronden van een bodemsaneringsproject ("nazorg") waren twee hoofdonderdelen van dit convenant.
De inspanningsverplichting volgend uit dit convenant is door Leeuwarden goed uitgevoerd. Het aantal locaties dat nog actief aandacht nodig heeft vanuit het oogpunt van bodemkwaliteit is in 2020 verder afgenomen. Er is één "spoedlocatie" waar nog geen maatregelen zijn getroffen, dit betreft de locatie Snekertrekweg 41-43A. Vanuit de doelstellingen van het Bodemconvenant lijkt dit onwenselijk. Echter de eigenaar heeft op basis van een eerder genomen besluit vrijstelling van bodemsanering tot het einde van 2021, waardoor de wettelijke mogelijkheden om een eerdere sanering af te dwingen ontbreken. In 2021 wordt de eigenaar gewezen op de saneringsplicht.

Bodeminformatieniveau op gelijk niveau gebracht in hele gemeente
In 2020 is het archiefonderzoek en de beoordeling van bodemverontreinigingen in de voormalige gemeenten Leeuwarderadeel en Littenseradiel afgerond. Het bodeminformatieniveau is hierdoor in de gehele gemeente weer op gelijk niveau en de gegevens zijn volledig opgenomen in het bodeminformatiesysteem. Er zijn geen bijzonderheden aangetroffen.

Loodinventarisatie uitgevoerd met als resultaat locatie-overzicht voor verder bodemonderzoek
Lood in de bodem blijft een terugkerend item, zo ook in 2020. In aansluiting op landelijke aanscherping van normen en nieuwe inzichten is als vervolg op de eerdere inventarisaties uit 2005 en 2009 in 2020 binnen de gemeente een uitgebreide inventarisatie gemaakt naar aanwezigheid van

lood in terpen en terpresten en kinderspeelplaatsen. Dit heeft geresulteerd in een overzicht van locaties waar het verstandig is om bodemonderzoek uit te gaan voeren, omdat door de aangescherpte normen en nieuwe inzichten mogelijk sprake kan zijn van problematisch hoge loodgehalten.

Nieuwe Bodembeheernota vastgesteld en afgestemd op landelijke regelgeving
In 2020 was ook PFAS actueel. Landelijke regelgeving rond PFAS maakte dat hergebruik van grond sterk beperkt werd. Uit een over heel Fryslân uitgevoerd onderzoek blijkt dat in Leeuwarden slechts op zeer beperkte schaal sprake is van verhoogde PFAS-waarden in de bodem. Met de vaststelling van een nieuwe bodembeheernota zijn voor onze gemeente de beperkingen voor grondverzet als gevolg van de landelijke regelgeving opgelost.

Uitvoering digitalisering bodemdossiers
De digitalisering van de bodemdossiers is in uitvoering en heeft tot doel het beschikbaar stellen van bodeminformatie via internet voor derden. Bij aanvang was al voorzien dat de uitvoering doorloopt tot na 2020. Inmiddels is een aanzienlijk deel van de dossiers nagelopen en zijn rapporten en besluiten gescand en beschikbaar via internet. Onverwacht bijkomend voordeel is dat hiermee ook het thuiswerken wordt vereenvoudigd.

De grondhergebruiksite www.zichtopgrond.nl is verder geoptimaliseerd en wordt intussen ook door buurgemeenten gebruikt.

- ***Koppeling met andere beleidsterreinen***

Het beleidsterrein bodem is verder verbreed en verbonden met andere beleidsterreinen, deze verbreding is ook een onderdeel van het Bodemconvenant. De verbinding van het bodemdossier met de provinciale Veenweidevisie en het kansrijke gebied Grouster Leechlân is stevig. Hier ligt ook een directe koppeling met water, versterken van biodiversiteit, natuurwaarden, natuurinclusieve(re) landbouw en voedsel.
Ook levert het bodemcluster een bijdrage aan de ondergrond en energie door het volgen van ontwikkelingen op het gebied van gaswinning en geothermie en advisering in het kader van de Mijnbouwwet. In 2020 is via een briefwisseling met het ministerie van EZK-invulling gegeven aan de motie “Extra controles op gedateerde gaswinningsinstallaties”, de resultaten hiervan worden in het eerste kwartaal van 2021 met de raad gedeeld. Ook is geadviseerd over het “Winningsplan Tietjerk” en de geothermiebron voor het warmtenet Leeuwarden op het industrieterrein De Zwette en heeft het ministerie van EZK-contact met de gemeente gezocht in verband met het mogelijk heropstarten van gaswinning nabij Grou en Raerd.

6. Handhaving omgevingsrecht, bouw- en milieutoezicht

Toezicht en handhaving Wabo in 2020
Vanwege de COVID-19 hebben we niet al het geplande reguliere toezicht kunnen uitvoeren, doordat we rekening moesten houden met de COVID-19-maatregelen en het effect hiervan op bepaalde doelgroepen, zoals horecabedrijven en de evenementenbranche. Door COVID-19 hebben er dit jaar geen evenementen plaatsgevonden. Als gevolg daarvan zijn hieraan minder uren besteed en zijn er geen controles uitgevoerd. De verwachting is dat wanneer de COVID-19-maatregelen worden afgeschaald of opgeheven, en evenementen weer mogelijk zijn, dit net als de voorgaande jaren, een behoorlijke inzet vanuit toezicht en handhaving zal vergen. We hebben gedurende het jaar telkens gekeken of we ons toezicht anders en/of slimmer konden uitvoeren. Zo is het digitaal toezicht breder en sneller uitgerold. De reguliere controles voor o.a. energiebesparingsprojecten, brandveiligheid bij bijvoorbeeld scholen, bouwcontroles, alsook controles bij woonoverlast zijn wel uitgevoerd, zoveel mogelijk in overleg met de bedrijven/ondernemers.

Intensivering toezicht/handhaving Vlietzone
In overeenstemming met het 'Plan van Aanpak Vlietzone' is in 2020 gestart met het intensiveren van toezicht en handhaving in de Vlietzone. Er is een 'Interventieteam Vlietzone' dat zorgt voor een adequate aanpak bij veroorzaakte overlast met inzet van de beschikbare juridische instrumenten, maar ook – indien nodig – door hulpverlening te verstrekken. Een wijkinspecteur (bouw), enkel en alleen belast met de Vlietzone maakt ondermeer onderdeel uit van het interventieteam. Er wordt actief toegezien en waar nodig gehandhaafd op de bestaande wet- en regelgeving ten aanzien van illegale bouw, illegaal gebruik, illegale bewoning, waaronder kamerverhuur en verrommeling. Naast het actief de wijk ingaan, worden meldingen vanuit en over de Vlietzone direct door het interventieteam in behandeling genomen.

Ondanks dat geplande controles in sommige gevallen niet of op een andere manier zijn uitgevoerd, hebben we de inzet in 2020 besteed aan andere taken, zoals het administratief toezicht op inrichtingen, gevelcontroles op industrieterreinen en het behandelen van een meer dan gemiddelde aantal overlastmeldingen en handhavingsverzoeken. Ook hebben twee toezichthouders i.v.m. ziekte een groot aantal uren besteed aan werkzaamheden op het gebied van geluid en het afhandelen van meldingen over geluidsoverlast.

Er zijn in 2020 een aantal langdurige en/of complexe handhavingsvraagstukken geweest. Zo is bij een vuurwerkverkooppunt een last onder dwangsom en een last onder bestuursdwang opgelegd, is er bij een inrichting een dwangsom opgelegd voor het niet voldoen aan de voorschriften die van toepassing zijn op stookinstallaties en zijn er een aantal overlastsituaties geweest waarvoor geluidmetingen zijn uitgevoerd.
Over de inzet van toezicht/handhaving wordt jaarlijks verslag gedaan in het Handhavingsjaarverslag.

Stimulerend toezicht energiebesparing bij bedrijven "van moeten naar willen"
Middel- en grote energieverbruikers zijn verplicht in hun bedrijf energiebesparende maatregelen te treffen als ze binnen vijf jaar terug te verdienen zijn. 420 bedrijven hebben ons de voortgang hiervan gerapporteerd, de zogeheten informatieplicht vanuit de Wet milieubeheer. Alle bedrijven waarvan wij weten dat ze onder de informatieplicht vallen, hebben we een brief gestuurd. De brief bevat een bewustmakende boodschap dat ze naast energie ook direct op hun energierekening besparen. Een totaal aanpak met een groot bereik en verzoek tot actie. De brief is gecombineerd met enkele tientallen bedrijfsbezoeken, vooral in het najaar. De bedrijfsbezoeken hebben uitgewezen dat bedrijven volop bezig zijn met het treffen van de energiebesparende maatregelen, tegelijkertijd valt nog veel te besparen. Inmiddels hebben bedrijven ca. 80% van de verplichte energiebesparende maatregelen getroffen. Naar aanleiding van de brief en/of het bezoek zijn tal van bedrijven geïnformeerd over de besparingsmogelijkheden. Ook zijn nadere afspraken gemaakt over de planning van nog toe te passen maatregelen. Dit noemen we stimulerend toezicht.

Onze toezichthouders maken deel uit van het landelijk kernteam VTH Energiebesparing en hebben een actieve rol op het gebied van toezicht op energiebesparing in het netwerk van de gemeenten en FUMO in Friesland. Ondertussen is de projectvoorbereiding gestart voor toezicht op de EPBD-III richtlijn (energie-efficiëntie van gebouwen en stimuleren van elektrisch vervoer) en de label-C verplichting.

7. Duurzame landbouw bevorderen

- ***Starten, aanjagen en faciliteren natuurinclusief platteland***

<u>Kleiweide</u>
In 2020 heeft de gemeente Leeuwarden samen met de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en de gemeenten Fryske Marren en Súdwest Fryslân gebiedsprocessen geïnitieerd en gefaciliteerd, waarna

bewoners, ondernemers, agrariërs en natuurorganisaties in het Friese kleiweidegebied plannen hebben gemaakt voor een transitie naar een meer natuurinclusief platteland.

Streefbeelden en actieplannen gemaakt voor 4 deelgebieden met prominente plek voor verduurzaming
De gemeente Leeuwarden heeft in het Kleiweide gebied gebiedsprocessen geïnitieerd door gesprekken te voeren met betrokkenen in het gebied over landschap, biodiversiteit, landbouw, etc. Ook is kennis en expertise ingebracht om de betrokkenen verder te helpen en zijn faciliteiten beschikbaar gesteld. Het resultaat is dat er in vier deelgebieden streefbeelden en bijbehorende actieplannen zijn gemaakt door ANV Greidhoeke, ANV Súdwestkust, Stichting Gouden Land en door Natuurcoöperatie Baarderadeel samen met Kening fan de Greide. De verduurzaming van de landbouw heeft een prominente plek in alle gebiedsprocessen. Landbouw, natuur, maatschappelijke organisaties en overheden realiseren zich dat de ene partij niet zonder de andere kan: het totale netwerk is nodig om in een gemeenschappelijke beweging de transitieopgave te realiseren. De initiatiefnemers in de vier gebieden hebben de ruimte gekregen om langs eigen prioritering en met eigen dynamiek hun activiteiten op te pakken.

Aanvraag middelen regiodeal natuurinclusieve landbouw voorbereid
Streefbeelden en actieplannen zijn de basis voor een aanvraag van middelen uit de regiodeal natuurinclusieve landbouw (NIL). Greidhoeke plus, het interbestuurlijke samenwerkingsverband van provincie, Wetterskip en genoemde gemeenten, zal deze middelen aanvragen en verdelen. De aanvraag voor de regiodeal is in voorbereiding ultimo 2020. In maart 2021 wordt een aanvraag voorgelegd aan de stuurgroep van de regiodeal, waarna naar verwachting in april 2021 de middelen beschikbaar komen voor projecten die in 2021 uitgevoerd gaan worden. Jaarlijks zal Greidhoeke Plus (nieuwe) gebiedsprocessen in het Kleiweidegebied faciliteren en hiervoor middelen genereren, o.a. met de regiodeal NIL. De aanpak van Greidhoeke Plus in het Kleiweidegebied wordt door het ministerie van LNV en de samenwerkende kennisinstituten in het kader van de regiodeal met grote belangstelling gevolgd en gemonitord. Leereffecten zullen in 2021 op grote schaal gedeeld worden.

<u>Veenweide</u>
De aanpak van Veenweidegebieden is gekoppeld aan een nieuw programma met een hogere ambitie en inzet wat betreft aanpak van de Veenweideproblematiek. In november 2020 is het nieuwe ontwerp-Veenweideprogramma 2021-2030 naar buiten gebracht. De gemeente Leeuwarden heeft meegedacht over de inhoud van het programma en haar kennis en expertise daarvoor ingebracht. Op het concept-programma kunnen nu zienswijzen worden ingebracht. De gemeente Leeuwarden heeft haar zienswijze inmiddels ingebracht. Het programma zal naar verwachting in mei 2021 worden vastgesteld. In het concept-programma is de inzet rond kansrijke gebieden bijgesteld. De processen binnen Hegewarren, Idzegea, Grouster Leechlân en Brekkenpolder worden in 2021 voortgezet gericht op het realiseren van de ambities uit het Veenweideprogramma. In de gebiedsprocessen Hegewarren en It Grouster Leechlan zitten wij als gemeente aan tafel met betrokkenen en brengen wij onze kennis- en expertise in. De aanpak De Lege Geaën/Sneekermeer-west, waar de gemeente ook in betrokken was, is op een laag pitje gezet. Op dit moment lijkt er in het gebied onvoldoende energie aanwezig voor een brede integrale aanpak. In het kader van de Regiodeal NIL wordt hier wel ingezet op uitbreiding van het weidevogelareaal.

8. Betere voeding bevorderen

- ***Uitvoering Voedselagenda Leeuwarden***

Door de COVID-19 pandemie is het uitvoeren van activiteiten in 2020 belemmerd, de nadruk lag in 2020 meer op plannen maken. De positieve keerzijde is dat het belang van gezonde voeding en een groene leefomgeving steeds meer onderkend wordt.

Project Eetbare planten uitgevoerd
Vanwege het 200-jarige bestaan van de Prinsentuin als stadspark zijn perken met eetbare groenten en kruiden aangelegd en heeft restaurant De Koperen Tuin deze producten verwerkt in haar menu. Doordat er veel minder omzet in de horeca was, is besloten een deel van de plantvakken niet aan te leggen en de al opgekweekte stekken te doneren aan geïnteresseerde basisscholen. Uiteindelijk is op 15 scholen in de gemeente aandacht besteed aan lokaal, gezond eten en koken.

Subsidie binnengehaald voor Gezonder Oud Oost
In Oud Oost is vanuit de Wijkaanpak (ISV) en in samenwerking met het *Healthy Ageing* Netwerk Noord Nederland (HANNN) gewerkt aan manieren om bewoners in aanraking te brengen met een gezonde leefstijl: het project Gezonder Oud Oost. Een startimpuls-subsidie van € 37.470 is toegekend door ZonMW (de Nederlandse organisatie van gezondheidszorgonderzoek en zorginnovatie). De HANNN is penvoeder en is in de tweede helft van 2020 gestart om een plan van aanpak te maken samen met de mede-indieners en de wijkbewoners om beter inzicht te krijgen in de juiste methode.

Groente & Fruit brigade actief in samenwerking met stadstuin Techum
Vanuit Netwerkcentrum Oud Oost is de 'Groente & Fruit brigade' actief. Dit is een groep jongeren die vrijwillig aan kwetsbare gezinnen in de wijk Oud Oost wekelijks een tas gevuld met groente en fruit brengt. Het fruit en de groente worden geleverd door "Stadstuin Techum". Dit is een zelfoogst tuin in Techum, waar groente, fruit en bloemen worden geteeld op biologische basis. Iedere week verschilt het aanbod; het is maar net wat de tuin te bieden heeft. Op basis van de beschikbare ingrediënten wordt er een recept aan de tas toegevoegd door een vrijwillige chef-kok uit de wijk.

Voorbereidingen Voedsel Verbindt voor Triënnale 2022 gestart
Daarnaast is er gewerkt aan de voorbereidingen van een programma over Voedsel Verbindt voor de Triënnale 2022 van Culturele Hoofdstad. Hiervoor voeren we gesprekken met de gemeente Súdwest Fryslân en de Provincie Fryslân. In de aanloop naar 2022 zou met een aantal lokale partijen komend najaar al een project uitgevoerd worden tijdens Fair Saturday (samen Pannenkoeken bakken) en is samenwerking gezocht met het Project Open deur (Eenzaamheid) van de gemeente. Dit is op een alternatieve kleinschalige manier tot uitvoering gekomen.

Verbinding gelegd tussen culinair toerisme en Voedselagenda met o.a. project Gezond Uit
In de nieuwe visie op gastvrijheid is de verbinding tussen culinair toerisme (Leeuwarden Culinair) en de Voedselagenda. Hoe kunnen we culinair toerisme bevorderen en hoe kunnen we dat verbinden met meer aandacht voor gezonde voeding? Ook is gestart met een project Gezond Uit, een landelijk programma gericht op gezonde voeding bij horeca in dag-attractieparken. Aqua Zoo is één van de attracties die als eerste aan deze campagne mee doet. De lancering is meermaals uitgesteld vanwege de gedwongen sluiting van o.a. deze attractie.

Wat heeft het gekost?

Tabel 18 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	24.507	28.448	26.182	2.267
Baten	22.432	22.551	23.167	616
Saldo van baten en lasten	**-2.075**	**-5.897**	**-3.015**	**2.883**
Toevoegingen aan reserves	110	110	849	-739
Onttrekkingen aan reserves	0	2.693	748	-1.945
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**-110**	**2.583**	**-101**	**-2.684**
Resultaat	**-2.185**	**-3.315**	**-3.116**	**199**

Tabel 19 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG006 - Wonen en milieu	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP003 - Cultuurhistorisch beheer	703	170	550	99	153	-71	82
R2BLP008 - Woningmarktbeleid	844	6	830	6	13	0	13
R2BLP009 - Overige huisvesting	112	177	109	158	3	-19	-16
R2BLP025 - Bouw- en milieutoezicht	99	2	96	1	2	-1	1
R2BLP029 - Omgevingsvergunning (Wabo)	4.135	3.636	4.032	3.721	102	85	187
R2BLP039 - Handhaving omgevingsrecht	1.320	0	1.349	34	-29	34	5
R2BLP043 - Inzameling afval	16.662	18.591	17.374	19.157	-712	566	-146
R2BLP045 - Milieubeleid	3.263	2.102	1.891	739	1.372	-1.363	9
R2BLP046 - Bodem en geluid	1.399	560	795	1	603	-559	44
R2BLP058 - Kwaliteit gebouwde omgeving	24	0	4	0	20	0	20
Totaal	**28.558**	**25.244**	**27.031**	**23.915**	**1.528**	**-1.329**	**199**

BLP003 Cultuurhistorisch beheer (voordeel € 82.000)
Het voordeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de verrekening met het Restauratiefonds. Met de leningen uit het restauratiefonds worden monumenten door eigenaren gerestaureerd. Het restauratiefonds is een “revolving fund” dat wordt uitgevoerd door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn), waarbij de aflossingen weer in het fonds worden gestort en er weer nieuwe leningen uitgegeven kunnen worden. Het huidige voordeel betreft een verrekening tussen SVn en de gemeente van de rente en kosten van voorgaande jaren en de mutaties van 2020.

Binnen dit beleidsproduct zijn voor de onderwerpen kerkenvisie (€ 75.000) en gemeentelijke monumentenlijst (€ 140.000) middelen in de reserve budgetoverheveling gestort.

Voor de kerkenvisie hebben we in 2020 budget van het Rijk ontvangen. Een eerste inventarisatie van de kerken in de gemeente is afgerond. Het opstellen van de visie is een proces dat we samen gaan doen met de vele betrokkenen en belanghebbenden.
Voor het in kaart brengen van de gemeentelijke monumenten vanuit de herindelingsgemeenten heeft de raad in 2019 incidenteel € 150.000 beschikbaar gesteld. Een eerste onderzoekslijst is gemaakt en het restant projectbudget van € 140.000 wordt in 2021 ingezet voor inhuur van onderzoekscapaciteit.

BLP029 Omgevingsvergunning (Wabo) (voordeel € 187.000)
Het voordeel op de lasten wordt met name veroorzaakt door een besparing van € 208.000 op de kosten voor personeel. Er zijn minder uren aan afhandeling bouwaanvragen en bouwtoezicht gemaakt. Dit wordt met name veroorzaakt doordat niet de gehele beschikbare capaciteit in de flexibele schil is ingezet.

De overige kosten kennen een nadeel van per saldo € 106.000 welke mede ontstaan doordat we geen archieffunctie hebben en de digitale stukken geprint moeten worden. De kosten van het printen waren niet geraamd. Het digitaliseringsproject, met als effect dat de kosten van het printen met ingang van 2022 voorkomen worden, is volop gaande.

Op de bouwleges is nog een voordeel van € 85.000 gerealiseerd.

BLP043 Inzameling afval (nadeel € 146.000)
Het resultaat van het product inzameling afval wordt verrekend met de voorziening egalisatie heffingen. In 2020 is er sprake van een nadeel. De reden voor het nadeel is met name ontstaan door meer aanvragen voor kwijtschelding vanwege COVID-19 en de lagere papierprijs. De voorziening egalisatie heffingen was in 2019 volledig besteed. Het volledige nadeel komt in 2020 daarom ten laste van het rekeningresultaat. Op de volgende onderdelen is dit resultaat ontstaan:

Lasten (nadeel € 712.000)
De kosten voor nascheiding kunststoffen zijn in 2020 toegenomen door hogere tonnage dan begroot € 523.000 (nadeel). De extra kosten worden meer dan goed gemaakt door de hogere bijdrage vanuit het afvalfonds (zie baten). De kwijtschelding afvalstoffenheffing is € 151.000 hoger dan geraamd. Er is in 2020 aan meer huishoudens kwijtschelding toegekend dan begroot. Het resterende resultaat van € 38.000 betreft de kosten voor inzameling en verwerking van afval.

Baten (voordeel 566.000)
De verklaring is divers met plussen en minnen.

De opbrengst afvalstoffenheffing is 1,9% hoger dan begroot, een voordeel van € 310.000. Dit wordt veroorzaakt door een hoger aantal huishoudens dan begroot. De opbrengsten vanuit een bijdrage van afvalfonds voor hoger tonnage nascheiding kunststoffen zijn ook hoger, zijnde € 556.000 (voordeel). Het dividend is € 61.000 hoger dan begroot door meer dividend van zowel NV Fryslân Miljeu Noordwest (FM) als Afvalsturing Friesland NV.

De opbrengst oud papier is € 267.000 lager (nadeel) dan begroot. Dit komt voornamelijk door de lagere marktprijzen voor oud papier. De opbrengsten van overige ingezamelde materialen zijn € 94.000 lager dan begroot (nadeel). Dit komt ook door lagere marktprijzen.

BLP045 Milieubeleid (voordeel € 9.000)
De individuele afwijking op de baten en de lasten betreffen de mutaties in de reserve budgetoverheveling. Per saldo zijn er geen overige afwijkingen groter dan € 50.000.
Binnen dit onderwerp zijn er de volgende posten in de reserve budgetoverheveling opgenomen:

1. Regionale Energiestrategie (RES)	€ 970.000
2. Leeuwarder Energieagenda (LEA)	€ 653.000
3. Transitievisie Warmte, Wijkaanpak en Energieloketten	€ 286.000

Ad 1. RES:
In 2020 is in totaal € 569.000 besteed aan de Regionale energiestrategie. Op 19 november 2019 heeft het College het startdocument Regionale energiestrategie (RES) vastgesteld. In Friese samenwerking wordt gewerkt aan de voorbereiding van deze RES als onderdeel van het nationale Klimaatakkoord. Voor de ondersteuning van dit traject heeft het Rijk voor een periode van 3 jaar in totaal € 1.514.000 beschikbaar gesteld. Leeuwarden treedt op als penvoerder en heeft in die hoedanigheid de middelen ontvangen. In 2020 is hierop nog aanvullend € 25.000 voor ruimtelijke adaptatie vanuit het Rijk ontvangen.

Ad 2. LEA:
De Leeuwarder energie agenda maakt onderdeel uit van het programma Volhoudbaar. In 2020 is aan dit programma € 505.000 uitgegeven. Het College heeft op 18 december 2018 het programma Volhoudbaar vastgesteld. Doel is het tegengaan van klimaatverandering en aanpassing aan de gevolgen ervan. Voor het gewenste resultaat is een integrale benadering nodig. Klimaatmitigatie en klimaatadaptatie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dit programma bestaat onder andere uit het zorgen voor betaalbare en groene energie voor iedereen; verduurzamen bebouwde omgeving; klimaatbestendige leefomgeving; bevorderen duurzame landbouw en betere voeding.

Ad 3. Transitievisie Warmte, Wijkaanpak en Energieloketten
In 2020 is vanuit het Rijk € 286.000 ontvangen voor de transitievisie Warmte, Wijkaanpak en Energieloketten. Met een wijkgerichte aanpak en energieloketten wordt gewerkt aan de realisatie van de klimaatdoelstellingen, welke het Rijk bij de gemeenten heeft belegd. De uitvoering van de transitie vindt plaats binnen de uitvoeringsagenda van de Leeuwarder energie agenda.

BLP046 Product Bodem en geluid (voordeel € 44.000)
De afwijking op de baten en de lasten bestaan hoofdzakelijk uit een mutatie in de reserve budgetoverheveling ad € 450.000 over bodemprogramma en uit ontvangen Rijksmiddelen voor geluidsanering.

Het uitvoeringsprogramma 'Bodemprogramma inzet DUB 2016-2020' verloopt volgens planning. Omdat de middelen pas gedurende 2016 zijn ontvangen loopt de uitvoering van het programma ook een jaar langer door. In 2021 zullen er nog werkzaamheden plaatsvinden conform de afspraken uit het bodemconvenant.

In 2020 is Rijksgeld ontvangen ten bedrage van € 109.800 voor de voorbereiding, begeleiding en toezicht inzake de geluidsanering aan de Valeriusstraat, Heliconweg en Julianalaan. De aanbesteding heeft al plaatsgevonden, maar de uitvoering vindt pas in 2021 plaats. De geraamde ontvangst is naar 2021 overgeheveld.

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

Betrokken verbonden partijen

- Afvalsturing Friesland NV (Omrin)
- NV Fryslân Miljeu (Omrin)
- GR FUMO
- GR Hûs en Hiem

Programma Infrastructuur en mobiliteit

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Vitale binnenstad

- ***Omgeving Gouverneursplein autoluw maken***

Er is in 2020 intensief contact geweest met belanghebbenden, leveranciers en hulpdiensten. Verder is er een start gemaakt met de (technische) uitwerking en is de omvang van het autoluwe gebied in juni door het college vastgesteld.

2. Verbeteren bereikbaarheid

- ***Verbeteren spoorverbinding Leeuwarden - en Groningen/Zwolle***

De afgelopen jaren zijn diverse werkzaamheden aan het spoor tussen Leeuwarden en Groningen uitgevoerd die het mogelijk hebben gemaakt om een extra sneltrein tussen Groningen en Leeuwarden in de dienstregeling in te passen. In december zijn diverse spoorwerkzaamheden rond het station Leeuwarden en de overweg Schrans uitgevoerd. Vanaf december rijdt de extra sneltrein tussen de twee steden.

Met ProRail en NS is er een oplossing gevonden voor een passende dienstregeling om per 2022 met meer treinen te gaan rijden en de sprinters ook door te trekken van Meppel naar Zwolle.

- ***Aanpak knelpunt bestaande spoorbrug over Van Harinxmakanaal***

Met het Rijk zijn we (provincie en gemeente) het afgelopen jaar in overleg/onderhandeling geweest om de HRMK-spoorbrug te vervangen door een spooraquaduct. Duidelijk en breed gedragen is dat de brug een knelpunt is voor spoorambities voor de langere termijn. Het belang is daarbij integraal; een aquaduct biedt zowel voor spoor, als voor water als voor de ruimtelijke kwaliteit en potentie de grootste voordelen.

- ***Aanpak verkeersknelpunten (o.a. Schrans) verkennen***

In 2020 zijn er een aantal korte termijnmaatregelen uitgevoerd, zoals het optimaliseren van de opstelruimtes voor verkeer rond de spoorwegovergang, aanpassingen aan de verkeerslichten en de bewegwijzering.
Daarnaast is in 2020 onderzoek/verkenning gedaan naar de mogelijkheden voor het opheffen van de barrièrewerking door het spoor Leeuwarden-Groningen in de stad. De aanpak Schrans/Zuiderplein vormt daarvan een onderdeel. In december 2020 is de raad op de hoogte gesteld van de stand van zaken van dit onderzoek.
De belangrijkste bevinding van deze eerste verkenning is dat het technisch inpasbaar is om het spoor in Leeuwarden binnen de bebouwde kom verdiept aan te leggen. Ervan uitgaande dat het treinverkeer tijdens de realisatie gewoon door kan gaan, en dat het een enkel spoor betreft. Dat biedt dus perspectief voor een verdere verkenning waar er vooral aandacht moet zijn voor station Leeuwarden.

- ***Reconstructie Stadsring***

In 2020 is de variantenstudie reconstructie Gerbrandyweg en het extra onderzoek naar de Eebrug afgerond ter voorbereiding op de besluitvorming. Uit de variantenstudie is o.a. naar voren gekomen dat de uitvoering van de variant die bestaat uit twee rijstroken (één in oostelijke richting en één in westelijke richting), met groene middenberm, verkeersplein en parallelwegenstructuren als voorkeursvariant naar voren komt. Deze variant biedt een goede oplossing voor het huidige knelpunt op de Gerbrandyweg en biedt ook een goede doorstroming op basis van de prognose.

Met de aanpak van de Prof. Mr. P.S. Gerbrandyweg - als laatste onderdeel programma Leeuwarden Vrij-baan - is de (hoofd)wegenstructuur op orde. Door de ingrijpende wijziging van de afgelopen jaren in de (hoofd)wegenstructuur zijn er aanzienlijke verschuivingen in de verkeersstromen in- en rondom de stad. Uit diverse metingen blijkt (o.a. met verkeerslichten) dat het verkeerssysteem functioneert zoals is bedoeld. In 2020 is een start gemaakt met het verder optimaliseren van de metingen door het opzetten van een mobiliteitsmonitor, waarmee we – breder dan nu - real-time gegevens kunnen raadplegen. De mogelijkheid voor het inwinnen van gegevens zoals intensiteiten, snelheden en rijtijden zijn de laatste jaren toegenomen. Zo zijn naast de traditionele wijze van tellen met telslangen en verkeerslichten diverse mogelijkheden met zogenaamde *floating car* data, waarbij de auto zelf de sensor is. De mobiliteitsmonitor zal gericht zijn op een aantal indicatoren, bijvoorbeeld de ontwikkeling van de intensiteit en de kwaliteit van de verkeersafwikkeling (zoals de snelheid in de spitsperioden op de stadsring en de vertraging op de invalswegen).

- ***Aanpassingen Slauerhoffweg/ Harlingertrekweg***

Het college heeft in 2020 besloten om verkeersmaatregelen rond de Harlingerstraatweg te treffen om de toename van het verkeer, vanwege de ontwikkeling van het WTC-terrein, op te vangen. Voor de Harlingerstraatweg ten westen van het Europaplein is bekeken wat de verkeerseffecten zijn in de toekomst en welke maatregelen er genomen moeten worden om de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid minimaal op het huidige niveau te kunnen handhaven. Daarnaast is er nog een aantal aanvullende maatregelen in nauw overleg met de aangrenzende wijken opgesteld.

3. Duurzame mobiliteit

- ***Smart mobility***

In 2020 is gestart met de voorbereiding voor de uitbreiding van het aantal intelligente verkeersregelinstallaties (i-VRI's). Daarbij is de combinatie gezocht met de reguliere vervanging in 2021 en met de reconstructie van de Gerbandyweg (2022). Uitbreiding van de functionaliteit van de huidige iVRI's (zoals prioritering voor specifieke doelgroepen zoals voorrang geven en bepaalde verkeersstromen prioriteit geven boven andere, bijvoorbeeld hulpdiensten) is nog niet opgestart. De oorzaak hiervan is vooral van technische aard. Er is sprake van implementatie van nieuwe technologie. Daarbij is de aandacht eerst uitgegaan naar het op orde krijgen van de stabiliteit en de basisfunctionaliteit. Dat heeft meer tijd gevraagd dan vooraf voorzien.

Ten aanzien van het uniform beschikbaar stellen van diverse data kan vermeld worden dat in 2020 in Noord-Nederlands verband een start is gemaakt om de huidige stand van zaken m.b.t. digitalisering goed in beeld te krijgen. Dit als basis voor de digitaliseringsopgave waarvan het uiteindelijke effect een betere en specifieker aangeboden publieke informatie is, zoals: wegwerkzaamheden, parkeergegevens (vrij/bezet/kosten e.d.), brugopeningen, enz.

- ***Voorbereidingen digitaliseren parkeerketen***

In de zomer 2020 zijn de parkeerautomaten in Leeuwarden voorzien van kentekeninvoer. Een parkeerkaartje in de auto leggen is daardoor niet meer nodig. Bezoekers hoeven dus niet meer terug te lopen naar de auto. Of er betaald is, wordt door de medewerkers van Handhaving Leeuwarden gecontroleerd door het kenteken van de auto te scannen. De medewerkers van Handhaving Leeuwarden hoeven niet meer te controleren of er een geldig parkeerkaartje in de auto aanwezig is. Handhaving kan nu volledig plaatsvinden met het scannen van het kenteken. In 2021 (najaar) zijn we voornemens om een scanauto in te zetten voor het scannen van de kentekens.

- ***Leeuwarden fietsstad***

In het collegeprogramma staat het volgende: "We willen het fietsnetwerk verder ontwikkelen (Leeuwarden Fietsstad). Ook uit het oogpunt van duurzaamheid, leefbaarheid en gezondheid vinden we dit een belangrijke ontwikkeling". In de notitie "Mobiliteit 2019 – 2050, Leeuwarden" meldden

we dat we de Fietsstad van Nederland willen worden. In 2020 zijn (ambtelijk) de hoofdlijnen van de routekaart geschetst om die ambitie te bereiken. De raad zal hierover in het najaar van 2021 worden geïnformeerd.

a. Snelfietsroute Leeuwarden - Heerenveen (buiten de bebouwde kom)
Voor gedeelte Werpsterhoek-Jirnsum: in 2020 is het traject tussen de Weidemerdyk bij Wytgaard en de Trije Romers bij Reduzum uitgevoerd. Voor de overige delen van dit traject is het Voorlopig Ontwerp besproken met de verschillende dorpsbelangen. Voor het deel van de route door Jirnsum is in 2020 – in overleg met de werkgroep Woon- en Leefomgeving van Plaatselijk Belang te Jirnsum - een Voorlopig Ontwerp opgesteld met voldoende draagvlak onder o.a. de bewoners.

b. Snelfietsroutes/fietsstraten (binnen de bebouwde kom)
De uitvoering van de onderstaande fietsstraten staat gepland vanaf 2021 (i.p.v. 2020):

- Cambuursterpad
- Maria Louisastraat

De uitvoering van het fietsstraatproject Emmakade ZZ heeft te maken met onvoorziene vertraging in verband met een noodzakelijk onderzoek aan de kadeconstructie. Dat onderzoek moet antwoord geven op de vraag wat de effecten zijn op die kadeconstructie bij de geplande herinrichting tot fietsstraat.

4. Verkeersveiligheid

- ***Aanpak fietspad langs de Stûkenwei***

De uitvoering staat gepland in 2021.

- ***Ter verbetering van de fietsveiligheid Oostelijke binnenring fase 3***

De uitvoering van het aanbrengen geluidsarm-asfalt in de Vredeman de Vriesstraat, Alma Tademastraat en Bote van Bolswerstraat is in 2020 gerealiseerd. Ook is de herinrichting van het kruispunt Oosterkade/Oosterbrug/Wybrand de Geeststraat in 2020 uitgevoerd. Het optimaliseren van de fietsstroken tussen de Oosterbrug en de Vlietsterbrug is nog niet uitgevoerd, dit vanwege afspraken tussen gemeente en winkeliers binnenstad waarbij de parkeerring in de Sinterklaasperiode niet mag worden gestremd. Dit deel van de Oosterkade wordt daarom in het voorjaar van 2021 uitgevoerd.

- ***Aanpak fietspad Snekertrekweg tussen Marshallweg en Snekerkade (onderdeel 2e fase Westelijke Invalsweg)***

Het Definitief Ontwerp is afgerond. De verwachte uitvoeringsdatum is in de meivakantie van 2021 gepland.

- ***Uitvoering fase 2 fietspad Oostergoweg***

De planning is gericht op uitvoering is het 3e kwartaal 2021.

- ***Aanpak rotonde Grou***

Nadere onderbouwing en keuze voor uitvoeringsvariant wordt in overleg met Rijkswaterstaat (RWS) bepaald. Dit vanwege de mogelijke invloed op de doorstroming op- en rond de afrit van de nabijgelegen autosnelweg. Er is o.a. vertraging ontstaan binnen deze overlegstructuur. De planning is gericht op uitvoering in het 3e kwartaal 2021.

- ***30 km maatregelen in de dorpen***

De 30 km maatregelen in de dorpen zijn als projecten opgenomen in het programma ‘Infrastructuur en Openbare Ruimte projecten in dorpen, een actieplan voor 10 dorpen binnen de gemeente

Leeuwarden'. De uitvoering van de 30 km/uur maatregelen in de dorpen is geïntegreerd met die planning, zodat een optimaal ruimtelijk plan tot stand kan komen. Zowel over de inhoud van de plannen en de uitvoeringsplanning is in 2020 met de dorpsbelangen overleg gevoerd. De uitvoering van de maatregelen zal vanaf 2021 plaatsvinden.

5. Besteding parkeeropbrengsten
Een deel van de parkeeropbrengsten is in 2020 ingezet voor het uitvoeren van flankerend beleid, zoals het bekostigen van de gratis bewaakte fietsenstallingen en de Algemene Fiets Afhandel Centrale (AFAC).

In 2020 zijn de voorbereidingen afgerond voor de realisatie van laadpalen in de garage Hoeksterend. Afhankelijk van beschikbare capaciteit op het stroomnetwerk komen er in 2021 circa 10-15 parkeerplaatsen bij met laadpalen. Dat geldt ook voor de garage Klanderij.

De realisatie van extra parkeerplaatsen in Grou voor langparkeerders heeft in 2020 nog niet tot uitvoering geleid. De uitbreiding van parkeren rond de Nijdjipstrjitte in Grou (circa 70 plaatsen) is afhankelijk van het tempo van bouw door Elkien (waaronder de ruimtelijke (bestemmingsplan)procedure).

Wat heeft het gekost?

Tabel 20 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	8.666	8.189	8.231	-42
Baten	5.646	5.506	4.798	-707
Saldo van baten en lasten	**-3.021**	**-2.684**	**-3.432**	**-749**
Toevoegingen aan reserves	-300	-300	0	-300
Onttrekkingen aan reserves	-212	-212	200	412
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**88**	**88**	**200**	**112**
Resultaat	**-2.933**	**-2.596**	**-3.232**	**-636**

Tabel 21 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP012 - Openbaar vervoer	58	73	58	61	0	-12	-12
R2BLP018 - Verkeer en vervoer	810	66	787	29	23	-37	-14
R2BLP019 - Parkeren	2.646	5.154	3.055	4.909	-409	-246	-655
R2BLP074 - Grond-, weg- en waterbouwk. werken	4.375	0	4.330	0	44	0	44
Totaal	**7.889**	**5.293**	**8.231**	**4.998**	**-342**	**-295**	**-636**

BLP019 Parkeren (nadeel € 655.000)
Het resultaat van het product parkeren bestaat enerzijds uit hogere lasten en anderzijds uit gederfde inkomsten (baten). De taakstelling ad € 200.000 binnen het product parkeren wordt gefaseerd ingevuld, onder andere door de digitalisering van de parkeerketen. Voor het niet gerealiseerde deel is een bijdrage uit de reserve parkeren onttrokken. De geraamde storting in de reserve is daarom niet gerealiseerd.
Over het gehele jaar 2020 zijn de inkomsten uit parkeren ruim € 1 mln lager dan begroot als gevolg van COVID-19. Vanuit het Rijk is uit het eerste steunpakket € 440.000 aan compensatiemiddelen

ontvangen en als zodanig in de begroting gewijzigd. Op de parkeerleges geeft dit een nadeel van € 802.000. Op overige opbrengsten is een voordeel van € 162.000 gerealiseerd. Per saldo een nadeel op het product van € 655.000

Het saldo van de reserve bedraagt per 31 december 2020 € 458.277.

Toelichting investeringen

Tabel 22 **Bedragen x € 1.000**

R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit	Krediet	Realisatie ult. 2020	Rest krediet	Afsluiten Ja/Nee
INV331226 Westelijke invalsweg	350	308	42	Ja
INV331227 Westelijke invalsweg	2.650	2.278	372	Ja
INV331406 PI14 - Mobiliteits- en verkeersman.	1.055	890	165	Nee
INV331505 PI15 - Fietspad Grou-Warten 2e fase	574	574	0	Ja
INV331506 PI15 - Rotondes Camminghaburen Lasten	1.040	1.171	0	Ja
INV331506 PI15 - Rotondes Camminghaburen Baten	-935	-1.066		
INV331804 Fietspad Leechlân fase 2	936	936	0	Ja
INV331807 Snelfietsroutes / fietsstraten	850	630	220	Nee
INV331808 Knelpunten nieuwe grondgebied	200	39	161	Nee
INV331813 Parkeerautomaten, betaalterminal	375	346	29	Nee
INV331901 Verkeersmaatregelen 60 km Leechlân	200	200	0	Ja
INV331902 Fietspaden Kanaalweg fase 2	390	389	1	Ja
INV331903 Snelfietsroutes/fietsstraten	240	27	213	Nee
INV331904 Oostelijke binnenring fase 2	360	360	0	Ja
INV331906 30 km programma buiten de stad	200	127	73	Nee
INV331908 Kleine infrastructurele aanpassingen	151	148	3	Ja
INV331909 Stelpost verkeersveiligheid	157	156	1	Ja
INV331911 Smart Mobility	550	203	347	Nee
INV331913 Digitaliseren parkeerketen	200	71	129	Nee
INV331914 Openbare ruimte evenemententerreinen	500	383	117	Nee
INV331915 Gerbrandyweg	300	300	0	Ja
INV331916 Bijdrage WTC / Cambuur	100	100	0	Ja
INV331918 Parkeergebied WTC	1.270	884	386	Nee
INV332001 Fietsroutes (Modelaanpak) Lasten	1.690	1.157	-567	Nee
INV332001 Fietsroutes (Modelaanpak) Baten	-1.100	0		
INV332002 P.S. Gerbrandyweg / Dammelaan	1.200	32	1.168	Nee
INV332003 Fietspad Oostergoweg fase 2	220	2	218	Nee
INV332004 Fietspad Snekertrekweg (WIW fase 2)	300	19	281	Nee
INV332005 Autoluwe binnenstad	100	0	100	Nee
INV332006 Fietsstraten	3.091	121	2.970	Nee
INV332007 Oostel. binnenring fase 3 (V. de Vr.)	500	448	52	Nee
INV332009 Slauerhoffweg fase 1	500	66	434	Nee
INV332010 30 km programma buiten de stad	395	0	395	Nee
INV332011 Addendum GVVP	825	2	823	Nee
INV332012 Stelpost verkeersveiligheid	140	65	75	Nee

R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit		Krediet	Realisatie ult. 2020	Rest krediet	Afsluiten Ja/Nee
INV332014	Kleine infrastructurele aanpassingen	270	170	100	Nee
INV332015	Parkeerterrein Grou, Volmawei Ged.H.	100	0	100	Nee
INV332016	Smart mobility	400	0	400	Nee
INV332018	Inr. openbare ruimte WTC-gebied Lasten	4.950	1.985	-1.985	Nee
INV332018	Inr. openbare ruimte WTC-gebied Baten	-4.950	0		
	Totaal	**20.144**	**13.520**	**10.173**	

De samenwerking in projecten rondom de strategische bereikbaarheid Leeuwarden zijn definitief afgerekend met de Provincie.
In 2020 zijn de fietsvoorzieningen verder sterk verbeterd. In de uitvoering van de Modelaanpak Veiliger Fietsen zijn de fietspaden opgeknapt en aangepakt, waaronder fietspad Leechlân. De Provinciale bijdrage (baten) is nog niet ontvangen. Tevens is een vervolg gegeven aan het verbeteren van de fietsveiligheid op de oostelijke binnenring als ook op de Stationsweg / Schrans. Daarnaast is het digitaliseren van de parkeerautomaten is afgerond.

Afgelopen jaar is er ook gestart met het plegen van investeringen inzake voorbereidings- en herinrichtingskosten fase 1 WTC /Stadionontwikkeling. De bijdrage van derden welke op mindering wordt gebracht op de investering is ultimo 2020 nog niet ontvangen.

In de begroting is jaarlijks een krediet opgenomen voor het doen van kleine aanpassingen op het gebied van infrastructuur, verkeersveiligheid en openbaar vervoer. In 2020 zijn op diverse locaties voor € 181.000 aan maatregelen getroffen.

Betrokken verbonden partijen

- Parkeergarages Leeuwarden CV

Programma Ruimtelijke ordening

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Gebiedsontwikkeling

Binnenstad

- ***Gebied rond de Amelandsstraat e.o.***

In dit gebied wordt gekoerst op een geleidelijke transformatie, waarbij het voortouw ligt bij de pandeigenaren/initiatiefnemers. Het gebied biedt de nodige kansen om ruimtelijk op te waarderen. Samen met een aantal belangrijke stakeholders is gewerkt aan een ontwikkelkader. Begin 2021 wordt het ontwikkelkader ter vaststelling voorgesteld aan de raad. De gemeente neemt een faciliterende rol in ten aanzien van de initiatieven en plannen die passen binnen het ontwikkelkader. Voor verschillende initiatieven en plannen zullen planologische procedures nodig zijn.

- ***Speelmanskwartier (Zalen Schaaf)***

Op 16 september 2020 heeft de raad ingestemd met de 1e wijziging van de visie van het Speelmans-kwartier. Hierop is tevens de leidraad voor de prijsvraag voor Zalen Schaaf aangepast en gepubliceerd. Eind december 2020 sloot de termijn voor het indienen van de inschrijvingen voor de prijsvraag. Er zijn 3 geldige inschrijvingen binnengekomen die allen uitgaan van koop. De selectiecommissie heeft vanuit vakinhoud de inschrijvingen beoordeeld; de uitkomst is verwoord in het juryrapport. Op 2 maart 2021 vindt er een presentatie plaats van inschrijvers aan raadsleden en bewoners. Het college maakt vervolgens, op basis van het juryrapport en de presentatie, een raadvoorstel voor de rangorde van de inschrijvingen. Deze rangorde is bepalend voor de gesprekken met de initiatiefnemer voor het vervolg. De verwachting is dat eind april 2021 definitieve besluitvorming door de raad plaats kan vinden. Na het besluit van de raad kan het verificatiegesprek met de inschrijver worden opgestart om te komen tot een definitieve verkoop van Zalen Schaaf.

- ***Woningen Doelepleintje***

Er is helaas geen passend en haalbaar bouwplan op het Doelepleintje mogelijk gebleken. Het initiatief is om deze reden stopgezet.

- ***Plannen Voorstreek (Beversport)***

De herontwikkeling van het pand Beversport aan de Voorstreek is in voorbereidende fase. In het voorlopige ontwerp is sprake van het opknappen van het gemeentelijk monument met 5 reguliere appartementen en een commerciële invulling (conform de mogelijkheden die het huidige bestemmingsplan biedt) op de begane grond aan de Voorstreek. Naast het gemeentelijk monument aan de Voorstreek wordt een nieuw gebouw in 5 bouwlagen gerealiseerd, en op het achterterrein twee nieuwe gebouwen in 3 en 2 bouwlagen. In totaal zijn in deze nieuwbouw 44 studentenkamers voorzien. In 2020 zijn de plannen nader uitgewerkt. Ook zijn er weer gesprekken gevoerd met de direct omwonenden. Gelet op de impact van het plan op de omgeving is besloten, om vooruitlopend op de aanvraag omgevingsvergunning eerst de stedenbouwkundige randvoorwaarden en welstandsrichtlijnen in procedure te brengen. Deze randvoorwaarden en richtlijnen zijn inmiddels opgesteld en worden in 2021 ter visie gelegd.

- ***KPN-complex***

Er worden verkenningen gedaan door externe partijen om het voormalige KPN-gebouw te herontwikkelen. Het idee is hierbij dat het gebouw in tweeën wordt gesplitst. De zijde aan de Tweebaksmarkt zal worden gebruikt voor een vergroting van Post Plaza met hotelkamers en andere functies. De andere helft van het gebouw zal worden getransformeerd naar 60 tot 80 appartementen. Mocht één en ander doorgang vinden dan is hiervoor nog wel een procedure nodig

die zeker een aantal maanden in beslag gaat nemen. Het plan is in 2020 diverse malen besproken met de omwonenden. Aan de hand hiervan is het plan op onderdelen aangepast. In december 2020 is de formele aanvraag omgevingsvergunning ingediend.

WTC/Cambuur

In januari 2020 heeft de gemeente de groene geluidswand tussen de schrijversbuurt en het WTC-terrein gerealiseerd. Deze geluidswand fungeert als geluidswerende zone tussen de gebiedsontwikkeling en de aangelegen woonwijk en is in een eerder stadium in samenspraak met de bewoners ontwikkeld. De geluidswand was gereed voordat er gestart werd met werkzaamheden, waardoor de bewoners ook tijdens de werkzaamheden baat hebben bij de wand. De geluidswand is bekleed met hedera, wat het aanzicht voor de bewoners prettiger maakt en bijdraagt aan de biodiversiteit.

Vervolgens is de gemeente gestart met het bouwrijp maken van de kavels voor de bouw van twee supermarkten en McDonald's. De bouw van de supermarkten is in het najaar van 2020 gestart en de opening van de supermarkten heeft plaatsgevonden op 5 mei 2021. De start van de bouw van McDonald's is uitgesteld totdat er duidelijkheid is over de doorstart van de gebiedsontwikkeling, nadat de projectontwikkelaar zich heeft teruggetrokken. Het overloopparkeerterrein op de Zwette zal begin 2021 wel worden uitgevoerd.

Het bouwrijp maken van het zuidelijke deel van het gebied is in 2021 gestart met het slopen van het voormalig vuurwerkterrein. De sloop is tevens afgerond. De sloop van het terrein van Van Wieren en het bouwrijp maken van het voormalig Frieslandplein is uitgesteld totdat er meer bekend is over de doorstart van de gebiedsontwikkeling.

De Zuidlanden

- ***Realisatie De Klamp***

Fase 1 is bouwrijp en volop in aanbouw. Voorbereidingen voor het woonrijpmaken in 2021 zijn opgestart. Fase 2 is bouwrijp en de eerste bouw is gestart.

Bijzonder Wonen De Klamp, fase 3a in de noordwesthoek van het plangebied, is via een circulaire prijsvraag in de markt gezet en een winnaar is geselecteerd. De bestemmingsplanprocedure ten behoeve hiervan wordt in het voorjaar 2021 gestart.

- ***Planvoorbereiding De Hem***

In 2020 is gewerkt aan het stedenbouwkundig plan door middel van een uitgebreid participatietraject met omwonenden en betrokkenen. Via tussenproducten zoals een inspiratiekaart en een schetsontwerp is het stedenbouwkundig plan opgesteld. Dit plan is voor advies voorgelegd aan de klankbordgroep De Hem (omwonenden). Het ontwerp-stedenbouwkundig plan buurtschap De Hem is op 16 februari 2021 vastgesteld door het college en vrijgegeven voor inspraak. Na de inspraakperiode (6 weken) zal het ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraad.

- ***Planvoorbereiding Unia***

Halverwege 2020 is het bestemmingsplan vastgesteld door de gemeenteraad. Hier is beroep tegen aangetekend door 2 omwonenden. Na de zomer is gestart met de technische voorbereiding en deze is inmiddels ver gevorderd, zodat begin 2021 de aanbesteding van de grondwerkzaamheden (voorbelasting) kan worden gedaan.

- ***Start ontwikkeling westelijk plangebied: Middelsee***

Het eerste project is in de verkoop gegaan. Het ontwikkelkader voor de volgende fase Middelsee en De Werp is vastgesteld, in een openbare sessie toegelicht en wordt begin 2021 door de raad vastgesteld.

Blitsaerd

In 2020 is het beeldkwaliteitsplan voor Blitsaerd Oost vastgesteld. Een groot deel van de voorziene woningen kan worden gerealiseerd binnen de planologische ruimte die de huidige

beheersverordening Tusken Moark en Ie biedt. Voor de 41 extra woningen ten opzichte van de planologische mogelijkheden van de beheersverordening wordt begin 2021 een bestemmingsplan opgesteld en in procedure gebracht.

De Skalm Stiens (multifunctioneel centrum)
Na verplaatsing van de functies van de Skalm naar het voormalig gemeentehuis komt de locatie van de Skalm beschikbaar voor herontwikkeling. In 2020 is gezamenlijk met de gebruikers gewerkt aan de herinrichtingplannen van het voormalig gemeentehuis naar een multifuctioneel centrum. De werkzaamheden zijn in april 2021 afgerond. Ondertekening van de aanneemovereenkomst en huurovereenkomsten vindt dan aansluitend eind mei plaats. Verhuizing naar de nieuwe locatie zal dan na de werkzaamheden van de aannemer eind 2021 plaatsvinden.

Visievorming Spoordok
Het inspiratiedocument voor het Spoordokgebied is afgerond en is ingezet bij de eerste verkennende gesprekken met eigenaren in het gebied. Daarnaast zijn er in 2020 afspraken gemaakt met BPD als gebiedsregisseur. In gezamenlijkheid wordt het proces getrokken om te komen tot een gebiedsvisie. Eind 2020 is een uitvraag opgesteld om een partij te selecteren die de gemeente daarbij gaat helpen. Het college heeft op 9 februari 2021 het inspiratiedocument vastgesteld, waarna kon worden gestart met het opstellen van een gebiedsvisie.

Vaststelling bestemmingsplan De Groene Ster
Helaas is de planning om het bestemmingsplan in 2020 vast te laten stellen niet gehaald. Het is een zeer complex plan met de nodige gevoeligheden. De voornaamste reden dat planning niet is gehaald komt voort uit een uitspraak van de rechtbank over evenementen in de Groene Ster in 2018. Hierbij is geoordeeld dat er een Passende Beoordeling op grond van de Wet Natuurbescherming moet komen over de impact van de (muziek)evenementen op de meervleermuis. Een Passende Beoordeling leidt daarnaast tevens automatisch tot het verplicht opstellen van een milieueffectrapport (MER).

De eerste stap in de procedure om te komen tot een MER was het afbakenen van de onderzoekskaders voor het milieueffectrapport in de vorm van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Deze heeft van 6 februari tot en met 18 maart 2020 ter inzage gelegen. De onafhankelijke Commissie voor de Milieueffectrapportage is vrijwillig gevraagd om advies te geven over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau en later ook over het milieueffectrapport met Passende Beoordeling. Op 27 februari 2020 is een informatiebijeenkomst georganiseerd. Op 23 april heeft de commissie voor de MER-advies uitgebracht.
Om uiteindelijk een Passende Beoordeling op te stellen die als basis kan dienen moesten meerdere onderzoeken worden uitgevoerd. Deze onderzoeken hebben hun beslag gekregen in 2020.

Planvoorstellen herontwikkeling locatie oud Cambuurstadion
De gebiedsontwikkeling Nieuw Oud Oost, het gebied rondom het huidige Cambuurstadion en de voormalige voetbalvelden van VV Leeuwarden, is met een interactief proces met bewoners, ondernemers en belangenvertegenwoordigers in gang gezet. Op basis hiervan is een set bouwstenen en een stedenbouwkundig model ontwikkeld die als uitgangspunt dienen voor de verdere ontwikkeling van dit gebied. Deze ontwikkeling wordt in samenwerking met ontwikkelaar Leyten Vastgoedontwikkeling opgepakt. In het model wordt uitgegaan van de realisatie van 500 woningen, met een nog nader uit te werken mix van appartementen en grondgebonden woningen. Het spreekt voor zich dat dit aantal woningen alleen kan worden gerealiseerd als Cambuur verhuist naar het WTC-gebied.

De komende tijd zal samen met Leyten en de woningcorporaties een uitgewerkt stedenbouwkundig plan worden gemaakt en zal een samenwerkingsovereenkomst met Leyten worden opgesteld. Hierin worden de uitgangspunten vastgelegd en ook afspraken gemaakt over onder andere de rolverdeling

tussen partijen, de planning en fasering en de financiën. Planning is dat dit rond de zomer van 2021 afgerond wordt en vervolgens aan u wordt voorgelegd ter besluitvorming. Eén en ander is mede afhankelijk van de voortgang in de gebiedsontwikkeling WTC-Cambuur.
Daarna zal de planologische procedure worden doorlopen en zal er een gedetailleerd inrichtingsplan voor de openbare ruimte worden gemaakt. Vervolgens kunnen de voorbereidingen voor uitvoering worden getroffen.
Parallel aan de meer ruimtelijke en technische uitwerking zal er ook gewerkt worden aan een sociaal programma. Uiteindelijk is het verbeteren van de leefbaarheid in heel Oud Oost het doel, en de gebiedsontwikkeling is wel een onderdeel van deze verbetering, maar zeker niet het enige. Er is dan ook nauwe afstemming met onder andere het programma Stedelijke Vernieuwing.

2. Beschermen van ecosystemen (biodiversiteit)

- ***Integreren ecologie in gemeentelijke projecten en beheersplannen openbare ruimte***

Het afgelopen jaar is gewerkt aan een strategische agenda ecologie, met daarin speerpunten voor de komende jaren. Speerpunten zijn onder meer: een goed functionerende biosfeer, vergroening van de bebouwde kom en transitie richting een natuurinclusief platteland. De concept-agenda wordt momenteel afgestemd en gaat medio 2021 naar de raad. Bedoeling is om de doelstellingen van de agenda in verschillende beleidsstukken te laten landen. Hier is in het afgelopen jaar al een start mee gemaakt: de strategische agenda ecologie wordt als bouwsteen gebruikt bij de gemeentelijke omgevingsvisie. Doelstellingen van de agenda spelen een rol bij de zonering en regelgeving van het Pre-omgevingsplan Buitengebied Zuid. In het gemeentelijk lichtbeleid is biodiversiteit als kader opgenomen. Momenteel wordt ook gewerkt aan een agenda natuurinclusief platteland en een gemeentelijke watervisie: ook hierin zullen doelen van de strategische agenda ecologie moeten gaan landen. Bij verschillende projecten spelen de ecologische doelstellingen uit de agenda een rol: in Middelsee worden plannen ontwikkeld om natuurinclusief te bouwen; langs het nieuwe fietspad in het Leechlân wordt een eco-lint aangelegd om de biodiversiteit in dit gebied te versterken. Ook is de gemeente Leeuwarden aangesloten bij de werkgroep van het Friese herstelplan biodiversiteit.

3. Positie Grou als watersportdorp versterken

- ***Bouw woningen aan de Minne Finne, Volmawei en Hellingshaven***

Er zijn particuliere plannen in het dorpscentrum en aan het Pikmeer voor woningbouw. Het betreft woningen aan de Minne Finne, Volmawei en de Hellingshaven. Er is begonnen met de woningbouw. Tot op heden zijn nog niet alle kavels en woningen verkocht. Dijkstra Draisma is niet voornemens de woningbouw aan de Hellingshaven te realiseren; er zijn nu gesprekken gaande met een nieuwe partij. Er wordt waarschijnlijk doorgebouwd tot in 2022/2023.

4. Voorbereiden invoering Omgevingswet

In 2020 is hard gewerkt aan de verschillende onderdelen in het kader van de aanstaande Omgevingswet. De belangrijkste zaken hieromtrent worden afzonderlijk toegelicht (omgevingsvisie, Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en het omgevingsplan voor Leeuwarden Buitengebied Zuid). Inhoudelijk wordt op deze plaats dan ook naar deze onderdelen verwezen.

- ***Nieuwe visie op ruimtelijke ontwikkeling stad en regio (€ 325.000 in 2020)***

In April 2020 is de *Positionpaper* ‘Leeuwarden in 2028’ als aftrap voor de Leeuwarder Omgevingsvisie vastgesteld door de gemeenteraad. De raadswerkgroep Omgevingswet is in september 2020 geïnformeerd over de opstelling van de Omgevingsvisie.

Momenteel wordt de Omgevingsvisie opgesteld, samen met een extern adviesbureau. Verwachting is om de visie in het laatste kwartaal 2021 vast te stellen.
De Omgevingsvisie wordt afgestemd op thematische beleidsplannen als Mobiliteit 2019-2050 en het Volkshuisvestingsplan. Bij de opstelling van de Omgevingsvisie zullen de programmatische hoofdlijnen van voornoemde visies een plek vinden in de Omgevingsvisie.
Voor de participatie en informatieverstrekking is er al een digitaal platform opgesteld. Hierop worden belangstellenden geïnformeerd over de opstelling van de Omgevingsvisie en kunnen zij ook zelf suggesties doen voor de inhoud van de visie. Er wordt uitgegaan van een digitale eindversie van de Omgevingsvisie die goed zal aansluiten op de methodiek die vanuit het Digitaal Stelsel Omgevingswet ook wordt benut bij het Omgevingsplan.

- ***Invoering Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)***

In 2020 zijn vooral voorbereidende werkzaamheden (die voorafgaan aan het uiteindelijke inrichten en in gebruik nemen) verricht. Leveranciers waren nog actief met het realiseren van software specifiek toegerust op de Omgevingswet. Samen met Waadhoeke en Noardeast Fryslân, is een aanbesteding uitgevoerd ten behoeve van de aanschaf van software voor planvorming, toepasbare regels en aansluiting op het DSO. Dit heeft geleid tot aanschaf van software.
Daarnaast is er een start gemaakt voor een project Gegevens management Omgevingswet. Dit project heeft tot doel de datakwaliteit zodanig op orde te brengen dat een goede dienstverlening kan worden gefaciliteerd, maar vooral ook dat besluitvorming voor zowel burgers als bevoegd gezag eenduidig, tijdig en goed kan worden gefaciliteerd. Er is een 0 meting rapport opgesteld.
Tot slot is er een start gemaakt met de regionale samenwerking tussen bevoegde gezagen en ketenpartners zoals Provincie, Wetterksip, Hûs & Hiem en VRF. Aandachtspunten hierbij zijn: data (uitwisseling) ketensamenwerking, toepasbare regels en regievoering over DSO-implementatie regio breed. Het begrote budget is dan ook minimaal benut en is alsnog nodig voor de komende inrichtingsfase.

- ***Uitwerking omgevingsplan Leeuwarden Buitengebied Zuid***

In 2020 is gewerkt aan het omgevingsplan voor Buitengebied Zuid. Al werkende werd echter geconstateerd dat de stap van het door de raad vastgestelde Richtinggevend Document naar een ontwerpplan een te grote stap was. Er is dan ook gekozen om een nieuw instrument te ontwikkelen om nader het gesprek aan te gaan met zowel de raad als alle belanghebbenden. Dit is het Pre-omgevingsplan (Pre-Op) geworden. Hierin worden voorstellen gedaan hoe om te gaan met de bekende onderwerpen zoals bouwen, gebruik en functieverandering. Daarnaast worden voor een groot aantal nieuwe onderwerpen voorstellen gedaan in de vorm van besluitpunten. Dit document is op 15 december 2020 vastgesteld door het college en is in januari 2021 ter visie gelegd. De uitkomsten worden gebruikt voor het op te stellen ontwerpplan. De tervisielegging hiervan is nog steeds voorzien bij inwerkingtreding van de Omgevingswet. Er is dan ook geen sprake van vertraging.

- ***Aanpassing processen en werkwijze***

In 2020 hebben we de nodige ervaring opgedaan met het integraal werken op het gebied van initiatieven die niet passend zijn in de huidige bestemmingsplannen. Hiervoor is de Initiatieventafel in het leven geroepen, waarbij diverse vakdisciplines aanschuiven. Een eerste evaluatie heeft inmiddels plaatsgevonden en is door alle betrokkenen positief bevonden. Wel vergt het werkende weg aanpassingen en aanscherpingen.

Wat heeft het gekost?

Tabel 23 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	2.500	2.955	2.359	596
Baten	38	81	206	125
Saldo van baten en lasten	**-2.463**	**-2.874**	**-2.153**	**721**
Toevoegingen aan reserves	0	0	650	-650
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**0**	**-650**	**-650**
Resultaat	**-2.463**	**-2.874**	**-2.803**	**71**

Tabel 24 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG012 - Ruimtelijke ordening	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP036 - Ruimtelijke ordening	422	44	438	103	-16	59	43
R2BLP037 - Geometriebeheer	672	0	694	12	-21	12	-9
R2BLP121 - Ruimtelijke ordening omgevingszorg	1.861	38	1.878	91	-16	54	37
Totaal	**2.955**	**81**	**3.009**	**206**	**-54**	**125**	**71**

Binnen de beleidsproducten van Ruimtelijke ordening zijn geen toe te lichten afwijkingen.

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

Betrokken verbonden partijen

- Blitsaerd Beheer BV
- CV Blitsaerd

Programma Beheer leefomgeving

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Betrekken wijken en dorpen bij vergroenen, onderhoud en andere activiteiten

- ***Stimulerende maatregelen ter vergroening***

Vanuit diverse beleidskaders is ingezet op het vergroenen van de leefomgeving. Wij geven zelf het goede voorbeeld door onder andere meer groen toe te voegen aan de openbare ruimte. Door verharding te verwijderen waar dat kan en te vervangen door beplanting en bomen. Ook hebben we bijna 4.000 perenbomen via de wijkpanels en dorpsbelangen aan onze bewoners beschikbaar gesteld, een groot deel hiervan is in het openbaar groen geplant. Samen met Wageningen Universiteit en 11 (middel-) grote gemeenten zijn we gestart met het vierjarig project Groene Stadsontwikkeling. Hierbij is onderzoek gedaan welke maatregelen we nog meer in kunnen zetten en hoe met een brede afweging van de diverse belangen groen een prominente rol kan blijven vervullen. Met de subsidieregeling Klimaatbewust Leeuwarden stimuleren we bewoners en bedrijven bij het nemen van maatregelen, zoals het vergroenen van tuinen en het aanbrengen van groene daken. Vanuit de regeling zijn in totaal ruim 600 aanvragen toegekend en uitgekeerd. Dit succes heeft ertoe geleid dat het subsidieplafond voor het komend jaar is verdubbeld, zodat we nog meer aanvragen kunnen honoreren. We participeren ook in diverse initiatieven, zoals de groenclub binnenstad. Hiermee helpen we bij de aanleg van geveltuinen en ander groen.
Helaas is, vanwege COVID-19-maatregelen, het in uitvoering brengen van de Operatie Steenbreek in 2020 niet eenvoudig geweest. Met Steenbreekacties in Heechterp-Schieringen, Bilgaard, Wirdum-Swichum, Goutum en Vrijheidswijk hebben we het voorgestelde aantal bewustwordingsacties toch weten te halen. Naast de samenwerking met het betreffende dorpsbelang of wijkpanel kregen we bij onze acties ondersteuning van onder andere de Takkenwijven, de Groene Apotheek, Stichting *Single Supermom*, Bert Natuur en 058SamenSterk.

- ***Samen met bewoners en organisaties werken aan onderhoud en opruimen zwerfafval***

Er zijn met 20 bewonersorganisaties overeenkomsten afgesloten voor de overdracht van eenvoudige onderhoudswerkzaamheden. Hier zijn nu circa 350 vrijwilligers mee aan de slag in de openbare ruimte. Deze manier van werken is samen met de verschillende organisaties ontwikkeld. Er is voor ieder maatwerk geleverd. In 2020 is deze werkwijze verder uitgebouwd en in samenwerking met het Sociaal Domein zijn er overeenkomsten afgesloten voor 2021 en 2022. Helaas geldt dat niet voor het Groenlokaal Stadslandbouw Techum. Dit is *on-hold* gezet. Draagvlak vanuit de buurt is essentieel voor het laten slagen van dit mooie idee. Gelukkig is het wel gelukt om een overeenkomst af te sluiten met de al aanwezige Stadstuin Techum. Deze ontwikkelt zich voorspoedig.

Van 2013 tot 2023 heeft de gemeente Leeuwarden een bedrag ter beschikking uit het landelijke Verpakkingsconvenant. Dit geoormerkte bedrag (ca. € 140.000 per jaar) is gerelateerd aan het aantal inwoners. Het bedrag mag alleen worden besteed aan de “extra” activiteiten zwerfafval. We hebben ervoor gekozen om dit te besteden aan een veelvoud van activiteiten waarbij veel partijen betrokken zijn.
In 2020 is de jaarlijkse Grote Schoonmaakactie in Oldegalileën, Bloemenbuurt en de Vrijheidswijk niet doorgegaan vanwege de COVID-19 maatregelen. Wel zijn de doorgegeven klussen door de verschillende partijen opgepakt. Ook de prijs voor het schoonste evenement van 2020 kon niet worden uitgereikt, aangezien evenementen niet door konden gaan. Daar tegenover stond het succes van de actie voor een gratis grijper bij het opruimen van onder andere zwerfkapjes. Ruim 500 bewoners vroegen een gratis grijper aan. Ook de Gouden Grijper 2020 is “on tour” uitgereikt.

2. Aantrekkelijke en gezonde Leefomgeving

- ***Duurzaam natuurvriendelijk beheer en onderhoud***

Het gebruik van bokashiblad (gefermenteerd blad) heeft positief uitgepakt. Door het blad terug te brengen in de kringloop is zowel de structuur van de bodem verbeterd als het watervasthoudend vermogen toegenomen. Al het bruikbare blad (650 ton) is in eigen beheer verwerkt tot bokashi.
Eind 2020 is er een landelijk onderzoek gestart door Wageningen *Environmental Research* in samenwerking met het Centrum van Bodembiologie (NIOO-KNAW en WUR). De gemeente Leeuwarden neemt met haar pilotprojecten hier aan deel. Onderzocht wordt de waarde van gecomposteerd gras en/of gras-bokashi voor de agrarische sector. Dit betreft zowel de akkerbouw, veehouderij, maar ook natuur- en weidevogelgebieden. In 2020 zijn er meerdere bewoners-initiatieven opgestart om binnen de gemeente Leeuwarden bermen en groenstroken vlinder- en bij-vriendelijker te beheren.

- ***Gezond en gevarieerd bomenbestand***

In 2020 is verder uitvoering gegeven aan een nieuwe wijze van beheer van bomen volgens het Handboek Bomen. Daarbij wordt in een cyclus van 3 jaar steeds een derde deel van het gehele bomenbestand aangepakt. Voor 2020 geldt dat de inspecties op schema liggen, uitvoering van de snoeiwerkzaamheden heeft echter onder andere door COVID-19 vertraging opgelopen.
In het collegeprogramma is € 200.000 per jaar beschikbaar gesteld voor vervanging van slechte bomen. Dit budget wordt ingezet voor de kap en herplant van een grote hoeveelheid slechte bomen. Herplant van bospercelen die geveld waren door de essentaksterfte is in 2020 afgerond.
Voor de essentaksterfte is verder € 150.000 per jaar (2020 en 2021) beschikbaar gesteld voor kap en herplant. Inmiddels is dit werk gestart. Ook het opstellen van het herplantplan in de wijken en dorpen is gestart. Er is een vierjarige samenwerking met de WUR gestart om het groen zo functioneel mogelijk in te zetten, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat en biodiversiteit. Dit in zowel bestaande als nieuwe wijken.
In 2020 is ook door I-Tree de waarde van alle bomen (ook de particuliere) op wijkniveau in beeld gebracht. Uit onderzoek is gebleken dat met name het kroonoppervlak en ondergrondse groeiruimte heel belangrijk zijn. Door hier rekening mee te houden en gericht op te sturen, werken we onder andere aan een groter kroonoppervlak, het verhogen van de baten van bomen en klimaatadaptatie.
Tenslotte is in 2020 de ontwikkeling van het bomenbestand van 2008 tot 2019 via infrarood foto's geanalyseerd. Uitkomst: Leeuwarden wordt groener. De toename van bomen bedraagt zo'n 10 tot 20% in zowel aantallen als vierkante meters kroonoppervlak.

- ***Voldoende speelruimte voor kinderen***

In april 2020 is nieuw beleid voor spelen en bewegen voor alle leeftijden in de gemeente Leeuwarden vastgesteld: "Kom mee naar buiten". Het beleid is in overleg met wijken en dorpen gemaakt. Het sluit grotendeels aan op de werkwijze van de afgelopen jaren. Wel is nu ook een verbinding gelegd met de kadernota "Samen bewegen naar een gezonde gemeente" en het "Beleidsplan groen". Voor 2020 stond verder de implementatie van het beleid op de planning. Omdat wensen voor nieuwe voorzieningen opgepakt worden als bewonersinitiatief vraagt dit zeker wat van bewoners. Doel was daarom om zoveel mogelijk aan te sluiten bij geplande vergaderingen van wijkpanels en dorpsbelangen om een toelichting te geven. COVID-19 was hierin echter een belangrijke beperkende factor. Desondanks zijn er al wel verschillende initiatieven ontwikkeld. In het kader van het project 'Beweegwijk Valerius' is bijvoorbeeld met verschillende partijen, waaronder BV Sport, scholen en IVN een speel- en beweeglint aangelegd langs de Euterperstraat en de Corellistraat. De toegang tot de Haydnstraat is verbeterd, de speeltuin uitgebreid met een callistenictoestel. De laatste hand aan deze speel-en beweegstraten wordt komend voorjaar gelegd.

Vanuit verschillende wijkpanels en dorpsbelangen is aangegeven dat er wel behoefte is aan meer handvatten voor hen. Onder de vlag van de Leeuwarder digitale agenda (LDA) is daarom gekeken naar een tool die hulp biedt bij het maken van keuzes voor speel- en beweegvoorzieningen. Daarop is een kaart ontwikkeld waarop allerlei relevante informatie is gebundeld, zoals bijvoorbeeld: leeftijdsopbouw per wijk of dorp, een aanduiding per toestel voor welke leeftijdscategorieën het geschikt is en de aanwezige voorzieningen met per toestel, een aanduiding van hun doel (o.a. sport/conditieverbetering, sociaal spel behendigheid/motoriek etc.). Een demoversie van de kaart wordt verder uitgewerkt samen met een communicatietraject.

Wat heeft het gekost?

Tabel 25 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	42.072	41.369	44.954	-3.584
Baten	16.765	15.467	16.124	657
Saldo van baten en lasten	**-25.306**	**-25.903**	**-28.830**	**-2.928**
Toevoegingen aan reserves	0	100	333	-233
Onttrekkingen aan reserves	0	0	2	2
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**-100**	**-331**	**-231**
Resultaat	**-25.306**	**-26.003**	**-29.161**	**-3.159**

Tabel 26 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG014 - Beheer leefomgeving	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP013 - Spoorlijnen	254	0	258	0	-5	0	-5
R2BLP014 - Waterwerken	2.935	502	3.114	711	-179	210	30
R2BLP015 - Verhardingen	3.870	84	7.701	421	-3.831	336	-3.495
R2BLP016 - Kunstwerken	3.871	2	3.868	0	3	-2	1
R2BLP017 - Verkeersmaatregelen	983	2	957	6	26	4	30
R2BLP026 - Wijkaanpak	164	0	125	0	39	0	39
R2BLP035 - IJswegen	11	0	3	0	8	0	8
R2BLP044 - Riolering	10.656	12.424	10.670	12.438	-14	14	0
R2BLP049 - Begraafplaatsen	947	823	943	819	4	-4	0
R2BLP051 - Voorzieningen honden	330	557	315	542	15	-15	0
R2BLP054 - Straatverlichting	2.227	1	2.089	0	138	0	137
R2BLP055 - Reiniging verhardingen	1.900	0	2.137	0	-237	0	-237
R2BLP056 - Openbaar groen	10.449	197	10.294	168	156	-29	127
R2BLP057 - Zwerfvuilbestrijding	59	16	44	-1	15	-16	-1
R2BLP063 - Recreatiegebieden	954	54	933	51	21	-3	18
R2BLP064 - Recreatievaart	1.063	408	1.004	463	59	55	114
R2BLP085 - Speelplaatsen	718	0	780	118	-62	118	56
R2BLP090 - Buitenreclame	79	397	51	389	28	-8	19
Totaal	**41.469**	**15.467**	**45.286**	**16.125**	**-3.817**	**658**	**-3.159**

BLP014 – Waterwerken (voordeel € 30.000)
Het resultaat van het product waterwerken bestaat uit hogere lasten van € 179.000 en extra baten van € 210.000. Dit komt door:

- De gemeente Leeuwarden is penvoerder voor het Waterambassadeurschap. Deze kosten van circa € 94.000 worden gedekt uit bijdragen van deelnemende, aangrenzende gemeenten.
- De overdracht van stedelijk water door het Wetterskip aan de gemeente zorgt voor hogere lasten en baten van € 84.000. De werkzaamheden worden uitgevoerd door de gemeente en worden door een bijdrage van het Wetterskip vergoed.
- Voor de gemaakte kosten inzake aanjager Ruimtelijke adaptatie / Waterketen in samenhang (RAWIS) is een bijdrage van € 32.000 ontvangen van de Provincie Fryslân.

BLP015 – Verhardingen (nadeel € 3.495.000)
Op basis van de externe inspectie wegverhardingen in 2020 is achterstallig onderhoud geconstateerd op asfaltverhardingen. Hierdoor was een incidentele storting van € 3,5 mln benodigd in de voorziening achterstallig onderhoud. In paragraaf 2.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen wordt dit nader toegelicht. De overige afwijkingen op lasten en baten wordt veroorzaakt door enerzijds meer kosten inzake werkzaamheden ten behoeve van kabel en leidingwerk als anderzijds meer vergoedingen voor graafwerkzaamheden (KLIC-graafmeldingen). Vanwege deze toekomstige herstraat werkzaamheden is aanvullend € 175.000 in de reguliere onderhoudsvoorziening verhardingen gestort.

BLP054 – Straatverlichting (voordeel € 137.000)
Binnen het product straatverlichting zijn op diverse onderdelen (kleine) voordelen ontstaan. Zo is er onderuitputting op de kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen, besparing op de geraamde onderhoudswerkzaamheden en op de energielasten.

BLP055 – Reiniging verhardingen (nadeel € 237.000)
In de financiële positie is voor 2020 een incidentele taakstelling opgenomen van € 200.000 op de gladheidsbestrijding. In de praktijk is invulling mede als gevolg van contractafspraken, niet gebleken.

BLP056 – Openbaar groen (voordeel € 127.000)
Het voordeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door onderuitputting op de tractiemiddelen, ten gevolge van uitgestelde investeringen. De technische levensduur van de voertuigen is langer gebleken dan verwacht. De overige afwijking in de lasten en baten wordt met name veroorzaakt door de mutatie in de reserve budgetoverheveling. Er is incidenteel € 370.000 beschikbaar gesteld voor de aanpak van slechte bomen, voor de essentaksterfte en voor de bestrijding van de eikenprocessierups. Een deel hiervan is al uitgevoerd, maar vanwege een beperkte aanplanttijd en de droge zomer (seizoensgebonden), loopt de vervanging door in 2021 en is er € 237.000 in de reserve gestort.

BLP064 – Recreatievaart (voordeel € 114.000)
Het voordeel binnen het product Recreatievaart bestaat uit lagere lasten van € 59.000 als gevolg van onderuitputting op de investeringsmiddelen en uit hogere baten van € 62.000 vanwege hogere opbrengsten van de veerpont de Burd. In 2020 zijn er opvallend meer overtochten gemaakt.
Op overige inkomsten is per saldo een nadeel van € 7.000 gerealiseerd.

BLP085 – Speelplaatsen (voordeel € 56.000)
In samenwerking met Wijkpanels en dorpsbelangen worden speelplaatsen opgeknapt en speelvoorzieningen aangelegd. Bij bepaalde wensen dragen de verenigingen bij in deze voorzieningen. Dit zorgt op het product speelplaatsen voor hogere lasten maar ook hogere baten (€ 118.000). Door onderuitputting op de kapitaallasten is er per saldo een positief resultaat van € 56.000 behaald.

Toelichting investeringen

Tabel 27 **Bedragen x € 1.000**

R2PRG014 - Beheer leefomgeving		Krediet	Realisatie ult. 2020	Rest krediet	Afsluiten Ja/Nee
INV361616	Herinrichting groen Camminghaburen	587	577	10	Ja
INV361715	Grafdelfmachine Boki 2561	121	121	0	Ja
INV361717	Auto's Caparis	555	456	99	Ja
INV361811	Vervanging motoren veerpont Grou	160	132	28	Ja
INV361812	Ontvangers en armaturen 2018	100	88	12	Nee
INV361816	Openbare verlichting masten	400	400	0	Ja
INV361817	Openbare verlichting armaturen	200	187	13	Nee
INV361819	Skatepark van Loonstraat	100	0	100	Nee
INV361831	ISV openbare ruimte Coll. Prg. 2014-18	4.600	1.214	3.386	Nee
INV361832	Aanpassen / inrichting Orionweg	100	97	3	Ja
INV361901	Verharding - reconstructie wegen 2019	2.500	2.500	0	Ja
INV361902	Huizumer begraafpaats	150	38	112	Nee
INV361903	Ontvangers en armaturen OV 2019	102	7	95	Nee
INV361919	Klepel-/zuigmachine	120	119	1	Ja
INV361926	Vervanging masten 2019	1.100	757	343	Nee
INV361927	Vervanging armaturen 2019	115	0	115	Nee
INV361928	Vervanging spel- en speelvrz. 2019	500	414	86	Nee
INV361929	Centrale brugbediening	295	90	205	Nee
INV361936	Bovengrondse inv. Klimaatmaatregelen	1.125	61	1.064	Nee
INV362001	Verharding - reconstructie wegen 2020	2.500	1.329	1.171	Nee
INV362003	Container DAF	240	0	240	Nee
INV362015	Rioolwagen Scania HD	332	0	332	Nee
INV362016	Rioolwagen Scania VC	332	0	332	Nee
INV362028	Ontvangers en armaturen OV 2020	103	18	85	Nee
INV362032	GRP 2019-2023 bovengr. klimaatadapt.	1.125	0	1.125	Nee
INV362036	Verv. ontvangers/armaturen OV 2020	1.190	37	1.153	Nee
INV362037	Verv. masten OV2020	120	0	120	Nee
INV362038	Verv. speeltoestellen 2020	500	2	498	Nee
INV362039	Centrale brugbediening 2020	1.579	0	1.579	Nee
INV362041	Stroomkasten	190	0	190	Nee
INV362042	Civiele kunstwerken 2020	750	0	750	Nee
INV362043	Damwand insteekhavens De Burd	321	27	294	Nee
	Totaal	**22.212**	**8.669**	**13.543**	

Binnen het programma beheer leefomgeving zijn zeer uiteenlopende investeringen gepleegd. Zo is voor vervangingen van auto's en ander materieel € 0,7 mln uitgegeven. Aan levensduur verlengende reconstructies aan wegen is € 1,5 mln geïnvesteerd.
In 2020 is aan vervangingen in straatverlichting in diverse wijken en dorpen, waaronder Wirdum, Easterlittens en de Vosseparkwijk € 1,25 mln geïnvesteerd.

Betrokken verbonden partijen

Geen

Maatschappelijke effecten

Tabel 28 Maatschappelijke effecten Fysiek domein

	Indicator	eenheid	bron	Meting 2019	Meting 2020
1.	Functiemenging	%	LISA	55%	niet bekend
2.	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	136	niet bekend
3.	Omvang huishoudelijk restafval (bruto)	Kg/inwoner	CBS	204	niet bekend
	Omvang huishoudelijk restafval (netto, na nascheiding)	*Kg/inwoner*	*Gemeente*	171	niet bekend
4.	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	niet bekend	niet bekend
5.	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	8	niet bekend
6.	Demografische druk	%	CBS	50,4%	50,5%
7.	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	563	600
8.	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	692	739

Toelichting indicator en vergelijking met andere gemeenten: www.waarstaatjegemeente.nl.

2.1.3 Domein Veiligheid

Portefeuillehouder: *burgemeester Sybrand Buma.*

Strategisch algemeen doel

Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Leeuwarden.

Successen

1. Door een collectieve aanpak (politie, het RIEC, het OM en de gemeente) van ondermijnende criminaliteit werd snel en goed geïntervenieerd op casuïstiek. Dit resulteerde in diverse (grote) strafzaken en bestuurlijke maatregelen jegens de verdachten/daders.
2. De vernieuwde aanpak van digitale criminaliteit c.q. cybercrime maakt de agrarische sector en jongeren (via scholen en jongerenwerk) cyberweerbaar.
3. Door de gezamenlijke inzet van politie, Openbaar Ministerie en gemeente zijn diverse grote en risicovolle demonstraties in Leeuwarden ordelijk en veilig verlopen.

Verbeterpunten

1. Verminderen van de jeugdoverlast die is ontstaan omdat de jongeren langdurig beperkt zijn in hun sociale leven door de COVID-19 maatregelen.
2. Verminderen van de burenoverlast die mede ontstaan is door een combinatie van meer thuiswerken en het mooie zomerweer.
3. Verminderen van drugs- en drankoverlast in vooral de Binnenstad en de wijken rondom de Binnenstad.

Wat heeft het in totaal gekost?

Tabel 29 **Bedragen x € 1.000**

Domein R2DOM003 - Veiligheid	Begroting lasten	Begroting baten	Begroting saldo	Rekening lasten	Rekening baten	Rekening saldo	Rekening t.o.v. begroting saldo
R2PRG010 - Veiligheid	13.011	188	-12.823	12.997	315	-12.682	141
Totaal 2020	**13.011**	**188**	**-12.823**	**12.997**	**315**	**-12.682**	**141**

Eindconclusie

Het rapportcijfer van Leeuwarden in de VeiligheidsPrestatieIndex is gedaald, maar scoort nog wel voldoende. Dat komt vooral door stijgende drugs- en drankoverlast, burenoverlast en jeugdoverlast. Ondanks dat de overgrote meerderheid van de Leeuwarder bevolking zich prima hield aan de COVID-19 regels, heeft een kleine minderheid gezorgd voor veel extra overlast.

Er is grote inzet gepleegd op de aanpak van de COVID-19 pandemie in een jaar waarin de door de voorzitter van de Veiligheidsregio vastgestelde noodverordeningen elkaar in rap tempo opvolgden. Na de eerste *lockdown* en versoepelingen volgden stapsgewijs weer nieuwe regels die leiden tot de tweede en strengere *lockdown*. Dit heeft zijn weerslag gehad op de bevolking en bedrijven, waarvan een deel meer en meer moeite kreeg met de opgelegde regels en voorschriften. Dit was te merken aan het toenemende aantal demonstraties.

Ondanks de grote inzet op de COVID-19 pandemie zijn we er toch in geslaagd de aanpak op gebied van Ondermijning en Cybercriminaliteit verder te ontwikkelen. Er hebben veel controles plaatsgevonden met als resultaat dat deze ondermijnende activiteiten zijn gestopt.

We zagen bijzondere ontwikkelingen: door het vele (digitale) thuiswerken daalde het aantal woninginbraken, maar steeg de cybercriminaliteit. Jarenlang konden we melden dat de criminaliteit en overlast verminderden, nu kampen we met een forse stijging.

Concluderend: de ontwikkeling van de criminaliteits- en overlastcijfers zijn in grote mate beïnvloed door COVID-19 en geven daardoor een afwijkend beeld. Als de druk op de samenleving vanwege COVID-19 weer hersteld is, zal een aantal ontwikkelingen naar verwachting weer normaliseren. Significante aanpassingen op het langjarige beleid worden daarom niet voorgesteld. We zetten het uitvoeringsprogramma Veiligheid 2021-2023 voort.

Het voordelig financieel resultaat van het veiligheidsdomein is € 141.000. Dit wordt met name veroorzaakt door enkele niet begrote, maar wel gerealiseerde opbrengsten. Onder andere op het gebied van piketvergoedingen en voor handhavingswerkzaamheden voor de gemeente Waadhoeke.

Programma Veiligheid

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Waarborgen algemene veiligheid binnenstad
Vanaf medio maart tot medio mei was de Binnenstad vrijwel uitgestorven omdat de horeca en vele winkels gesloten waren en tijdens de tweede *lockdown* was dit het geval in het najaar. In het voorjaar en de zomerperiode was er veel drukte en overlast van jongeren in de Prinsentuin hetgeen in juni dusdanige vormen aannam dat tijdelijke sluiting van de Prinsentuin noodzakelijk was. In de zomerperiode was de Binnenstad weer volledig open (detailhandel en horeca); wel met de beperkende COVID-19 regels. Het was in deze periode dan ook vaak buitensporig druk met bezoek van zowel inwoners als toeristen. Qua openbare orde waren er relatief weinig problemen, maar het handhaven op de afstandsregels en groepsvorming was wel een grote opgave voor politie, handhavers en beveiliging.

- ***Verblijfsverbod voor overlastgevers en preventief fouilleren***

De overlast veroorzaakt door dak- en thuislozen blijft ondanks een afname in 2020 nog onverminderd hoog ten opzichte van 2018.

Tabel 30 Dak- en thuislozen

Omschrijving	2018	2019	2020
Aantal meldingen dak- en thuislozen	109	255	219

Bron: Cijfers Politie Leeuwarden

Het betreft vooral dak- en thuislozen en bewoners van diverse opvanglocaties. De hotspots zijn gecentreerd in de omgeving van het NS-station en de opvanglocaties. Het gaat hierbij om de nachtopvang aan het Oostergoplein, de opvang aan het Bonifatiusplein en de opvanglocaties aan de Nieuwe Weg. In 2020 was de omgeving van het Bonifatiusplein een opvallende *hotspot*. Deze laatste locatie is als casus onder de regie van de gemeente opgepakt. Aan meerdere bekende overlastplegers is mede op basis van de waarnemingen van de partners van handhaving een gebiedsverbod opgelegd. Dit betrof 18 gebiedsverboden voor langere tijd; van de door de politie/handhaving uitgereikte 60 gebiedsontzeggingen voor 24 uur, zijn er uiteindelijk 4 gebiedsontzeggingen voor enkele weken opgelegd.
Daarnaast zijn er vanwege incidenten met honden 2 aanlijn- en muilkorfgeboden, 1 muilkorfgebod, 4 waarschuwingen aanwijzing muilkorf- en aanlijngebod opgelegd.
Het aantal aangetroffen vuurwapens en messen is vrijwel gelijk gebleven. Veel wapenincidenten zijn gerelateerd aan verslaafde personen en personen met verward gedrag.

Toename aantal demonstraties
De afgelopen periode is het aantal (grote) demonstraties fors toegenomen. Met name omvangrijke en risicovolle demonstraties (Boerenprotesten, *Black Lives Matter* en demonstraties tegen de COVID-19 maatregelen) legden een groot beslag op de ambtelijke capaciteit (juridisch, openbare orde en toezicht en handhaving). Voor de 5 grootste demonstraties ging het in totaal om ca 1.250 uur; dit is omgerekend ca. 1 fte, verdeeld over meerdere betrokken sectoren en afdelingen.

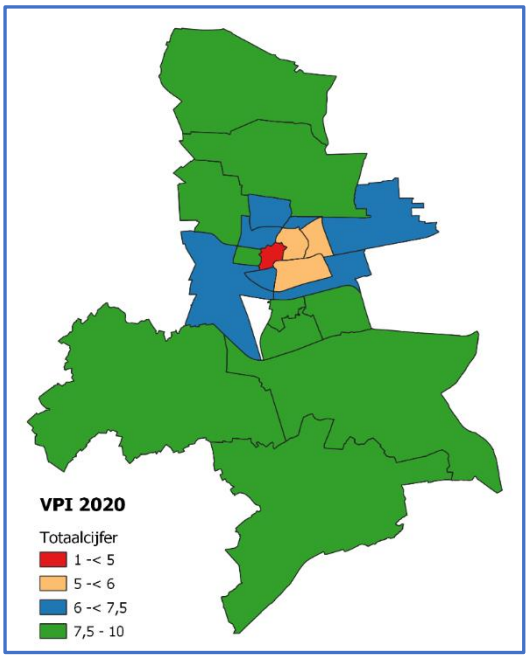
- ***Veelal COVID-19 gerelateerde jeugdoverlast in Binnenstad aangepakt***

Deze vorm van overlast heeft zich vooral gemanifesteerd in de Binnenstad met als *hotspot* de Prinsentuin. Dit startte bij de eerste *lockdown* en manifesteerde zich de hele zomer. De overlast was bovendien veelal COVID-19 gerelateerd: geen 1,5 meter afstand en groepsvorming met veel drankgebruik. Er is samen met politie, Handhaving en beveiliging veel inzet gepleegd op deze jeugd(groepen).

- ***(Camera)toezicht en handhaving***

Vanaf half maart zijn politie en Handhaving en daarmee ook het cameratoezicht niet ingezet in de uitgaansnachten, omdat de horeca gesloten was. Vanaf juni is de horecabezetting weer gedeeltelijk ingepland, omdat de horeca onder voorwaarden vanaf 1 juni weer de deuren mocht openen. Gebleken is dat lang niet alle COVID-19 maatregelen door ondernemers konden worden gehandhaafd. Dit heeft in een aantal gevallen geleid tot verplichte sluiting van horecagelegenheden en het veelvuldig geven van schriftelijke waarschuwingen. Het (nachtelijk) camera- en horecatoezicht is weer gestopt vanaf de tweede *lockdown* in het najaar.
Bij grote en/of risicovolle demonstraties en bij drukte in de binnenstad is cameratoezicht op gezette tijden geactiveerd.
Afgelopen jaar is geconstateerd dat er te weinig (camera)zicht is op twee risicolocaties, te weten de Voorstreek/Tuinen) en de Sophialaan/Prins Hendrikbrug. De politie heeft geadviseerd om hier camera's te plaatsen, hetgeen begin 2021 wordt gerealiseerd.

2. Waarborgen algemene veiligheid wijken en dorpen

Uitkomsten VeiligheidsPrestatieIndex (VPI)

Het algemene rapportcijfer van Leeuwarden (7,22 in 2020) is iets gedaald ten opzichte van 2019 (7,59). Grote veroorzaker is de sterk toegenomen (jeugd)overlast.

De Binnenstad heeft nog code rood (drugs- en jeugdoverlast).

De drie code geel wijken zijn:
- Potmargegebied (drugs-, jeugd- en overige overlast)
- Oud-Oost (drugs- en overige overlast)
- Heechterp Schieringen (drugs- en jeugdoverlast)

Bron: Cijfers Statistiek en Onderzoek gemeente Leeuwarden

- ***Buurtpreventieteams ondersteund***

Er zijn 6 buurtpreventieteams actief onder gemeentelijke begeleiding. De teams zijn gefaciliteerd met kleding (zomer en winter), zaklampen en een starterscursus. Tijdens de starterscursus wordt ingegaan op onderwerpen zoals het omgaan met ongewenst gedrag, EHBO, en signaleren van inbraakgevoelige woningen. Daarnaast zijn er diverse thema-avonden georganiseerd op het gebied van ondermijning/personen met onbegrepen gedrag.
Voorts is er periodiek overleg tussen de teams en wijkagent over taken en bevoegdheden en over wat er in hun wijk speelt. Jaarlijks ontvangen de teams een bijdrage o.a. voor teambuilding, telefoon, laptop en kerstpakket.
In de wijken en dorpen in Leeuwarden zijn ongeveer 30 whatsapp groepen actief om op deze wijze buurtpreventie te realiseren. Deze wijk- en dorpenpanels worden gefaciliteerd met de aankoop van de Whatsapp waarschuwing bordjes in de straten.

- ***Inbraken, drugs-, jeugd- en burenoverlast aangepakt***

Tabel 31 Jeugdoverlast

Omschrijving	2018	2019	2020
Aantal meldingen jeugdoverlast	764	713	1667

Bron: Cijfers Politie Leeuwarden

Aantal meldingen van jeugdoverlast fors gestegen
De cijfers van Jeugdoverlast zijn ruim verdubbeld. Het aantal (problematische en) overlast gevende groepen jongeren nam in de afgelopen jaren af, maar ten tijde van COVID-19 zijn steeds meer jongeren de straat op gegaan, zowel in de stad als in de dorpen. De behoefte om elkaar te ontmoeten was groot, met als gevolg veel overlastmeldingen. Waar er sprake is van overlast gevende groepen, betrof het relatief jonge jeugd (13/14 jaar) met excessief en zorgelijk grensoverschrijdend gedrag.
Hotspots waren te zien in de Binnenstad, de Vrijheidswijk, de Junokade (*carmeetings*) de Tjerk Hiddesbuurt en in Stiens. In de Vrijheidswijk en Stiens gaat het om een overlaststijging over een periode van meerdere maanden. In een aantal gebieden heeft dit geleid tot maatregelen, zoals een kortstondige sluiting van het Skatepark Van Loonstraat en enkele voetbalkooien. De sluiting van de Prinsentuin in de nachtelijke uren gold voor langere tijd evenals de sluiting van de Junokade in de avond-/nachtelijke uren. Bovendien is voor wat betreft de *carmeetings* een beleidsregel vastgesteld op basis van artikel 2:1a Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Leeuwarden. Die luidt dat zich niet meer dan 20 auto's met inzittenden mogen verzamelen op plaatsen in Leeuwarden.
In de Tjerk Hiddesbuurt was er overlast rondom een leefgroep. Na gesprekken met betrokkenen is die overlast afgenomen. In de Vrijheidswijk zagen we met name jonge jeugd die veel overlast veroorzaakte en zijn we gestart met een brede aanpak vanuit politie, jongerenwerk en de Taskforce jeugd. In Stiens hebben handhavers en straatcoaches frequent gesurveilleerd maar geen overlast waargenomen. Stiens blijft een *hotspot* en het surveilleren en in het gesprek gaan en blijven met de jeugd wordt gecontinueerd.
Tot slot is ook inzet gepleegd op een problematische jeugdgroep in en rondom het Abbingapark. De groep is in kaart gebracht en de ouders zijn aangeschreven inzake het overlast gevend gedrag en de betrokkenheid van hun kind, waarna de problematiek daar al snel tot het verleden behoorde.

Aantal meldingen van burenoverlast gestegen
De aanzienlijke stijging van deze vorm van overlast is te verklaren doordat veel mensen thuis zitten/werken en door een lange periode met mooi weer, waardoor mensen vaak buiten vertoefden. Inwoners hebben naast politiemeldingen ook veel meldingen gedaan bij het Meldpunt Overlast Leeuwarden (MOL).

Tabel 32 Burenoverlast

Omschrijving	2018	2019	2020
Aantal meldingen burenoverlast	586	537	705

Bron: Cijfers Politie Leeuwarden

De stijging is ook deels veroorzaakt door het feit dat het tijdens de *lockdowns* niet mogelijk was om elders te recreëren. Een aantal studenten heeft thuis feestjes georganiseerd waardoor er meer overlast werd gemeld. Excessen zijn met behulp van onze hotspotlijst geprioriteerd en aangepakt. Dit heeft geleid tot een waarschuwing en/of een proces-verbaal. Verder zijn er diverse bemiddelingsgesprekken gevoerd. Naast de bemiddelingsgesprekken zijn er in het kader van de Wet aanpak woonoverlast 5 procedures opgestart. Daarvanuit zijn 3 waarschuwingen gegeven en 2 keer is een (vooraankondiging) last onder dwangsom opgelegd.

Aantal meldingen van drugs- en drankoverlast gestegen, drugshandel gedaald

Tabel 33 Aantal meldingen drugs- en drankoverlast en drugshandel

Omschrijving	2018	2019	2020
Aantal meldingen drugs- en drankoverlast	750	628	691
Aantal meldingen drugshandel	135	117	79

Bron: Cijfers Politie Leeuwarden

Er was een rustig beeld voor wat betreft de (drugs)straathandel, omdat er relatief weinig mensen op straat waren tijdens de twee *lockdowns*. Voor wat betreft de drugs- en drankoverlast zien we juist een toename van incidenten in de Binnenstad en de wijken rondom de Binnenstad.
Handhaving houdt in de Vlietzone toezicht in de vorm van surveillances en is daarmee zichtbaar op straat. Er wordt integraal ingezet – en corrigerend en/of verbaliserend opgetreden - op overtredingen die worden waargenomen, variërend van jeugd- en drugsoverlast tot parkeer- en afvalproblematiek. Daarnaast zijn er – al dan niet met gemeentelijke partners en politie - diverse integrale controles georganiseerd in de Vlietzone. Met de integrale opgezette controles zijn vier illegale handelaren in kaart gebracht, diverse inbrekerswerktuigen- messen/wapens, vuurwerk en tientallen kilo's ijzerwaren in beslag genomen. Op basis van de controles zijn ook twee vervolgonderzoeken door opgestart in het kader van heling van goederen.

- ***Overlast door personen met verward gedrag aangepakt***

Deze vorm van overlast is weer gestegen in het afgelopen jaar.

Tabel 34 Overlast personen met verward gedrag

Omschrijving	2018	2019	2020
Aantal meldingen overlast personen met verward gedrag	1407	1345	1416

Bron: Cijfers Politie Leeuwarden

Een 4-tal personen heeft gezorgd voor veel meldingen in een korte tijd, waarbij het lastig bleek om direct de juiste hulpverlening volledig in te zetten. In de maand juni en juli van 2020 waren er opnieuw twee andere personen die voor een stijging hebben gezorgd. Eén van hen zorgde al voor 23 meldingen in een maand. Ook hier bleek, dat het opnemen van personen door de GGZ pas plaatsvindt op het moment van acute crisis, waardoor het aantal meldingen wel bleef doorlopen.
De vaak aanwezige multiproblematiek maakt het lastig om de best passende hulpverlening te vinden. De problematiek is dan vaak ook complex en risicovol en wordt opgeschaald naar het Zorg- en Veiligheidshuis. Daar zoeken we op gebied van openbare orde naar innovatieve oplossingen samen met de vele betrokken partijen.
Het is niet duidelijk of deze overlastontwikkeling gerelateerd is aan de COVID-19 pandemie.

In 2020 zijn er 165 crisismaatregelen opgelegd in het kader van de Wet verplichte Geestelijke Gezondheidszorg. In het kader van de Wet Zorg en Dwang zijn in totaal 9 Inbewaringstellingen opgelegd.
Er is eveneens een toename geconstateerd van personen die vanwege middelengebruik verward gedrag vertonen. Politie geeft aan een groot aantal verzoeken te krijgen vanuit de hulpverlening om voor ondersteuning ter plaatse te komen. Het gaat dan om zaken zoals: cliënt is lang niet gezien en de hulpverlening maakt zich zorgen, cliënt is agressief en moet beoordeeld worden en cliënten die voor overlast zorgen in de omgeving.

3. Bestrijden ondermijnende criminaliteit en cybercrime

- ***Volhard in aanpak ondermijning***

Op de lokale casustafel zijn maandelijks tientallen meldingen besproken, geanalyseerd en waar nodig is geïntervenieerd. Dit betrof kleine interventies en controles. Er zijn 3 grote integrale ondermijningscontroles uitgevoerd, waarvan 2 op industrieterrein De Hemrik en 1 in de zogenaamde shishalounges.
Er zijn 3 grootschalige signalen/zaken aangemeld bij het RIEC voor diepgaand onderzoek. Deze zaken zijn geanalyseerd door middel van het combineren van informatie afkomstig van diverse instanties en zijn opgevolgd door in de uitvoeringsfase interventies te plegen.
Ook hebben politie en justitie twee grote zaken opgerold waarbij drugs, veel bezittingen en contant geld in beslag zijn genomen, waarbij ook bestuursrechtelijke maatregelen zijn opgelegd. Op basis van uiteenlopende bestuurlijke rapportages van de politie zijn in totaal 36 panden gesloten op grond van artikel 13b van de Opiumwet.

Verder is meegewerkt aan diverse landelijke/regionale projecten om een verbeterslag te maken in de aanpak van ondermijning. Dit betreft:

- Het landelijke project van het ministerie van JenV en de VNG om de APV "Ondermijningsproof" te maken. Het eindproduct is in 2020 gepresenteerd.
- Participatie in het RIEC-project "Jonge aanwas en Ondermijning en Cyber", met als doel jongeren beter weerbaar te maken tegen ondermijning en cybercriminaliteit. De programma-opzet is gereed en in het najaar zijn al diverse sessies met jeugd gehouden om het programma te toetsen. De volledige uitrol van de aanpak vindt plaats in 2021.
- De bijdrage aan het bouwen van twee webtools in samenwerking met het bedrijf WebIQ, te weten:
    - een *webcrawler* die informatie uit open bronnen ophaalt in het kader van Bibob-procedures. Het open bronnenonderzoek is een vast onderdeel van de Bibob-procedure en wat normaliter uren kost, terwijl de informatie nu binnen enkele seconden beschikbaar is;
    - een *branchescan* waarmee bij een bepaalde branche (bijvoorbeeld autobedrijven of horeca) achterhaald kan worden hoe gevoelig bepaalde bedrijven zijn voor ondermijnende criminaliteit.

Beide dragen bij aan een betere informatie(*intelligence*)positie van de gemeente. Uiteraard wordt hierbij geopereerd binnen de kaders die zijn gesteld in het privacy protocol Ondermijning en de privacy impactanalyse (PIA) Ondermijning.

- ***Proef met app 'Meld een vermoeden' verlengd***

Via de 'Meld een vermoeden'-app kunnen interne collega's signalen van ondermijning delen met de afdeling JVZ. Door de COVID-19 crisis zijn veel collega's minder op straat en is het aantal meldingen aanzienlijk afgenomen. Daarom is besloten de proef met een jaar te verlengen en daarna te evalueren. Er is voor het gebruik van deze app een addendum opgesteld bij de PIA Ondermijning, waarin de verwerking van de gegevens wordt beschreven.

- ***Procesregie op onderzoek naar ondermijnende criminaliteit***

Bij wet is bepaald dat de regiehouder op het onderdeel ondermijning de gemeente is. Dit maakt dat de gemeente, met als basis de lokale casustafel, met handhavingspartners de lijnen uitzet om ondermijning te stoppen en/of terug te dringen. Dit is een doorgaand proces waarbij de lokale driehoek maandelijks wordt geïnformeerd over de voortgang.

- ***Toevoeging cybercomponent aan crisisorganisatie***

In 2019 is gestart met de realisatie van de interne cybercrisisorganisatie (ambtelijk en bestuurlijk) en is een cybercrisisoefening gehouden. Deze cybercrisisorganisatie is ook ingezet bij de Citrix(*hack*) problemen die elders in het land speelden. Vanwege de COVID-19 crisis heeft de verdere

doorontwikkeling op een laag pitje gestaan. Wel is het ambtelijk apparaat via *e-learning* getraind in herkennen van cyber gerelateerde mails en weblinks.

- ***Continuering preventie cybercrime***

In de afgelopen jaren is gewerkt aan het versterken van de digitale weerbaarheid van ondernemers en burgers. In het najaar van 2020 zijn we gestart met de aanpak specifiek gericht op jongeren van 12 tot 20 jaar door middel van *games* en trainingen waarbij het jongerenwerk ook een cruciale rol speelt. Daarbij is de samenwerking met externe partijen met specialisme ten aanzien van *cyber* (Platvorm Veilig Ondernemen Noord-Nederland, St. *Cyber Safety* Noord-Nederland en politie, *cyber*eenheid Driebergen) en gericht op de doelgroepen (o.a. scholen) van groot belang.
Er zijn verschillende *roadshows* georganiseerd in samenwerking met ROC Friese Poort waarbij Mkb'ers laagdrempelig en actiegericht advies kregen over belangrijke te zetten stappen. Ook zijn er *Wifi-scans* uitgevoerd en is een ICT-spreekuur ingesteld op bedrijventerrein De Hemrik door het Friesland College. Het afgelopen jaar is veel digitaal gerealiseerd op gebied van voorlichting. Daarnaast is in het voorjaar gestart met programma *cyber*preventie in de Agrarische sector. Bovendien nemen we deel aan de landelijke City Deal "Lokale weerbaarheid *cybercrime*", hetgeen ons veel nieuwe kennis en expertise oplevert om de lokale aanpak verder te ontwikkelen.

4. Bestrijden criminaliteit en misdaad

- ***Continuering aanpak illegale hennepteelt/overtredingen Opiumwet***

Er zijn 36 panden gesloten op grond van artikel 13b van de Opiumwet.

- ***Continuering gezamenlijke aanpak onvrijwillige prostitutie en mensenhandel***

Op 27 februari 2020 is de Algemene Plaatselijke Verordening Leeuwarden (APV) gewijzigd en is de verplichting voor de exploitanten opgenomen om zelfstandige sekswerkers alleen te laten werken in de inrichting als zij beschikken over een Burgerservicenummer en zijn ingeschreven in het Handelsregister. Hiermee is een extra drempel opgeworpen om te voorkomen dat sekswerkers worden uitgebuit.

Tabel 35 Prostitutie en mensenhandel

Omschrijving	2018	2019	2020
Aantal aanhoudingen wegens mensenhandel	7	6	6
Aantal vrouwen door politie uit de prostitutie gehaald	9	7	4
Aantal 'gevallen van illegale prostitutie' vastgesteld	9	8	10

Bron: Cijfers Politie Leeuwarden

Mensenhandel aangepakt
In 2020 is gestart met de verdere ontwikkeling van een nieuwe en geactualiseerde aanpak Mensenhandel. Zo worden de werkprocessen en het (*privacy*)convenant doorontwikkeld om gerichter boven op de problematiek te kunnen zitten. Dit is samenwerking met o.a. Sociaal Domein Fryslân, gemeenten, Zorg- en Veiligheidshuis, het Openbaar Ministerie en de politie.

- ***Stappen gezet in aanpak drugsgerelateerde overlast en geweld (PGA)***

Met behulp van de PGA-formule is het de bedoeling om, zo vroeg mogelijk, hardnekkige patronen zoals overlast en crimineel gedrag te voorkomen. Voor ons lag de opgave om het gedrag van iemand vroegtijdig en duurzaam positief te beïnvloeden. De aanpak is gericht op casuïstiek op het snijvlak van zorg en veiligheid. Er zijn diverse stappen gezet: onderzocht is welke interventies nodig zijn om te komen tot een geslaagd plan van aanpak. Er wordt aansluiting gezocht bij de bestaande casustafels en -netwerken. Er is weliswaar een start gemaakt met de PGA, echter door COVID-19-

crisis heeft de uitrol enige stagnatie opgelopen. Vanuit de COVID-19 aanpak is in de uitvoering wel ingezet op zorgelijke- en overlast gevende personen en zijn de nodige interventies gepleegd. In de eerste helft van 2021 zal de herijkte PGA worden uitgevoerd.

- ***Continuering aanpak woninginbraken in hotspotwijken***

Het aantal gepleegde woninginbraken, zowel voltooide incidenten als pogingen daartoe, blijven (net als in 2019) dalen ten opzichte van het gemiddelde over de afgelopen 4 jaren.

Tabel 36 Diefstal/inbraak

Omschrijving	2018	2019	2020
Aantal meldingen diefstal/inbraak woning	545	425	351
Aantal meldingen diefstal/inbraak box/garage/schuur/tuinhuis	120	75	106

Bron: Cijfers Politie Leeuwarden

Bijkomend feit dit jaar was dat veel mensen thuis werkten in verband met de COVID-19 crisis. In maart was een piek te zien in de wijk Bilgaard. Hierop is extra ingezet door politie, waarna het aantal inbraken daar weer is gedaald.
De stijging van inbraken box/ garage/ schuur/ tuinhuis wordt veroorzaakt door uitschieters in mei en juni. De buit betreft voornamelijk elektrische fietsen en gereedschap. Eind juni en begin juli is een tweetal verdachten aangehouden, waaronder een veelpleger. Hierna is direct een daling ingezet. De politie zet lokmiddelen in zodra er sprake is van een duidelijke *hotspot*, met als doel naar een heterdaad-situatie toe te werken.

In verband met de COVID-19 maatregelen zijn de wijkgerichte preventieavonden over woninginbraken in 2020 tot nader bericht afgelast en verplaatst. In dezelfde periode is er wel steekproefsgewijs door het basisteam van politie in het Digitaal Opkopersregister (DOR) “digitaal gesurveilleerd” op onregelmatigheden. Verder is er naast het besteden van aandacht aan dit onderwerp via sociale media, een digitaal spreekuur georganiseerd waar gericht aandacht is besteed aan preventie ter voorkoming van woninginbraken. Na de versoepeling van de maatregelen zijn de controles van politie en handhaving gericht op het DOR weer opgestart.

- ***Continuering samenwerking in aanpak winkeldiefstallen en criminaliteit bedrijventerreinen***

Tabel 37 Winkeldiefstal

Omschrijving	2018	2019	2020
Aantal meldingen winkeldiefstal	480	491	378

Bron: Cijfers Politie Leeuwarden

Het aantal winkeldiefstallen en de vaak bijbehorende aanhoudingen laat sinds maart een opvallende daling zien. Deze daling is veroorzaakt door de COVID-19 crisis. Door de strenge COVID-19 maatregelen in de supermarkten was er bovendien meer controle. In april en mei was respectievelijk een verplaatsing te zien van winkeldiefstal van de Binnenstad naar Huizum Oost en de Oranjewijk. Na de versoepeling zet de daling van het aantal winkeldiefstallen zich voort tot juli en vanaf augustus was het totaal (incidenten) vergelijkbaar met augustus van voorgaand jaar. Vanaf het najaar, de tweede *lockdown*, namen de diefstallen weer af.

De integrale controles op de garageboxen op de industrieterreinen zijn succesvol (vondst van drugs en wapens) met als gevolg een bestuursrechtelijke sluiting van boxen en tevens bedrijven.

- ***Beperken risico op criminaliteit kwetsbare groepen (LVB)***

De afgelopen tijd valt het aantal personen met gedragsproblematiek, waarschijnlijk gerelateerd aan LVB (Licht Verstandelijke Beperking), op. Dit wordt geconstateerd door politie en in het Zorg- en

Veiligheidshuis bij de maatwerkoverleggen. Hulpverlening voor deze personen verloopt moeizaam, vanwege hun gedrag. Het betreft personen met een laag verstandelijk vermogen die soms net niet verstandelijk beperkt zijn. De meeste van hen hebben geen begrenzing gekend/geleerd in hun jeugd. En vaak zijn dit personen die zorg mijden waardoor deze personen gemakkelijker tussen wal en schip kunnen raken. Binnen het Zorg- en Veiligheidshuis en het sociaal domein werpt dit soms de vraag op tot hoever we moeten gaan met bijvoorbeeld bemoeizorg.
Vandaar dat in samenwerking met het sociaal domein is geïnvesteerd in de relatie met netwerkpartners. Dit met als doel om de bewustwording op het thema LVB te vergroten en te komen tot een gezamenlijke aanpak. Hieruit voortvloeiend is het projectplan "*Expeditie Leeuwarden* voor de integrale aanpak van LVB" opgesteld. Dit projectplan is op 19 januari 2021 vastgesteld door het college. Een van de speerpunten in het plan is het vergroten van de bewustwording. Hiervoor zijn 200 collega's getraind, verdeeld over 14 digitale trainingen, om LVB te herkennen, signaleren en adresseren. De trainingen zijn samen met ervaringsdeskundigen van LFB[2] voorbereid en heeft ook deelgenomen aan de trainingen. En ook zijn bijeenkomsten georganiseerd voor interne en externe partners waarbij door specialisten een toelichting gegeven werd over een thema dat bijdraagt aan de verbetering van de aanpak LVB.

5. Handhaving

- ***Toezichtsmodel Binnenstad Leeuwarden***

Aangezien de situatie in de binnenstad vanwege COVID-19 geheel anders was dan in een regulier jaar, is de samenwerking binnen het toezichtsmodel daarop aangepast. Het netwerk van partners bleek ook in deze uitzonderlijke tijden zeer waardevol.

- ***Uitvoering handhavingsuitvoeringsprogramma***

Het uitvoeringsprogramma (HUP) is opgesteld voor toepassing in een regulier jaar. Dat was 2020 uiteraard niet. Een deel van de geplande uren kon niet op de vooraf vastgelegde manier plaatsvinden. Bijvoorbeeld door de sluiting van de horeca, in bepaalde periodes in het jaar. De verantwoording van de gemaakte uren zal plaatsvinden in het jaarverslag handhavings-uitvoeringsprogramma.

- ***Voorkomen geweld tegen buitengewoon opsporingsambtenaren***

Veilige Publieke Taak staat hoog in het vaandel binnen de gemeentelijke organisatie. Agressie en geweld tegen de eigen medewerkers wordt niet getolereerd en hier wordt ook naar gehandeld. Vanaf de zomer is de tolerantiegrens naar de boa's door met name jongeren (jongvolwassenen) afgenomen. Dit was ook een landelijk waarneembaar fenomeen, dat bleek uit verschillende confrontaties met boa's. Vanuit de integrale aanpak en door vroegtijdig optreden zijn er in onze gemeente minder excessen geweest, maar elke vorm van agressie tegen boa's is natuurlijk één te veel.
Los van bovenstaande ontwikkeling zijn de boa's van Handhaving voor het verhogen van hun eigen veiligheid allen toegerust met *bodycams* en doen 13 collega's mee aan de landelijke pilot voor het mogen dragen van een wapenstok.

6. Veilig verloop evenementen

- ***Continuering centrale coördinatie***

In het afgelopen jaar hebben vanwege COVID-19 nauwelijks tot geen evenementen plaatsgevonden. De diverse wijzigingen van de COVID-19 maatregelen zijn keer op keer bekrachtigd in de opeenvolgende Noodverordeningen. Een gevolg van deze wijzigingen is dat het reguliere vergunningsproces niet gerealiseerd kon worden. Hiervoor is een speciale Initiatieven- en

[2] De LFB is de landelijke belangenorganisatie dóór en vóór mensen met een verstandelijke beperking.

evenemententafel ingesteld om onder tijdsdruk evenementen c.q. initiatieven zo snel mogelijk te kunnen beoordelen. Hiervoor is aan de organisatoren c.q. initiatiefnemers een aanvullend indienings-vereiste gesteld, namelijk om een COVID-19 plan te overleggen. Dit met als doel om zo snel mogelijk het evenement te kunnen beoordelen en duidelijkheid te kunnen geven of evenementen in aangepaste vorm konden doorgaan of juist helemaal niet.

- ***Voorbereiding eventuele Elfstedentocht***

In het afgelopen jaar hebben de reguliere voorbereidingen op de Elfstedentocht nauwelijks plaatsgevonden in verband met de toegenomen druk op de ambtelijke organisatie vanwege de COVID-19 crisis.

- ***Uitvoering veiligheidsaspecten visienota Evenementen***

De visienota Evenementen is opgeleverd. Aansluitend hierop zijn verschillende formats opgesteld, zoals locatieprofielen, een draaiboek, veiligheidsplan en vanwege COVID-19 is ook een format COVID-19 draaiboek. Dit had tot doel dat de aanvraag makkelijk, snel en eenduidig in te vullen is.

- ***Intensivering samenwerking jongerenwerk en SC Cambuur***

Een groep jongeren en jongvolwassenen manifesteert zich veelvuldig als harde kernsupporter bij demonstraties of evenementen. Een nieuwe heel jonge en grote groep heeft de openbare orde in de Insulindebuurt tijdens de eerste thuiswedstrijd van Cambuur eind augustus ernstig verstoord en de politie belaagd met vuurwerk en stenen. Ook bij het behalen van de periodetitel eind oktober werd er weer veel vuurwerk afgestoken rondom het stadion en jongeren vanuit die geledingen waren ook betrokken tijdens het geweldsincident bij de jaarwisseling in de Binnenstad.
Twee jongerenwerkers hebben dit jaar ook de functie van *fancoach* gekregen waardoor ze veelvuldig en direct contact hebben met de Cambuur-jeugd in de stad en rondom de wedstrijden. De *fancoaches* werken samen met de SLO (*Supporters Liaison Officer*) van Cambuur, ook bij het bezoeken van jongeren en ouders. Er wordt gezamenlijk ingezet op de jonge aanwas. Vanwege de COVID-19 crisis hebben specifieke op de groep gerichte activiteiten en projecten geen doorgang gevonden.
De personen uit deze groep waar zorgen over zijn, zijn opgenomen in de Persoonsgerichte Aanpak (PGA) van gemeente, politie en OM onder regie van de driehoek, waarbij naast hulp en zorg, ook een strafrechtelijke en/of bestuursrechtelijke aanpak wordt toegepast.

7. Realisatie fysieke veiligheid (o.a. rampenbestrijding, crisisbeheersing en brandveiligheid)

Vanwege COVID-19 crisis is medio maart GRIP 4 afgekondigd en is de crisisorganisatie ingezet. Vanwege het langdurige karakter is de vorm voor bevolkingszorg aangepast, maar de hoofdstructuur van de crisisorganisatie is intact gebleven. Belangrijke aandachtspunten zijn hierbij de continuïteit van de crisisorganisatie en de burgemeestersbevoegdheden die aan de voorzitter van de VRF zijn overgedragen vanwege de afgekondigde GRIP 4. De taken bevoegdheden en de maatregelen zijn met opeenvolgende Noodverordeningen bekrachtigd.
De regels omtrent de Noodverordeningen hebben veel vragen met zich meegebracht over wat nu wel en niet mag. De crisisorganisatie is daarom tijdelijk uitgebreid met extra experts juridische ondersteuning. Deze juridische ondersteuning is geleverd door gemeenten, waarbij Leeuwarden drie experts heeft geleverd.
Vanaf medio maart tot heden is in de gemeente Leeuwarden een continuïteitsteam actief waarin alle domeinen vertegenwoordigd zijn. Dit team heeft aandacht voor de continuïteit van de gemeentelijke organisatie, maar ook COVID-19 gerelateerde vraagstukken worden besproken en aangepakt. Voorbeelden hiervan zijn de toegankelijkheid van de gemeente, maatregelen in de binnenstad en het actueel houden van de kritische bedrijfsprocessen.
De gemeentelijke crisisorganisatie wordt actueel gehouden, zowel intern, met onze eigen gemeentelijke collega's als in nauwe samenwerking met de buurgemeenten vanuit cluster Noordwest. De opleidingen zijn vanwege COVID-19 grotendeels komen te vervallen, behalve

opleidingen die een wettelijke oefenplicht met zich meebrengen, zoals bijvoorbeeld de CoPI opstartoefeningen.

Wat heeft het gekost?

Tabel 38 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	12.591	13.011	12.977	34
Baten	193	158	285	127
Saldo van baten en lasten	**-12.398**	**-12.853**	**-12.692**	**161**
Toevoegingen aan reserves	0	0	20	-20
Onttrekkingen aan reserves	0	30	30	0
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**30**	**10**	**-20**
Resultaat	**-12.398**	**-12.823**	**-12.682**	**141**

Tabel 39 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG010 - Veiligheid	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP020 - Integraal veiligheidsbeleid	3.300	106	3.478	140	-178	34	-144
R2BLP022 - Rampenbestrijding	7.717	0	7.730	89	-14	89	76
R2BLP052 - Evenementen	332	35	298	34	34	0	34
R2BLP119 - Stadstoezicht	1.663	47	1.491	51	171	4	176
Totaal	**13.011**	**188**	**12.997**	**315**	**14**	**127**	**141**

Integraal veiligheidsbeleid (nadeel € 144.000)
De lastenoverschrijding van € 180.000 komt voor ruim 80% voort uit COVID-19 en daarmee samenhangende zaken. Voor de aanpak/bestrijding van COVID-19 ontvingen we € 238.000 van het Rijk, maar we gaven er € 400.000 aan uit. Het verschil ontstaat onder meer door een grotere personele inzet en meer inzet op *crowdcontrol*. Samen met enkele kleinere verschillen geeft per saldo een nadeel van € 144.000.

Stadstoezicht (voordeel € 176.000)
In 2020 vielen werkelijke personele lasten per medewerker gemiddeld lager uit dan de begrote lasten (€ 126.000). Medewerkers groeien door in hun salaris, waardoor dit voordeel een tijdelijk karakter heeft. Daarnaast bleek het door COVID-19 niet mogelijk om op het normale niveau opleidingen en trainingen te volgen. Dat heeft geleid tot een onderuitputting van budgetten van € 48.000.

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

Betrokken verbonden partijen

- Veiligheidsregio Fryslân

Maatschappelijke effecten

Tabel 40 Maatschappelijke effecten Veiligheidsdomein

	Indicator	eenheid	bron	Meting 2019	Meting 2020
1.	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	92	70
2.	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	3,5	niet bekend
3.	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	6,7	5,3
4.	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	3,5	2,9
5.	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	7,4	9,0
6.	Misdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	6,7	5,3
7.	Jongeren met een delict voor de rechter Verdachten)	% jongeren (12 t/m 21 jaar)	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	1%	niet bekend
8.	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	0,5%	0,4%

Toelichting indicator en vergelijking met andere gemeenten: www.waarstaatjegemeente.nl.

2.1.4 Domein Bestuur en middelen

***Portefeuillehouder**: burgemeester Sybrand Buma, Hein Kuiken en Hilde Tjeerdema.*

Strategisch algemeen doel
Een gemeente die transparant, flexibel en resultaatgericht wordt bestuurd en blijvend financieel gezond is.

Successen
1. De mobiliteitslobby en de aangeleverde bouwstenen voor het Deltaplan, gericht op een beter bereikbaar en sterker Noord-Nederland.
2. De dienstverlening aan inwoners via sociale media, die voorziet in een groeiende behoefte aan snelle afhandeling.

Verbeterpunten
Nieuwe wegen tot dialoog zoeken, mede ingegeven door de nieuwe samenleving die na COVID-19 ontstaat.

Wat heeft het in totaal gekost?

Tabel 41 **Bedragen x € 1.000**

Domein R2DOM004 - Bestuur en middelen	Begroting lasten	Begroting baten	Begroting saldo	Rekening lasten	Rekening baten	Rekening saldo	Rekening t.o.v. begroting saldo
R2PRG009 - Bestuur	4.586	10	-4.576	5.255	893	-4.362	215
R2PRG015 - Algemene baten en lasten	37.377	41.228	3.851	33.870	40.297	6.428	2.577
Totaal 2020	**41.963**	**41.237**	**-726**	**39.125**	**41.190**	**2.066**	**2.791**

Eindconclusie

In 2020 werden we overrompeld door het COVID-19 virus. In de nieuw ontstane situatie hebben we zo transparant mogelijk gehandeld en besluiten genomen. Besturen ging veelal op afstand en digitaal. De vertrouwdheid met afstemming via online-kanalen groeide. Onze dienstverlening via sociale media nam toe en voorziet in een groeiende behoefte aan snelle en soepele afhandeling. In 2020 zijn we gestart met een experiment met live chat.

De samenwerking op Noord-Nederlandse schaal wierp zijn vruchten af. Door bestuurlijke lobby hebben we meer voet tussen de deur in Den Haag en Brussel en ontvingen we bijdragen uit Europese fondsen voor betere bereikbaarheid (o.a. snellere spoorverbinding). De belangenbehartiging in G40 verband ging gewoon door. Er werd in dat verband ondermeer aandacht gevraagd voor de financiële gevolgen van de decentralisaties en de consequenties van de veranderingen van het Gemeentefonds.

De gemeente is financieel gezond gebleven. De kosten van de jeugdzorg bleven binnen het vastgestelde kader, de taakstelling t/m 2020 is gerealiseerd. Daarnaast werd een stevig fundament gelegd voor het realiseren van de volledige Wmo-taakstelling van € 3,6 mln ingaande per 2021. Er zijn maatregelen getroffen om eerder afgesproken bezuinigingen op het terrein van bedrijfsvoering alsnog te realiseren.

Het voordelig financieel resultaat van Bestuur en middelen is € 2,8 mln. Dit komt vooral door vrijval van resterend budget na herijking van het sociaal domein (afgerond in 2020) en een verwacht voordeel in de btw-verrekening van inkoopfacturen.

Programma Bestuur

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Noord-Nederland is partij voor Rijk en Europa
Noord-Nederland is voor het Rijk een belangrijke partij waarmee is onderhandeld over de JTF en EFRO-fondsen en waarin Noord-Nederland positieve resultaten heeft geboekt. In Europa wordt noord Nederland gezien als een betrouwbare partij om mee samen te werken. Dit blijkt uit de contacten en samenwerkingsrelaties van het NG4 EU-office en SNN-lobbyisten in Brussel.

- ***Nieuwe Europese begrotingsperiode voorbereid***

Het afgelopen jaar was vooral gericht op de voorbereiding van Friesland op de nieuwe Europese begrotingsperiode. Daartoe zijn diverse workshops en themabijeenkomsten gehouden i.s.m. de provincie Fryslân, gemeente Súdwest-Fryslân en Friese onderwijsinstellingen. Het vervolg hierop krijgt verder gestalte in de Friese Projectenmachine, een initiatief van de provincie Fryslân. Dit is een brede samenwerking van diverse Friese partijen, waarmee wordt beoogd meer Europese middelen naar Friesland te halen.
De Europese begroting werd pas eind 2020 vastgesteld. Daarom is het opstellen van een Europese agenda voor Leeuwarden verschoven naar 2021. Leeuwarden zal haar eigen ambities matchen met het nieuwe Europese beleid en op basis daarvan een agenda opstellen.

- ***Gewerkt aan betere positionering in Europese programma's***

Onze gezamenlijke projectenverwerver in Brussel heeft namens de 4 Noordelijke steden onder andere gewerkt aan een betere positionering van middelgrote en kleine steden in de Europese programma's. Om meer invloed uit te kunnen oefenen, is het EU-office lid geworden van een aantal Europese netwerken. Daarnaast wordt door de projectenverwerver ingezet op het vergroten van de mogelijkheden binnen het *Just Transition Fund* (onderdeel van de Green Deal) ten behoeve van de energietransitie.
Om te participeren in Europese programma's en projecten is Leeuwarden sinds enkele jaren lid van *Eurocities*. Door de COVID-beperkingen hebben er geen bestuurlijke bijeenkomsten kunnen plaatsvinden. Voor de resultaten op projectniveau wordt verder verwezen naar het programma Economie en toerisme.

- ***Bestuurlijk samengewerkt met Rijk, provincie en andere Friese gemeenten***
  a. *Leeuwarden-Fryslân 2028*: een belangrijke samenwerking tussen de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden is LF2028 en de triënnale Arcadia die zij voor het eerst in 2022 organiseren als vervolg op culturele hoofdstad/LF2018. In 2020 is de kwartiermaker fase afgerond, is besloten om de verdere aanpak onder te brengen in een stichting en zijn voorbereidingen getroffen voor een aansprekend programma in 2022. De beide overheden die aan de basis staan van LF2028 zijn nog steeds nauw verbonden, in het culturele programma van LF2028 voor Arcadia2022 wordt veel aandacht gegeven aan economische, sociale en ecologische thema's die aansluiten op de beleidsinspanningen van de overheden. Ook de rest van Fryslân wordt betrokken. De gemeente Leeuwarden werkte in 2020 nauw samen met het team LF2028 en zal dat blijven doen.
  b. *Friese samenwerking*: De gemeente Leeuwarden heeft in 2020 geïnvesteerd in de relatie met de provincie Fryslân, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Op een diversiteit aan thema's (o.a. klimaat, Europa, energie, bereikbaarheid, kennisinfrastructuur en Omgevingswet/Omgevingsvisie, cultuur/*We the North*) en in veel programma's en projecten (o.a. LF2028, De Uitkijkers/Panorama2028, *Dairy Campus*/*Dairy Valley*, *City of Literature*) wordt afgestemd en in veel gevallen samen opgetrokken.
  Met het Wetterskip, de Vereniging Friese Gemeenten en de provincie Fryslân wordt verdere samenwerking gestalte gegeven in het bestuurlijk Overleg Friese Samenwerking. Zo is er een Friese flexpool in ontwikkeling en wordt er samen met de RUG Campus Fryslân een

onderzoek gestart naar Bestuurlijk Regionale Ecosystemen. De Friese bestuurdersdag is doorgeschoven naar februari 2021 in de vorm van een digitale bijeenkomst.

c. *City Deal "Lokale weerbaarheid cybercrime*": Sinds oktober 2020 is Leeuwarden samen met 7 andere gemeenten, 3 ministeries, veiligheidsorganisaties en kennisinstellingen samen aan de slag om de cyberweerbaarheid te verhogen onder burgers en bedrijven. Burgemeester Buma is voorzitter van de stuurgroep Cybercrime.

d. *Stadsregio en Streekwurk:* In 2020 is de formele samenwerkingsconstructie Streekwurk NoardWest-Fryslân omgebouwd naar een bestuurlijke en ambtelijke netwerk-samenwerking in diezelfde regio. Het thema binnen die samenwerking waar Leeuwarden het meest actief betrokken is, is het opstellen van een bid voor een regiodeal voor NW-Fryslân rondom leefbaarheid.

e. *Bestuurlijke lobby* richting Brussel en Den Haag met de provincie: In Noord-Nederlands verband hebben wij ons succesvol ingezet voor het beschikbaar stellen door het Rijk van substantiële gelden voor Noord-Nederland uit de Europese fondsen JTF en EFRO. De mobiliteitslobby voor een snellere spoorverbinding c.q. de Lelylijn heeft ertoe geleid dat dit een plek heeft gekregen in 11 verkiezingsprogramma's. Motie Deltaplan Noord-Nederland, Motie 'minstens 30 minuten sneller voor 2030' en inbreng in de TEN-T(ransport) consultatie (betreft input op met betrekking tot de invulling van het nieuwe budget dat door de Europese Commissie beschikbaar wordt gesteld voor de periode 2021 – 2027) zijn andere mobiliteitslobby resultaten.

- ***Coördinatie en verbinding op Noord-Nederlandse schaal***
  a. *Ontwikkeling SNN 3.0*: De Regiegroep noordelijke samenwerking weet zich steeds beter te manifesteren in de rol van coördineren en verbinden. Het afgelopen jaar is dat goed gelukt op de thema's Europese Fondsen en een snellere spoorverbinding.
  b. *NG4 richt zich op economische en bedrijfsvoeringsvraagstukken*: De opdracht aan de projectenverwerver in Brussel is nog niet verbreed. Daarvoor moet eerst in eigen huis meer capaciteit vrij worden gemaakt. Hieraan wordt druk gewerkt. Wat de bedrijfsvoering betreft heeft de NG4 ervoor gekozen op het thema *Common Ground* de samenwerking te versterken. Dit middels uitwisseling en gezamenlijke projectontwikkeling. Met *Common Ground* kunnen we sneller en eenvoudiger onze gemeentelijke ICT-systemen moderniseren. Het maakt ons ook minder afhankelijk van vaste leveranciers en geeft burgers en ondernemers meer en beter inzicht in de wijze waarop met hun gegevens wordt omgegaan.
  c. De nationale Omgevingsagenda (NOVI) is eind 2020 vastgesteld. Als uitwerking daarvan wordt door Groningen, Friesland en Drenthe de *Omgevingsagenda Noord-Nederland* opgesteld. Deze wordt naar verwachting in november 2021 via BO MIRT vastgesteld.
  Dit proces wordt doorkruist door de opstelling van het Deltaplan (n.a.v. motie in Tweede kamer) waarvan naar verwachting de hoofdcontouren vóór 1 mei 2021 aan de Kamer worden voorgelegd. Het Deltaplan betreft de drie noordelijke provincies plus Flevoland. Het is een samenhangend plan voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling en biedt kansen voor de bereikbaarheid (Lelylijn) en het wonen en werken in het noorden.
  In 2020 heeft de provincie Fryslân de provinciale Omgevingsvisie (POVI) vastgesteld. Bij de vaststelling is mede naar aanleiding van onze bestuurlijke reactie de positie van Leeuwarden als provinciehoofdstad en centrum van diverse voorzieningen in de POVI verder versterkt en is het belang van de Lelylijn voor Fryslân en Leeuwarden nadrukkelijk opgenomen.

2. Kennis uitgewisseld en belangen grote steden behartigd

Er is onder andere actief bijgedragen aan:

a. *VNG*: Wethouder Douwstra heeft de gemeentelijke belangen behartigd in de VNG-commissie Participatie, schuldhulpverlening en integratie. Wethouder Tjeerdema is lid van de VNG-commissie Informatiesamenleving. In 2020 heeft die commissie bijvoorbeeld input geleverd

voor de verkiezingsprogramma's van landelijke politieke partijen. Bepleit is onder andere de noodzaak tot meer geld voor het e-loket voor kwetsbare groepen, data op orde en digitale veiligheid en weerbaarheid. Wethouder de Haan is sinds november 2020 lid van VNG-commissie Ruimte, wonen en mobiliteit. Hij is één van de leden met de portefeuille Wonen. Wethouder Kuiken is cultuuradviseur geworden van de VNG-commissie Zorg, jeugd en onderwijs.

b. *G40*: Leeuwarden is niet meer vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur van de G40, maar burgemeester Buma is regelmatig bij overleggen in G40 verband. Ook op ambtelijk niveau vindt kennisuitwisseling en belangenbehartiging plaats. Het afgelopen jaar hebben de activiteiten van de G40 vooral in het teken van COVID-19 gestaan. Maar ook de financiële gevolgen van de decentralisaties en de veranderingen van het Gemeentefonds waren belangrijke onderwerpen van gesprek.
c. *Commissie Depla en Brede Regiegroep sociaal domein*: burgemeester Buma neemt deel aan deze commissie en regiegroep. Beide zetten zich breed (zorg, onderwijs, werk, wonen) in voor herstel en perspectief na COVID-19. De inzet in beide commissies is gekoppeld aan een nieuw landelijk programma leefbaarheid en veiligheid voor de 16 kwetsbare stedelijke gebieden, waaronder Leeuwarden Oost.

3. Meer online afgestemd met de samenleving

2020 was door COVID-19 een lastig jaar voor het voeren van dialogen met de samenleving. Achter de schermen is er op meerdere fronten voortgang geboekt, maar uiteindelijk wordt de opbrengst van dit punt vooral getoetst in de praktijk. Wij constateren dat het aantal momenten waarop "live" afstemming met de samenleving heeft plaatsgevonden, veel minder is geweest dan voorgaande jaren. Wel was het aantal online sessies veel groter en de vertrouwdheid met afstemming via online-kanalen is sterk gegroeid. Dat is alleen niet overal in gelijke mate gebeurd: het is sterk afhankelijk gebleken van de vaardigheid om met digitale hulpmiddelen om te gaan en de beschikbaarheid van die hulpmiddelen.
Niet direct zichtbaar is intussen wel het nodige gebeurd. Bijvoorbeeld met de opbrengsten van eerdere participatieprocessen. Zo is als vervolg op de Dialoogsessies rondom de Omgevingsvisie (die eind 2019 plaatsvonden) gestart met een digitaal platform Omgevingsvisie Leeuwarden (www.omgevingsvisie-leeuwarden.org) dat in november 2020 in gebruik is genomen. Hier kunnen belangstellenden met suggesties en opmerkingen reageren op de omgevingsvisie die in ontwikkeling is. Gezocht is naar nieuwe manieren om met de samenleving in dialoog te gaan. Een mooi voorbeeld daarvan zijn ook de online sessies die de gemeentelijke gebiedswerkers samen met steunfunctie Doarpswurk opgezet hebben. Zij deden dit voor de besturen van dorpshuizen en wijk- en buurtcentra, om met hen te overleggen over hun situatie en de COVID-19-regels. Tenslotte is in het kader van de organisatieontwikkeling veel aandacht besteed aan de noodzaak om de dialoog met de samenleving aan te gaan. Dat is een standaard onderdeel van het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers geworden.

4. Sturen

- ***Midterm review***

De Midterm review is gebaseerd op de financiële verordening en het collegeprogramma om halverwege de raadsperiode beleidsmatige en financiële kaders te evalueren en te heroverwegen. Daar is in het vroege voorjaar van 2020 een begin mee gemaakt met bijeenkomsten rond de kernvraag: 'Hoe staat Leeuwarden ervoor?' Inzicht en kennis over de financiële positie van Leeuwarden, stand van zaken met betrekking tot de realisatie van de beleidsvoornemens zoals in het collegeprogramma neergelegd en vertaald naar de programmabegroting, beïnvloedbare ruimte en bezuinigingspotentieel vormden belangrijke informatie voor de raad. Deze basis moest de raad in staat stellen om te controleren, zonodig bij te sturen door keuzes te maken waar er bezuinigd kon

worden en waar er een beleidsaccent, een extra investering gepleegd moest worden. Hiervoor waren in het voorjaar maandelijkse raadsbijeenkomsten gepland met een afrondend Richtinggevend debat in mei 2020. Dit proces ter voorbereiding van de begroting 2021 is rigoureus aangepast na het uitbreken van de COVID-19 crisis. De primitieve begroting voor 2021 is voorbereid als een beleidsarme begroting. Daarna kreeg de Midterm review in september het karakter van een 1e begrotingswijziging met concrete voorstellen om te bezuinigen en te investeren. Een nieuwe financiële werkelijkheid en onzekere verwachtingen hoe de crisis zich zou ontwikkelen en welke consequenties hieruit zouden voortvloeien, vormden de context waarbinnen de raad deze besluiten moest nemen. Minder vrije ruimte voor de raad om keuzes te maken voor alternatieve scenario's was hiervan het gevolg, zo is in evaluatieve zin geconstateerd.

- ***Koers sociaal domein uitgewerkt***

Sturing op jeugdhulp
De raad heeft zijn controlerende taken met name vormgegeven aan de hand van het Rekenkamerrapport 'Wachttijden in de jeugdhulp', waarvan hij de aanbevelingen begin 2020 heeft vastgesteld. Sturing gaf de raad door middel van een aantal agenda-initiatieven. Zo is er op initiatief van een aantal raadsleden een Open Podium gehouden over het Integraal ondersteunen van jongeren van 17 tot 27 jaar die uitvallen in school en participatie-trajecten. Een agenda-initiatief van raadsleden om naar aanleiding van media-aandacht het misbruik onder jongeren in de jeugdhulp te bespreken is uitgesteld, omdat dit gevoelige onderwerp zich niet leent voor digitale bespreking.
In de maanden april, mei en juni – de periode van de eerste *tichtplicht* – zijn er op initiatief van de raad digitale 'corona-overleggen' gehouden waarbij de woordvoerders zorg de actuele ontwikkelingen met de portefeuillehouders hebben besproken.

Uitvoeringsplan herijking Wmo 2019
Het jaar 2020 stond in het teken van de voorbereidingen op de inwerkingtreding van de herijking Wmo in 2021. Op 9 maart heeft de raad de Verordening Wmo 2021 vastgesteld, d.w.z. de regelingen die voortvloeien uit het Uitvoeringsplan Herijking Ondersteuning Wmo van 2019.
De raad heeft vanwege de moeizame aanloop van de planvorming, de voorbereidingen nauwlettend gevolgd. Door middel van de motie 'Geld voor zorg naar zorg' zijn de kaders voor de uitvoering aangescherpt. De raad heeft de voortgang gevolgd via (digitale) bijpraatsessies, een kennismaking met de nieuwe aanbieders voor basis- en aanvullende ondersteuning en een tweetal politieke dialogen met de wethouder.

- ***Kaders Omgevingswet***

Naar verwachting treedt de omgevingswet 1 januari 2022 in werking. De Omgevingswet verplicht gemeenten om een Omgevingsvisie op te stellen. Omgevingsvisies kunnen vooruitlopend op de inwerkingtreding van de wet door de gemeenteraad worden vastgesteld. Met de motie Voorbereiding Besluiten Omgevingswet (aangenomen bij de Begrotingsbehandeling 2021), heeft de raad de discussie over o.a. het adviesrecht van de gemeenteraad bij afwijkingen van de omgevingsvergunning willen opstarten. Het college is daarom verzocht om in het eerste kwartaal van 2021 een discussienotie naar de raad te sturen.

De raadswerkgroep Omgevingswet organiseerde begin 2020 een werkconferentie voor de raad onder leiding van Pascale Georgoupoulou van de VNG, bedoeld om de raad te informeren over de keuzes die de raad kan maken bij de vaststelling van de Omgevingsvisie.

- ***Werkmethoden raad geëvalueerd***

In 2020 is door de vice voorzitter van de raad samen met de griffier een gespreksronde gevoerd met -vertegenwoordigingen- van alle fracties uit de raad om een beeld te krijgen van hoe de huidige werkwijze van de raad wordt beoordeeld. In deze gesprekken zijn ook suggesties voor verbeteringen gevraagd. Daarnaast zijn aanvullende gesprekken gevoerd met leden van het college en de

ambtelijke dienst. Om helderheid te krijgen over hoe de huidige werkwijze wordt beoordeeld door inwoners en organisaties in de gemeente is onderzoek uitgevoerd onder deelnemers aan de Open Podia. De opbrengst van deze exercitie is inmiddels gedeeld en besproken met de fractievoorzitters. Op basis hiervan zal begin 2021 een besluit worden genomen over aanpassing van de werkwijze. Zodra hier richting in is gekozen zal het Reglement van Orde hierop worden aangepast.

5. Gevolgen COVID-19 voor het bestuur

Door de pandemie was er vooral digitaal contact mogelijk tussen samenleving, raad en college en vonden er minder fysieke ontmoetingen en werkbezoeken plaats. Raadsvergaderingen vonden veelal digitaal plaats. Er werd wettelijk geregeld dat de raad ook in een digitale raadsvergadering besluiten mocht nemen. Een unicum, want voorheen was dit niet mogelijk. Wettelijk was het wel toegestaan om fysieke gemeenteraadsvergaderingen te houden, de beperking voor het maximum aantal personen dat bij elkaar kan komen, geldt niet voor bijeenkomsten van volksvertegenwoordigers.
De burgemeester is voorzitter van de Veiligheidsregio Fryslân en heeft gedurende het jaar de raad op diverse momenten geïnformeerd. Zie ook het programma Veiligheid wat betreft crisisbeheersing. Burgemeester Buma is naar alle partijen steeds als verbinder opgetreden. Hij was de spil in de communicatie over COVID-19. Ook bezocht hij samen met andere bestuurders bijvoorbeeld het Medisch Centrum Leeuwarden en stak onze zorgverleners een hart onder de riem.
COVID-19 was verder aanleiding tot meerdere informatieve “corona-brieven” van college aan raad en een aantal digitale bijpraatsessies van college(leden) met raad. Daarmee was 2020 ook in bestuurlijk opzicht een bijzonder jaar. Een belangrijke bestuurlijke opgave voor 2021 is om de financiële schade en gevolgen van de pandemie zoveel mogelijk op te vangen en daar waar mogelijk impulsen te geven die het herstel versnellen.

Wat heeft het gekost?

Tabel 42 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	4.491	4.586	5.255	-669
Baten	10	10	893	884
Saldo van baten en lasten	**-4.482**	**-4.576**	**-4.362**	**215**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-4.482**	**-4.576**	**-4.362**	**215**

Tabel 43 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG009 - Bestuur	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP071 - Gemeenteraad	2.359	0	2.232	0	127	0	127
R2BLP072 - College van B&W	2.227	10	3.023	893	-796	884	88
Totaal	**4.586**	**10**	**5.255**	**893**	**-669**	**884**	**215**

Gemeenteraad (voordeel € 127.000)
Op het beleidsproduct is een voordeel ontstaan van € 127.000. Een groot deel van dit positieve resultaat wordt veroorzaakt door lagere voorlichtingskosten. Door de bijzondere situatie in 2020 vanwege COVID-19 zijn voorgenomen maatregelen op dit vlak niet uitgevoerd.
Verder is er een nadeel ontstaan op de accountantskosten van € 46.000 als gevolg van meerwerk, en een voordeel op de opleidingskosten van € 49.000 omdat er minder opleidingen zijn gevolgd.

College van B & W (voordeel € 88.000)
Het nadeel op de lasten wordt met name veroorzaakt doordat vanwege de gedaalde rekenrente extra stortingen in de voorziening APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers) moesten worden gedaan. Op de baten ontstond een voordeel door een verzekeringsuitkering. Daarnaast vielen enkele andere, kleine voordelen te noteren.

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

Betrokken verbonden partijen

Er zijn geen betrokken verbonden partijen.

Programma Algemene baten en lasten

Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

1. Blijvend gezonde financiële positie

- ***Stand van zaken bezuinigingsprogramma's voorgaande collegeperioden***

De bezuinigingspakketten uit de vorige collegeprogramma's zijn voor het overgrote deel gerealiseerd. Zoals in eerdere jaarverslagen is gemeld is vertraging opgetreden in het bewerkstelligen van efficiencyvoordelen door verdergaande digitalisering van bedrijfsprocessen op enerzijds het terrein van documentaire Informatievoorziening en anderzijds publieke dienstverlening. De hiermee samenhangende beoogde besparing die volgens de eerdere planning uiterlijk eind 2017 had moeten zijn gerealiseerd, bedraagt in totaal € 550.000. De oorzaak van dit uitstel is gelegen in de vertraging die is opgetreden in de implementatie van de benodigde software en het inregelen van de daarmee samenhangende nieuwe werkprocessen. Voor beide efficiency maatregelen zijn nieuwe business cases opgesteld die naar verwachting vanaf 2021 tot de eerste resultaten zullen leiden. In de jaarrekening 2020 is het incidentele nadeel als gevolg van deze vertraging voor € 350.000 opgevangen door gerichte besparingen op andere posten. Hiervan heeft € 150.000 een structureel karakter, het restant van de tegenvaller is verwerkt in de jaarrekening. Onderstaand wordt ingegaan op de stand van zaken van de nog lopende bezuinigingsprogramma's voor zo ver zij het verslagjaar 2020 omvatten.

- ***Stand van zaken bezuinigingen collegeprogramma "De kracht van samen"***

Het bezuinigingspakket van het huidige collegeprogramma berust in grote mate op twee pijlers:

1. De besparingen opgenomen in het koersdocument herijking sociaal domein van in totaal € 10,8 mln.
2. De besparingen op de bedrijfsvoering van in totaal circa € 4 mln bestaande uit de volgende onderdelen:
   - De taakstelling van € 2,3 mln door middel van het niet volledig vervangen van de uitstroom al gevolg van pensionering.
   - Een besparing van in totaal € 1,5 mln door het niet volledig compenseren van prijsstijgingen.
   - Een besparing van € 200.000 door het opschonen van inkoopcontracten.

Ad 1. Stand van zaken besparingen Koersdocument

In het koersdocument Herijking sociaal domein is een besparing opgenomen van in totaal € 10,8 mln. Het verloop en ontwikkeling van deze taakstelling is in onderstaande monitor weergegeven. De groene *smiley* geeft aan dat de taakstelling is gerealiseerd. De gele *smiley* betekent dat deze (nog) niet volledig is gerealiseerd of nog moet starten (2021).

Tabel 44 Monitor 'De kracht van samen' **Bedragen x € 1.000**

	DE KRACHT VAN SAMEN	OPGAVE								Fte's
		Totaal	2018		2019		2020		2021	
	Herijking sociaal domein (koersdocument)									
1	Korting op P-budget	1.000	1.000	☺						
2	Regio-taken Beschermd wonen	450					450	☺		
3	Voormalige taken Wellzo	750			300	☺	450	☺		
4	Planvorming Wmo	3.600			1.250	☺	1.300	😐	1.050	😐
5	Sturen op kosten jeugd	4.000			1.000	☺	1.500	☺	1.500	😐
6	Efficiencykorting Amaryllis	500			500	☺				
7	Bedrijfsvoering Sociaal Domein	500					500	☺		7,69
	Totaal structureel	10.800	1.000		3.050		4.200		2.550	7,69

In de jaarstukken 2019 is aangegeven dat er een vertraging was opgetreden in de beoogde taakstelling met betrekking tot de Wmo-uitgaven. Voor een toelichting hierop verwijzen wij naar de vorige jaarstukken. De achterstand in 2019 op de Wmo- taakstelling is door extra inspanning van Amaryllis en de gemeente volledig ingehaald en de taakstelling voor 2020 is voor meer dan de helft gerealiseerd. Het resterende deel van de taakstelling 2020 wordt in 2021 gerealiseerd. Daarover zijn met de aanbieders afspraken vastgelegd. De inzet heeft er ook toe geleid dat de implementatie van de nieuwe werkwijze, die per 2021 start, succesvol is afgerond. Daarmee is een stevig fundament gelegd voor het realiseren van de volledige Wmo-taakstelling van € 3,6 mln ingaande 2021.
De verschillende getroffen maatregelen in de jeugdzorg, zoals de invoering van het Jeugd Expert team (JET), de steunstructuur 12+, de aanbesteding en daaraan gekoppelde transformatie voor de hoog specialistische jeugdzorg en de aanpak vanuit de "Taskforce Jeugd" zorgen ervoor dat de kosten van de jeugdzorg binnen het vastgestelde kader blijven en dat de taakstelling t/m 2020 is gerealiseerd.

Ad 2. Realisatie taakstelling bedrijfsvoering iets vertraagd maar nog op koers
De taakstelling op personeel vraagt om intensieve inspanningen maar beweegt zich vooralsnog binnen het vastgestelde kader (totale besparing van € 2,3 mln), zij het in een wat andere fasering dan oorspronkelijke gepland. We verwijzen in dit verband ook naar paragraaf 2.2.5 Bedrijfsvoering.

- ***Aanvullende bezuinigingen begroting 2020 (het 2 mln pakket)***

In aanvulling op het pakket aan bezuinigingen zoals opgenomen in het Collegeprogramma is bij de begroting 2020 besloten tot de volgende structurele bezuinigingsmaatregelen:

Tabel 45 Aanvullende structurele bezuinigingsmaatregelen **Bedragen x € 1.000**

Maatregel	2020	2021	2022	2023	Totaal
Herplant bomen			200		200
Evenementen 2.0 plus handhaving			260		260
Sport in de Zuidlanden		330	-165		165
Verkeersknelpunten		200			200
Opbrengst parkeren	500				500
Bijdrage gebiedsontwikkeling WTC à fonds perdu; kapitaallast vervalt	300				300
Verlaging storting AR t.l.v. exploitatie				300	300
Vrijval budget peuterspeelzaalwerk	100				100
Totaal	**900**	**530**	**295**	**300**	**2025**

Alle maatregelen zullen naar verwachting worden gerealiseerd. De maatregelen voor de jaarschijf 2020 zijn volgens plan doorgevoerd.

2. Verbeteren Publieke dienstverlening

Realisatie visie op dienstverlening

a. Elk jaar neemt de vraag naar communicatie via sociale media toe (+30% in 2020). Het voldoet aan een grote behoefte. In 2020 zijn we gestart met een experiment met live chat. Ook daar is enorm positief op gereageerd.
b. Door omstandigheden (COVID-19) is het voorgenomen klanttevredenheidsonderzoek niet uitgevoerd.
c. Er was behoefte aan meer invloed op het eigen werkrooster. Daarom is het instrument *work force* management (de juiste persoon, met de juiste vaardigheden, op de juiste taak, op het juiste moment) ingevoerd bij een van de teams. Dat werkt naar behoren. Het instrument gaat nu ook ingezet worden bij meerdere teams van Publieke dienstverlening.
d. De voorbereidingen op de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer zijn gestart en zullen in 2021 verder worden opgepakt. De wet wordt op 1 juli 2022 van kracht.

Pilot bezorgen documenten Burgerzaken verlengd
De pilot voor het op locatie bezorgen van reisdocumenten liep in de periode 2019-2020 en is incidenteel met de hiervoor beschikbaar gestelde middelen (€ 45.000) gedekt. Er zijn criteria benoemd waarop de pilot zou worden geëvalueerd: een bezorgpercentage van minimaal 10% en een hoge klanttevredenheid. Door omstandigheden is de pilot niet geëvalueerd. Wel kunnen we de gebruikscijfers zien: in 2019 en begin 2020 haalden we het streefcijfer van de bezorging niet (gemiddeld zo'n 8%). De COVID-19 crisis heeft echter een groot effect op het gebruik: sinds maart 2020 is het gebruik meer dan verdubbeld (gemiddeld 19%). Daarom verlengen we de pilot op basis van dekking vanuit de COVID-19 middelen van het Rijk en evalueren we de pilot eind 2021.

Wat heeft het gekost?

Tabel 46 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	18.714	34.005	24.221	9.784
Baten	14.122	21.463	20.807	-657
Saldo van baten en lasten	**-4.592**	**-12.542**	**-3.414**	**9.128**
Toevoegingen aan reserves	5.146	3.372	9.649	-6.277
Onttrekkingen aan reserves	13.713	19.765	19.490	-274
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**8.567**	**16.393**	**9.841**	**-6.551**
Resultaat	**3.975**	**3.851**	**6.428**	**2.577**

Tabel 47 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG015 - Algemene baten en lasten	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP006 - Dienstverlening voor derden	19.648	19.648	19.331	19.351	317	-297	21
R2BLP053 - Stelposten c.a.	6.876	164	6.785	161	91	-3	88
R2BLP067 - Burgerzaken	2.993	1.728	2.796	1.311	197	-417	-220
R2BLP079 - Algemene baten en lasten	6.387	19.688	3.456	19.474	2.931	-214	2.717
R2BLP120 - Vergunningen & leefomgeving	1.473	0	1.502	0	-29	0	-29
Totaal	**37.377**	**41.228**	**33.870**	**40.297**	**3.507**	**-931**	**2.577**

Dienstverlening voor derden (voordeel € 21.000)
Op dienstverlening voor derden is per saldo sprake van een voordeel van € 21.000. De lasten zijn € 552.000 lager, terwijl ook de baten € 531.000 lager zijn dan begroot.

Sociaal Domein Fryslân
De lasten van Sociaal Domein Fryslân zijn € 161.000 hoger dan begroot. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door lasten op het project inkoop jeugd. De nog ontvangen baten op het project inkoop jeugd zullen in 2021 gefactureerd worden aan de Friese gemeenten. Ook in 2021 worden nog lasten op deze post verwacht. De baten en lasten zijn beide met een bedrag van € 205.000 overschreden, omdat in de begroting 2020 hier geen rekening mee gehouden is.

Bureau zelfstandigen Fryslân
Als gevolg van de regionale uitvoering van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) in Friesland is de dienstverlening voor derden door Bureau Zelfstandigen Fryslân fors toegenomen. Zowel de lasten als de baten zijn hierdoor € 967.000 hoger uitgevallen.

Dienstverlening Shared Service Center
Door een wijziging in 2020 t.a.v. de administratieve verwerking van de zogenaamde penvoerderskosten (beheerkosten van applicaties die de gemeente Leeuwarden voorschiet en naderhand bij de regionale partners weer terugvraagt) zijn deze kosten en baten abusievelijk tweemaal in de begroting 2020 terechtgekomen Hierdoor zijn de werkelijke baten en lasten m.b.t. dienstverlening aan derden
€ 317.000 lager dan begroot.

RIEC-Noord
Het RIEC Noord-Nederland (Regionaal Informatie- en Expertise Centrum) maakt sinds 2020 deel uit van de gemeentelijke begroting en administratie. Het RIEC ontvangt met name meerjarige bijdragen vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid. Na vaststelling van de begroting werd bekend dat het Rijk in 2020 aanvullende middelen beschikbaar stelde. Deze zijn geoormerkt voor het RIEC, waarmee er geen invloed op het resultaat van de gemeente Leeuwarden ontstaat.

Burgerzaken (nadeel € 220.000)
Als gevolg van COVID-19 zijn er in 2020 minder producten afgegeven zoals verklaringen omtrent gedrag en reisdocumenten. Voor rijbewijzen die zouden verlopen tussen 1 februari en 1 december 2020 lag er een ministerieel besluit deze administratief met 9 maanden te verlengen. Daarnaast zijn er ook minder huwelijksvoltrekkingen aan de orde geweest. De totale inkomsten bleven daardoor met € 282.000 achter bij de begroting. Door de vraaguitval hoefden er ook minder (inkoop) kosten te worden gemaakt. Dat gaf een besparing van € 79.000.
Verder is op verkiezingen op de baten een nadeel van € 135.000 ontstaan, en tegelijk een voordeel van € 118.000 op de kosten. Per saldo heffen deze resultaten elkaar vrijwel op. Deze verschillen zijn grotendeels administratief van aard.

Algemene baten en lasten (voordeel € 2.717.000)
Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Mutaties voorziening arbeidsgerelateerde kosten (nadeel € 128.000)
De voorziening FLO voor het brandweerpersoneel is eind 2017 overgedragen aan de Veiligheidsregio Fryslân. Conform de bij de overdracht gemaakte afspraken blijven sommige dotaties aan deze voorziening voor rekening van de gemeente Leeuwarden. Vanwege het onvoorspelbare karakter van deze dotaties wordt er niet voor begroot, zodat de bijdrage over 2020 ad € 128.000 ten laste van het rekeningresultaat komt.

Koersdocument Sociaal Domein (voordeel € 1.065.000)
Vanaf 2021 vindt er een nieuwe werkwijze plaats voor de basisondersteuning en aanvullende ondersteuning Wmo, de buurt- en dorpskamers en de toegang van de jeugdzorg via het jeugd expertteam. Voor de implementatie van deze werkwijze is vanaf 2018 € 3,8 mln beschikbaar zoals vastgelegd in het Koersdocument Sociaal Domein. De implementatie is eind 2020 afgerond waarbij een deel van de kosten nog in 2021 wordt betaald. Hiervoor is in de reserve budgetoverheveling nog € 274.000 beschikbaar. Op het totale project resteert een voordeel van € 816.000 dat in 2020 vrijvalt. Dit saldo ontstaat vooral door een soepele overgang van personeel tussen aanbieders waardoor verwachte frictiekosten achteraf niet nodig waren. Voor eventuele knelpunten was een budget van € 249.000 beschikbaar. Dit is niet benut, waardoor er een voordelig saldo van € 249.000 is ontstaan.

Saldo budgetsamenvatting (nadeel € 121.000)
Dit betreft een post die onjuist is begroot en eigenlijk onderdeel had moeten uitmaken van het *treasury* resultaat. Daarom zou het *treasury* resultaat eigenlijk € 121.000 nadeliger moeten zijn.

Diverse mutaties voorzieningen (voordeel € 1.256.000)
Afhankelijk van de activiteit die een gemeente verricht, kan de btw op inkoopfacturen worden teruggevraagd bij het btw-compensatiefonds of de aangifte omzetbelasting, of moet (een deel van) de btw als kosten worden genomen. Periodiek wordt beoordeeld of de btw-verrekening op juiste wijze heeft plaatsgevonden. In 2019 en 2020 heeft een nadere beoordeling plaatsgevonden. In 2019 is in de jaarstukken een last van € 646.000 verantwoord. In 2020 heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan in een zaak over btw op re-integratie activiteiten. Op basis daarvan is de verwachting dat er geen sprake is van een btw-last, maar juist een vordering ontstaat.

Diverse mutatie loonkosten (voordeel € 553.000)
Doordat personele lasten voor het management (€ 456.000) en voor de oplegging en invordering van gemeentelijke belastingen (€ 97.000) abusievelijk op dit beleidsproduct zijn begroot, maar wel verantwoord zijn op de juiste beleidsproducten ontstaat hier een voordeel van € 553.000.
Dit voordeel moet daarom worden afgezet tegen het nadelige resultaat op beleidsproduct 102 Management en tegen het nadelige resultaat op beleidsproduct 077 Algemene belastingen.

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

Betrokken verbonden partijen

Geen.

Kengetallen

Tabel 48 Kengetallen Bestuur en middelen

	Indicator	eenheid	bron	Meting 2019	Meting 2020
1.	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	11,4 fte 123.107 inw.	11,8 fte 124.517 inw.
2.	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	11,7 123.107 inw.	12,5 124.517 inw.
3.	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	859	852
4.	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	18,2	17,3
5.	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	6,1	7,2
6.	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	156	168

2.1.5 Domein Overige lasten en baten

Algemene dekkingsmiddelen

Tabel 49 Bedragen x € 1.000

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	37.499	1.403	2.182	-779
Baten	399.519	383.455	388.532	5.077
Saldo van baten en lasten	**362.020**	**382.052**	**386.350**	**4.298**
Toevoegingen aan reserves	300	180	2.036	-1.856
Onttrekkingen aan reserves	300	505	505	0
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**325**	**-1.531**	**-1.856**
Resultaat	**362.020**	**382.377**	**384.820**	**2.442**

Tabel 50 Bedragen x € 1.000

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG016 - Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Saldo
R2BLP077 - Algemene belastingen	2.883	34.196	3.172	34.392	-289	196	-94
R2BLP086 - Gemeentefonds	0	349.498	1.779	354.325	-1.779	4.826	3.047
R2BLP094 - Dividend	56	266	56	321	0	55	55
R2BLP100 - Financiering	-1.356	0	-790	0	-566	0	-566
Totaal	**1.583**	**383.960**	**4.218**	**389.037**	**-2.635**	**5.077**	**2.442**

Algemene belastingen (nadeel € 94.000)

OZB en invordering
Mede door bijstellingen van WOZ-waarden, onder andere op voorspraak van de Waarderingskamer, is er
€ 293.000 meer OZB gerealiseerd. Deze bijstellingen vonden plaats nadat de raad de tarieven voor 2020 had vastgesteld. Vanwege COVID-19 heeft de invordering van OZB enige tijd stilgelegen. Dat geldt ook voor de inzet op aanmaningen en dwangbevelen. Daardoor is voor aanmaningen en dwangbevelen
€ 209.000 minder ontvangen dan begroot. Er is extra personele capaciteit ingezet voor langdurige ziektevervanging. De niet begrote kosten € 194.000 moeten afgezet worden tegen de meevaller van € 115.000 op beleidsproduct 079 Algemene baten en lasten.

Toeristenbelasting
De verwachte opbrengst over 2020 bedraagt € 266.000. Een deel van deze aangiften moet nog worden beoordeeld. In de opbrengst 2020 zit ook de afrekening van € 144.000 over het jaar 2019. Over 2020 zijn de opbrengsten daarmee circa € 19.000 hoger dan geraamd. Omdat het resultaat nihil is leidt dit per saldo tot een aanpassing van de baten en lasten van € 163.000.

Precariobelasting
De legesopbrengsten zijn in 2020 € 45.000 lager dan geraamd. Als gevolg van Covid-19 zijn er minder inkomsten dan begroot.

Gemeentefonds (voordeel € 3.047.000)
Op een totale begrote uitkering uit het Gemeentefonds van ruim € 349 mln, is in 2020 sprake van een voordeel van ongeveer € 3,0 mln. Dit komt met name door onderstaande ontwikkelingen:

- positieve bijstelling uit de septembercirculaire 2020 welke niet in de begroting is opgenomen
  (€ 1.300.000)
- diverse hoeveelheidsverschillen (€ 1.262.000)
- verhoging van de uitkeringsfactor met 2 basispunten (€ 299.000)
- positieve afwikkeling van eerdere jaren (€ 186.000)

Bij de baten is een bedrag van € 1.779.000 ontvangen als compensatiepakket voor Covid-19 via de decembercirculaire 2020. Deze baat is tevens meegenomen in de budgetoverheveling, waardoor deze ook als last is opgenomen.

Financiering (nadeel € 566.000)
In de Turap werd een nadeel van € 700.000 aangegeven. Het nadeel valt in werkelijk € 134.000 lager uit. Als gevolg van de dalende rente op nieuw aan te trekken leningen is € 437.000 minder aan externe rente betaald (voordeel). Daar staat tegenover dat de interne doorbelasting omlaag zijn bijgesteld. Dit heeft een nadelig effect van € 804.000. Verder zijn er minder rentekosten voor voorgenomen investeringen, doordat investeringen (nog) niet zijn gedaan (nadeel € 199.000).

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

Overhead

Tabel 51 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	43.288	45.798	43.627	2.171
Baten	586	439	722	283
Saldo van baten en lasten	**-42.702**	**-45.359**	**-42.905**	**2.454**
Toevoegingen aan reserves	0	908	1.147	-239
Onttrekkingen aan reserves	0	1.836	342	-1.494
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**928**	**-805**	**-1.733**
Resultaat	**-42.702**	**-44.431**	**-43.710**	**721**

Tabel 52 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG017 - Overhead	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP102 - Management	7.016	0	7.082	10	-66	10	-57
R2BLP103 - Financiën, toezicht en controle	6.747	149	6.592	90	156	-59	97
R2BLP104 - P&O/HRM	4.988	89	4.777	154	211	65	276
R2BLP105 - Inkoop, aanbest. & contractman.	642	0	703	0	-61	0	-61
R2BLP106 - Interne en externe communicatie	2.712	0	2.643	3	69	3	73
R2BLP107 - Juridische zaken	1.762	0	1.629	0	133	0	133
R2BLP108 - Bestuurszaken en best. ondersteuning	2.955	384	2.697	158	258	-226	32
R2BLP109 - Informatievoorziening & automatis.	12.083	1.504	10.551	454	1.531	-1.050	481
R2BLP110 - Facilitaire zaken en huisvesting	5.272	149	5.195	128	77	-21	56
R2BLP111 - Documentaire informatievoorziening	1.206	0	1.415	9	-209	9	-200
R2BLP112 - Managementondersteuning	4.308	0	4.354	58	-47	58	11
R2BLP113 - Correctie overhead	-2.985	0	-2.865	0	-120	0	-120
Totaal	**46.706**	**2.275**	**44.774**	**1.064**	**1.932**	**-1.211**	**721**

Bij de jaarrekeningcontrole 2019 is geconstateerd dat lasten ten onrechte werden toegerekend aan overhead. Derhalve is de begroting 2020 op dit punt aangepast.

Management (nadeel € 57.000)
Per saldo bestaat het nadeel op de lasten van € 66.000 uit de volgende posten: een nadeel van € 456.000 doordat personele lasten hier zijn verantwoord maar begroot waren op beleidsproduct 079 Algemene baten en lasten (verschuiving van kosten), daarnaast is een voordeel van € 287.000 doordat minder is uitgegeven dan begroot aan maatregelen m.b.t. COVID-19, doordat de kosten voor ARBO-voorzieningen en voor de inzet van personeel lager uitvielen dan verwacht. Verder is er een voordeel van € 235.000 ontstaan door lagere kosten op het vlak van de (secundaire) personeelskosten.

Financiën, toezicht en controle (voordeel € 97.000)
Personeel verloop zorgde ervoor dat lasten tijdelijk wegvielen. Door die meevaller was het niet nodig de reservering voor herindelingspersoneel volledig aan te spreken. Deze middelen blijven beschikbaar voor volgend jaar.

P&O/HRM (voordeel € 276.000)
Onze structurele overheadbudgetten bevatten een component voor dekking van incidentele onvoorziene kosten. Het beroep hierop is in 2020 meegevallen. Dat geeft een meevaller van € 356.000.

Juridische zaken (voordeel € 133.000)
In 2020 is een afname in het aantal juridische procedures te constateren. Hier is mogelijk een verband met COVID-19. Dit heeft ertoe geleid dat er minder kosten zijn gemaakt voor juridische ondersteuning en advisering, gerechtskosten. Er hebben ook minder zittingen plaatsgevonden van de adviescommissies bezwaarschriften.

Bestuurszaken en bestuurlijke ondersteuning (voordeel € 32.000)
Deze post bestaat hoofdzakelijk uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel betreft extra uitgaven bij Concern (€ 120.000) die worden gedekt door detacheringsopbrengsten van medewerkers (€ 104.000) van deze afdeling. Het tweede onderdeel bestaat uit lagere lasten bij de Leeuwarder Digitale Agenda (€ 448.000). Daar staat een lagere onttrekking aan de reserve budgetoverheveling tegenover (€ 448.000).

Leeuwarder digitale agenda: Zorgen dat alles "slimmer" wordt door gebruik technologie
Na de vaststelling van de Leeuwarder digitale agenda (LDA) in 2019, is gestart met het beter benutten van digitalisering en technologie bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Er zou steeds meer geautomatiseerd, eenvoudig of vanzelfsprekend moeten kunnen in Leeuwarden. Dit draagt op termijn bij aan een mooier en beter leven van mensen in Leeuwarden en aan de betere uitvoering van onze publieke taken.
2020 was het jaar van bewustwording, het opdoen van kennis en vaardigheden op het gebied van nieuwe mogelijkheden en de toepassing daarvan. Door COVID-19 liep de voorgenomen uitvoering van experimenten wat vertraging op. Met het over te hevelen budget (zoals hierboven al aangegeven), worden de uitgestelde experimenten alsnog in 2021 uitgevoerd.
Enkele resultaten tot nu toe zijn verder:

1. De start van de vernieuwing van de gemeentelijke (digitale) informatievoorziening en dienstverlening volgens de leidende principes van de LDA, zoals "slim" volgen, samenwerken in de regio, samen organiseren (*Common Ground)* en het centraal stellen van maatschappelijke waarde creatie. Dit is een proces wat meerdere jaren beslaat en waar we nog aan het begin van staan.
2. Meer datagedrevenheid door:
   - uitvoering van de visie op datagedreven werken binnen Leeuwarden;
   - te werken aan datacases op het gebied van duurzaamheid (de Energiecoach) en armoede (I4Sociaal);
   - funding aan DataFryslân ten behoeve van datacases op het gebied van het sociaal domein en toerisme & recreatie.
3. De start die is gemaakt met *Robotic Proces Automation* (RPA): aanvragen Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) zijn veel efficiënter afgehandeld. Dit is het eerste voorbeeld van een succesvol experiment. RPA gaat nu ook verder ingezet worden binnen onze bedrijfsvoering.

Informatievoorziening en automatisering (voordeel € 481.000)
Verschillende werkzaamheden zijn vertraagd door COVID-19. Dat vertaalt zich in lagere kosten ad € 1.500.000 voor onder andere externe consultancy. Daar staat tegenover dat € 1.000.000 minder wordt onttrokken aan de reserve budgetoverheveling (lagere bate).

Documentaire informatievoorziening (nadeel € 200.000)
Vooruitlopend op digitalisering is enkele jaren geleden een structurele personele taakstelling begroot. De digitalisering is nog niet gerealiseerd, en daardoor de taakstelling ook niet. Dat leidt tot een overschrijding van personele kosten van 219K.

Correctie overhead (nadeel € 120.000)
Op begrotingsbasis wordt structureel een bedrag van circa € 3 mln van onze overheadkosten gedekt uit investeringen en werken voor derden. Wanneer deze werkzaamheden vertraging oplopen of niet doorgaan, is deze overheaddekking lager.

Toelichting investeringen

Tabel 53 **Bedragen x € 1.000**

R2PRG017 - Overhead		Krediet	Realisatie ult. 2020	Rest krediet	Afsluiten Ja/Nee
INV391918	Verbouw KCC	511	473	38	Nee
INV392002	Huisvesting gemeentehuis	130	26	104	Nee
INV512001	Corona - thuiswerkdevices (3jaar)	308	308	0	Ja
INV512002	Corona - arbo proof thuiswerkplekken	600	387	213	Nee
INV521904	Infra - Netwerk 2019	148	113	35	Ja
INV521905	Infra - Servers & storage 2019 Lasten	1.719	1.698	21	Ja
INV521905	Infra - Servers & storage 2019 Baten	-4	-4		
INV521907	Werkplek - mob. devices 2019 (3 jaar)	225	217	8	Ja
INV522001	Infrastructuur ICT 2020	218	92	126	Nee
INV522002	Werkplek - mob. devices (3 jaar)	1.000	695	305	Nee
INV522003	Werkplek - overige devices (5 jaar)	200	82	118	Nee
INV522004	Vervanging digitale werkplek fase 4	982	600	383	Ja
INV522005	Infra - Netwerk 2020	1.220	371	849	Nee
INV522006	Infra - Servers & storage 2020	150	83	67	Nee
INV522007	Infra - Overig 2020	150	9	141	Nee
INV561707	Doorontw. Inform.voorz. SD Lasten	144	121	8	Ja
INV561707	Doorontw. Inform.voorz. SD Baten	-136	-121		
INV561805	Update Coda, Corsa en E factur. Lasten	213	152	10	Nee
INV561805	Update Coda, Corsa en E factur. Baten	-159	-108		
INV561902	Knelpuntenbudg '19 (kleine B.C's) Lasten	103	54	1	Ja
INV561902	Knelpuntenbudg '19 (kleine B.C's) Baten	-48	0		
	Totaal	**7.674**	**5.247**	**2.427**	

Met betrekking tot de hiervoor vermelde kredieten is in 2020 voor een bedrag van € 3.050.000 geïnvesteerd (cumulatieve uitgaven op deze kredieten inclusief voorgaande jaren € 5.247.000). Voor de continuïteit van de informatie- en automatisering is in 2020 voor circa € 1,3 mln geïnvesteerd in de ICT-infrastructuur. Daarnaast was er ook een omvangrijk meerjarig vervangingsproject voor werkplekken van de gemeente Leeuwarden en een aantal externe partners.

Hieraan is in 2020 € 600.000 besteed. Daarnaast zijn er in 2020 vanwege COVID-19 voor € 695.000 investeringen gedaan in aanvullende thuiswerkfaciliteiten. Dit is noodzakelijk geworden, omdat sinds het voorjaar een groot deel van de medewerkers plotseling noodgedwongen waren om vanuit hun eigen huis te gaan werken. De verbouw van het callcenter in het gemeentehuis kon ondanks COVID-19 gewoon doorgaan. De laatste werkzaamheden worden in 2021 verricht. In 2020 is voor huisvesting in totaal € 460.000 uitgegeven.

Onvoorziene uitgaven

Tabel 54 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	136	136	9	127
Baten	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	**-136**	**-136**	**-9**	**127**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-136**	**-136**	**-9**	**127**

Tabel 55 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG018 - Onvoorziene uitgaven	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP091 - Onvoorzien	136	0	9	0	127	0	127
Totaal	**136**	**0**	**9**	**0**	**127**	**0**	**127**

In de begroting 2020 was voor onvoorzien een bedrag geraamd van € 136.000. Hiervan is slecht € 9.000 uitgegeven, waardoor er een positief resultaat van € 127.000 is.

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

Vennootschapsbelasting

Tabel 56 **Bedragen x € 1.000**

Programma	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
Lasten	50	50	266	-216
Baten	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	**-50**	**-50**	**-266**	**-216**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-50**	**-50**	**-266**	**-216**

Tabel 57 **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproduct	Begroting		Rekening		Rekening t.o.v. begroting		
R2PRG019 - Vennootschapsbelasting	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
R2BLP101 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	50	0	266	0	-216	0	-216
Totaal	**50**	**0**	**266**	**0**	**-216**	**0**	**-216**

Met ingang van 1 januari 2016 hebben gemeenten te maken met de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht Overheidsondernemingen. Dit betekent dat de gemeente vennootschapsbelastingplichtig is voor winstgevende ondernemingsactiviteiten.

Gemeente Leeuwarden is vennootschapsbelastingplichtig voor de exploitatie van haar parkeergarages. Op basis van een inschatting over 2020 en een nadere inschatting over oudere jaren, bedraagt de te betalen vennootschapsbelasting € 266.000. In de begroting is rekening gehouden met € 50.000 zodat sprake is van een overschrijding van € 216.000.

Toelichting investeringen

Investeringen zijn niet van toepassing voor dit programma.

2.2 Paragrafen

2.2.1 Lokale heffingen

De paragraaf lokale heffingen gaat over de verantwoording van de gerealiseerde opbrengsten van de gemeentelijke belastingen, heffingen, retributies en de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid.

2.2.1a Algemeen

De totale opbrengst aan belastingen en overige heffingen bedraagt in 2020 bijna € 73 mln. Dit komt overeen met nagenoeg 11,4% van de totale gemeentelijke baten.

In onderstaande tabel wordt inzicht verschaft in de gerealiseerde opbrengsten in verhouding tot de raming lokale heffingen en retributies. Een overzicht van de belastingcapaciteit is opgenomen in bijlage F Berekening financiële kengetallen.

Tabel 58 Opbrengsten van de diverse lokale heffingen **Bedragen x € 1.000**

Omschrijving heffing	Begroting 2020	Rekening 2020	Resultaat 2020
R2KDH001 - Algemene heffingen			
R2KDH110 - Onroerende-zaakbelastingen	32.792	33.086	294
R2KDH111 - Precariobelasting	332	287	-45
Subtotaal	**33.124**	**33.373**	**248**
R2KDH002 - Bestemmingsheffingen			
R2KDH101 - Afvalstoffenheffing	16.644	16.954	310
R2KDH102 - Hondenbelasting	507	525	18
R2KDH103 - Rioolheffing	12.253	12.246	-8
R2KDH104 - Begraafrechten	807	682	-126
R2KDH107 - Leges omgevingsvergunning	3.636	3.609	-27
R2KDH108 - Havengelden	300	349	50
R2KDH109 - Parkeerbelasting	3.320	2.518	-802
R2KDH112 - Toeristenbelasting	266	429	163
R2KDH113 - Leges Burgerzaken	1.434	1.113	-320
R2KDH114 - Veerdiensten	48	110	62
R2KDH199 - Overige heffingen	186	559	373
Subtotaal	**39.401**	**39.094**	**-307**
Totaal	**72.525**	**72.467**	**-59**

2.2.1b Onroerende-zaakbelastingen

Er is voor het tijdvak 2020 voor het eerst met de nieuwe waarderingsapplicatie gewerkt. De overgang heeft veel tijd en moeite gekost. Hierdoor is er vertraging bij de herwaardering ontstaan. Ten tijde van de opstelling van de tarieven was een groot deel nog niet gewaardeerd en gebaseerd op een reële schatting van de waarde. Dit heeft uiteindelijke geresulteerd in een meeropbrengst ten opzichte van de raming.

2.2.1c Precariobelasting

De opbrengst precariobelasting laat een nadelig resultaat zien van € 45.000. De opbrengst valt lager uit als gevolg van het verminderen van de aanslagen precariobelasting voor terrassen vanwege de COVID-19 pandemie. Hierdoor konden horecazaken een gedeelte van het jaar niet of slechts beperkt een terras voeren in 2020. De gemeenteraad heeft daarom besloten over te gaan tot ontheffing voor de maanden maart tot en met mei en tot halvering van het aanslagbedrag voor de maanden juni tot en met december. Deze opbrengstderving komt ten laste van het rekeningresultaat 2020.

2.2.1d Afvalstoffenheffing
De opbrengst afvalstoffenheffing is 1,9% hoger dan begroot, een voordeel van € 310.000. Dit wordt veroorzaakt door een hoger aantal huishoudens dan begroot en weinig tot geen leegstand.

2.2.1e Hondenbelasting
De inkomsten uit hondenbelasting kennen een voordeel van € 18.000 als gevolg van een hoger aantal hondenbezitters dan geraamd.

2.2.1f Rioolheffing
De realisatie van de rioolheffing laat een klein nadelig resultaat zien van € 8.000. Op basis van de totale raming van ruim € 12 mln is dit nagenoeg conform de raming.

2.2.1g Begraafrechten
Door een terugloop in het aantal aanvragen voor het nieuw uit te geven graf, is het resultaat verder teruggelopen.

2.2.1h Leges omgevingsvergunning
Bij het opstellen van de begroting 2020 is een opbrengst geraamd van € 3,6 mln. De werkelijke opbrengst is ook uitgekomen op een bedrag van € 3,6 mln. Dit ligt in lijn met de verwachte opbrengst.

2.2.1i Havengelden
De meeropbrengst havengelden is het gevolg van een hogere bezetting van ligplaatsen in de havens Grou-Warten en de Prinsentuin.

2.2.1j Parkeerbelasting
De inkomsten uit parkeren zijn ruim € 1 mln lager dan begroot als gevolg van COVID-19. Vanuit het Rijk zijn uit het eerste steunpakket hier gedeeltelijk compensatiemiddelen voor ontvangen.

2.2.1k Toeristenbelasting
De verwachte opbrengst over 2020 bedraagt € 266.000. Een deel van deze aangiften moet nog worden beoordeeld. In de opbrengst 2020 zit ook de afrekening van € 144.000 over het jaar 2019. Over 2020 zijn de opbrengsten daarmee circa € 19.000 hoger dan geraamd.

2.2.1l Leges burgerzaken
De verwachte opbrengst leges burgerzaken is voornamelijk een gevolg van de COVID-19 situatie.

2.2.1m Veerdiensten
De opbrengst veerdiensten hebben volledig betrekking op de overtochten “Yn é Lijte” de Burd. Afgelopen zomer zijn er veel meer fietsbewegingen geregistreerd waarbij veel gebruik is gemaakt van de pont.

2.2.1n Overige heffingen
De afwijking op de baten wordt veroorzaakt door meer vergoedingen voor graafwerkzaamheden (KLIC-graafmeldingen). Vanwege deze toekomstige herstraat werkzaamheden is een meeropbrengst van € 175.000 in de onderhoudsvoorziening verhardingen gestort.

2.2.1o Kostendekkendheid heffingen en rechten

Tabel 59 Kostendekkendheid heffingen **Bedragen x € 1.000**

Omschrijving heffing	Begrote lasten*	Perceptie-kosten	Oninbaar-heid	Over-head	BTW	Lasten totaal	Baten	Kosten-dekking
R2KDH101 - Afvalstoffenheffing	15.231	141	170	121	3.078	18.741	16.954	90,5%
R2KDH102 - Hondenbelasting	470	4	5	24	45	547	525	95,9%
R2KDH103 - Rioolheffing	10.366	102	111	625	828	12.033	12.246	101,8%
R2KDH104 - Begraafrechten	921	6	6	253	76	1.262	682	54,0%
R2KDH107 - Leges omgevingsverg.	2.818	30	32	1.271	197	4.348	3.609	83,0%
R2KDH108 - Havengelden	730	3	3	225	69	1.030	349	33,9%
R2KDH113 - Leges Burgerzaken	1.322	9	10	533	11	1.885	1.113	59,1%
R2KDH114 - Veerdiensten	321	1	1	182	17	522	110	21,0%
R2KDH199 - Overige heffingen	1.197	5	5	476	81	1.765	559	31,7%
Totaal-generaal	**33.376**	**301**	**343**	**3.710**	**4.402**	**42.132**	**36.147**	

* Betreft de netto-lasten, dus de lasten minus de baten die geen belastingopbrengsten zijn (onttrekking voorziening bijv.)

2.2.1p Uitvoering wet Waardering onroerende zaken

Op grond van de Wet WOZ wordt jaarlijks de waarde van de onroerende zaken in Leeuwarden bepaald en vervolgens meegedeeld aan de belanghebbenden. Voor het belastingjaar 2020 geldt als waardepeildatum 1 januari 2019. Op basis van de uitkomsten van de taxaties tot dusverre wordt voor 2020 bij de woningen uitgegaan van een waardestijging van 7% en bij de niet-woningen van 1%. Er waren 1341 bezwaren ingediend, 1078 woningen en 263 niet woningen, dit is circa 30% meer dan in 2019. Hiervan is bij de woningen circa 32% verlaagd en bij de niet-woningen circa 20%.

2.2.1q Kwijtscheldingsbeleid

Het toepassen van kwijtscheldingsregeling wordt in de gemeente Leeuwarden, binnen de wettelijke mogelijkheden, in de meest ruime zin toegepast.

Tabel 60 Kwijtgescholden belastingbedragen per belastingsoort **Bedragen x € 1.000**

Omschrijving heffing	Rekening 2019	Begroting 2020	Rekening 2020	Resultaat 2020
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	1.437	1.615	1.766	-151
Kwijtschelding OZB	19	15	8	8
Kwijtschelding rioolheffing	457	452	517	-65
Totaal	**1.914**	**2.083**	**2.290**	**-208**

Een verzoek tot het verkrijgen van kwijtschelding van gemeentelijke belastingen wordt getoetst aan de betalingscapaciteit en de hoogte van het vermogen van de aanvrager. Hier zijn landelijke normeringen voor. Met ingang van 2020 wordt de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid door de gemeente Leeuwarden uitgevoerd. Voorheen was dit uitbesteed aan het Noordelijk Belastingkantoor. De overname heeft geleid tot een forse inkrimping van de afhandelingstijd waarbij de gemiddelde doorlooptijd werd beperkt tot slechts drie maanden. Het totaalbedrag aan verleende kwijtscheldingen is toe te schrijven aan de toename van het aantal gehonoreerde aanvragen kwijtschelding 2020 en nagekomen kwijtscheldingsverzoeken 2019.

2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf staat in welke mate de gemeente in staat is om onverwachte gebeurtenissen (risico's) met een financiële impact op te vangen, zonder ingrijpende beleidswijzigingen: het weerstandsvermogen.

2.2.2a Aanleiding en achtergrond
Net als in de afgelopen jaren is ook in deze jaarrekening het risicoprofiel weer opnieuw bekeken. Ten opzichte van de laatste actualisatie van het risicoprofiel (begroting 2021) is er sprake van wijzigingen die verderop in deze paragraaf worden toegelicht. Voor alle te onderscheiden risicogebieden geldt dat de benodigde weerstandscapaciteit toereikend is.
In deze paragraaf komen de risico's t.a.v. de weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen van de grondexploitaties verder niet aan de orde; deze worden toegelicht in paragraaf 2.2.7 Grondbeleid.

Bij de jaarstukken 2019 is de wens naar voren gekomen om de wijze van inventarisatie van de risico's en de verwerking daarvan, opnieuw tegen het licht te houden. Door de jaren heen is de gevolgde werkwijze steeds op onderdelen aangepast aan de praktijk en is het mede daardoor niet altijd meer voor iedereen helder en duidelijk wat we op dit punt doen. Tijd dus om er weer eens opnieuw kritisch naar te kijken. Daar is onlangs een start mee gemaakt door de ambtelijke organisatie. Het resultaat daarvan is helaas nog niet in de jaarstukken terug te zien. Vanwege o.a. de COVID-19 crisis is het niet gelukt om aan de verwachting op dit punt te voldoen.

Met betrekking tot de risico's en gevolgen van het COVID-19 virus het volgende. Gelijktijdig met het vaststellen van de begroting 2021 is een 1e begrotingswijziging ter vaststelling aangeboden. In de toelichting op die begrotingswijziging komt ook aan de orde op welke wijze rekening wordt gehouden met de gevolgen van de crisis. Kort samengevat:

- "De schade die naar verwachting in 2020 voor eigen rekening komt, wordt in 2020 via het rekeningresultaat 2020 ten laste van de Algemene Reserve gebracht."
  In deze jaarstukken is hierop een toelichting gegeven. De schade die in 2020 is opgetreden kan ruim binnen het rekeningresultaat worden opgevangen zonder dat daardoor de Algemene Reserve op een te laag niveau uitkomt.
- "De middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld in 2020 ter compensatie van COVID-19 kosten is grotendeels nog beschikbaar voor het opvangen van schade die zich in 2021 nog gaat voordoen."
  Gelijktijdig met het opstellen en vaststellen van de jaarstukken is besluitvorming in gang gezet om tot toewijzing van de bedoelde middelen te komen aan de relevante beleidsterreinen.
- "In de 1e begrotingswijziging is geregeld dat in de begroting 2021 een structurele stelpost wordt opgenomen voor het opvangen van structurele schade als gevolg van de COVID-19 crisis."
  Er is dus in de begroting 2021 een structurele buffer opgenomen voor (structurele) kosten als gevolg het COVID-19 virus.

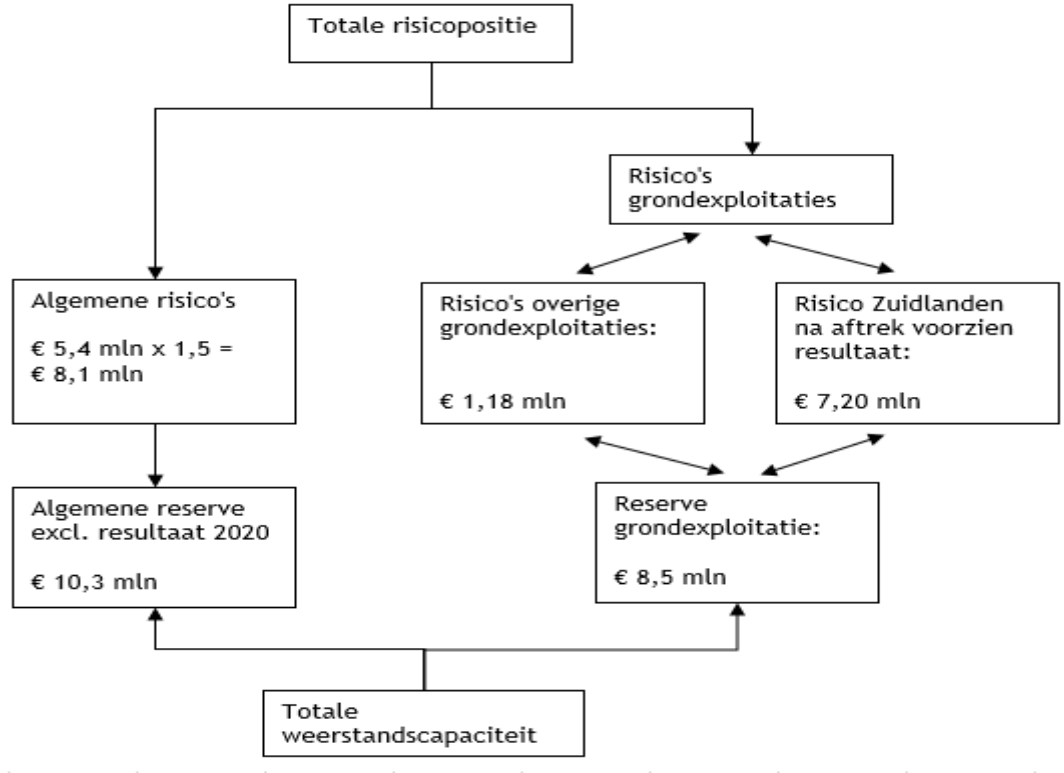
De risico's als gevolg van het COVID-19 virus in 2021 zijn niet in deze risico-inventarisatie opgenomen. Voor die risico's zijn de financiële buffers gevormd zoals hiervoor is aangegeven maar bovendien is nog te vroeg om te kunnen bepalen of die buffers toereikend zijn of niet. Bij het opstellen van de begroting 2022 later in het jaar zal hierop wel worden teruggekomen op basis van wat dan bekend is over het verloop van de crisis.

Aldus zijn de geactualiseerde gevolgen van de COVID-19 pandemie, bekend en nog onbekend verwerkt in de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024.

2.2.2b Resultaten risicoanalyse

In de volgende figuur staan de risicogebieden en de bijbehorende weerstandscapaciteit weergegeven alsmede de bedragen die uit de risicosimulatie zijn gerold.

Figuur 5 Risicogebieden en bijbehorende weerstandscapaciteit

Algemene risico's

De actuele positie m.b.t. de algemene risico's is ten opzichte van de begroting 2021 gestegen naar € 5,4 mln (na vermenigvuldiging met de zekerheidsfactor van 1,5 € 8,1 mln). Er zijn 7 risico's in de risicosimulatie verwerkt. Enkele belangrijke wijzigingen ten opzichte van de begroting zijn:

a) Het risico dat de COVID-19 schade onjuist is ingeschat is in deze actualisering komen te vervallen. Voor 2021 is het op moment waarop de jaarrekening wordt gemaakt te vroeg om de eventuele schade voor 2021 in te schatten en dus is er ook geen risico op een afwijking van die geraamde schade. In de loop van 2021 wordt aan de hand van de monitor daar weer meer zicht in verkregen, zodat bij het opstellen van de begroting 2022 daar weer rekening mee gehouden kan en moet worden bij het bepalen van de benodigede weerstandscapaciteit.
b) Er zijn ten opzichte van laatste inventarisatie (begroting 2021) drie nieuwe risico's vastgesteld:
    a. Een mogelijke naheffing van de belastingdienst in verband met de uitruil van Woon-Werk vergoeding via het Individueel Keuze Budget.
    b. Het risico Juridische procedures en schadeclaims is weer opgevoerd i.v.m. een beding in een grondtransactie WTCCambuur en een lopende procedure met een softwareleverancier.
    c. Een geschil met de belastingdienst over btw inzake de werkzaamheden die door gemeente zijn uitgevoerd voor Wetterskip Fryslân.

In de volgende tabel staan de algemene risico's die zijn geïnventariseerd en zijn ingevoerd in de risicosimulatie NARIS.

Tabel 61 Overzicht algemene risico's

Nr.	Gebeurtenis	Kans	Max €	Opmerking	Invloed	Maatregel
1 (1)	Garantstellingen	8,9%	€ 21.547.182	De gemeente heeft voornamelijk in het kader van economisch beleid een aantal garantstellingen verstrekt aan privaatrechtelijke rechtspersonen. Indien deze partijen niet aan de verplichtingen voldoen, dan moet de gemeente die overnemen. De gepresenteerde kans is het gewogen gemiddelde van de kans op het inroepen van de afzonderlijke garantstellingen. Het gepresenteerde bedrag is het totaalbedrag van de afzonderlijke garantstellingen.	52,89%	Het risico ontstaat zodra een privaatrechtelijke rechtspersoon niet meer kan bijsturen en dientengevolge ook niet meer aan de verplichtingen tegenover de gemeente kan voldoen. Bij tijdig bericht kan de gemeente over het algemeen nog meesturen en naderend onheil voorkomen. Als tegenmaatregel bezoeken accounthouders nu frequenter de rechtspersonen aan wie de garantstelling is verstrekt met als doel de meest actuele informatie te krijgen.
2 (2)	Leningen	8,2%	€ 10.695.375	De gemeente heeft voornamelijk in het kader van economisch beleid een aantal leningen verstrekt aan privaatrechtelijke rechtspersonen. Indien deze partijen niet aan de verplichtingen voldoen, dan bestaat de kans dat de betreffende leningen afgewaardeerd moeten worden. De gepresenteerde kans is het gewogen gemiddelde van de kans op wanbetaling bij de afzonderlijke leningen. Het gepresenteerde bedrag is het totaalbedrag van de afzonderlijke leningen.	27,20%	Het risico ontstaat zodra een privaatrechtelijke rechtspersoon niet meer kan bijsturen en dientengevolge ook niet meer aan de verplichtingen tegenover de gemeente kan voldoen. Bij tijdig bericht kan de gemeente over het algemeen nog meesturen en nader onheil voorkomen. Als tegenmaatregel bezoeken accounthouders nu frequenter de rechtspersonen aan wie de lening is verstrekt met als doel de meest actuele informatie te krijgen.
3 (-)	Juridische procedures en schadeclaims	40,00%	€ 1.160.000	De gemeente heeft gronden overgenomen van het WTC, waaronder de gronden waarop de supermarkten worden gebouwd. Bij deze transactie zat het beding dat indien het stadion niet voor september 2022 zou worden opgeleverd	9,70%	Met DPPO is de afspraak gemaakt dat de partijen weer in overleg zullen treden op moment dat het beding actueel wordt.

Nr.	Gebeurtenis	Kans	Max €	Opmerking	Invloed	Maatregel
				de gronden weer terug geleverd moeten worden dan wel overgenomen moeten worden voor € 300 de m2. Deze gronden zijn doorgeleverd voor de bouw van de supermarkten, waarbij ook het beding is door geleverd. Desondanks kan niet worden uitgesloten dat het het beding financiele gevolgen heeft voor de gemeente omdat met de koper (DPPO) ook is afgesproken dat bij het inroepen van het beding nader overleg volgt. Verder loopt er nog (steeds) een procedure met het bedrijf Splitvision. Hoewel we in eerdere procedure bij de rechtbank in het gelijk zijn gesteld, moet rekening gehouden worden met de geringe kans dat deze procedure bij het Hof negatief uitpakt voor de gemeente Leeuwarden.		
4 (-)	Woon-werk-uitruil via individueel keuze budget	30%	€ 562.000	Door COVID-19 werken medewerkers inmiddels (in grote meerderheid) zodanig veel thuis dat de fiscale uitruil van de kosten van woon-werkverkeer ten laste van het Individueel Keuze Budget ter discussie is komen te staan. Dit speelt landelijk. De belastingdienst heeft aangegeven dat het niet is toegestaan om de uitruil toe te passen. Wij zijn van mening dat dit wel is toegestaan op basis van wet- en regelgeving. Doordat de belastingdienst een ander standpunt heeft ingenomen, leidt dit naar verwachting tot een beroepsprocedure, met mogelijk een naheffingsaanslag tot gevolg. Onze maximale kostenpost is geschat op € 562.000. Het risico dat we geen gelijk krijgen in deze procedure wordt geschat op 30%.	5,26%	Consultatie van externe juristen heeft de houdbaarheid van ons standpunt in deze gesterkt. Besloten is om de uitruil in 2020 onverkort toe te passen.

Nr.	Gebeurtenis	Kans	Max €	Opmerking	Invloed	Maatregel
5 (-)	Afwikkeling overdracht stedelijk water	40,00%	€ 250.000	Met de fiscus is onenigheid of de voor het Wetterskip uitgevoerde werkzaamheden op vijvers, compensabele of verrekenbare btw betreft. Uit de overeenkomst met het Wetterskip blijkt dat de gemeente niet de btw kan verhalen bij het Wetterskip. Dit btw risico is voor de gemeente. Met terugwerkende kracht is de maximale claim 5 jaar x € 50.000 = € 250.000.	3,15%	De gesprekken met een fiscaal jurist en de belastingdienst zijn in volle gang.
6 (5)	Niet realiseren geraamde inkomsten OZB	5%	€ 673.200	Er wordt een uitgebreid en verfijnd calculatiemiddel gehanteerd t.b.v. de raming van de OZB-inkomsten. Toch zijn er altijd verschillen tussen de raming en de OZB-opbrengsten.	0,99%	De raming wordt op basis van nacalculaties 2 keer in het jaar, bij de Turap en jaarstukken bijgesteld.
7 (7)	Misbruik, diefstal, vernietiging en vernieling van apparatuur, informatie en documenten	5%	€ 500.000	Ondanks alle beveiligingsmaatregelen bestaat er een kleine kans op misbruik, diefstal, vernietiging en vernieling van apparatuur, informatie en documenten waardoor financiële schade kan ontstaan.	0,81%	Generieke IT *controls* waaronder de *back-up* & *recovery*procedures, uitwijkprocedures en fysieke beveiliging (pas*readers* en beveiligingspersoneel in de hal van het Gemeentehuis). Bij diefstal wordt direct een melding gemaakt waarna onderzoek volgt. Verder zijn *user-controls* aanwezig, bijvoorbeeld inloggen met gebruikersnaam en wachtwoord dat periodiek gewijzigd wordt. Ondanks al deze beheersmaatregelen bestaan er restrisico's.

2.2.2c Weerstandsvermogen

De actuele positie m.b.t. de algemene risico's is in totaal € 5,4 mln. Die risico's moeten opgevangen kunnen worden door de aanwezige weerstandscapaciteit, voornamelijk in de vorm van de Algemene Reserve (AR).
Alvorens in te gaan op de gewenste omvang van de AR in relatie tot de risicopositie, noemen we alle functies van de AR nog een keer:

a. De AR is bedoeld voor het afdekken van algemene risico's. Door het aanhouden van een reserve voor dit doel wordt voorkomen dat het beleid (drastisch) moet worden aangepast als één of meer risico's zich in de werkelijkheid voordoen. Aldus wordt de stabiliteit en rust in het uitvoeren van beleid gecreëerd. De AR is dus een risicoreserve.
b. De AR is bedoeld voor het verwerken van de jaarlijkse begrotingsresultaten. De gemeente Leeuwarden is gehouden om een structureel sluitende meerjarenbegroting vast te stellen. Dit betekent dat wanneer er geen sprake is van begrotingsevenwicht in het eerste jaar, de structurele uitgaven en inkomsten in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming minimaal aan elkaar gelijk moeten zijn. Begrotingstekorten en overschotten in de jaarschijven daaraan voorafgaand worden verrekend met de AR. Ook dit zorgt voor rust en stabiliteit omdat hierdoor geen bezuinigingen hoeven te worden doorgevoerd mocht in enige jaarschijf voorafgaand aan de laatste een begrotingstekort ontstaan. De AR is dus ook een egalisatiereserve.
c. De AR dient bovendien als buffer voor het opvangen van diverse onvoorziene kosten die niet als een risico kunnen worden bestempeld of simpelweg niet als zodanig zijn herkend. Als er bijvoorbeeld iets voorgefinancierd moet worden of een bepaalde uitgave in tijd naar voren of naar achteren schuift. De AR fungeert dan in een begrotingsjaar als smeermiddel.

Als beleidsuitgangspunt geldt dat de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit 1,5 moet zijn. Ofwel dat de AR 1,5 keer zo groot moet zijn als de uitkomst van de risicosimulatie. Toepassing van deze norm betekent, dat de weerstandscapaciteit 1,5 x € 5,4 mln moet bedragen; ofwel € 8,1 mln. Het werken met een 'overdekking', moet gezien worden als een extra veiligheidsklep. Hierdoor daalt het weerstandsvermogen, ook wanneer daar een fors beroep op wordt gedaan, minder snel c.q. in mindere mate onder het absolute minimum. Daardoor ontstaat wat meer rust en ruimte om het weerstandsvermogen weer op het gewenste niveau te krijgen. Met absoluut minimum wordt bedoeld het berekende minimaal benodigde weerstandsvermogen voor het eerstvolgende jaar, afgezien van de overdekking. Het werken met een norm voor het weerstandsvermogen die hoger ligt dan de uitkomst van de risicoanalyse, werkt dus in zekere zin stabiliserend. In de praktijk van het risicomanagement wordt de volgende classificatie gebruikt als het gaat om de beoordeling van de ratio tussen de aanwezige weerstandscapaciteit (beschikbare reserves) en de uitkomst risicoanalyse:

Ratio	Betekenis
>2,0	Uitstekend
1,4-2,0	Ruim voldoende
1,0-1,4	Voldoende
0,8-1,0	Matig
0,6-0,8	Onvoldoende
<0,6	Ruim onvoldoende

De ratio van 1,5 bevindt zich dus aan de onderkant van de klasse die als ruim voldoende wordt aangemerkt en is daarmee een evenwichtige norm (niet te krap, niet te ruim).
De gewenste weerstandscapaciteit van € 8,1 mln moet dus om te beginnen worden afgezet tegen de meest actuele prognose van de AR. Die prognose is € 10,2 mln en afkomstig uit de jongste begroting na verwerking van de 1e begrotingswijziging. Dit is de meest actuele prognose en daarom hanteren we die hier. In de begroting is nog een post Onvoorzien opgenomen van € 0,1 mln die ook

aangemerkt kan worden als weerstandscapaciteit. Het totaal van deze twee (AR € 10,2 mln + post Onvoorzien € 0,1 mln) bedraagt € 10,3 mln.

2.2.2d Financiële kengetallen

Met ingang van 2016 maken de kengetallen deel uit van paragraaf 2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Doel is inzicht te geven in de ontwikkeling van de schuldpositie van de gemeente Leeuwarden. De volgens het BBV verplichte balans (zie hoofdstuk 3.3) is de basis voor de kengetallen m.b.t. de schuldpositie. Het betreft de volgende kengetallen:

1. Netto Schuldquote
2. Solvabiliteit
3. Kengetal Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

Tabel 62 Schematische toelichting op de kengetallen

kengetal:	duidt op:	relevantie:
Netto Schuldquote	• Beslag van de rentekosten op de baten en de grondexploitaties. • Risico van onhoudbare schuld.	De schuldquote is het kengetal waarmee de ontwikkeling van de schuldpositie wordt gevolgd en het beslag van de rentekosten op de totale baten en de grondexploitaties. Indien nodig kan op basis hiervan worden bijgestuurd.
Solvabiliteit	Vermogen om aan de langlopende verplichtingen te voldoen.	Voor het financieel beleid is de ontwikkeling van de Algemene Reserve relevant als onderdeel van het Eigen Vermogen in relatie tot de risico's die gemeente loopt (het kunnen opvangen daarvan) en de egalisatiefunctie van de Algemene Reserve.
Grondexploitatie	• Omvang van het deel van de schuld dat samenhangt met de financiering van de grondpositie en afgelost kan worden uit de opbrengsten van de grondverkopen. • Omvang van de rentekosten die *niet* ten laste van de reguliere exploitatie komen maar van de grondexploitaties.	Het is een correctie op de berekende Netto Schuldquote omdat een deel van de schuld uit grondverkopen kan worden afgelost en de rentekosten voor rekening van de grondexploitaties komen.
Structurele exploitatieruimte	Mate waarin structurele lasten gedekt worden door structurele baten.	Het financieel beleid van de gemeente Leeuwarden is er op gericht om een structureel sluitende meerjarenraming te realiseren. Dit betekent dat dit kengetal in ieder geval het laatste jaar van de meerjarenraming 0 of hoger moet zijn. Relevant daarom voor de meerjarenraming.
Belastingcapaciteit	Verschil tussen de gemiddelde lokale	Met name relevant voor de

kengetal:	duidt op:	relevantie:
	lasten en het landelijk gemiddelde.	politieke afweging over de hoogte van de lokale lasten.

De kengetallen

Tabel 63 Financiële kengetallen (%)

		realisatie 31-12-2019	begroting 31-12-2020	rekening 31-12-2020
1	Netto schuldquote	78,3	84,7	75,7
2	Solvabiliteit	9,4	5,8	11,7
3	Grondexploitatie	24,1	23,9	24,3
4	Structurele exploitatieruimte	0,9	0,3	5,0
5	Belastingcapaciteit	94,0	96,1	96,1

De netto-schuldquote is in 2020 lager uitgevallen dan werd voorzien in de begroting en is ook gedaald ten opzichte van 2019. De ontwikkeling van de schuld(qoute) is in belangrijke mate het resultaat van investeringsbeslissingen waarbij andere overwegingen dan de ontwikkeling van de schuld een hoofdrol spelen. Het sturen op de omvang van de baten met als doel het realiseren van een bepaalde schuldquote vindt dan ook niet plaats: de omvang van de baten wordt, voor zover daar invloed op uitgeoefend kan worden, bepaald binnen de kaders van het begrotingsbeleid. De daling van quote ten opzichte van 2019 komt o.a. door het hoge rekeningresultaat. Met betrekking tot de solvabiliteit is in de begroting aangegeven dat deze voor ons financieel beleid minder relevant is. De stijging ten opzichte van de prognose 2020 is geen gevolg van beleidsmaatregelen. Het (onverwacht) tamelijk hoge rekeningresulaat dat in 2020 is behaald is belangrijke reden voor de de lagere schuldquote en daarmee ook voor de hogere solvabiliteit. Hoewel de solvabiliteit geen rol van betekenis speelt in het te voeren financieel beleid doet een component van die de solvabiliteit dat wel degelijk: de ontwikkeling van het eigen vermogen en dan met name de Algemene Reserve wordt door het periodiek vaststellen van de financiële positie voor de begroting nauwlettend bewaakt. Als de stand van de Algemene Reserve onder een bepaalde omvang dreigt te zakken, worden maatregelen getroffen om dat te voorkomen. Noodzaak daartoe wordt niet op basis van de solvabiliteit bepaald maar op basis van de stand van de Algemene Reserve en de prognose van het verloop daarvan. Wat voor het kengetal solvabiliteit geldt, geldt feitelijk ook voor het kengetal Grondexploitatie. Het kengetal wordt niet gebruikt bij het te voeren grondbeleid, maar uiteraard worden de grondexploitaties wel strak gestuurd. Het kengetal speelt daarbij geen rol. Van het kengetal Structurele exploitatieruimte is vooral het teken (+ of -) van belang: er wordt gestuurd op het dekken van structurele lasten door structurele baten, waarbij in ieder geval in het laatste jaar van de meerjarenraming sprake is van een structureel evenwicht. Het kengetal Belastingcapaciteit geeft de verhouding weer tussen de totale woonlasten in Leeuwarden (bij een gemiddelde WOZ-waarde) en het landelijke gemiddelde. In Leeuwarden liggen die lasten onder het landelijk gemiddelde.

2.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

2.2.3a Omvang van het te onderhouden areaal
Om inzicht te bieden in de onderhoudsopgave van de gemeente wordt in onderstaande tabel aangegeven wat de omvang van het te onderhouden areaal is en wat de bijbehorende financiële middelen zijn.

Tabel 64 Te onderhouden areaal in 2020

Te onderhouden areaal Leeuwarden in 2020	Begroting 2020 na wijziging	Jaarrekening 2020	Resultaat 2020
Onderhoud wegen Onderhoud van ca. 762 ha verharding	**8.414**	**8.370**	**44**
Riolering Onderhoud van ca. 734 km riool Onderhoud van ca. 17.050 inspectieputten Schoonmaken van ca. 56.600 straatkolken Reinigen van ca. 100 km riool Vervangen en relinen van ca. 1,6 km riool	**10.656**	**10.272**	**384**
Kunstwerken 39 beweegbare bruggen 675 vaste bruggen, tunnels, viaducten en steigers	**3.187**	**3.156**	**31**
Water 14,2 km walmuren 37,7 km zware walbeschoeiing 58,9 km lichte walbeschoeiing 1.790 ha wateroppervlak (meren, kanalen en vaarten) 493 km (berm)sloot	**2.433**	**2.402**	**31**
Groen Groene Ster (ca. 400 ha), Froskepôlle (ca. 13 ha), Lwd. Bos (ca. 110 ha), Hempenser Bos (110 ha), Diverse locaties bos Leeuwarden Zuid (ca. 5 ha) Gras ca. 500 ha Gazons ca. 263 ha Beplanting ca. 175 ha Bomen ca. 61.275	**11.110**	**10.975**	**135**
Reiniging verhardingen Schoonhouden wegen en pleinen Onkruidbestrijding op ca. 258 ha	**1.900**	**2.137**	**-237**
Zwerfvuilbestrijding Zwerfvuilbestrijding op 356 ha	**99**	**103**	**-4**
Totaal	**37.799**	**37.415**	**384**

De belangrijkste kapitaalgoederen in de openbare ruimte (zoals wegen, riolering, groen) zijn opgenomen in het beheerpakket GBI (Geïntegreerd Beheer Informatiesysteem). Met behulp van GBI

is de meerjaren onderhoudsplanning (MJOP) gemaakt, getoetst aan het beleid en heeft integrale afstemming plaats gevonden tussen de verschillende kapitaalgoederen en andere ontwikkelingen, projecten en/of programma's. Hiermee is het feitelijk uit te voeren onderhoud bepaald.

Ten behoeve van een goed beheer van de kapitaalgoederen zijn er voorzieningen ingesteld voor verhardingen, civiele kunstwerken, en waterwegen/baggeren (en rioleringen). Ter onderbouwing van deze voorzieningen zijn er in 2018 beheerplannen opgesteld en vastgesteld door de raad. Daarmee wordt voldaan aan de daartoe gestelde BBV-regels.

In 2020 heeft de 2-jaarlijkse inspectie wegverhardingen plaatsgevonden. Op basis hiervan is geconstateerd dat het kwaliteitsniveau met een 4,7 onder het gewenste onderhoudsniveau ligt van 5,5. Daarnaast zijn ten opzichte van de inspectie uit 2018 de benodigde middelen voor het onderhoud op basisniveau van de wegverhardingen toegenomen. Hierbij is tevens geconstateerd dat voor een bedrag van € 3,5 mln sprake is van achterstallig onderhoud voor asfaltverhardingen in het buitengebied. Dit bedrag is in 2020 toegevoegd aan de voorziening achterstallig onderhoud wegverhardingen. Na deze storting rest eind 2025 een tekort in de voorziening van afgerond € 11 mln. Een voorstel om de voorziening weer op peil te krijgen zal aan de gemeenteraad worden voorgelegd bij de behandeling van de Kadernota Beheer Openbare Ruimte, waarin de uitgangspunten opnieuw worden geactualiseerd, in de 2e helft van 2021.

De overige onderdelen van de openbare ruimte worden onderhouden in overeenstemming met de vastgestelde kwaliteitsniveaus bij Beheer Openbare Ruimte (BOR) in Beeld dan wel voor civiele kunstwerken en riolering op basis van een vorm van risico gestuurd beheer. In 2020 is er in verband met de COVID-19 crisis en het daaraan gekoppelde thuiswerken geen schouwronde voor deze onderdelen gedaan.

2.2.3b Wegen
Op basis van de tweejaarlijkse inspectiecyclus in 2020 is er weer een MJOP opgesteld. De weginspecties worden uitgevoerd volgens de CROW-publicatie 147 en genereren (meer dan) voldoende betrouwbare informatie om het meerjarig onderhoudsprogramma op te stellen. Aan de hand van deze kwantiteits- en kwaliteitsgegevens is een meerjarenplanning opgemaakt voor verhardingen. Het streefdoel is om de staat van de verhardingen gemiddeld op kwaliteitsniveau 'basis' te onderhouden. We zien vanuit de cyclische doorrekening de vraag in onderhoud – en daarmee in onderhoudskosten – toenemen. Op basis van de inspecties en het – door de raad - vastgestelde kwaliteitsniveau wordt de onderhoudsbehoefte bepaald ten behoeve van de onderbouwing van de voorziening. Zoals hierboven aangegeven is de voorziening ontoereikend om het benodigde onderhoud uit te voeren op niveau basis.
Er zijn in 2020 grootschalige onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd aan de Jokse, fietspad Brédyk, Stienser Hegedyk, Langdeelstraat, Noorderbegraafplaats, Frittemastate en op diverse fietspaden. Daarnaast hebben ook kleinschaligere onderhouds- en herstelwerkzaamheden plaatsgevonden.

2.2.3c Riolering en water

Riolering
De rioleringswerkzaamheden (vervanging en verbetering) worden uitgevoerd op basis van het gemeentelijk rioleringsplan (GRP 2019-2022), een klimaatactief GRP dat ons voorbereid op de toekomst. Verharding- en rioleringswerkzaamheden vonden voor zover mogelijk tegelijkertijd plaats in verband met efficiëntere uitvoering en het verminderen van de overlast voor omwonenden en weggebruikers. In 2020 is er riool vervangen of hersteld door middel van *relinen* in de Tesselschadestraat, Hilleburen in Wergea, Friesma- en Nij Djipstrjitte, en voorbereidingen voor de Kerkstraat, Volmawei, H.J. Kooistraweg, Ghalinga en De Boarch in Grou.

Klimaatadaptatie
In 2020 is de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie opgesteld en bestuurlijk aangeboden. Hierin wordt gewerkt aan een klimaat-robuuste inrichting van de openbare ruimte wat een grote opgave voor de komende decennia is. De gemeentelijke opgave voor wateroverlast, hitte en droogte ligt met name in het stedelijk gebied. Er zijn hoofddoelstellingen vastgelegd ten aan zien van deze drie thema's, die nader uitgewerkt worden. In 2020 zijn er klimaat adaptieve maatregelen uitgevoerd/afgerond in de Kakewei en Lutskedyk in Stiens.

Water
Ook in 2020 zijn er (reguliere) hekkelwerkzaamheden aan de watergangen en vijvers uitgevoerd. Het betreft ca. 545 km watergang en ca. 40 ha. Vijver. Daarnaast zijn er baggerwerkzaamheden uitgevoerd in Stiens en Zuiderburen. De baggerwerkzaamheden in Camminghaburen, Wergea, Wirdum en Julianpark zijn in het voorjaar 2020 afgerond. De werkzaamheden in Stiens, Kalverdijkje en Zuiderburen zijn in 2020 opgestart en worden rond maart 2021 afgerond.

2.2.3d *Beweegbare-, vaste bruggen, viaducten en tunnels*
In 2020 is de laatste afronding gedaan van achterstallig onderhoud aan bruggen in Leeuwarden Zuid. Verder is in 2020 aan de bruggen onderhoud gepleegd, zoals het vervangen van dekken, leuningen en voegovergangen en het uitvoeren van schilderwerk. Groot onderhoud is o.a. uitgevoerd aan een deel van de damwand aan de Foudering, Warstienserdyk, Bears, Grote Wielen en richting de jachthaven aan de Hillebuorren Tot slot is de engineering opgepakt voor de vervanging van de damwand ter plaatse van pont De Burd. Daarnaast is er veel kleinschalig onderhoud uitgevoerd.

Het project Smart Bridge/Tûke brêge Stephensonviaduct is in 2020 uitgevoerd. Het gaat om een vooruitstrevende aanpak, waarbij via sensoren van het viaduct allerlei data wordt gegenereerd. Zo kunnen beheer en onderhoud van de brug worden gepland op het moment dat het ook echt nodig is. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met ingenieurs- en adviesbureau Antea Group. Dertig sensoren meten onder andere de belasting van het verkeer, de doorbuiging van de brug, verplaatsingen in de voegen en de temperatuur en luchtvochtigheid. Met algoritmen worden deze data geanalyseerd en vervolgens wordt de resterende levensduur met een 3D-model berekend. Daarnaast zijn alle oplegsteunpunten en randelementen van het Stephensonviaduct vervangen.

Het project centralisering van brugbediening wordt in samenwerking met de provincie Fryslân gedaan. Met deze partij is uitvoeringsovereenkomst en een samenwerkingsovereenkomst voor de komende 25 jaar afgesloten. De provinciale medewerkers zijn voorlopig gehuisvest in het tijdelijke 'Swettehûs'. Rond 2021/2022 zal de nieuwe huisvesting op deze locatie gereed zijn. Het eerste cluster bruggen, de Palmabrêge, de Tútsebrêge en de Gallebrêge, is in 2020 aangesloten op het Swettehûs, Voor het volgende cluster zijn voorbereidingen gedaan en overleggen met de omgeving en gebruikers gevoerd.

Bij de herverdeling van het areaal aan walkeringen langs vaarwegen is in een gezamenlijk proces met Provincie, Wetterskip en de Friese gemeenten weer een belangrijke stap gezet. Er is een bestuurlijke keuze gemaakt voor het uitwerken van een voorkeursvariant (zgn. "Variant 5") Op basis van Gis-analyses en modellen wordt dit het komend jaar nader uitgewerkt ten aanzien van beheer en kostenverdeling. Eind 2020 is hiertoe een werkgroep samengesteld, Leeuwarden fungeert hierbij als "proeftuin" om te komen tot een aanpak voor de overige collega overheden.

Verkeersvoorzieningen
De ruim 16.000 objecten, zoals verkeersborden en bewegwijzeringsinstallaties, zijn opgenomen in een beheerapplicatie. Het reguliere onderhoud en de vervanging wordt in eigen beheer uitgevoerd, dit naast de inzet van marktpartijen. Vervanging van verkeersborden heeft in 2020 op diverse locaties plaatsgevonden.

2.2.3e Groen (inclusief spelen en bewegen)

Aan de twee hoofdpunten ten aanzien van beheer uit het groenbeleidsplan is ook in 2020 gewerkt:

1. Hoogwaardig beheer waar het moet en sober beheer waar het kan.
In verschillende wijken zijn delen van verouderd openbaar groen omgebouwd, waarbij een beter aanzicht én efficiënter beheer en de doelen uit het groenbeleidsplan worden nagestreefd. Waar mogelijk wordt overgestapt van intensief naar extensief beheer. Op de online maai-kaart kunnen bewoners het maai-regime in hun eigen omgeving zien. In 2020 zijn naast de verschillende kleinschalige groenbeheeractiviteiten ook groenprojecten uitgevoerd. Op veel plaatsen zijn ter vervanging of bij projecten nieuwe bomen aangeplant. Ten laste van het budget vervanging slechte bomen is er herplant gerealiseerd of voorbereid bij onder andere de Oosterkade, vervolg Harlingerstraatweg en de Gerbrandyweg.

2. Natuurlijk beheer en traditioneel beheer: verhoging biodiversiteit.
Bij de inrichting en beheer van het openbaar groen is ook in 2020 ingezet op verhoging van de biodiversiteit. Dit komt onder andere tot uiting in het maaibeheer en de diversiteit van soorten in het openbaar groen.

De aanpak van exoten is er een van de lange adem. In 2020 zijn meerdere grotere haarden van de Japanse Duizendknoop machinaal verwijderd. Het overgrote deel is stelstelmatig handmatig verwijderd. Een goede monitoring, voorlichting, gebruik maken van inheemse concurrerende planten, juiste aanpak en afvoer en samenwerking met andere grondeigenaren blijven de belangrijkste aandachtspunten.
Een nieuwe aanpak van bestrijding van de Reuzenberenklauw (koppen van de bloemhoofden) heeft geresulteerd in een afname van het aantal exemplaren.

Voor de onderdelen spelen/bewegen, het bomenbestand en de burgerinitiatieven/bewonersbedrijven in relatie tot groenonderhoud wordt verwezen naar het programma beheer leefomgeving.

Voor het Rengerspark en de Algemene Begraafplaats zijn er BRIM-subsidies verleend. Op basis van een historisch onderzoek van deze beide parken is de verdere uitwerking opgepakt. In 2020 is er overleg geweest met omwonenden en Wijkpanel over de onderzoeken en adviezen. Er is nader onderzoek gedaan naar een aantal bomen en het historische hekwerk van het Rengerspark. In 2021 zullen er renovatiewerkzaamheden starten.

2.2.3f Vastgoedbeheer

Gebouwen
De meerjaren onderhoudsplanning (MJOP) voor de gebouwen is middels Planon in beeld gebracht. Voor de betreffende vastgoedobjecten zijn de planmatige onderhoudsmiddelen opgenomen in de begroting. Periodiek worden door medewerkers, die gecertificeerd zijn voor uitvoering NEN-2767 inspecties, de MJOP geactualiseerd. Dat houdt hier in dat we bepaalde grotere onderhoudswerken nauwkeuriger in de tijd kunnen plannen, en sommige daarvan kunnen uitstellen of juist eerder gaan uitvoeren. Zo houden wij een goed actueel beeld van de bouwkundige staat, de onderhoudsplanning en daarmee van de bruikbaarheid van de panden voor de bedoelde functie, nu en in de toekomst. Aan de hand van de inspecties worden aan alle bouwkundige- en installatietechnische elementen van een object een conditiescore toegekend. Voor gebouwen geldt, zoals vastgesteld in de Notitie vastgoed (sept. 2020) dat we onderhoud uitvoeren op het niveau van conditie 3: (‘redelijke conditie, plaatselijk lichte veroudering, functievervulling van bouw- en installatie delen niet in gevaar’).

Met name aan de in eigen gebruik zijnde gebouwen (HCL, Stadhuis en Gemeentekantoor) zijn onderhoudsinspanningen gepleegd, in onder andere de luchtbehandelingsinstallaties. Ook in de panden van de Harmonie en de IJshal zijn diverse werkzaamheden uitgevoerd.

Op basis van de onderhoudsprognose doteren we jaarlijks een gelijk bedrag in voorziening groot onderhoud vastgoed. In het jaar 2030 verwachten we een tekort in de voorziening van € 1 mln als gevolg van het onderhoud aan de gevels van het pand aan het Ruiterskwartier 4 (De Harmonie). In 2021 zal een voorstel gedaan worden om de onderhoudsvoorziening weer op peil te brengen.

Gymlokalen

De meerjaren onderhoudsplanning (MJOP) voor de gymlokalen is middels Planon in beeld gebracht. Hieruit blijkt dat de huidige voorziening meer dan voldoende is. In 2021 wordt bij de actualisatie van het beheerplan voorgesteld om de reguliere storting aan te passen.

2.2.4 Financiering

2.2.4a Inleiding

In de door de raad vastgestelde financiële verordening 2020 van de gemeente Leeuwarden liggen algemene uitgangspunten vast om uitvoering te geven aan het financieringsbeleid van de gemeente.

2.2.4b Uitgangspunten renteontwikkeling in de begroting

In de begroting 2020 werd rekening gehouden met een stabiel laag renteniveau, met eventueel een lichte stijging van het rentetarief. In werkelijkheid waren de tarieven lager dan begroot. Doordat er in 2020 twee langlopende leningen zijn aangetrokken is de gemiddelde rente op de langlopende schuld van 2,12% naar 1,95% gedaald. Daarnaast zijn er diverse kasgeldleningen aangetrokken met een negatieve rente (opbrengst voor de gemeente).

2.2.4c Financiering en omslagrente

De omslagrente voor de grondexploitaties kent zijn eigen verplichte systematiek en komt in 2020 uit op 1,89%. De renteomslag voor de resterende investeringen bedraagt 1,75%. In de begroting 2020 was uitgegaan van hogere percentages. Als gevolg van de lage rente, is de daadwerkelijk te betalen rente echter lager dan verwacht en is het omslagrentepercentage in lijn met de BBV-regelgeving aangepast.

Tabel 65 Treasury resultaat 2020 **Bedragen x € 1.000**

Omschrijving			
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		9.806
b.	De externe rentebaten (idem)		-602
	Saldo rentelasten en rentebaten		9.205
c1.	De rente die aan de grondexploitaties **moet** worden doorberekend	-2.799	
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	0	
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	0	
	Aan taakvelden toe te rekenen rente		2.799
d1.	Rente over eigen vermogen		-
d2.	Rente over voorzieningen		-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		6.406
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		-7.798
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury		-1.392

2.2.4d Renterisicobeheer

De gemiddelde netto vlottende schuld per kalenderkwartaal wordt getoetst aan de kasgeldlimiet. De omvang van de primitieve begroting 2020 is € 595,3 mln. De toegestane kasgeldlimiet is 8,5% van dit bedrag ofwel € 50,6 mln. Uit onderstaande tabel blijkt dat de vlottende schuld in 2020 binnen de door de wet FIDO vastgestelde kasgeldlimiet is gebleven.

Tabel 66 Kasgeldlimiet (wet Fido) **Bedragen x € 1.000**

rapportage wet Fido	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4
gemiddelde per kwartaal	-42.477	-2.641	476	3.341
kasgeldlimiet wet Fido 8,5% van € 595.261	-50.597	-50.597	-50.597	-50.597
ruimte onder de kasgeldlimiet	**8.120**	**47.956**	**51.073**	**53.939**

De hoogte van de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van opgenomen leningen wordt getoetst aan de renterisiconorm. In de wet FIDO is het renterisico bepaald op 20% van het begrotingsvolume. Uit onderstaande tabel blijkt dat we in 2020 op realisatiebasis binnen de renterisiconorm zijn gebleven. Ook de komende jaren verwachten we onder deze norm te blijven.

Tabel 67 Rente risiconorm en renterisico's vaste schuld **Bedragen x € 1 mln**

		2020	2021	2022	2023
1	Renteherziening	0,0	0,0	0,0	0,0
2	Aflossing	52,7	67,2	98,9	46,0
3	**Rente risico (1+2)**	**52,7**	**67,2**	**98,9**	**46,0**
4	**Rente risiconorm**	**119,1**	**119,1**	**119,1**	**119,1**
5	**Ruimte onder risiconorm**	**66,3**	**51,8**	**20,1**	**73,1**
	Berekening rente risiconorm				
	Het normpercentage	20%			
	Begrotingstotaal 2020	595,3			
	Rente risiconorm	**119,1**			

Conform de financiële verordening wordt er geen gebruik gemaakt van financiële derivaten. Het toegestane gebruik hiervan is door de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) overigens al beperkt tot het afdekken van financiële risico's.

2.2.4e Kredietrisico op verstrekte geldleningen

Van de uitgezette gelden kan het volgende overzicht worden gegeven.

Tabel 68 Verstrekte geldleningen **Bedragen x € 1 mln**

Risicogroep	Met/zonder (hypothecaire) zekerheid	Restant-vordering 31-12-2019	Restant-vordering 31-12-2020
Woningcorporaties met garanties WSW	Zonder	0,1	0,1
Leningen uit hoofde van leenbijstand en bijzondere bijstand	Zonder	6,4	5,5
Leningen uit hoofde van krediethypotheken bijstand	Met	1,0	0,9
Leningen aan deelnemingen en verbonden partijen	Zonder	6,5	11,2

Risicogroep	Met/zonder (hypothecaire) zekerheid	Restant-vordering 31-12-2019	Restant-vordering 31-12-2020
Overige toegestane instellingen (volgens de Wet FIDO)	Zonder	16,1	18,6
Totale nominale restantvordering		**30,1**	**36,4**
Voorziening		0,8	0,8
Boekwaarde verstrekte geldleningen		**29,3**	**35,5**

Het ***Waarborgfonds Sociale Woningbouw*** staat garant staat voor de leningen aan de woningcorporaties, het risico op deze leningen voor de gemeente is zeer klein.

Voor een belangrijk deel van de verstrekte ***leningen uit hoofde van bijstand*** geldt dat indien de lening wordt geïncasseerd, er een terugbetalingsplicht (van 75%) is aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid; deze is opgenomen onder de overige schulden. Daarnaast is voor deze leningen een additionele voorziening opgenomen.

Voor de verstrekte ***kredіethypotheken uit hoofde van de bijstand*** geldt dat er hypothecaire zekerheden zijn verkregen, waardoor de risico's zijn afgedekt.

De ***leningen aan deelnemingen en verbonden partijen*** hebben geen hoog risico en geven geen aanleiding tot het opnemen van een voorziening.

De ***overige leningen*** hebben in een aantal gevallen een aanzienlijk risicoprofiel. In een aantal gevallen zijn de leningen voor 100% voorzien. Voor de overige risico's wordt verwezen naar paragraaf 2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

2.2.4f Financieringsstrategie

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt uitgegaan van integrale financiering. Steeds wordt gekeken naar de totale financieringsbehoefte. In 2020 is ervoor gekozen om de financieringsbehoefte voor dit jaar af te dekken met een tweetal langlopende leningen. Er is in totaal voor € 40 mln aan langlopende leningen aangetrokken.

Tabel 69 Overzicht leningen en aflossingen

Omschrijving	Bedrag x € 1 mln	Gemiddeld rente %	Invloed op gemiddelde rente
Stand op 31 december 2019	467,4	2,12%	
Nieuwe leningen	40,0	-0,33%	-0,19%
Reguliere aflossingen	52,7	1,66%	0,03%
Vervroegde aflossingen	0	0.00%	0,00%
Renteaanpassing (oud percentage)	0	0,00%	0,00%
Renteaanpassing (nieuw percentage)	0	0,00%	0,00%
Stand per 31 december 2020	**454,7**	**1,95%**	**-0,16%**

2.2.4g Schatkistbankieren

Eind 2013 is het zogenaamde schatkistbankieren ingevoerd. Gemeenten, provincies en waterschappen zijn verplicht hun overtollige liquide middelen in ’s Rijksschatkist aan te houden. Indien we boven het toegestane drempelbedrag liquide middelen aanhouden, wordt het meerdere automatisch overgeboekt naar onze rekening courant bij het Rijk. Dit is in 2020 een aantal malen gebeurd. Daarbij is de wettelijke grens niet overschreden. Zie hiervoor onderstaande tabel. Per ultimo 2020 hebben we een tegoed van € 3.160.213 op deze rekening courant bij 's Rijksschatkist.

Tabel 70 Schatkistbankieren

	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen	-	494	986	1.038
Drempelbedrag 0,075% van 500.000 en 2% van 95.261	3.941	3.941	3.941	3.941
Ruimte (+) overschrijding (-)	**3.881**	**3.914**	**3.830**	**3.840**

2.2.4h Betalingsgedrag

In 2020 werd ca. 89% van de facturen door de gemeente Leeuwarden tijdig betaald. In 2019 was dit ca. 82%.

2.2.4i Gewaarborgde geldleningen

De gemeente staat borg voor diverse leningen. Voor een overzicht van de gewaarborgde geldleningen, wordt verwezen naar Bijlage C Overzicht gewaarborgde geldleningen en garanties. Dit betreft hoofdzakelijk garantstellingen in het kader van de Nationale Hypotheek Garantie en garantstellingen aan Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Deze garantstellingen hebben een laag risicoprofiel. Voor de garantstellingen aan Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw geldt dat de gemeente optreedt als achtervang.
In 2020 hebben geen uitbetalingen plaatsgevonden uit hoofde van garantstellingen. In 2021 zijn we voor een gering bedrag aangesproken uit hoofde van een garantstelling.

2.2.5 Bedrijfsvoering

2.2.5a Inleiding
Het college ziet het als haar taak om te zorgen dat de organisatie de veranderende rol van de overheid in de samenleving uitdraagt en ondersteunt. Het traject van organisatieontwikkeling van de afgelopen jaren is daarom onverkort doorgezet, ook al was het een bijzonder jaar door de COVID-19 crisis.

2.2.5b Wat wilden we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?
Het college bouwt, samen met management en medewerkers aan een compacte en lenige organisatie waarin mensen het beste uit zichzelf kunnen en willen halen, die in staat is om de ambities van het collegeprogramma te helpen realiseren en die adequaat kan inspelen op Rijksbeleid en maatschappelijke vraagstukken. Daarbij streeft het college naar:

- Een plattere organisatie, waarbij verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie worden belegd.
- Meer ruimte voor professionals, minder leidinggevenden.
- Efficiënte inrichting van de werkprocessen.
- Een organisatie die integraal werkt én denkt.

2.2.5c De belangrijkste prestaties die de bedrijfsvoering hebben verbeterd

Organisatieontwikkeling
Zoals gezegd, is het traject van organisatieontwikkeling ‘Robuust, Lenig én In verbinding’, ondanks de crisis onverkort doorgezet en heeft de ambtelijke organisatie zich verder ontwikkeld tot een energieke en lenige organisatie. De crisis heeft niet alleen laten zien hoe snel en innovatief onze dienstverlening is aangepast, zoals bij de uitvoering van de Tozo-regeling met behulp van robotisering, maar heeft ook laten zien hoe snel de ambtelijke organisatie nieuwe manieren van werken heeft gevonden om in verbinding te blijven met elkaar en met de samenleving. Wie kon begin dit jaar voorspellen dat wij elkaar vooral digitaal zouden zien en spreken? De ambtelijke organisatie heeft hierdoor niet alleen laten zien dat de organisatie robuust is, maar eveneens laten zien hoe flexibel en lenig men kan inspelen op een nieuwe werkelijkheid.

‘Beloftes van Leeuwarden’
Als onderdeel van de organisatieontwikkeling is in het afgelopen jaar door de ambtelijke organisatie op een interactieve digitale manier met collega’s, inwoners, raadsleden en andere stakeholders een aantal beloftes opgesteld. De gedachte hierachter is door te ‘leveren’ wat is beloofd, creëren wij nog meer publieke waarde: ‘bouwen aan een sociaal, vernieuwend en duurzaam Leeuwarden’, zoals verwoordt in ons collegeprogramma ‘De kracht van samen’.

JIJ WIJ LEEUWARDEN

SAMEN MAKEN WE GEMEENTE LEEUWARDEN
SAMEN LOSSEN WE PROBLEMEN OP
SAMEN WERKEN AAN ONZE TOEKOMST
SAMEN GRUTSK!

Deze beloftes wil het college samen met de ambtelijke organisatie de komende jaren verder inhoud en vormgeven, zodat deze beloftes onderdeel worden van ons dagelijks handelen.

Ook de verschillende inhoudelijke programma’s en ondersteunende instrumenten, zoals de Leeuwarder Digitale Agenda, invoering Omgevingswet, verbetering bedrijfsvoering en instrumenten vanuit ‘HR-op koers’ hebben verder op een ‘digitale’ wijze inhoud en vorm gekregen.

HR op Koers
Medewerkers bepalen het succes van onze organisatie en zijn daarmee van groot belang waar het gaat om het realiseren van de ambities uit het collegeprogramma, welke zijn verbonden aan de 'Global goals'. De gemeente Leeuwarden heeft een voorbeeldfunctie als werkgever en wil werknemers uit alle groepen uit de samenleving aan zich binden. De ambtelijke organisatie wil inclusief zijn, waarin ieder met zijn kennis, ervaring en talenten gewaardeerd wordt, waar iedereen zichzelf kan zijn. Dit is ook kern van onze personeelsvisie 'HR op Koers'. Met 'HR op Koers' wordt invulling gegeven aan:

- Het aantrekken talent en het werken aan een toekomstbestendig en wendbaar personeelsbestand. Een personeelsbestand met een optimale leeftijdsmix en welke een afspiegeling vormt van onze samenleving.
- Aantrekkelijk werkgeverschap; arbeidsmarktcommunicatie en het boeien en binden van medewerkers.
- Duurzame inzetbaarheid; gericht op het (leren en kunnen) nemen van eigenaarschap om medewerkers zelf in hun kracht te laten komen of te houden waardoor zij ertoe doen.
- Basis op orde; het efficiënt inrichten van administratieve HR-processen en het verbeteren HR-dienstverlening zodanig dat medewerkers binnen de gemeente Leeuwarden de beste service krijgen en leidinggevenden maximaal worden ondersteund.

2020 was (ook) vanuit HR-perspectief een bijzonder jaar. Waar er in het eerste kwartaal een uitgebreid aanbod lag op het gebied van leren, loopbaan en vitaliteit is deze (na de COVID-19 uitbraak) uitgebreid met een online leeraanbod specifiek gericht op ondersteuning van thuiswerken en mentale/fysieke ondersteuning. Van dit aanbod is veel gebruik gemaakt. Thuiswerkfaciliteiten zijn ingericht met oog voor ARBO en er is een start gemaakt met de nieuwe visie op thuiswerken en huisvesting op lange termijn.

Op het terrein van aantrekkelijk werkgeverschap is een website 'werkenbijleeuwarden' ontwikkeld (livegang eerste kwartaal 2021). Het inwerkprogramma (*onboarding*) voor nieuwe medewerkers is grotendeels afgerond en gaat eveneens in 2021 live met een app. Op de arbeidsmarkt zijn actief *potentials* benaderd voor moeilijk vervulbare functies.

Programma verbetering bedrijfsvoering
In 2019 is gestart met het Programma Verbetering Bedrijfsvoering. De ambitie is om best in class te zijn waar het gaat om de gemeentelijke bedrijfsvoering. In samenwerking met betrokken collega's zijn in 2019/2020 *quick-wins* gerealiseerd binnen de processen van inkoop, werken voor derden, inkomende subsidies/geldstromen, formatiebeheer en de P&C-cyclus. Ook is er een beweging op gang gebracht waarin we met elkaar (leren) werken aan het continu verbeteren van onze bedrijfsvoering.

In 2020 is een nieuw werkprogramma opgesteld (2020-2021). Met dit werkprogramma wordt ingezet op het vergroten van de toegevoegde waarde van inkoop, vergroten in- en overzicht vaste activa, versterken beheersing en optimalisatie grondexploitaties, herziening en uniformering finance & control-functies, continu leren & ontwikkelen, en het vergroten (proces)eigenaarschap jaarstukken & begroting. De prioriteiten van de uitwerking hiervan is mede bepaald aan de hand van onze controlebevindingen bij de jaarstukken 2019 en in samenhang met de verschillende opgaves in het kader van de organisatieontwikkeling.

Shared Servicecentrum
Het Shared Servicecentrum (SSC) is in 2015 gestart als in- en externe dienstverlener. Dit betekent dat in 2020 stil gestaan kon worden bij het 5-jarig bestaan van het SSC. Intern zijn voor medewerkers diverse activiteiten georganiseerd. Extern is met en voor samenwerkingspartners én andere belangstellenden uit de regio het symposium 'De toekomst begint nu' georganiseerd. Met lokale en landelijke sprekers, rondetafelgesprekken over (het nut van) samenwerken, veranderingen

in de wereld van het organiseren en organisaties kijken deelnemers terug op een succesvol symposium.

Als gevolg van de COVID-19 uitbraak is in 2020 veel energie gestoken in het technisch en praktisch faciliteren van het thuiswerken, het versnellen van robotisering voor een zorgvuldige en snelle verwerking van de verschillende Tozo-aanvragen en het bieden van betalingsregelingen aan ondernemers/particulieren.

Rechtmatigheidsverantwoording en In control statement
Het college zal vanaf begrotingsjaar 2021 een rechtmatigheidsverantwoording afgeven, als onderdeel van de jaarrekening. Hierdoor verantwoordt het college zich rechtstreeks aan de gemeenteraad over de (financiële) rechtmatigheid van het gevoerde bestuur. Alle voorbereidingen op dit terrein zijn afgelopen jaar gestart. Het jaar 2021 zal gebruikt worden om, in afstemming met de accountant en de auditcommissie hier verdere invulling aan te geven. Daarnaast werkt het college de komende jaren (2021-2025) aan een zogenaamd 'in control statement' (ICS). Een ICS gaat verder en dieper dan de rechtmatigheidsverantwoording, omdat het de (financiële) beheersing in algemene zin betreft. Om toe te groeien naar een volwaardige ICS zijn in het afgelopen jaar hiervoor ook de benodigde voorbereidingen gestart.

Verbeteragenda archiefinspectie
Vanwege een andere aanpak door de Provincie van het Interbestuurlijk toezicht (IBT) is de archiefinspectie uitgevoerd op basis van de verbeteragenda. Deze agenda bevat een aantal actiepunten, die in opdracht van het college worden uitgevoerd. De algemene conclusie van de inspectie is dat, hoewel in het kader van het digitaal werken en de digitale informatievoorziening nog het nodige te doen is, de gemeente met de uitvoering van de verbeteragenda op de goede weg is. Het college heeft eind 2020 de rapportage archiefinspectie 2019 aangeboden aan de raad.

2.2.5d Personeelsmonitor

Tabel 71 Overzicht personele sterkte 2020 (in fte's)

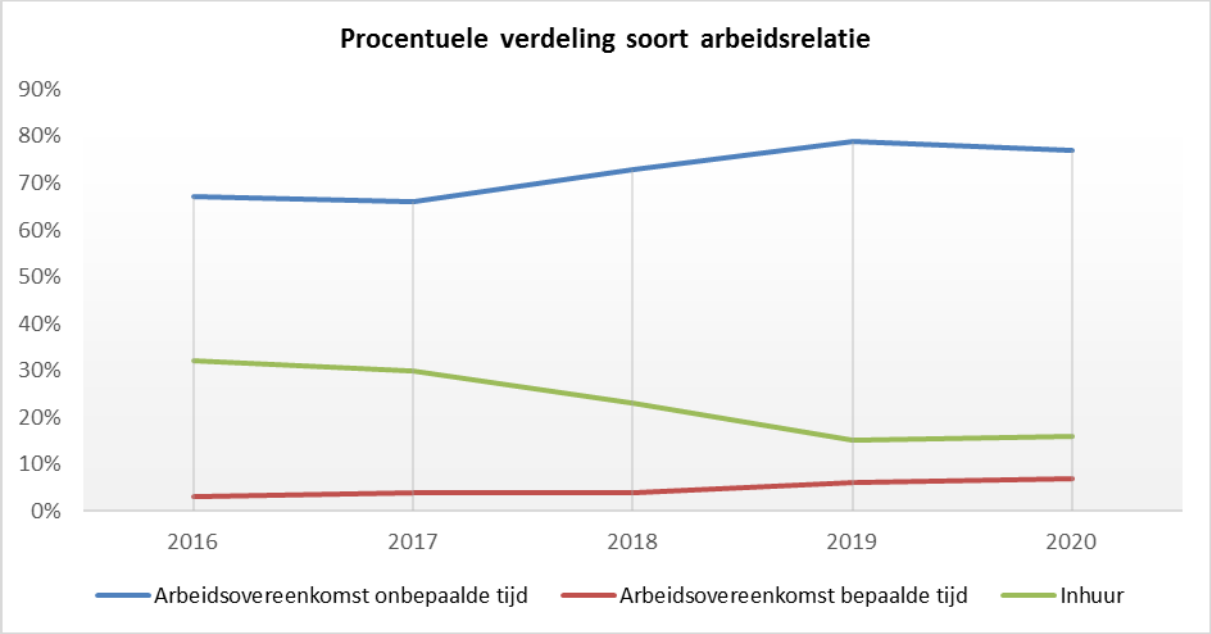
	Formatie 01-01-2020	Bezetting 31-12-2020
Raadsleden	39	39
Burgemeester en Wethouders	6	6
Overig gemeentepersoneel		
Griffie	7,5	6,0
Concern	21,6	20,7
Sociaal domein	307,8	315,5
Fysiek domein	513,9	533,0
Sociaal domein Fryslân	24,1	39,4
Shared Servicecentrum	234,8	262,3
Publieke dienstverlening	190,6	208,1
Veiligheidsdomein	120,1	121,8
Totaal	**1.465,36**	**1.550,83**

Bron: Personeelsinformatiesysteem (PIMS)

De totale bezetting (op vast en tijdelijke formatie) bedroeg 1550,83 fte op peildatum 31-12-2020. Ten opzichte van de begrote formatie op 01-01-2020 bedraagt het verschil 86,24 fte. Dit verschil wordt o.a. veroorzaakt doordat in de loop van het jaar specifieke middelen worden ontvangen, zoals voor de uitvoering van de Tozo of doordat langdurige ziekte is vervangen.

Arbeidsrelatie

Figuur 6

Bron: Personeelsinformatiesysteem (PIMS) peildatum 31-12

In 2019 hebben wij de raad geïnformeerd over het beleid met betrekking tot externe inhuur en is inzicht gegeven over de procentuele verdeling naar vormen van arbeidsrelaties binnen de Gemeente Leeuwarden in de afgelopen jaren. Ten opzichte van 2019 is het percentage inhuur (16%) en het percentage arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd (7%) in 2020 licht gestegen. Het percentage arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd is hierdoor gedaald van 79% in 2019 naar 77% in 2020.

Tabel 72 Personele kosten **Bedragen x € 1.000**

	Begroting 01-01-2020	Rekening 31-12-2020
Kosten personeel	95.968	90.755
Inhuur personeel	13.692	19.940
Vergoedingen voor personeel	-459	-984
Totaal	**109.201**	**109.711**

Bron: Coda

De totale personele lasten bedroegen ca. € 109,7 mln. Dit is ongeveer € 500.000 meer dan was begroot. Dit heeft vooral te maken met ziektevervanging. De kosten van vast personeel zijn lager uitgevallen dan geraamd, namelijk € 90,7 mln tegen € 95,9 mln geraamd. De kosten van inhuur personeel zijn hoger dan geraamd. Dit heeft onder andere te maken met het invullen van vacatureruimte en het uitvoeren van additionele taken met een tijdelijk karakter, zoals voor projecten, waarvoor tijdelijk personeel is ingehuurd.

Voortgang personele taakstelling

In het collegeprogramma ‘De kracht van samen’ is een taakstelling op de bedrijfsvoering opgenomen, waarbij medewerkers die de ambtelijke organisatie verlaten vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd voor 70% worden vervangen. Deze taakstelling bedraagt in totaal € 2,3 mln over de periode 2018 tot en met 2022. Tot en met 2020 is er een bedrag van ongeveer € 840.000 gerealiseerd. Het overgrote deel van deze taakstelling zal in 2021 en 2022 worden gerealiseerd.

Tabel 73 Bestedingsoverzicht reserve frictiemiddelen 2020	**Bedragen in €**
Beginstand 2020	520.807
Toegekende frictiemiddelen uit hoofde van het Collegeprogramma 'De kracht van samen'	500.000
Extra storting frictiemiddelen (conform mee- en tegenvallers)	300.000
Dekking specifieke knelpunten	-105.000
Dekking vertraging taakstelling	-439.000
Eindstand 2020	**776.807**

Bron: Coda

Ziekteverzuim
Het ziekteverzuim (excl. zwangerschapsverlof) bedroeg 6,1%. Dit is lager dan in 2019 (6,8%). Het nog steeds hoge ziekteverzuim wordt met name veroorzaakt door langdurig verzuim. Relatief veel medewerkers verzuimen vanwege psychische klachten. Voor 2021 zijn er plannen om weer een Sociaal Medisch Team (SMT) in te stellen, die het management ondersteunt en adviseert bij de uitvoering van het verzuim- en arbeidsomstandighedenbeleid. Landelijke cijfers van vergelijkbare gemeenten over 2020 zijn nog niet beschikbaar. Over 2019 bedroeg het verzuimpercentage van alle gemeenten van de 100.000+ gemeenten (excl. G4) gemiddeld 5,7% (bron: PIMS en A&O).

Leeftijdsopbouw
De gemiddelde leeftijd van de medewerkers met een arbeidsovereenkomst, onbepaalde of bepaalde tijd was eind 2020, 47 jaar en 9 maanden. Dit is iets hoger dan in 2019 (47 jaar en 7 maand). Het aantal medewerkers jonger dan 30 jaar is gestegen van 69 in 2019 naar 92 in 2020. Het aantal 60-plussers is eveneens gestegen van 224 eind 2019 naar 232 per 31 december 2020 (bron: Personeelsinformatiesysteem PIMS).

Stages
Het totaal aantal stageplaatsen en werkervaringsplaatsen over 2020 bedroeg 133 (2019:125). De verdeling van het aantal stageplaatsen en werkervaringsplaatsen in 2020 ziet er als volgt uit:

MBO-stagiaires	28
HBO-stagiaires	86
WO-stagiaires	11
Werkervaringsplaatsen	8
Totaal	133

Bron: Personeelsinformatiesysteem (PIMS)

Wet Banenafspraken
De Wet banenafspraken komt voort uit het Sociaal akkoord 2013, waarbij is afgesproken 125.000 extra banen te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hiervan moeten gemeenten er 4.430 realiseren. Voor Leeuwarden komt dit neer op 45 extra banen per 2024. Van de 45 extra banen per 2024 zijn er vanaf 2016 in totaal 23 plaatsen gerealiseerd.

Meldingen vermoeden misstanden
In het afgelopen jaar zijn 8 meldingen gedaan van vermoeden van misstanden (2019: 15). Deze meldingen hadden betrekking op (seksuele) intimidatie, onheuse bejegening, pesten en integriteit. De meeste meldingen zijn via de (interne of externe) vertrouwenspersonen binnengekomen. Alle meldingen zijn onderzocht en sommige meldingen zijn opgelost, of er was geen aanleiding, of hebben geleid tot disciplinaire maatregelen.

Informatiebeveiliging en Privacy
In 2020 heeft het college wederom veel aandacht besteed aan het verbeteren van het bewustzijn en het vergroten van de digitale weerbaarheid van medewerkers ten aanzien van privacy en

informatiebeveiliging in de vorm van nieuwsberichten, *narrowcasting*, het aanbieden van een *e-learning* en deelname aan een privacy-quiz. Daarnaast werd ook de mogelijkheid geboden om deel te nemen aan voorlichtingsrondes van de Functionaris van de Gegevensbescherming (FG), de Security Officer (CISO) en de Privacy Officer (PO).

Het aantal datalekken in 2020 bedroeg 61 (2019: 35), waarvan 12 (2019: 19) zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Een forse stijging van het aantal intern gemelde datalekken, terwijl er minder incidenten gemeld moesten worden aan de Autoriteit Persoonsgegevens. Dit wijst erop dat medewerkers vaker herkennen wat een datalek is, terwijl de ernst van de datalekken minder was in 2020.

Het college is zich bewust van de toename en de impact van cybercriminaliteit. De COVID-19 crisis maakt onze afhankelijkheid van digitale systemen treffend duidelijk. Internetcriminelen worden steeds slimmer en inventiever waardoor cybercriminaliteit helaas niet meer is weg te denken uit de hedendaagse samenleving. Cyberincidenten vormen een steeds grotere bedreiging voor overheden, bedrijven en inwoners. Het is daarom van uiterst belang dat gemeente Leeuwarden haar informatieveilig op orde heeft. Het college blijft de technologische en maatschappelijke ontwikkelingen nauwgezet te volgen en monitoren waar mogelijk nieuwe digitale kwetsbaarheden en dreigingen zich kunnen voordoen.

Klachten
De klachtenbemiddelaar heeft in 2020, 279 klachten ontvangen, tegenover 338 klachten in 2019. Dat zijn er 59 minder dan vorig jaar. Van de 279 klachten zijn er 246 (88 %) informeel opgelost. Er zijn in de formele afhandeling geen klachten gegrond verklaard.

COVID-19 heeft invloed gehad op het aantal klachten. In maart en december 2020 (Lock down) was er een grote afname van het aantal klachten dat langzaam door de maanden heen weer opliep.
Bij de Nationale Ombudsman zijn in 2020 in totaal 54 verzoeken voor de gemeente Leeuwarden binnengekomen. 51 Verzoeken zijn afgehandeld zonder nader onderzoek. Dit waren vooral klachten van inwoners die niet eerst door de gemeente zelf behandeld waren of die met een eenvoudige reactie konden worden afgehandeld. Bij 3 klachten is een onderzoek gestart. In alle gevallen is een oplossing gevonden. Op 31 december 2020 was er nog 1 klacht in behandeling bij de Nationale Ombudsman.

WNT-verantwoording
De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) verplicht gemeenten sinds 2013 inzicht te geven over het totaal aan bezoldigingen aan een werknemer in enig jaar en of dat uitgaat boven het toetsloon. In 2020 bedroeg de algemene norm € 201.000 incl. belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage. Voor alle gemeenten zijn alleen de gemeentesecretaris en de griffier gekwalificeerd als topfunctionarissen.

Voor de gemeentesecretaris (de heer E. de Jong) komt het bedrag op € 150.810. Voor de griffier (de heer F. van der Heide) luidt dit bedrag € 122.924.

Zie overzichten in paragraaf 3.2.6 Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

2.2.6 Verbonden partijen en andere samenwerkingsverbanden

Deze paragraaf biedt informatie over alle partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt. Het verscherpt toezicht op verbonden partijen met een hoog risicoprofiel wordt hierin toegelicht.

2.2.6a Inleiding

Definitie verbonden partijen
Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente zeggenschap heeft door een vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang betreft het bedrag dat de gemeente aan de verbonden partij ter beschikking heeft gesteld en dat zij kwijt is in geval van een faillissement van de verbonden partij, respectievelijk het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk kan worden gesteld als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Instellingen waarmee alleen een subsidierelatie is aangegaan zonder dat het hiervoor beschreven bestuurlijk en financieel belang aanwezig is, vallen buiten de definitie van verbonden partij.

Informatie eisen volgens Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
Om de begroting en jaarstukken van gemeenten ook voor niet financieel deskundigen toegankelijker te maken heeft het Rijk in 2016 een aantal vernieuwingen doorgevoerd in het BBV. Rode draad hierbij was het versterken van de sturing en verantwoording door de raad.
Een van de BBV regels is dat in de beleidsbegroting de bijdrage van de verbonden partijen aan een programma wordt toegelicht. Daarnaast worden de mogelijke risico's van deze samenwerking in deze paragraaf opgenomen.

Kadernota Verbonden partijen
Op 13 november 2017 is de Kadernota Verbonden partijen 2017 geamendeerd door de raad vastgesteld. In deze kadernota komt vooral de rol van de verbonden partijen aan de orde, belicht vanuit een gemeentebrede visie en beleid op deze partijen.

Andere samenwerkingsverbanden
Naast de verbonden partijen bevat deze paragraaf ook de centrumregelingen die op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen zijn getroffen. Deze vorm van samenwerking kent geen eigen rechtspersoonlijkheid en is formeel gezien geen gemeenschappelijke regeling en in die zin geen verbonden partij. Omdat in de afgelopen tijd meerdere centrumregelingen zijn ontstaan als variant voor diverse samenwerkingsverbanden tussen onze gemeente en andere Friese gemeenten is onder 2.2.6d een overzicht van deze regelingen opgenomen. Hiermee wordt ook voldaan aan het verzoek van de raad om een dergelijk overzicht.

2.2.6b Bijzonderheden met betrekking tot de verbonden partijen met een hoog risicoprofiel

Er wordt onderscheid gemaakt tussen partijen op basis van het risicoprofiel. Hieronder staat informatie over partijen met een hoog risicoprofiel. Die informatie gaat verder dan wat voorgeschreven is voor de lijst van verbonden partijen.

Bijzonderheden gemeenschappelijke regeling FUMO
In 2020 is de kadernota 2022-2026 vastgesteld als onderdeel van het begrotingsproces. De FUMO en de deelnemers hebben gewerkt aan de optimalisatie van de governancestructuur. Concreet betekent dit dat er betere samenwerkingsafspraken met deelnemers zijn gemaakt en dat er verschillende overlegstructuren zijn opgezet ten behoeve van een efficiëntere bedrijfsvoering. Vanaf 2021 wordt dit in de praktijk gebracht. In 2020 is door het AB het nieuwe financierings- en

sturingsmodel vastgesteld, welke na besluitvorming door de deelnemers zal worden toegepast vanaf de begroting 2022.

Verder bereidt de FUMO zich voor op de implementatie van de Omgevingswet die naar verwachting per 1 januari 2022 van kracht is. In samenwerking met de deelnemers wordt onderzocht en worden afspraken gemaakt over hoe om te gaan met de verschillende aspecten van de Omgevingswet en welke rol de FUMO daarin heeft. Een deel van de regelgeving van het Omgevingsstelsel moet nog uitgekristalliseerd worden en door de wetgever worden vastgelegd. De FUMO zal dit nauwlettend volgen en de eventuele consequenties ervan in kaart brengen.

Bijzonderheden Stichting Cultureel Centrum De Harmonie
In 2019 stopte de incidentele uitzetting van € 300.000 (toegevoegd in de periode 2014 t/m 2018) en werd De Harmonie geacht de exploitatie rond te krijgen zonder deze incidentele injectie. Omdat de programmering voor het eerste deel van het theaterseizoen al grotendeels was vastgelegd kon de schouwburg passende maatregelen nemen voor de tweede helft van het theaterseizoen. Dit betekende een snijden in het aantal activiteiten en het mijden van risicovolle programmering. Het jaar sloot met een negatief resultaat van € 201.000. Door inzet van reserves die werden opgebouwd in het succesvolle LF2018 jaar kon het tekort worden teruggebracht tot een negatief resultaat van € 73.000.

Bijzonderheden Caparis NV en Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten
Per 1 januari 2020 zijn de gemeenten Opsterland, Smallingerland, Heerenveen en Leeuwarden aandeelhouder van Caparis NV. De andere gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf, Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen- hebben hun aandeelhouderschap overgedragen en hebben aangegeven zaken te willen blijven doen met Caparis NV. De Gemeenschappelijke Regeling SW Fryslân is hiertoe aangepast naar een bedrijfsvoeringsregeling waardoor deze alleen nog dient als formele werkgever van de SW-gerechtigden die bij Caparis NV werken. Over de uitvoering van de Participatiewet zijn door de gemeenten afzonderlijk afspraken gemaakt met Caparis NV.

***Bijzonderheden* GEM De Zuidlanden Beheer BV en CV te Leeuwarden**
Begin 2010 heeft de raad besloten om de samenwerking met de marktpartijen binnen de GEM De Zuidlanden aan te passen. Na overdracht van alle aandelen was de gemeente in de figuur van de door haar opgerichte Participatiemaatschappij De Zuidlanden B.V. in GEM De Zuidlanden CV nog de enig overblijvende commanditaire vennoot. Beherend vennoot bleef GEM De Zuidlanden Beheer B.V. Maar de gemeente heeft, door de overdracht van de aandelen van de uittredende partijen in deze vennootschap, alle aandelen in haar bezit. Het aandelenkapitaal in de BV bedraagt € 5.000.
Na het opheffen van de Participatiemaatschappij De Zuidlanden in 2012 heeft de gemeente nu een rechtstreeks commanditair aandeel in de GEM De Zuidlanden CV ten bedrage van € 158.000.
Met uitzondering van Techum zijn de gronden destijds door de gemeente overgenomen. Na overdracht van de laatste percelen zullen de BV en de CV worden geliquideerd. De liquidatie van de BV en de CV heeft zijn beslag gekregen op 30 april 2021.

2.3.6c Lijst van de verbonden partijen

Stichtingen en verenigingen	**Sociaal: Sociale basis**
Stichting Cultureel Centrum De Harmonie te Leeuwarden	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Hoog
Openbaar belang (doel verbonden partij)	De stichting De Harmonie beheert en exploiteert de gemeentelijke schouwburg in de stad Leeuwarden. Zij programmeert en distribueert een gevarieerd aanbod aan theater- en muziekvoorstellingen. Tevens ondersteunt de stichting een aantal festivals en speciale culturele projecten en verhuurt zij zaalruimten aan uiteenlopende organisaties en instellingen.
Gemeentelijk belang	Met haar activiteiten levert de stichting De Harmonie een bijdrage aan doelen die in het programma Sociale Basis zijn opgenomen. Dit betreft bijvoorbeeld het ontwikkelen van het cultureel bewustzijn van bewoners, het zorgen van een sterke culturele basis-infrastructuur en het aanbieden van een breed geschakeerd cultureel aanbod. De visie van de gemeente ten aanzien van deze verbonden partij is dat op deze wijze de uitvoering van de hiermee verbonden taken zo goed mogelijk is gediend.
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de stichting wordt benoemd door de gemeente. Bestuursbesluiten met belangrijke financiële gevolgen hebben de goedkeuring nodig van het college.
Financieel belang	De gemeente is gehouden eventuele exploitatietekorten met een bijdrage te dekken.
Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro) / Stand 31 december (x 1.000 euro)

jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
2019	310	3.901	281	3.947
2020	281	3.947	n.t.b.	n.t.b.

	NB: eigen vermogen is zonder egalisatiereserves voor rente en afschrijving.
jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)
2019	-201 (-73 na dotatie/onttrekking egalisatiereserves voor rente en afschrijving
2020	

Naam directeur	M. van der Woude
Naam voorzitter bestuur	H. Kuipers
Overige informatie	www.harmonie.nl

Stichtingen en verenigingen	**Sociaal: Werk en inkomen**
Stichting Kredietbank Nederland (KBNL) te Leeuwarden	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag
Openbaar belang (doel verbonden partij)	De stichting Kredietbank Nederland is een kredietbank die mensen met financiële problemen helpt. De belangrijkste diensten die de bank in dit verband aanbiedt zijn o.a.: sociale kredietverlening, schuldhulpverlening, inkomensbeheer, preventie en beschermingsbewind. Een ander openbaar belang dat gediend wordt is de uitoefening van het toezicht op de bank door de gemeente op basis van de Wet op het Financieel Toezicht.
Gemeentelijk belang	Voorkoming en bestrijding van armoede is ook in het belang van de gemeente. Om die reden participeert de gemeente in de kredietbank. Daarnaast voert de kredietbank in het kader van het gemeentelijk minimabeleid de schuldhulpverlening uit op basis van de gemeentelijke visie dat de positie en taken van de toenmalige gemeenschappelijke kredietbank Friesland versterkt diende te worden.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft de bevoegdheid om 2 leden in de Raad van Toezicht te

Stichtingen en verenigingen	**Sociaal: Werk en inkomen**
Stichting Kredietbank Nederland (KBNL) te Leeuwarden	
	benoemen. Verder dient de gemeente de begroting en de jaarrekening goed te keuren.
Financieel belang	De KBNL wordt door veel gemeenten waarin zij actief is gefinancierd met langlopende, soms achtergestelde leningen. De KBNL gebruikt deze middelen om leningen te verstrekken aan de inwoners van de betreffende gemeenten.

Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)			Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	2.371	42.801	2.704	39.563
	2020	2.704	39.563	n.t.b.	n.t.b.

	jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)
	2019	€ 333.000
	2020	n.t.b.

Naam directeur	H. van der Meulen
Naam voorzitter bestuur	S. Feitsma
Overige informatie	

Vennootschappen	**Fysiek: Infrastructuur en mobiliteit**
Parkeergarages Leeuwarden CV te Leeuwarden	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Het in eigendom verwerven, behouden, beheren en exploiteren van parkeergarages in Leeuwarden en in het bijzonder de parkeergarages Klanderij, Oldehoofsterkerkhof, Hoeksterend, Zaailand en Oosterstraat.
Gemeentelijk belang	Voorzien in een adequate hoeveelheid toegankelijke overdekte parkeervoorzieningen, primair voor de bezoekers aan de binnenstad. Hierbij wordt gestreefd naar een (financieel) evenwicht tussen parkeergarages aan de rand van de binnenstad en het hart van de binnenstad. Tevens voorzien de parkeergarages in reductie van ongeoorloofd parkeren in de openbare ruimte.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap bedraagt 50%
Financieel belang	Het resultaat van de parkeergarages CV wordt conform statuten verrekend met het commanditair kapitaal van de gemeente in de CV. Het commanditaire kapitaal van de gemeente bedraagt op 1 januari 2020 € 4.337.000.

Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)			Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	4.033	221	4.671	420
	2020*	4.671	420	n.t.b.	n.t.b.

	jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)
	2019	639
	2020*	n.t.b.

Naam directeur	A. Zantman
Naam voorzitter bestuur	N.v.t.
Overige informatie	-

* Recentere cijfers niet beschikbaar. Er is geen aanwijzing dat de cijfers van 2020 substantieel afwijken van de cijfers van 2019.

Vennootschappen	**Fysiek: Ruimtelijke ordening**
Afvalsturing Friesland NV te Leeuwarden (handelsnaam Omrin)	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Afvalsturing Friesland richt zich op de nascheiding van herbruikbare materialen uit huishoudelijk afval. Daarvoor ontvangt zij afvalstromen van onder meer de gemeente Leeuwarden.
Gemeentelijk belang	De gemeente heeft een verantwoordelijkheid als het gaat om het verwerken van huishoudelijk afval op een efficiënte en milieuvriendelijke manier. Tevens is de doelstelling van de gemeente om met een goede afvalscheiding (ook bij de bron) de verwerkingskosten laag te houden. Om deze doelstellingen te bereiken wordt de uitvoering door Afvalsturing Friesland NV uitgevoerd. De Reststoffen Energiecentrale (REC), welke door Afvalsturing Friesland in 2011 is gestart, beschikt over een grote capaciteit die naast de scheiding van afvalstromen- zorgt voor acceptabele verwerkingskosten. Dit gewenste effect wordt teruggezien in de lokale heffingen.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap als aandeelhouder
Financieel belang	De gemeente Leeuwarden bezit 426 aandelen ofwel een belang van 14,2%
Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro) / Stand 31 december (x 1.000 euro)

Jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
2019	50.585	152.203	57.000	142.008
2020	57.000	142.008		

NB: eigen vermogen is zonder de egalisatiereserves voor rente en afschrijving

Jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)
2019	€ 6.536.000
2020	

Naam directeur	J. Vernooij
Naam voorzitter RvC	J.G. Vlietstra
Overige informatie	-

Vennootschappen	**Fysiek: Ruimtelijke ordening**
NV Fryslân Miljeu te Leeuwarden (handelsnaam Omrin)	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Inzameling van (huishoudelijk) afval
Gemeentelijk belang	De gemeente heeft een wettelijke taak om huishoudelijk afval in te zamelen. Dit in de breedste zin van het woord. De operationele taak van deze inzameling wordt gedaan door Fryslân Miljeu. Het gemeentelijk belang is om op deze manier, naast adequate afvalinzameling, ook het daarbij behorende tarief dat wordt doorbelast aan bewoners onder controle te houden.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap als aandeelhouder
Financieel belang	De gemeente Leeuwarden bezit 41.612 aandelen A ofwel een belang van 51,7 % in de regio Noordwest respectievelijk 26,5 % in de NV
Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro) / Stand 31 december (x 1.000 euro)

Jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
2019	8.414	16.388	8.286	17.289
2020	8.826	17.289		

Jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)
2019	€ 507.000
2020	

Naam directeur	J. Vernooij
Naam voorzitter RvC	G. Gerbrandy
Overige informatie	-

Vennootschappen	**Sociaal: Sociale basis**
BV Sport te Leeuwarden	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Uitvoering van het gemeentelijke sportbeleid met als strategisch doel: een sportieve, gezonde en leefbare samenleving.
Gemeentelijk belang	De BV Sport beheert en exploiteert de gemeentelijke sportaccommodaties en voert een breed scala aan activiteiten uit om de doelstellingen van het gemeentelijke sportbeleid te realiseren.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap als aandeelhouder
Financieel belang	De gemeente Leeuwarden is enig aandeelhouder van de BV Sport. Het geplaatst en gestort aandelenkapitaal bedraagt € 45.000.

Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)		Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	Jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	2.763	12.021	2.979	12.498
	2020	2.979	12.498	n.t.b.	n.t.b.

	Jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)
	2019	€ 215.650
	2020	n.t.b.

Naam directeur	J. van der Kooi
Naam voorzitter RvC	W. Schuurmans
Overige informatie	

Vennootschappen	**Sociaal: Werk en inkomen**
Caparis NV te Drachten	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Hoog
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Caparis NV is een bedrijf waar mensen met een WSW-indicatie werken. Caparis NV werkt in opdracht van de GR SW Fryslân.
Gemeentelijk belang	Caparis NV heeft de opdracht om de arbeidsmogelijkheden van WSW-ers te ontwikkelen en zo goed mogelijk te benutten. Als het moet binnen het eigen bedrijf, maar als het kan daarbuiten. Deze opdracht moet bovendien binnen de financiële kaders van de WSW uitgevoerd worden.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap als aandeelhouder en via de GR als opdrachtgever.
Financieel belang	De gemeente Leeuwarden bezit 9.954 aandelen ofwel een belang van 35,25%. Het geplaatst aandelenkapitaal bedraagt € 45.000.

Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)		Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	Jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	14.232	9.214	6.694	17.368
	2020	6.694	17.368	n.t.b.	n.t.b.
		NB: eigen vermogen is zonder de egalisatiereserves voor rente en afschrijving			
	Jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)			
	2019	-€ 563.000			
	2020	n.t.b.			

Naam directeur	A. Bonnema
Naam voorzitter RvC	G. Jaarsma
Overige informatie	

Vennootschappen	**Bestuur en middelen: Algemene baten en lasten**

NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag				
Openbaar belang (doel verbonden partij)	De BNG is de bank van en voor overheden evenals instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners.				
Gemeentelijk belang	De BNG is de huisbankier van de gemeente. Daarnaast deelt de gemeente mee in een eventuele dividenduitkering op grond van de aandelen die de gemeente in de BNG bezit.				
Bestuurlijk belang	Zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die in bezit zijn (een stem per aandeel van EUR 2,50)				
Financieel belang	De gemeente Leeuwarden (nieuw) bezit 207.990 aandelen (geplaatst en volgestort aandelenkapitaal van de BNG bedraagt 55.690.720 aandelen). Het dividend over 2018 bedraagt € 2,85 aandeel.				
Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x € 1 mln)			Stand 31 december (x € 1 mln)	
	Jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	4.991	132.518	4.887	144.802
	2020	4.887	144.802	5.097	155.262
		NB: eigen vermogen is zonder de egalisatiereserves voor rente en afschrijving * Met ingang van 2018 rapporteert BNG Bank volgens IFRS9. Dat leidt tot een bijstelling van het eigenvermogen t.o.v. IAS39 met -/- 266 mln			
	Jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1 mln euro)			
	2019	163			
	2020	221			
Naam directeur	A. Bonnema				
Naam voorzitter RvC	A. Aalberts				
Overige informatie	www.bngbank.nl				

Vennootschappen	**Bestuur en middelen: Algemene baten en lasten**

Diverse rechtspersonen voortvloeiend uit de verkoop van Essent

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland is Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf en een productie- en leveringsbedrijf. De aandelen van de productie-en leveringsbedrijf zijn daarop verkocht aan het energiebedrijf RWE. Het netwerkbedrijf is Enexis Holding NV geworden. Enexis Holding NV heeft eind 2016 onze aandelen teruggekocht. Daarnaast omvatte Essent ook een milieubedrijf, Essent Milieu Holding NV, dat zich richtte op afvalverwijdering en afvalverwerking. Dit bedrijf bleef achter en kreeg de naam Attero BV. In 2014 zijn de aandelen van deze laatste BV verkocht aan Waterland private equity investments. Verder leidde de verkoop van Essent tot verzelfstandiging van het 50% belang dat Essent had in de Elektriciteitsproductiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Hiervoor is een nieuwe BV opgericht, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV (PBE), waarvan de aandelen worden gehouden door de voormalige publieke aandeelhouders van Essent. De splitsing en verkoop van Essent leidde verder tot een aantal vennootschappen dat meer technisch van aard is, in de zin dat ze als tijdelijke constructie dienen om mogelijke verplichtingen, claims en overige zaken, voortvloeiende uit de verkoop van Essent, te dekken respectievelijk definitief af te wikkelen. Deze vennootschappen zijn: CBL Vennootschap BV, Claim Staat Vennootschap BV, Verkoop Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV. Deze laatste 4 vennootschappen lichten we niet verder toe vanwege hun geringe financiële en bestuurlijke belang.

Vennootschappen	**Bestuur en middelen: Algemene baten en lasten**
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV te Den Bosch	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Bij de verkoop van Essent aan RWE heeft de rechter Essent verboden het 50% belang van Essent in de Elektriciteitsproductiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ) mee te vervreemden (EPZ is een groot energieproductiebedrijf waartoe ook de kerncentrale van Borssele behoort). Het belang van Essent is daarna verzelfstandigd en de aandelen van dit belang worden sindsdien gehouden door deze BV waarvan de aandelen op hun beurt weer gehouden worden door de voormalige publieke aandeelhouders van Essent. De vennootschap heeft als Special Purpose Vehicle ten doel alle financiële transacties rondom de verkoop van Essent verder af te handelen.
Gemeentelijk belang	Er is geen directe relatie tussen de activiteiten van de verbonden partij en de gemeentelijke begrotingsdoelstellingen.
Bestuurlijk belang	Aantal aandelen 155.738 stuks.
Financieel belang	De gemeente Leeuwarden bezit 2080 aandelen ofwel een belang van 0,10%.
Financiële kerngegevens	Niet opgenomen vanwege het geringe financiële en bestuurlijke belang.

Vennootschappen	**Fysiek: Wonen en milieu, Ruimtelijke ordening**				
a. Blitsaerd Beheer BV te Drachten **b. CV Blitsaerd te Drachten**					
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag				
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Woningbouw in het hogere segment.				
Gemeentelijk belang	Voor een evenwichtige woningvoorraad heeft de gemeenteraad in 2003 (en 2005) besloten tot het aangaan van een PPS waarmee marktpartijen het hogere segment bedienen. Hierbij zijn kaders vastgesteld voor 400 woningen. De gemeente is alleen commanditaire vennoot in de CV en aandeelhouder van de BV.				
Bestuurlijk belang	a. BV Zeggenschap als aandeelhouder (50%) b. CV Commanditair of stille vennoot (49%)				
Financieel belang	a. BV Aandelenkapitaal € 9.000 b. CV Commanditair kapitaal € 2.262.094.				
a. BV: Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)			Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	-3.387	3.402	-3.222	3.338
	2020*	-3.222	3.338	n.t.b.	n.t.b.
	NB: eigen vermogen is zonder de egalisatiereserves voor rente en afschrijving				
	jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)			
	2019	64			
	2020*	n.t.b.			
b. CV: Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)			Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	-3.397	12.133	-3.333	10.815
	2020*	-3.333	10.815	n.t.b.	n.t.b.
	NB: eigen vermogen is zonder de egalisatiereserves voor rente en afschrijving				
	jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)			
	2019	64			
	2020*	n.t.b.			
Naam directeur	H. Wind				

Vennootschappen	**Fysiek: Wonen en milieu, Ruimtelijke ordening**
a. Blitsaerd Beheer BV te Drachten **b. CV Blitsaerd te Drachten**	
Overige informatie	Het risicoprofiel van deze verbonden partij is bijgesteld van hoog naar laag vanwege het aantrekken van de woningmarkt en het feit dat de gemeenteraad in juli 2020 heeft ingestemd met het herfinancieren van Blitsaerd door het verstrekken van een lening. Hiermee is de continuïteit van Blitsaerd voor de lange termijn gewaarborgd.

* Recentere cijfers niet beschikbaar. Er is geen aanwijzing dat de cijfers van 2020 substantieel afwijken van de cijfers van 2019.

Gemeenschappelijke regeling	**Fysiek: Economie en toerisme, Infrastructuur en mobiliteit**				
De Marrekrite te Leeuwarden					
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag				
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Aanleg en onderhoud aanlegvoorzieningen watersport, onderhoud fietsknooppunten.				
Gemeentelijk belang	De gemeente Leeuwarden heeft tot doel de voorzieningen op het gebied van watersport en het onderhoud van fietsknooppunten op een goed niveau te houden. Hieronder valt ook het verwijderen van afval op de recreatieplaatsen. Een beleidsvoornemen dat vele andere gemeenten en ook de provincie hebben. Om dit beleid uniform gestalte te geven nemen deze partijen deel in de gemeenschappelijke regeling Marrekrite die uitvoerend is voor de beleidsvoornemens.				
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur door de wethouder (stemverhouding: 1/18)				
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage				
Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)			Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	4.137	1.380	4.137	490
	2020*	4.137	490	n.t.b.	n.t.b.
	jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)			
	2019	603			
	2020*	n.t.b.			
Naam directeur	L. Touwen				
Naam voorzitter bestuur	A. Fokkens-Kelder				
Overige informatie	-				

* Recentere cijfers niet beschikbaar. Er is geen aanwijzing dat de cijfers van 2020 substantieel afwijken van de cijfers van 2019.

Gemeenschappelijke regelingen	**Fysiek: Wonen en milieu**	
Hûs en Hiem te Leeuwarden		
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag	
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Het objectief en onafhankelijk laten toetsen van bouwvoornemens.	
Gemeentelijk belang	De gemeente heeft tot doel kritisch te zijn op bouwvoornemens die effect hebben op het aanzien van de stad. Om die reden neemt de gemeente deel in een onafhankelijk toetsing- en beoordelingsorgaan dat bouwvoornemens toetst op architectonische waarde en inpassing in de omgeving. Sinds kort is de 'kan bepaling' van toepassing waarmee de Rijksoverheid beoogt dat gemeenten zelfstandig (dus niet via een extern orgaan) mogen toetsen. Hiervan zijn beschermde stads- en dorpsgezichten uitgezonderd. De gemeente heeft zich vooralsnog niet uitgesproken of deze bepaling actief zal worden toegepast.	
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in zowel het dagelijks als algemeen bestuur Elke gemeente in Friesland heeft 1 stem (stemverhouding: 1/17)	
Financieel belang	Verrekening resultaat naar rato inwoneraantal	
Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)	Stand 31 december (x 1.000 euro)

Gemeenschappelijke regelingen				Fysiek: Wonen en milieu	
Hûs en Hiem te Leeuwarden					
	jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	369	120	334	82
	2020*	334	82	n.t.b.	n.t.b.
	jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)			
	2019	7			
	2020*	n.t.b.			
Naam directeur	M. Visser				
Naam voorzitter bestuur	H. de Haan				
Overige informatie	-				

* Recentere cijfers niet beschikbaar. Er is geen aanwijzing dat de cijfers van 2020 substantieel afwijken van de cijfers van 2019.

Gemeenschappelijke regelingen				Sociaal en Veiligheid	
Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden					
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag				
Openbaar belang (doel verbonden partij)	De Veiligheidsregio, bestaande uit de GGD, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR) en de Brandweer Fryslân, is een gemeenschappelijke regeling van alle Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor alle inwoners van Fryslân.				
Gemeentelijk belang	Uitvoering van wettelijke taken, zoals bepaald in de Wet Publieke gezondheid (WGP) en de wet Veiligheidsregio. De beleidsvoornemens van de Veiligheidsregio Fryslân zijn vertaald in de begroting 2019 van de Veiligheidsregio, waarin met de komst van de regionale brandweer onderscheid wordt gemaakt in drie programma's: gezondheid, crisisbeheersing en brandweer. Aansluitend hierop is de *governance* aangepast door het instellen van twee gelijkwaardige bestuurscommissies, te weten gezondheid en veiligheid.				
Bestuurlijk belang	Elke gemeente in Friesland heeft 1 stem (stemverhouding: 1/18)				
Financieel belang	Ongeveer € 11,1 mln				
Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)			Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	Jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	5.266	58.560	3.615	69.718
	2020	3.615	69.718	6.075	72.002
		NB: eigen vermogen is zonder de egalisatiereserves voor rente en afschrijving.			
	Jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)			
	2019	- € 524.000			
	2020	€ 3.790.666			
Overige informatie	www.veiligheidsregiofryslan.nl				

Gemeenschappelijke regelingen	**Sociaal: Werk en inkomen**
Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Hoog
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Beleidsontwikkeling en –uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening
Gemeentelijk belang	Effectieve uitvoering van de WSW als onderdeel van de participatiewet.
Bestuurlijk belang	Vanaf 1 januari 2008 is er sprake van vertegenwoordiging in zowel het dagelijks als algemeen bestuur (stemverhouding: 1/8).
Financieel belang	Mogelijke bijdrage ter verrekening van een nadelig resultaat (via Caparis NV)

Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)			Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	Jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	600	5.661	458	5.161
	2020	458	5.161	n.t.b.	n.t.b.
		NB: eigen vermogen is zonder de egalisatiereserves voor rente en afschrijving.			
	Jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)			
	2019	-142			
	2020				
Naam directeur	n.v.t.				
Naam voorzitter bestuur	R.F. Douwstra				
Overige informatie	-				

Gemeenschappelijke regelingen	**Fysiek: Wonen en milieu**
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Leeuwarden	
Risicoprofiel	Hoog
Openbaar belang (doel verbonden partij)	Het doen uitvoeren van diverse handhavingstaken. Het betreft hier een RUD (Regionale Uitvoeringsdienst).
Gemeentelijk belang	Het effectief uitvoeren van vergunning en handhavingstaken door expertise in de Provincie Friesland te bundelen binnen een uitvoeringsorgaan. Het taakgebied is primair de complexere en risicovolle bedrijven, waarbij ook een bovenlokale handhavingsaanpak nodig is. Secundair kan de FUMO aanvullende taken op verzoek van de deelnemers uitvoeren. Met uitzondering van de zogenaamde OWO-gemeenten, nemen alle gemeenten, de provincie en het Wetterskip in Friesland deel in de FUMO. De gemeente Leeuwarden streeft correcte handhaving en vergunningverlening na, de FUMO voert uit.
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur
Financieel belang	Verrekening resultaat naar rato van de begrote afname in enig jaar (ligt rond de 5,4%)

Financiële kerngegevens	Stand 1 januari (x 1.000 euro)			Stand 31 december (x 1.000 euro)	
	Jaar	eigen vermogen	vreemd vermogen	eigen vermogen	vreemd vermogen
	2019	647	4.245	1.365	4.792
	2020*	1.365	4.792	n.t.b.	n.t.b.
	NB: eigen vermogen is zonder de egalisatiereserves voor rente en afschrijving				
	Jaar	jaarresultaat verbonden partij (x 1.000 euro)			
	2019	391			
	2020*	n.t.b.			
Naam interim-directeur	P. Hofstra				
Naam voorzitter bestuur	M. Waanders				
Overige informatie	-				

* Recentere cijfers niet beschikbaar. Er is geen aanwijzing dat de cijfers van 2020 substantieel afwijken van de cijfers van 2019.

2.3.6d Lijst van de centrumregelingen

Centrumgemeente regeling (Art.8, lid 4 WGR, geen rechtspersoonlijkheid)	
Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten	
Risicoprofiel	Laag
Startjaar	2015
Openbaar belang (doel van de samenwerking)	Beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de gezamenlijke Friese gemeenten.
Gemeentelijk belang	De gemeente Leeuwarden is centrumgemeente en voert voor alle 20 Friese gemeenten de inkoop, de daarmee samenhangende beleidsvoorbereiding en het financieel beheer uit.
Bestuurlijke belang	Het college van de gemeente Leeuwarden heeft mandaat, volmacht en machtiging verkregen om alle besluiten te nemen ter uitvoering van de taken die in deze regeling zijn opgedragen aan de gemeente Leeuwarden.
Financieel belang	De kosten voor uitvoering van de taken van de centrumgemeente worden verdeeld onder alle Friese gemeenten, deels op basis van inwonersaantal en deels op basis van het percentuele aandeel cliënten Jeugdwet.

Centrumgemeente regeling (Art.8, lid 4 WGR, geen rechtspersoonlijkheid)	
Centrumregeling samenwerking gemeente Noardeast Fryslân en de gemeente Leeuwarden	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag
Startdatum	2015
Openbaar belang (doel Centrumregeling)	De centrumregeling is getroffen in verband met het tot stand brengen van facilitaire voorzieningen (in dezen vooreerst ICT) ter ondersteuning van de uitvoering van de aan de gemeentelijke bestuursorganen opgedragen taken.
Gemeentelijk belang	Intensieve samenwerking met diverse overheidspartners op het terrein van de bedrijfsvoering, past binnen de ambitie van de gemeente Leeuwarden om de regionale samenwerking te intensiveren en uit te breiden.
Bestuurlijk belang	Het college van de gemeente Leeuwarden heeft mandaat, volmacht en machtiging verkregen om alle besluiten te nemen ter uitvoering van de taken die in deze regeling zijn opgedragen aan de gemeente Leeuwarden.
Financieel belang	De kosten voor uitvoering van de opgedragen taken van de centrumgemeente worden op basis van een integrale kostprijsberekening en op basis van evenredigheid van de afname.

Centrumgemeente regeling (Art.8, lid 4 WGR, geen rechtspersoonlijkheid)	
Centrumregeling samenwerking Dienst Sociale zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân en de gemeente Leeuwarden	
Risicoprofiel	Laag
Startjaar	2015
Openbaar belang (doel van de samenwerking)	De centrumregeling is getroffen in verband met het tot stand brengen van facilitaire voorzieningen (in dezen vooreerst ICT) ter ondersteuning van de uitvoering van de aan de gemeentelijke bestuursorganen opgedragen taken.
Gemeentelijk belang	Intensieve samenwerking met diverse overheidspartners op het terrein van de bedrijfsvoering, past binnen de ambitie van de gemeente Leeuwarden om de regionale samenwerking te intensiveren en uit te breiden.
Bestuurlijke belang	Het college van de gemeente Leeuwarden heeft mandaat, volmacht en machtiging verkregen om alle besluiten te nemen ter uitvoering van de taken die in deze regeling zijn opgedragen aan de gemeente Leeuwarden.

Centrumgemeente regeling (Art.8, lid 4 WGR, geen rechtspersoonlijkheid)	
Centrumregeling samenwerking Dienst Sociale zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân en de gemeente Leeuwarden	
Financieel belang	De kosten voor uitvoering van de opgedragen taken van de centrumgemeente worden op basis van een integrale kostprijsberekening en op basis van evenredigheid van de afname.

Centrumgemeente regeling (Art.8, lid 4 WGR, geen rechtspersoonlijkheid)	
Centrumregeling samenwerking gemeente Waadhoeke en de gemeente Leeuwarden	
Risicoprofiel (hoog of laag)	Laag
Startdatum	2015
Openbaar belang (doel Centrumregeling)	De centrumregeling is getroffen in verband met het tot stand brengen van facilitaire voorzieningen (in dezen vooreerst ICT) ter ondersteuning van de uitvoering van de aan de gemeentelijke bestuursorganen opgedragen taken.
Gemeentelijk belang	Intensieve samenwerking met diverse overheidspartners op het terrein van de bedrijfsvoering, past binnen de ambitie van de gemeente Leeuwarden om de regionale samenwerking te intensiveren en uit te breiden.
Bestuurlijk belang	Het college van de gemeente Leeuwarden heeft mandaat, volmacht en machtiging verkregen om alle besluiten te nemen ter uitvoering van de taken die in deze regeling zijn opgedragen aan de gemeente Leeuwarden.
Financieel belang	De kosten voor uitvoering van de opgedragen taken van de centrumgemeente worden op basis van een integrale kostprijsberekening en op basis van evenredigheid van de afname.

Centrumgemeente regeling (Art.8, lid 4 WGR, geen rechtspersoonlijkheid)	
Centrumregeling samenwerking gemeenten Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling, Texel en Vlieland en de gemeente Leeuwarden	
Risicoprofiel	Laag
Startjaar	2016
Openbaar belang (doel van de samenwerking)	De centrumregeling is getroffen in verband met het tot stand brengen van facilitaire voorzieningen (in dezen vooreerst ICT) ter ondersteuning van de uitvoering van de aan de gemeentelijke bestuursorganen opgedragen taken.
Gemeentelijk belang	Intensieve samenwerking met diverse overheidspartners op het terrein van de bedrijfsvoering en belastingen, past binnen de ambitie van de gemeente Leeuwarden om de regionale samenwerking te intensiveren en uit te breiden.
Bestuurlijke belang	Het college van de gemeente Leeuwarden heeft mandaat, volmacht en machtiging verkregen om alle besluiten te nemen ter uitvoering van de taken die in deze regeling zijn opgedragen aan de gemeente Leeuwarden.
Financieel belang	De kosten voor uitvoering van de opgedragen taken van de centrumgemeente worden op basis van een integrale kostprijsberekening en op basis van evenredigheid van de afname.

2.2.7 Grondbeleid

Deze paragraaf gaat over het grondbeleid van de gemeente en over het opvangen van de risico's van grondexploitaties.

Inleiding
Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en in de jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. Hierin komt aan bod hoe de gemeente het grondbeleid inzet om de bestuurlijke doelen te bereiken. Jaarlijks werden alle grondexploitaties herijkt op peildatum 1 januari en vanaf 2021 wordt de peildatum 1 september.

2.2.7a Kaders van het grondbeleid
De grondexploitaties worden uitgevoerd binnen diverse (beleids)kaders. Voorbeelden van deze kaders zijn de wettelijke regelgeving vanuit de BBV en de gemeentelijke financiële verordening en de nota grondbeleid en grondprijzenbeleid. De nota Grondbeleid is het afgelopen jaar geactualiseerd en op 7 oktober 2020 vastgesteld door de gemeenteraad. Ook de nota grondprijsbeleid is geactualiseerd en op 30 juni 2020 vastgesteld door het college. Op basis van deze actualisaties wordt het grondbeleid voor de komende jaren uitgevoerd. De gemeente Leeuwarden voert overwegend een actief grondbeleid uit. Maar ook faciliterend grondbeleid evenals mengvormen van actief en faciliterend grondbeleid, zoals bijvoorbeeld een PPS-constructie (Blitsaerd), worden in de gemeente Leeuwarden gebruikt.

2.2.7b Visie op het grondbeleid
Overheidsbeleid is van grote invloed op de woningbouw en dan met name de sturing op de ruimtelijke ordening. Hierbij is de sturing van de Provincies op de bestemmingsplannen van groot belang. De provincie Fryslân stuurt sterk op het verminderen van woningbouwplannen in de regio en creëert daarmee schaarste. De provincie ziet voor de komende jaren nog genoeg ruimte voor groei in Leeuwarden, wat ook blijkt uit de trendprognoses van de bevolkingsgroei en het aantal huishoudens. De bevolking van Leeuwarden blijft voorlopig nog doorgroeien, waarbij de groei zich met name concentreert in het aantal kleine huishoudens. Het aandeel gezinnen blijft stabiel, en daarmee is er een goede basis voor het voortzetten van een nieuwbouwprogramma in uitleglocaties dat al in belangrijke mate op gezinnen gericht was.
De markt voor nieuwbouwwoningen in Leeuwarden staat onder spanning; er is veel vraag, maar relatief weinig aanbod doordat de procedure tijd om nieuwe plannen te ontwikkelen lang is. Daarnaast is er nog steeds sprake van hoge bouwkosten, waardoor de projectontwikkelaars ook onder druk staan om de woningprijzen betaalbaar te houden. Hiertegenover staat de verwachting dat de hypotheekrente de komende jaren laag blijft, waardoor de consumenten vertrouwen houden en de vraag naar nieuwe woningen hoog blijft. Toch kan door een onverwachte gebeurtenis de bovengenoemde omstandigheden plotseling veranderen.

Woningbouw
De opleving in de markt heeft zich, ondanks de COVID-19 crisis, ook in 2020 merkbaar voortgezet. De vraag en interesse is in de woningmarkt onveranderd hoog. In de Zuidlanden zijn het afgelopen jaar weer een flink aantal kavels verkocht. Het geraamde aantal kavels in 2020 is ruimschoots gehaald. Er zijn 196 kavels verkocht in plaats van de geraamde 191 kavels. In Techum kunnen een aantal kavels niet verkocht worden doordat de tijdelijke school en de iglo langer blijven staan en op de toekomstige bouwkavels staan. Evenals vorig jaar lag het accent op het woonrijp maken van de diverse straten in Techum. In deelgebied Jabikswoude ligt het accent ook op het woonrijpmaken van de diverse straten. In Wiarda hebben in het afgelopen jaar in zowel de 2e alsmede in de 3e fase verkopen plaats gevonden. In deelgebied De Klamp zijn de eerste kavels in de 2e fase verkocht. De 2e fase is dan ook het afgelopen jaar bouwrijp gemaakt. In het deelgebied Overijsselselaan zijn ook reeds de eerste woningen en appartementen verkocht. Aan de westkant van de Overijsselselaan, in deelgebied Middelsee fase 1, wordt volop gewerkt aan de voorbereiding van het bouwrijpmaken

van de 1e fase. Tevens is op 17 november 2020 het Ontwerp Ontwikkelkader Middelsee-De Werp ter inzage gelegd. Op 7 april 2021 heeft de gemeenteraad het ontwikkelkader vastgesteld. In 2020 is gestart met het voorbereiden van de bruggen in het deelgebied Unia terwijl voor deelgebied De Hem verder is gewerkt aan het stedenbouwkundig plan dat op 16 februari 2021 ter inzage is gelegd.

In de dorpen is woningbouwontwikkeling in 2020 gestaag doorgegaan. In Wirdum zijn echter in 2020 geen kavels verkocht terwijl in Wytgaard 1 kavel is verkocht. In Grut Palma zijn het afgelopen jaar 15 kavels verkocht terwijl in Steenslân (ontwikkeling in Stiens) er 35 kavels zijn verkocht.
In de bestaande stad lopen de ontwikkelingen iets minder snel. Toch zijn ook daar ontwikkelingen opgestart. In Vrijheidswijk Centrum is een kavel verkocht voor de ontwikkeling van zorgwoningen. Op 26 januari 2021 is het stedenbouwkundigplan Oud-Oost vastgesteld door het college van B&W en voor wensen en bedenkingen voorgelegd aan de gemeenteraad.

Bedrijventerreinen
Uitbreiding van bedrijventerrein vindt plaats aan de westkant van de stad door Zwette 4 en Zwette 5. Op Zwette 4 is een kavel verkocht (2820 m2) en op Zwette V 4 kavels (27.000 m2). De vooruitzichten voor 2021 zijn positief. Eind 2020 is op Zwette 6 voor ca 6,1 ha aan opties uitgegeven. Het afgelopen jaar zijn op Frisia 2 kavels verkocht (5.300 m2) verkocht. Op het zuidelijk deel resteert nog één kavel. In 2020 is het noordelijk deel ontwikkelt en bouwrijp gemaakt. Hiervoor zijn de benodigde aanpassingen aan de ontsluitingsweg en het water uitgevoerd. Door diverse bedrijven zijn al kavels gereserveerd (ca 3,2 ha)

In de ontwerp structuurvisie 'Nieuw Stroomland' is Zwette 6 (33,7 ha in bezit) als toekomstig bedrijventerrein bestempeld, evenals Schenkenschans. Tevens zijn voor de verdere toekomst zoekgebieden aangegeven. Ook biedt het gebied ruimte voor de ontwikkeling van de Dairy Campus. Naast het WaterCampusgebouw is nog 12.000 m2 beschikbaar voor uitgifte.

Overige ontwikkelingen
Op 1 juli 2020 heeft de gemeenteraad besloten om een lening van €5,5 mln te verstrekken aan Blitsaerd beheer b.v. voor de herfinanciering van de grondexploitatie Blitsaerd. Hiermee kon met name de 2e fase voor de bouw van ruim 100 woningen verder ontwikkeld worden.

In 2020 is de ontwikkeling van het voormalig LPF-terrein verdergegaan. Totaal gaat het om de bouw van 115 appartementen, ca. 50 grondgebonden woningen en een supermarkt (1.450 m2 BVO).

Op de voormalige Bakker Postma locatie is de bouw van 31 grondgebonden woningen in de 2e fase (terrein langs het water) afgerond. Ook is het woonrijpmaken afgelopen jaar afgerond.

2.2.7c Financiële verantwoording grondexploitaties
Jaarlijks worden alle grondexploitaties volledig herzien, in 2020 zijn de hercalculaties op 16 december door de gemeenteraad vastgesteld. Ten behoeve van de jaarrekening 2020 zijn de hercalculaties gedeeltelijk herzien per 1/1/2021. Hiervoor zijn de volgende parameters gebruikt:

Parameter	2020	2021 ev
rekenrente	1,90%	1,71%
Disconteringsvoet	2,00%	2,00%
Kostenindex	2,00%	2,00%
Opbrengstenindex	2,00%	2,00%-4,00%

Op basis van deze laatste herziening bedraagt de voorziening negatieve complexen € 3,67 mln en is gevormd ter afdekking van het verwachte negatieve resultaat van de grondexploitaties Zwette IV, Zwette V, Frisia, Wirdum-Hekkemieden, Wytgaard en Grut Palma. Onderstaand een overzicht van de Netto Contante Waarde per hercalculatie van zowel de door de raad vastgestelde hercalculaties in

2020 alsmede de herziene hercalculaties per 1/1/2021. Het totale resultaat op contante waarde per 31 december 2020 van de overig lopende grondexploitaties bedraagt € 9,19 mln (voordelig), waarvan binnen Steenslân reeds € 1,1 mln winst is genomen, waarvan € 524.000 in 2020.

Woningbouw		Resultaat Hercalculaties 1-1-2020	1-1-2021		Voorziening Verliescompl.
51	Grut Palma	€ -956.000	€ -834.000		€ -834.000
53	Wirdum Hikkemieden	€ -502.000	€ -514.000		€ -514.000
54	Steenslân	€ 1.585.000	€ 1.711.000	)[1]	
56	Wytgaard Uitbreiding	€ -100.000	€ -125.000		€ -125.000
	De Zuidlanden (totaal)	€ 7.752.000	€ 7.308.000		
	Baerdersleat				€ -5.300
Totaal Woningbouwlocaties		€ 7.779.000	€ 7.546.000		€ -1.478.300
Bedrijven					
77	De Zwette IV	€ -1.187.000	€ -1.116.000		€ -1.116.000
84	De Zwette V	€ -1.223.000	€ -994.000		€ -994.000
85	Frisia	€ -80.000	€ -78.000		€ -78.000
		€ -2.490.000	€ -2.188.000		€ -2.188.000
Totaal voorziening verliies:					€ -3.666.300
)[1]	Hiervan is per 31/12/2020 inmiddels €1.093.000,- tussentijds winst genomen				

In de loop van 2021 zullen de actuele hercalculaties 2021 aan de raad ter vaststelling worden aangeboden.

2.2.7d Reserve grondexploitaties

De reserve grondexploitatie is bedoeld om de risico's in de grondexploitatie op te vangen. Daarnaast worden de exploitatieresultaten verrekend met de reserve.

In de rapportage voortgang grondexploitaties 2020 was het verwachte saldo van de reserve per 31 december 2020 € 7,75 mln. Het verschil ten opzichte van de werkelijke stand per 31-12-2020 bedraagt afgerond € 0,78 mln voordelig. De belangrijkste voordelige afwijking is veroorzaakt door de vrijval van de voorziening negatieve complexen en de gerealiseerde winsten bij verkopen erfpachtpercelen.

In grote lijnen bestonden de mutaties van de reserve grondexploitaties in 2020 uit:

Tabel 74 Mutaties reserve grondexploitaties	**Bedragen x € 1.000**	
Stand reserve grondexploitatie 1-1-2020	**7.902**	**V**
Vrijval voorziening negatieve complexen	386	V
Winst verkoop erfpachtpercelen	308	V
Tussentijdse winst uitname Steenslân	524	V
Resultaat afgesloten complexen	191	V
Afromen Reserve	-500	N
Voorfinanciering Leeuwarden Oud Oost	-146	N
Rente Ontwikkellocaties	-91	N
Uitgaven vml. voorziening afgesloten complexen	-33	N
Aanvulling Baerdersleat	-7	N
Ontwikkelbudget	-6	N
Stand reserve grondexploitaties 31-12-2020	**8.529**	**V**

In paragraaf 2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing is voor ontwikkelrisico's en risico's gronden in voorraad (exclusief De Zuidlanden) voor de korte termijn rekening gehouden met een risico van € 1,18 mln.

Voor de Zuidlanden is een risico berekend van totaal € 14,5 mln. Dit risico wordt opgevangen binnen de grondexploitatie door het resultaat ad. € 7,3 mln (netto contante waarde) en € 7,2 mln ten laste van de reserve grondexploitatie.

De hoogte van de reserve grondexploitatie van € 8,53 mln is daarmee toereikend om het huidige risicoprofiel van € 8,38 mln af te dekken.

2.2.8 Investeringsprogramma

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de belangrijkste investeringen en op de verschuivingen in de stand van het Strategisch investerings- en ontwikkelingsfonds (SIOF).

2.2.8a Toelichting Investeringsprogramma 2020

Sociaal

- *Sociale basis*

Binnen het programma Sociale basis is er in 2020 in totaal € 6,5 mln uitgegeven aan investeringen in onderwijshuisvesting. Dit bedrag is geïnvesteerd in nieuwbouw en uitbreidings-investeringen in met name IKC EigenWijs voor € 3,0 mln, IKC Constantijn voor € 2,1 mln en aan huisvesting kinderopvang op diverse locaties voor € 0,7 mln. Daarnaast zijn op diverse andere locaties investeringen gepleegd ter hoogte van € 0,7 mln.
Inclusief de investeringen van voor 2020 is daarmee in totaal voor € 4,2 mln geïnvesteerd in IKC EigenWijs, voor € 3,9 mln in IKC Constantijn, voor € 3,5 mln in IKC Theresa en € 0,8 mln in overige locaties.

Fysiek

- *Economie en toerisme*

In 2020 is er voor € 0,5 mln geïnvesteerd in nieuwe kunstgrasvelden op het sportpark Nylân en It Gryn in Stiens. Voor verbeteringen aan de sportaccommodaties, waaronder de zwembaden, is € 0,6 mln uitgegeven. Aan gebouwen in eigendom zijn nog diverse aanpassingen verricht, zoals het gebouw aan de Cornelis Trooststraat ad € 0,6 mln en aan verduurzamingsmaatregelen aan de J.W. Visserwei ter hoogte van € 0,8 mln. In 2020 zijn ook drie vastgoedobjecten verkocht.

- *Infrastructuur en mobiliteit*

De samenwerking in projecten rondom de strategische bereikbaarheid Leeuwarden zijn definitief afgerekend met de Provincie. In 2020 zijn de fietsvoorzieningen verder sterk verbeterd. In de uitvoering van de Modelaanpak Veiliger Fietsen zijn de fietspaden opgeknapt en aangepakt, waaronder fietspad Leechlân. Tevens is een vervolg gegeven aan het verbeteren van de fietsveiligheid op de oostelijke binnenring als ook op de Stationsweg / Schrans.
Het digitaliseren van de parkeerautomaten is afgerond.

In de begroting is jaarlijks een krediet opgenomen voor het doen van kleine aanpassingen op het gebied van infrastructuur, verkeersveiligheid en openbaar vervoer. In 2020 zijn op diverse locaties voor € 181.000 aan maatregelen getroffen.

- *Beheer leefomgeving*

Binnen dit programmaonderdeel valt de vervanging van rioleringen. Dit gebeurt op basis van het gemeentelijk rioleringsprogramma. In 2020 is voor € 2,3 mln aan rioleringswerkzaamheden uitgevoerd. Zo is de riolering aan de Meersweg in Grou vervangen en in een deel in de Vrijheidswijk. Daarnaast zijn er werkzaamheden verricht aan gemalen en aan verbetering in hemelwaterafvoer.

Aan vervangingen in straatverlichting in diverse wijken en dorpen is in 2020 € 1,25 mln geïnvesteerd. Verder zijn er binnen dit programmaonderdeel nog diverse, zeer uiteenlopende investeringen gepleegd voor onder andere vervanging van auto's en ander materieel (€ 0,7 mln) en levensduur verlengende reconstructie (€ 1,5 mln). In totaal is € 7,3 mln uitgegeven.

Veilig

Ter vervanging van de voertuigen voor handhaving is er in 2020 voor € 0,2 mln geïnvesteerd.

Bestuur en middelen
In 2020 zijn er voor totaal € 2,7 mln aan vervangingsinvesteringen in de ICT gepleegd. Voor de digitale werkplekken ter waarborging van de continuïteit van de technische infrastructuur is € 2 mln uitgetrokken en zijn er voor € 0,7 mln aan investeringen in Arbowaardige thuiswerkplekken en devices gepleegd.

2.2.8b Strategisch investerings- en ontwikkelingsfonds (SIOF)
Hieronder is de bijgewerkte raming van het verloop van de stand van het SIOF tot eind 2021 weergegeven waarbij tevens rekening is gehouden met de geplande onttrekkingen en stortingen in 2021.

Tabel 75 Verloop stand van het SIOF	**Bedragen x € 1.000**
Beginstand 1-1-2020	**1.850**
Onttrekkingen in 2020	
University campus Fryslân	-350
Eindstand 31-12-2020	**1.500**
Totaal geraamde onttrekkingen 2021	
University campus Fryslân	-1.492
Geprognotiseerde stand 31 december 2021	**8**

2.2.9 Leeuwarden duurzaam

In het programma Volhoudbaar, dat bestaat uit drie onderdelen, werken we in de periode 2019-2021 aan:
1. De opwek van duurzame energie en energiebesparing (Leeuwarder Energie Agenda / Klimaatmitigatie).
2. Beperken van de gevolgen van klimaatverandering zoals wateroverlast, hitte en droogte (Klimaatadaptatie).
3. Hergebruik van grondstoffen, sluiten van kringlopen en minder afval (Circulaire Economie).

In 2020 is gewerkt aan het opstellen van de drie nieuwe uitvoeringsagenda's. Het betreft de "Leeuwarder Energieagenda 2021-2024 Daadkracht en Dialoog" die op 17 februari 2021 door de raad is vastgesteld. En de uitvoeringsagenda circulaire economie 2021-2022 en de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie 2021-2035 die beide op 12 januari 2021 zijn vastgesteld door het college.
In 2020 is tevens een monitor van het programma Volhoudbaar gemaakt, welke bij brief d.d. 12 januari 2021 aan uw raad ter informatie is aangeboden. De aanbevelingen uit deze monitor zijn gebruikt om de drie nieuwe uitvoeringsagenda's aan te scherpen. Deze monitor geeft aan in hoeverre de doelen zijn gerealiseerd. Onderstaand is aangegeven welke activiteiten per onderdeel zijn uitgevoerd in 2020.

1. **Klimaatmitigatie - Een klimaatbestendige stad en een klimaat neutrale energie- en warmtevoorziening**

- ***Regie op energieplannen***

Samen met een aantal koploperwijken en aanwezige energiecoöperaties en werkgroepen zoals Nieuwe Energie Oranjewijk, Energiek Goutum en Grieneko in Baard zijn energieplannen gemaakt. Voor de Oranjewijk heeft dit geleid tot een subsidieaanvraag bij het Rijk om proeftuin aardgasvrije wijk te worden. Dit plan is helaas niet uitgekozen, maar het initiatief onderzoekt nu wel hoe ze verder kunnen zonder de extra impuls. Met meerdere energiecoöperaties, zoals de Stienzer Energykoöperaasje is een start gemaakt.

Aandacht voor de particuliere woningeigenaar
In 2020 is de vernieuwde website Energieloketleeuwarden.nl gelanceerd. Met dit digitale informatie-platform worden particuliere woningeigenaren en Verenigingen van Eigenaren (VvE's) geholpen met tips over woningisolatie, duurzame energietoepassingen en beschikbare stimuleringsregelingen voor het verduurzamen van hun woning. Ook worden er ervaringsverhalen gedeeld ter inspiratie en is er een overzicht beschikbaar van alle lokale energiecoöperaties in eigen wijk of dorp. In 2020 is een goed bezocht webinar georganiseerd speciaal voor leden van VvE's (webinar hoe verduurzaamt u uw VvE?).

- ***Regie op warmteplannen***

We zijn gestart met de voorbereidingen voor het gemeentelijke warmteplan: de TransitieVisie Warmte die eind 2021 door de raad vastgesteld moet worden, De Warmtegids is het startpunt hiervoor. In 2020 is opdracht aan Royal Haskoning/DHV gegeven een eerste technische analyse te maken van de alternatieven voor aardgas voor alle wijken en dorpen in de gemeente. De opgeleverde kaarten worden in 2021 gebruikt om met bewoners en stakeholders te spreken over hoe en wanneer in Leeuwarden alle wijken en dorpen van het aardgas af gaan.

Klankbordgroep gemeentelijk warmteplan
Vooruitlopend op de TransitieVisie Warmte is een start gemaakt met het oprichten van een klankbordgroep. Deze groep bestaat uit woningbouwcoöperaties, energiecoöperaties en

huurdersorganisaties. Op verschillende momenten wordt deze groep gevraagd om mee te denken en werken aan het gemeentelijke warmteplan.

Borgen van samenwerking
De regionale samenwerking is geborgd binnen de Regionale Energie Strategie (RES). Vanuit deze samenwerking is in 2020 een concept opwek-bod gedaan richting de Rijksoverheid. In de RES werken de Friese gemeenten en het Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân samen aan de energieopgave (Resfryslan.frl).

- ***Maatregelen aardgasvrije gebouwde omgeving***

Met de principes van de warmtegids is beleid gecoördineerd
Voorbeeld hiervan is de inkoop van energie, de prestatieafspraken met de woningbouwcoöperaties en de gesprekken rondom de gebiedsopgave De Zuidlanden.

Sociale woningvoorraad: nieuwe afspraken gemaakt en onderzoek betaalbaarheid gestart
In 2020 zijn met de woningbouwcoöperaties en huurdersorganisaties nieuwe afspraken gemaakt die o.a. ingaan op de verduurzaming van de sociale woningbouw. Daarnaast is er samen met deze organisaties begonnen met het onderzoek naar de betaalbaarheid van duurzame warmte.

- ***Herijking Leeuwader Energie Agenda (LEA)***

In 2020 liep de LEA af, deze agenda liep van 2016 tot 2020. Eind 2020 heeft er een herijking plaatsgevonden van de Leeuwarder Energie Agenda met daarin nieuwe doelen en activiteiten (LEA 2021-2024).

- ***Vertaling Klimaatakkoord***

De opgave om het Klimaatakkoord te vertalen naar gemeentelijk niveau is geslaagd. In de herijkte LEA staat het uitgangspunt van het klimaatakkoord van 49% CO_2-reductie in 2030 centraal.

Faciliteren initiatiefnemers geothermie
Het doel om in 2020 initiatieven op het gebied van geothermie verder te faciliteren is behaald. In september 2020 is een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen de gemeente Leeuwarden en de verschillende partners. In december 2020 zijn de eerste werkzaamheden gestart op de boorlocatie.

We hebben actief samengewerkt met de initiatiefnemers Koninklijke Oosterhof Holman en Ekwadraat aan de Energiecampus. In 2020 is er samen met de partners van de Energiecampus actief samengewerkt aan verschillende initiatieven. Voorbeeld hiervan is het opstarten van een systeemonderzoek netcongestie Leeuwarden West en het opstarten van het onderzoek naar BioLNG.

Voor zonnestroom is er gewerkt aan de belangrijkste thema's: de landschappelijke inpassing, ophoging van de benodigde opwekdoelstellingen, participatie en draagvlak. Daarnaast zijn er meerdere initiatieven m.b.t. zonneparken, zon op parkeerterreinen begeleid, en is samengewerkt aan netwerk investeringsplannen met Liander.

- ***Verlagen woonlasten (energiebesparing en lastenverlichting)***

Inzetten van energiecoaches
Gemeentebreed hebben 207 huishoudens zich aangemeld voor een gesprek met de energiecoach. Bij 722 huishoudens is een huisbezoek geweest en bij respectievelijk 214 en 111 huishoudens is een tweede of derde gesprek geweest. In verband met COVID-19 zijn er minder eerste bezoeken uitgevoerd dan gepland, toch zijn er veel 2e en 3e bezoeken uitgevoerd (navolging uit de eerste gesprekken uit 2019). De energiecoaches hebben daarnaast een grote bijdrage geleverd in de

'Better led as net' campagne door telefonisch of fysiek ruim 1700 huiseigenaren te benaderen met de box die is samengesteld in het kader van de RRE-subsidie. Deze campagne loopt nog door in 2021.

Tabel 76 Cijfers Sociaal Energiebeleid (Gemeente Leeuwarden - GRIPP)

Omschrijving	2020
Uitgevoerde huisbezoeken door de energiecoach	722
Aanmeldingen voor de energiecoach	207
1e bezoek	174
2e bezoek	214
3e bezoek (jaarnota-gesprek)	268
Aanmeldingen voor de Energiejagers	86

2. Klimaatadaptatie - Een klimaatadaptatief Leeuwarden

- ***Beheersen klimaattrends***

In 2020 is gewerkt aan de uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie. De klimaattrends: "het wordt natter", "het wordt droger" en "het wordt warmer" zijn in deze uitvoeringsagenda benoemd en er zijn maatregelen aangegeven om de negatieve effecten beheersbaar te houden. Concreet betreft dit het creëren van waterberging, het vasthouden van water en het zorgen voor meer schaduw van bomen op de hittestresslocaties. De uitvoeringsagenda is eind 2020 bestuurlijk aangeboden en na vaststelling door het college aan de raad toegestuurd.
Met de opstelling van de uitvoeringsagenda zijn de knelpunten inzichtelijk gemaakt en er zijn workshops georganiseerd om de mee-koppelkansen die er nu liggen in beeld te brengen. Door middel van maatregelen, zoals bijvoorbeeld het vergroenen van de binnenstad is de leefomgeving vergroot met meerwaarde voor bezoekers en ondernemers. Andere maatregelen betreffen het bergend inrichten van de rijweg, minder verharding en meer vergroenen bij Stationsweg/Oedsmawei in Grou, waarbij een plus is gecreëerd bij binnenkomst van het dorp.
Naast het actief zijn binnen de interne organisatie is er ook gewerkt aan het voeren van voorbereidende gesprekken met de omgeving (zogenaamde risicodialogen) en concrete uitvoering, zoals de werkzaamheden in Stiens. Richting inwoners is er ingezet op sociale activiteiten om de bewustwording te vergroten en de beschikbare subsidies en regelingen ook te promoten, zoals de acties met operatie Steenbreek in diverse wijken en de succesvolle regentonnenacties in Goutum en Nylân. De klimaatopgaven zijn namelijk niet zonder klimaatbewust en ook zelf handelen van onze inwoners, bedrijven en bijvoorbeeld het Wetterskip, te realiseren.

- ***Nieuwbouw klimaatbestendig***

Bij nieuw vast te stellen grondexploitaties, uitleggebieden en planontwikkeling voor woningbouw en bedrijventerreinen richten we deze klimaatrobuust en –bestendig in. Met name bij de ontwikkeling van de Zuidlanden is hier al veel aandacht voor.

- ***Aandacht voor en flexibiliteit in uitvoering***

Bij nieuwe voorstellen (o.a. in- en uitbreidingen zoals Middelsee, Oud-Oost en Heechterp) en besluiten over beleid, onderhoud en investeringen is klimaatadaptatie onderwerp van gesprek. Met name de mee-koppelkansen zijn grotendeels bepalend voor het tempo en moment van de maatregelen.

3. Een circulaire economie

We stimuleren de circulaire economie en hebben, als één van de 3 pijlers van het programma Volhoudbaar, een uitvoeringsagenda geschreven voor 2021-2022.

- ***Gebiedsgerichte aanpak***

We hebben in 2020 de gebiedsgerichte aanpakken ‘Circulair en Duurzaam De Zwette’ en ‘Het Circulair Kwartier’ in de binnenstad ondersteund. In juli 2020 is er met de betrokken partijen, zoals de bedrijvenvereniging, ondernemers, NHL Stenden en Vereniging Circulair Friesland, een aanvraag voor beide initiatieven gedaan voor de Europese subsidie LIFE IP (> €500.000). Deze aanvraag is in de volgende ronde gekomen en wordt in 2021 afgerond.

- ***Circulair inkopen***

Er is samen met de provincie en Vereniging Circulair Friesland actief invulling gegeven aan het Ambitiedocument Circulair Inkopen. Zo heeft de Fryske Circulaire Inkoop Academie in 2020 twee keer plaatsgevonden. Tevens is er een definitie voor circulair inkopen en een monitor opgesteld. Ook zijn de eerste stappen voor een nieuwe samenwerkingsagenda met alle Friese overheden gemaakt.

Eigen organisatie

We zijn zelf actief gestart met circulair inkopen. Er is een top 10 lijst voor kansrijke projecten samengesteld en deze projecten worden in 2021 en 2022 circulair aanbesteed.

- ***Week van de Circulaire Economie***

Er is een workshopweek georganiseerd voor groepen 8 in samenwerking met lokale (startende) ondernemers en VCF voor de nationale Week van de Circulaire Economie. Met die ervaring zijn we gestart aan de voorbereidingen voor de Week van de Circulaire Economie 2021, met een bredere organisatie.

- ***Verduurzamen grondstofstromen***

Conform de doelstellingen van het grondstoffenakkoord hebben we gewerkt aan de verduurzaming van onze meest vervuilende grondstofstromen beton, asfalt en grondverzet.

2.3 Voorgenomen budgetoverhevelingen

In onderstaande tabel staan de voorgenomen budgetoverhevelingen. Het gaat daarbij om budgetten voor begrote werkzaamheden, die om bepaalde redenen niet zijn uitgevoerd in het betreffende begrotingsjaar, maar alsnog moeten worden uitgevoerd in het nieuwe jaar. De voor uitvoering nodige bedragen worden via overheveling meegenomen naar het nieuwe jaar. Daarbij komt het ook voor dat in eerder jaren overgehevelde budgetten opnieuw worden overgeheveld.
In de financiële verordening gemeente Leeuwarden 2020 is in artikel 11 lid 7 beschreven weke budgetten voor overheveling in aanmerking komen. Voor elke voorgenomen storting is een toelichting opgenomen.

Tabel 77 Voorgenomen stortingen in overhevelingsreserves **Bedragen x € 1.000**

PRG	Storting via rekening 2020	Saldo ultimo 2020	Turap 2020
In reserve Budgetoverheveling			
Sociaal			
5 *Werk en inkomen*			
Perspectief op werk	1.000	1.178	53
Baankansen	229	587	130
20 *Sociale basis*			
Statushouders	296	613	
Toekomstperspectief Caribische Nederlanders	97	97	90
Laaggeletterdheid	96	96	90
21 *Jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning*			
Fries actieplan Zorg voor Jeugd: 'Foar Fryske Bern'	23	2.221	
Fysiek			
3 *Economie en toerisme*			
Watertechnologie en innovatie	750	770)	
Marketing en toerisme	286	286)	600
Stimulering en acquisitie	128	128)	
Ticketrisico Legacy LF2018	285	435	100
6 *Wonen en milieu*			
Regionale Energies Strategie		945	
Energie agenda Volhoudbaar	353	653	
Decentralisatie-uitkering Bodem		450	
Transitievisie warmte		286	
Gemeentelijke monumentenlijst		140	
Kerkenvisie	75	75	
12 *Ruimtelijke ordening*			
Invoering omgevingswet	650	650	

PRG	Storting via rekening 2020	Saldo ultimo 2020	Turap 2020
14 Beheer leefomgeving			
Vervanging (slechte) bomen	237	237	
Deltaplan ruimtelijke adaptatie	13	25	
Veiligheid			
10 Veiligheid			
Lokale weerbaarheid cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit	20	20	
Bestuur en middelen			
15 Algemene baten en lasten			
Middelen herijkingen Koersdocument		274	
DU dec. 20 Vrouwenopvang	193	193	
Impuls sociale investeringen (ISI)		72	
17 Overhead			
Verplichtingen lopende projecten ICT		802	
Datalab Fryslân	64	448	
AVG		206	
Preventieve maatregelen informatiebeveiliging	175	175	175
Afwikkeling herindelingstraject		90	
Invoering WNRA		12	
Totaal reserve Budgetoverheveling	**4.970**	**12.164**	**1.238**
In reserve Voorwaardelijke budgetoverheveling			
Fysiek			
3 Economie en toerisme			
Subsidie WTC/stadion gebied	4.500	4.500	
Bestuur en middelen			
15 Algemene baten en lasten			
Stelpost Corona	7.743	7.743	
DU dec.18 Verschuiving schulden		76	
Totaal reserve voorwaardelijke budgetoverheveling	**12.243**	**12.319**	**0**
Totaal	**17.213**	**24.483**	**1.238**

Toelichting reserve budgetoverheveling

Domein Sociaal

- **Programma Werk en inkomen**

Perspectief op Werk (voorgenomen storting € 1.000.000; in 2021 is € 1.178.000 beschikbaar)
Via de budgetoverheveling bij de jaarstukken 2019 is in 2020 € 920.000 beschikbaar gekomen. In 2020 is hiervan € 742.000 besteed. In 2020 is opnieuw een tranche van € 1.000.000 ontvangen van het Rijk, waarvan nog niets is uitgegeven. Voor de verdere uitvoering in de Arbeidsmarktregio Fryslân blijft in 2021 derhalve € 1.178.000 beschikbaar.

Baankansen VSO/Pro (voorgenomen storting € 229.000; in 2021 is € 587.000 beschikbaar)
In 2018 is via de decembercirculaire een bedrag ontvangen voor baankansen VSO waarvan ultimo 2019 nog € 358.000 over was en via budgetoverheveling in de voorwaardelijke reserve beschikbaar gekomen voor 2020. In 2020 zijn deze middelen niet gebruikt. Via de meicirculaire 2020 is een additioneel bedrag van € 445.000 beschikbaar gekomen, waarvan ultimo 2020 € 229.000 resteert. Wegens COVID-19 hebben minder activiteiten plaatsgevonden. Het programma “creëren van baankansen voor VSO-leerlingen” loopt over meerdere jaren en kent incidentele financiering van het Rijk. De totale middelen zijn inmiddels samengevoegd in de reserve budgetoverheveling en blijven op deze manier beschikbaar voor de uitvoering van de plannen in de Arbeidsmarktregio Fryslân.

- **Programma Sociale Basis**

Statushouders (voorgenomen storting € 296.000; in 2021 is € 613.000 beschikbaar)
In de raadsvergadering van 13 november 2019 is de motie: ‘Inzet ervaringsdeskundigen’ aangenomen. Van de in 2019 overgehevelde € 317.000 is als gevolg van de COVID-19 niets uitgegeven, waardoor dit bedrag nog in de reserve aanwezig is. Via de meicirculaire is € 142.000 ontvangen, welke op een stelpost in programma 15 Algemene baten en lasten is gezet. Ten derde is € 154.000 van het invoeringsbudget 2020 niet aangewend als gevolg van Covid-19 en het opnieuw opschuiven van de ingangsdatum van de nieuwe wet. Deze middelen zijn noodzakelijk om ons in 2021 verder voor te bereiden op de nieuwe inburgeringswet die per 1-1-2022 ingaat. Via deze voorgenomen storting worden de incidentele middelen van de stelpost ad € 142.000 beschikbaar gesteld en tezamen met de overblijvende € 154.000 aan deze reserve toegevoegd, zodat er in 2021 in totaal € 613.000 beschikbaar is.

Toekomstperspectief Caribische Nederlanders (voorgenomen storting € 97.000)
Via een door de gemeenteraad aangenomen motie is € 120.000 beschikbaar gesteld voor het toekomstperspectief van Caribische Nederlanders. Van dat geld moet een aanpak worden ontwikkeld. De ontwikkeling van het plan is in gang gezet maar de uitvoering loopt door in 2021. In 2020 is dan ook niet het volledige budget besteed. De voorgenomen storting komt daarmee uit op een bedrag van € 97.000.

Laaggeletterdheid voorgenomen storting € 96.000)
Leeuwarden heeft namens de regiogemeenten € 142.000 aanvullende Rijksmiddelen voor laaggeletterdheid ontvangen. Deze hebben betrekking op de projectperiode 2020-2024. In 2020 is € 50.000 uitgegeven en er blijft € 96.000 beschikbaar in de reserve voor de jaren 2021-2024.

- **Programma Jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning**

Fries actieplan Zorg voor Jeugd: 'Foar Fryske Bern' (voorgenomen storting € 23.000; in 2021 is € 2.221.000 beschikbaar)
Leeuwarden ontvangt als penvoerder voor de Friese gemeenten voor de jaren 2018 t/m 2020 een Rijksbijdrage van € 1.374.000 per jaar. Op 9 oktober 2018 is het uitvoeringsplan vastgesteld door B&W. De daadwerkelijke uitvoering is gestart in de tweede helft van 2019 en loopt door tot en met 2021. Van de voor 2018 en 2019 beschikbare middelen is tot eind 2020 € 1.901.000 uitgegeven. Het voor de jaarschijf 2020 resterende bedrag van € 23.000 wordt overgeheveld naar de reserve budgetoverheveling, zodat voor 2021 nog € 2.221.200 beschikbaar is. Voor het verloop van dit budget zie onderstaande tabel.

Tabel 78 **Bedragen x € 1.000**

Fries actieplan Zorg voor Jeugd: 'Foar Fryske Bern'		Budget	Overheve-ling voor-gaand jaar	Besteed	Vrijval	Saldo
	2018	1.374				1.374
	2019	1.374	1.374	550		2.198
	2020	1.374	2.198	1.351		2.221
	2021		2.221			
Totaal		**4.122**		**1.901**		**2.221**

Domein Fysiek

- **Programma Economie en toerisme**

Collegeprogramma "de kracht van samen"

Watertechnologie en innovatie (voorgenomen storting € 750.000; in 2021 is € 770.000 beschikbaar)
In 2019 is € 510.000 budget overgeheveld naar 2020. Verder is via het Collegeprogramma voor 2020 incidenteel € 500.000 beschikbaar gesteld en op 14 mei 2019 heeft het College middels de Voorjaarsbrief-plus aanvullend een incidenteel bedrag van € 250.000 beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn bedoeld voor het versterken van de economische structuur en het middels cofinanciering ondersteunen van kennisinstellingen en bedrijven met innovatieve projecten. Van de overgehevelde bedragen uit 2019 is € 20.000 nog niet besteed; van de voor 2020 beschikbare middelen is nog niets uitgegeven. De voorgenomen overheveling van € 770.000 bestaat uit:
- Op basis van het collegebesluit d.d. 25 augustus 2020 inzake subsidieverlening aan Wetsus en WaterCampus, wordt € 600.000 gebruikt voor ondersteuning voor de jaren 2021 t/m 2023.
- Op basis van het collegebesluit d.d. 12 januari 2021 inzake uitvoeringsagenda circulaire economie 2021-2022 wordt € 125.000 gebruikt ter dekking van deze uitvoeringsagenda.
- Voor de afhandeling van de lopende aanvragen 2020 Innovatiefonds wordt een bedrag van € 45.000 doorgeschoven naar 2021.

Marketing en toerisme (voorgenomen storting € 286.000)
In 2019 is € 260.000 budget overgeheveld naar 2020. Verder is via het Collegeprogramma voor 2020 incidenteel € 300.000 beschikbaar gesteld en op 14 mei 2019 heeft het College middels de Voorjaarsbrief-plus aanvullend een incidenteel bedrag van € 1.031.000 beschikbaar gesteld. De middelen zijn bedoeld om de aantrekkingskracht van de culturele hoofdstad vast te houden (*legacy*). Door het blijven garanderen van een goed en professioneel aanbod van cultuur en evenementen kan dit gerealiseerd worden. Daar hoort ook een vitale binnenstad bij (motie raad

d.d. 11 november 2020). Een deel van de uitvoering hiervan vindt in 2021 en verder plaats waaronder:
- € 100.000 Agenda 2028 en binnenstad;
- € 100.000 WK frisbee (doorgeschoven evenement);
- € 86.000 Gemaakte afspraken in regionale samenwerkingen (Interreg ECOC-SME) samen met de F4.

Stimulering en acquisitie (voorgenomen storting € 128.000)
In 2019 is € 360.000 budget overgeheveld naar 2020. Daarnaast is op 14 mei 2019 door het College middels de Voorjaarsbrief-plus voor de 2020 incidenteel € 500.000 beschikbaar gesteld. Eind 2020 is nog een bedrag van € 128.000 nog niet besteed. Voorgesteld wordt dit bedrag toe te voegen aan de reserve budgetoverheveling omdat de besteding plaats zal vinden in 2021. Deze bestedingen zullen naar verwachting bestaan uit:
- In het kader van het stimuleringsfonds werkgelegenheid zijn diverse aanvragen ingediend op het gebied van kenniseconomie en duurzaamheid. Deze aanvragen worden voor een bedrag van € 76.000 verder afgehandeld in 2021;
- Voor acquisitie in bovenregionale samenwerking (EU-projectverwerver) met de F4 is de toezegging gedaan om hierin bij te dragen voor een bedrag van € 52.000. De uitvoering hiervan wordt in 2021 verder opgepakt.

Schematisch kan het verloop van de hierboven genoemde posten als volgt worden weergegeven:

Tabel 79 **Bedragen x € 1.000**

Collegeprogramma 'de kracht van samen'	Budget	Overheveling voorgaand jaar	Besteed	Vrijval	Saldo
Watertechnologie en innovatie	750	510	490		770
Marketing en toerisme	1.331	260	1.305		286
Stimulering en acquisitie	500	360	732		128
Totaal	**2.581**	**1.130**	**2.527**	**0**	**1.184**

Stichting LF2028 Legacy (voorgenomen storting € 285.000; in 2021 € 435.000 beschikbaar)
Het succes van LF2018 wordt gecontinueerd in de omgevormde stichting LF2028 (*Legacy* 2028). Op 30 juni 2020 heeft het College besloten de resterende middelen uit de stichting € 285.000 beschikbaar te stellen aan de stichting LF2028 voor de voorbereiding van de triënnale, op basis van het uitgewerkte werkplan van de stichting. Tevens heeft het College op 18 september 2018 besloten om de gemeentelijke bijdrage ad € 150.000 te blijven inzetten voor de garantieregeling voor producties met een hoog ticketrisico welke door de gemeente samen met de provincie en het Fonds Podiumkunsten voor 2018 is ingericht. Dit laatste bedrag was reeds beschikbaar in de reserve voorwaardelijke budgetoverheveling. Via dit voorstel vindt overheveling naar de reserve budgetoverheveling plaats.

- **Programma Wonen en Milieu**

Regionale energiestrategie (RES) (geen voorgenomen storting; in 2021 € 945.000 beschikbaar)
Op 19 november 2019 heeft het College het startdocument Regionale energie strategie vastgesteld. Middels een Friese samenwerking wordt gewerkt aan de voorbereiding van deze RES als onderdeel van het nationale Klimaatakkoord. Het Rijk heeft voor een periode van 3 jaar middelen beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van dit traject waarbij Leeuwarden optreedt als penvoerder, en heeft in die hoedanigheid de middelen ontvangen. In 2019 is het ontvangen bedrag ad € 1.514.000 overgeheveld naar 2020. Gezien het feit dat het middelen zijn voor de regio voor meerdere jaren

zullen worden ingezet, wordt voorgesteld om de resterende middelen ad € 945.000 in de reserve budgetoverheveling te laten.

Energie agenda Volhoudbaar (voorgenomen storting € 353.000, in 2021 € 653.000 beschikbaar)
Op 18 december 2018 heeft het College het programma Volhoudbaar vastgesteld. De opgave van dit programma is ambitieus. We willen klimaatverandering tegengaan en ons aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. We willen bijdragen aan CO2-reductie en onze gemeente klimaatbestendig en waterrobuust inrichten. Voor het gewenste resultaat is een integrale benadering nodig. Klimaatmitigatie en klimaatadaptatie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Op 5 januari 2021 is de Leeuwarder energie agenda 2021-2024 door het College vastgesteld. Met deze agenda stelt de gemeente Leeuwarder haar nieuwe aanpak vast. Leeuwarden wil dat in 2024 38% van haar energie duurzaam wordt opgewekt. De nieuwe doelstellingen vormen ook de basis voor de Leeuwarder bijdrage aan de Regionale Energiestrategie Fryslân (RES). Met de nieuwe agenda geeft de gemeente aan hoe ze haar rol gaat invullen en met welke activiteiten. De focus gaat uit naar de warmtetransitie en energiebesparing in de gebouwde omgeving en de opwek van duurzame energie. Vanuit het jaar 2018 is € 300.000 aan budget overgeheveld voor programma Volhoudbaar. In 2020 zijn hier aanvullende middelen vanuit de innovatieve aanpak energiebesparing en decembercirculaire aan toegevoegd. Deze middelen vormen de dekking voor het programma in de komende jaren. Dit programma bestaat onder andere uit:

- Zorgen voor betaalbare en groene energie voor iedereen
- Versneld verduurzamen bebouwde omgeving
- Leefomgeving klimaatbestendig inrichten
- Duurzaam landbouw bevorderen
- Betere voeding bevorderen

Bodemprogramma inzet DUB 2016-2020 (geen voorgenomen storting; in 2021 € 450.000 beschikbaar)
Om invulling te geven aan het convenant ‘Bodem en Ondergrond’ heeft Leeuwarden het uitvoeringsprogramma ‘Bodemprogramma inzet DUB 2016-2020’ opgesteld. De funding van de benodigde middelen is niet gelijkmatig over de jaren verdeeld. De uitgaven vinden eveneens schoksgewijs plaats. De uitvoering heeft in 2020 enige vertraging opgelopen. De gerealiseerde kosten tot en met eind 2020 bedragen ruim € 1 mln. Het resterende budget ad € 450.000 zal worden ingezet in 2021 om de werkzaamheden en afspraken uit het bodemconvenant verder uit te voeren.

Transitievisie warmte (geen voorgenomen storting; in 2021 € 286.000 beschikbaar)
Via de decembercirculaire 2019 zijn deze middelen door het Rijk beschikbaar gesteld voor de transitievisie onderdeel warmte en via programma 15 Algemene baten en lasten overgeheveld naar 2020. In 2020 zijn de middelen overgegaan naar programma 6 Wonen en Milieu. Via wijkgerichte aanpak en energieloketten wordt gewerkt aan de realisatie van de klimaatdoelstellingen, welke het Rijk bij de gemeenten heeft belegd. De uitvoering van de transitie vindt plaats binnen de uitvoeringsagenda van de Leeuwarder energie agenda (Collegebesluit 5 januari 2021).

Gemeentelijke monumentenlijst (geen voorgenomen storting; in 2021 € 140.000 beschikbaar)
Op 12 november 2018 hebben B&W ingestemd met een Plan van Aanpak voor het maken van een gemeentelijke monumentenlijst voor grondgebied dat sinds 2014 door gemeentelijke herindelingen bij Leeuwarden is gevoegd: Boarnsterhim-Noord, Littenseradiel en Leeuwarderadeel. De projectplanning loopt van 2018/2019 tot 2024. In 2019 zijn de voorbereidingen gestart en is onder meer een eerste onderzoekslijst gemaakt. Het projectbudget dat de raad beschikbaar heeft gesteld ad € 150.000 is in 2019 gestort in de reserve budgetoverheveling. Het resterende budget ad € 140.000 is In hoofdzaak bestemd voor de inhuur van onderzoekscapaciteit. De daadwerkelijke bestedingen lopen door tot in 2023.

Kerkenvisie (voorgenomen storting € 75.000)
Via de meicirculaire 2020 is eenmalig een bedrag van € 75.000 ontvangen voor de ontwikkeling van een integrale kerkenvisie op gemeentelijk niveau. De voorbereidingen zijn gestart maar de uitvoering vindt in 2021 plaats.

- **Programma Ruimtelijke ordening**

Invoering van de Omgevingswet (voorgenomen storting € 650.000)
Op 14 mei 2019 heeft het College middels de Voorjaarsbrief-plus € 940.000 voor de invoering van de Omgevingswet beschikbaar gesteld. De implementatie is complex en is al diverse keren uitgesteld door het Rijk. Van de € 940.000 wordt voorgesteld om de resterende middelen ad € 650.000 in te zetten voor de verdere implementatie van deze wet.

- **Programma Beheer leefomgeving**

Vervanging (slechte) bomen (voorgenomen storting € 237.000)
Via de begroting 2020 zijn er incidentele middelen ad € 370.000 beschikbaar gesteld voor de aanpak van slechte bomen, alsmede voor de essentaksterfte en de bestrijding van de eikenprocessierups. Een deel hiervan is al uitgevoerd, maar vanwege een beperkte aanplanttijd en de droge zomer (seizoensgebonden), loopt de vervanging door in 2021.

Deltaplan ruimtelijke adaptatie (voorgenomen storting € 13.000; in 2021 is € 25.000 beschikbaar)
Een klimaat-robuuste inrichting van de openbare ruimte is een grote opgave de komende decennia. De ambitie is om in 2035 klimaat-adaptief te zijn. Om hier invulling aan te geven is een Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie opgesteld welke op 12 januari 2021 door het college is vastgesteld. Via de decembercirculaire 2019 is hiervoor € 12.000 beschikbaar gesteld en via programma 15 Algemene baten en lasten overgeheveld naar 2020. In 2020 zijn de middelen overgegaan naar programma 14 Beheer leefomgeving. De middelen maken onderdeel uit van de dekking van deze uitvoeringsagenda.

Domein Veiligheid

- **Programma veiligheid**

Lokale weerbaarheid cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit (voorgenomen storting: € 20.000)
In 2020 heeft de gemeente Leeuwarden van het CCV in het kader van Bijdrage projecten “lokale weerbaarheid cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit” € 50.000 ontvangen voor het project ‘Friese agrarische sector *cyberproof’*. Dit in het kader van de projecten gericht op “weerbaarheid cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit”. Besteding vindt plaats in 2021.

Domein Bestuur en middelen

- **Programma Algemene baten en lasten**

Herijking Koersdocument (geen voorgenomen storting; in 2021 is € 274.000 beschikbaar)
Via het Koersdocument Sociaal Domein is voor het oplossen van frictie voor de periode 2018 tot en met 2020 in totaal € 3.799.000 beschikbaar gesteld. Besteding van deze middelen loopt niet parallel met de prognose. Besluitvorming en ontwikkelingen rond de uitwerking van het Koersdocument hebben gezorgd voor vertraging in de uitvoering ervan. Voor 2021 is de verwachting dat nog € 274.000 nodig is om de laatste frictie op te vangen. Een bedrag van € 817.000 is in 2020

vrijgevallen doordat zorgpersoneel in dienst kon blijven bij bestaande zorgaanbieders. Het verloop van dit budget is weergegeven in onderstaande tabel:

Tabel 80 **Bedragen x € 1.000**

Herijking Koersdocument		Budget	Overheveling voorgaand jaar	Besteed	Vrijval	Saldo
	2018	720		262		458
	2019	1.093	458	806		745
	2020	1.986	745	1.640	817	274
	2021		274			
Totaal		**3.799**		**2.708**		**1.091**

Decentralisatie-uitkeringen decembercirculaire 2020 Vrouwenopvang (voorgenomen storting € 193.000)
Via de decembercirculaire 2020 ontvangen we € 193.000, welk bedrag in 2021 wordt toegevoegd aan het reeds beschikbare budget.

ISI – Impuls Sociale Investeringen (geen voorgenomen storting; in 2021 is € 72.000 beschikbaar)
In 2019 is het resterende budget ad € 129.000 overgeheveld naar 2020. In 2020 is € 57.000 besteed, zodat € 72.000 resteert. Conform de financiële verordening blijft dit bedrag in de reserve budgetoverheveling beschikbaar.

- **Programma: overhead**

O&I prioritering (voorgenomen storting: geen; beschikbaar in 2021 € 802.000)
Voor O&I-projecten is in de financiële verordening vastgelegd dat onder- en overuitputting worden geëgaliseerd met een reserve. Voor 2020 was aanvankelijk een inzet uit de reserve voorzien van € 946.000. In 2020 is per saldo een bedrag van € 207.000 euro onttrokken. Eind 2020 bedraagt de eindstand van de reserve € 802.000. Deze middelen worden in 2021 en verder ingezet voor de realisatie van verschillende projecten.

Leeuwarder digitale agenda (voorgenomen storting € 64.000; beschikbaar in 2021 € 448.000)
De uitvoering van het Programma LDA startte begin 2020 voortvarend, maar ondanks veel inzet en creativiteit is als gevolg van de Covid-19-crisis toch forse vertraging opgelopen en is de eerste ronde experimenten niet conform de planning halverwege het jaar afgerond, maar pas tegen het eind van het jaar. Het uit 2019 overgehevelde budget is nog niet aangesproken en dient samen met de over 2020 resterende middelen ad € 64.000 beschikbaar te blijven voor 2021 voor de tweede ronde experimenten. Verder heeft de succesvolle ontwikkeling van RPA (robotisering) geleid tot de wens om deze techniek versneld te implementeren binnen de organisatie en de kosten hiervan mede te dekken door een (extra) bijdrage van € 150.000 in 2021 aan de Leeuwarder Digitale Agenda. Daarvoor is het noodzakelijk de resterende middelen over te hevelen naar 2021.

Vereisten Algemene Verordening Gegevensbescherming (voorgenomen storting: geen, beschikbaar in 2021 € 206.000)
Door COVID19 en daarmee ontstane nieuwe prioriteiten zijn de voorgenomen maatregelen om te voldoen aan de AVG die gepland stonden in 2020 uitgesteld naar 2021. Daarom wordt voorgesteld het overgehevelde bedrag van € 56.000 euro uit 2019 dat bedoeld was om deze kosten te dekken opnieuw over te hevelen naar 2021. In 2020 was van uit deze reserve ook € 150.000 beschikbaar om, voortkomend uit de AVG, de gestructureerde en ongestructureerde data op orde te krijgen. COVID19 zorgde voor andere prioriteiten en gaf bovendien het inzicht dat toegenomen thuiswerken vraagt om een andere oplossing. Die oplossing wordt in 2021 gerealiseerd. Dit is dan ook de reden om het bedrag van € 150.000 over te hevelen naar 2021.

Preventieve maatregelen informatiebeveiliging (voorgenomen storting € 175.000)
Bij de mee- en tegenvallers 2020 is incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het sneller realiseren van preventieve maatregelen voor informatiebeveiliging. Overleg met de regionale partners hierover heeft pas in het najaar van 2020 plaatsgevonden, zodat tot een optimale invulling kan worden gekomen. De kosten worden in 2021 gemaakt.

Afwikkeling herindelingstraject (voorgenomen storting: geen, beschikbaar in 2021 € 90.000)
De personele lasten van medewerkers die bij de herindeling uit Leeuwarderadeel en Littenseradiel zijn overgekomen zijn in 2018 voor twee jaar incidenteel gedekt. In één geval is op dit moment nog geen structurele invulling gerealiseerd. Net als in 2019 hoefden in 2020 de incidentele dekkingsmiddelen niet volledig te worden aangesproken. We stellen voor om net als verleden jaar deze niet bestede middelen ad € 90.000 over te hevelen naar 2021, ter dekking van personele lasten in die situatie waarin nog geen structurele invulling is gerealiseerd.

Invoering WNRA (personele middelen en digitale toegankelijkheid van personeelsgegevens) (voorgenomen storting: geen, beschikbaar in 2021 € 12.000)
In 2019 is € 56.000 overgeheveld naar 2020. Van dit bedrag is inmiddels € 44.000 besteed. Omdat het verbeteren van de functionaliteit van JOEP/PIMS nog doorloopt in 2021 is het noodzakelijk het restantbudget ad € 12.000 over te hevelen naar 2021.

Toelichting reserve voorwaardelijke budgetoverheveling

Domein Bestuur en middelen

- **Programma economie en toerisme**

Subsidie WTC/Cambuurstadion (voorgenomen storting € 4.500.000)
De gemeente heeft op basis van de Exploitatie en Koop Overeenkomst (EKO) een subsidie toegekend van € 9,5 mln. Middels collegebesluit d.d. 30 juni 2020 is dit ook onder voorwaarden beschikt, waarvan niets is uitbetaald. De dekking van deze subsidie is als volgt:

Exploitatie 2020	€ 4,5 mln
Grondopbrengst supermarkten/Algemene reserve 2021	€ 5,0 mln
Totaal	€ 9,5 mln

Omdat niet aan de voorwaarden van de EKO en van de beschikking is voldaan wordt de subsidie op nihil vastgesteld (collegebesluit van 19 jan 2021). Er is geen verplichting meer onder de begrote last in de exploitatie van 2020. Dit heeft tot gevolg dat de begrote subsidiebijdrage ad € 4,5 mln in 2020 niet gerealiseerd wordt. Momenteel wordt door een projectontwikkelaar onderzocht of het project alsnog doorgang kan vinden. Derhalve wordt voorgesteld dit bedrag beschikbaar te houden als bijdrage aan deze ontwikkeling en toe te voegen aan de reserve voorwaardelijke budgetoverheveling.

- **Programma: Algemene baten en lasten**

Stelposten Covid-19 (voorgenomen storting € 7.743.000)
- ***septembercirculaire € 5.964.000***

Via de septembercirculaire is door het Rijk een aanzienlijk bedrag beschikbaar gesteld om als gevolg van de Covid-19crisis optredende extra lasten en gederfde inkomsten op te vangen. Via het 4e verzamelvoorstel wijziging begroting 2020 is besloten deze bijdrage deels in te zetten voor nadelen 2020 en een bedrag ad € 5.964.000 te plaatsen op een stelpost. Voorgesteld wordt deze stelpost over te hevelen naar 2021 om de middelen zodoende in 2021 beschikbaar te houden ter dekking van verdere schade als gevolg van deze crisis.

- ***decembercirculaire 2020 € 1.779.000***

Via de decembercirculaire is van het Rijk een aanvullende bijdrage van € 1.779.000 ontvangen. Om de hierboven genoemde reden wordt voorgesteld ook dit bedrag beschikbaar te houden voor 2021 en dus over te hevelen naar 2021.

- ***Schulden en armoede (geen voorgenomen storting; in 2021 is € 76.000 beschikbaar)***

Ter versterking van het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid heeft het kabinet met ingang van december 2018 voor drie jaar middelen ter beschikking gesteld voor het voorkomen van schulden en bestrijden van armoede, in het bijzonder onder kinderen. Hiervoor is nog € 76.000 aanwezig in de reserve voorwaardelijke budgetoverheveling.

3. FINANCIËLE REKENING EN BALANS

3.0 Samenvatting

In de financiële rekening en balans (het jaarrekeningdeel van de jaarstukken) is een aantal onderdelen opgenomen, zoals de financiële overzichten van de exploitatie met bijbehorende toelichtingen, balans en toelichting, de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, begrotingsrechtmatigheid, informatie in het kader van de WNT, incidentele baten en lasten en het EMU-saldo.

Hieronder zijn een verkorte balans opgenomen inclusief een toelichting op de mutaties ten opzichte van vorig jaar en een verkort overzicht van de exploitatie. Voor een toelichting op dit laatste overzicht wordt verwezen naar de betreffende overzichten in dit hoofdstuk en naar de toelichtingen bij de programma's.

Tabel 81 Verkort overzicht balans

	31-12-2019	31-12-2020		31-12-2019	31-12-2020
Activa			Passiva		
Immateriële vaste activa	13.083	12.447	Reserves	55.192	66.975
Materiële vaste activa	421.615	426.926	Resultaat dit boekjaar	8.370	15.492
Financiële vaste activa	33.571	40.716	*Eigen vermogen*	63.563	82.467
			Voorzieningen	48.337	53.932
			Vaste schulden	471.180	459.080
Totaal vaste activa	*468.268*	*480.090*	*Totaal vaste passiva*	*583.081*	*595.479*
Voorraden	145.191	143.471			
Uitzettingen looptijd < 1 jaar	44.537	56.064	Kasgeldleningen en banksaldi	29.720	0
Liquide middelen	37	4.135	Overige schulden	13.501	19.117
Overlopende activa	18.073	19.255	Overlopende passiva	49.805	88.419
Totaal vlottende activa	*207.838*	*222.926*	*Totaal vlottende passiva*	*93.025*	*107.536*
Totaal activa	**676.106**	**703.015**	**Totaal passiva**	**676.106**	**703.015**

Tabel 82 Verkort verloopoverzicht vaste activa

	Immaterieel	Materieel	Financieel	Totaal
Boekwaarde 1-1 dit boekjaar	13.082	421.613	33.571	468.266
Investeringen	121	31.930	17.563	49.614
Desinvesteringen	487	4.456	9.542	14.485
Afschrijvingen/aflossingen FVA	268	18.116	875	19.259

	Immaterieel	Materieel	Financieel	Totaal
Bijdragen van derden	0	4.047		4.047
Afwaarderingen	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12 dit boekjaar	**12.448**	**426.924**	**40.717**	**480.089**

De uitzettingen met een looptijd kleiner dan één jaar zijn met name gestegen door hogere vorderingen op openbare lichamen en een in 's-Rijksschatkist aangehouden bedrag van € 3 mln. Het eigen vermogen stijgt met name door het resultaat over 2020. De overlopende passiva zijn met name gestegen door een overschot op de voorfinanciering door het Rijk van de Tozo van € 35 mln. Gevolg van een en ander is dat er eind 2020 minder financiering nodig was. Er is weliswaar voor € 40 mln aan nieuwe leningen aangetrokken voor de aflossing van de kasgeldleningen van eind 2019 en voor herfinanciering van aflossingen op lopende leningen, maar per saldo daalden de vaste schulden per eind 2020 met € 12 mln.

Tabel 83 Verkort overzicht exploitatie

	Begroting 2020 na wijziging			Rekening 2020		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Baten en lasten						
Totaal van de programma's	575.955	220.308	-355.648	549.438	225.172	-324.266
Algemene dekkingsmiddelen	1.403	383.455	382.052	2.182	388.532	386.350
Overhead	45.798	439	-45.359	43.627	722	-42.905
Onvoorziene uitgaven	136	0	-136	9	0	-9
Vennootschapsbelasting	50	0	-50	266	0	-266
Totaal baten en lasten	**623.342**	**604.202**	**-19.141**	**595.522**	**614.426**	**18.904**
Mutatie reserves						
Totaal van de programma's	9.914	19.957	10.043	25.663	24.587	-1.076
Algemene dekkingsmiddelen	180	505	325	2.036	505	-1.531
Overhead	908	1.836	928	1.147	342	-805
Onvoorziene uitgaven	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat	0	7.845	7.845	0	0	0
Totaal mutatie reserves	**11.002**	**30.143**	**19.141**	**28.846**	**25.434**	**-3.412**
Totaal	**634.344**	**634.345**	**0**	**624.368**	**639.860**	**15.492**

3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Deze uiteenzetting van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling is bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de in de jaarrekening gepresenteerde financiële gegevens.

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad de uitgangspunten voor het financiële beleid en de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Waardering van passiva en activa en de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden hieronder verder toegelicht.

De in de jaarrekening genoemde bedragen zijn opgenomen in euro's, tenzij anders is vermeld.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa
Het BBV kent de volgende drie soorten immateriële vaste activa:
- kosten die zijn verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio (op dit moment niet van toepassing voor onze gemeente);
- kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- bijdragen aan activa in eigendom van derden.

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. De kosten van het sluiten van geldleningen (inclusief de betaalde boeterente) en het saldo van agio en disagio worden geactiveerd en over maximaal de looptijd van de lening volledig afgeschreven, te starten vanaf het moment van het in gebruik nemen van het gerelateerde materieel of financieel vast actief. Als geen nieuwe lening wordt aangetrokken zijn de kosten van vervroegde aflossing (boeterente) niet geactiveerd, maar als last verantwoord.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:
- het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen;
- de technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast;
- het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert;
- de uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar vast te stellen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volledig afgeschreven in maximaal vijf jaar.
De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende voorwaarden:
- de kosten passen binnen de kostensoortenlijst van het Besluit Ruimtelijke Ordening (artikel 6.2.4);

- de kosten blijven maximaal vijf jaar geactiveerd staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar hebben de kosten geleid tot een actieve grondexploitatie, of worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat;
- plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of -indien gedelegeerd- collegebesluit.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd op het moment dat aan de volgende vereisten is voldaan:
- er is sprake van een investering door een derde;
- de investering draagt bij aan de publieke taak;
- de derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen;
- de bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, als de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, conform hetgeen hieronder wordt genoemd bij 'waardering, activeren en afschrijven'. Hiervan wordt afgeweken als de afschrijvingstermijn die door de derde wordt gehanteerd korter is. In dat geval wordt die kortere termijn gehanteerd.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:
- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Op grond van de financiële verordening (art. 9) worden investeringen beneden de € 25.000 bij voorkeur niet geactiveerd. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Erfpacht
In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Ook de in eeuwigdurende erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Omdat deze prijzen per m2 erg laag zijn, is er feitelijk sprake van waardering tegen registratiewaarde. Ontvangen afkoopsommen worden verantwoord als vooruit ontvangen bedragen.

Financiële vaste activa
De waardering van de financiële vaste activa is gebaseerd op historische kostprijs c.q. nominale waarde. Leningen u/g zijn gewaardeerd tegen nominale verminderd met de aflossingen op de geldleningen. Deelnemingen worden tegen marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs. Bij oninbaarheid van een lening wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de lening.

Het BBV kent de volgende soorten financiële vaste activa:

1. kapitaalverstrekkingen aan:
   1.1. deelnemingen;
   1.2. gemeenschappelijke regelingen;
   1.3. overige verbonden partijen;
2. leningen aan:
   2.1. openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden;
   2.2. woningbouwcorporaties;
   2.3. deelnemingen;
   2.4. overige verbonden partijen;
3. overige langlopende leningen;
4. uitzettingen in ’s Rijksschatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
5. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
6. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Waardering, activeren en afschrijven
Op grond van artikel 63, lid 1 BBV worden alle activa gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs (de verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten; de vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend; voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs). Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62, lid 2 BBV).

De afschrijvingen zijn niet afhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Er wordt afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt in het algemeen lineair afgeschreven behoudens de woonruimten waarop annuïtair wordt afgeschreven. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Er wordt gestart met afschrijving vanaf het boekjaar volgend op het jaar waarin het kapitaalgoed gereed komt/verworven wordt.

Naar verwachting duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Een actief dat buiten gebruik is gesteld, wordt afgewaardeerd op het moment van buitengebruikstelling als de restwaarde lager is dan de boekwaarde. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.

Als aangekochte stroken grond niet binnen een grondexploitatie worden ontwikkeld, worden deze gronden afgewaardeerd tot cultuurgrond (€ 2,00 /m2). Deze gronden worden geactiveerd onder ‘cultuurgronden’.

De volgende afschrijvingstermijnen gelden (Nota afschrijvingen gemeenten Leeuwarden 2020)

Code	Omschrijving	
10900	Voorbereidingskosten grondexploitaties	geen afschrijving*
11001	Erfpachtgronden (EN)	geen afschrijving
11102	Cultuurgronden (EN)	geen afschrijving
11150	Gronden & terr. waardevermind. (EN)	25 tot 40 jaar
11151	Gronden bestemd voor gemeentelijke gebiedsontwikkeling	geen afschrijving
11199	Overige gronden (EN)	geen afschrijving
11200	Woonruimten (EN)	40 jaar
11210	Woonruimten ontv. huuropbrengsten (EN)	40 jaar annuïtair
11220	Woonruimten strat. verkoop (EN)	geen afschrijving
11300	Bedrijfsgebouwen (EN)	40 jaar

Code	Omschrijving	
11340	Inrichting gebouwen (EN)	10 jaar
11350	Noodgebouwen (EN)	10 jaar
11360	Verbouw gebouwen (EN)	5 - 20 jaar
11370	Sportvoorzieningen (EN)	40 jaar
11371	Kunstgrasvelden (EN)	10 jaar
11400	Grond-, weg- en waterbouwk. wrk. MN	40 jaar
11430	Aanleg plantsoenen, openb. groen MN	20 jaar
11500	Vervoermiddelen (EN)	5 tot 12 jaar
11601	Computers en software (EN)	5 jaar
11699	Ov. mach., app. en installaties (EN)	5 tot 20 jaar
11700	Grond-, weg- en waterbouwk. wrk. EN	60 jaar
n.v.t.	Rioleringen: vervangingsinvesteringen (EN)	geen afschrijving, maar via voorziening
11720	Voorzieningen parkeerterreinen EN	10 jaar
11800	Overige materiële vaste activa (MN)	5 jaar
11810	Vervanging verkeersborden/speel (MN)	10 jaar
11840	Inrichting schoolgebouwen (MN)	1 jaar
11850	Inventaris gebouwen (MN)	10 jaar
11900	Overige materiële vaste activa (EN)	5 jaar
11950	Inrichting/inventaris gebouwen (EN)	10 jaar
12000	GWW werken EN (heff. bestrijd. kn.)	60 jaar
12020	VRZ parkterr EN (heff. bestrijd. kn.)	10 jaar
12900	Bijdragen aan activa van derden	afschrijven als was het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente, met dien verstande dat de afschrijvingstermijn niet langer is dan de termijn die door de derde wordt gehanteerd
13000	Verkeersregelinstallaties (MN)	15-20 jaar
13099	Ov. mach., app. en installaties (MN)	5 tot 10 jaar
13799	Ov. mach.; app.& install.-en heff. bestr.	5 tot 20 jaar
13800	Ov. mat. v.a. heff. bestrijd. kn.	5 jaar
13850	Inricht/inven. gebouw (EN) heff. best.	10 jaar

*De kosten mogen maximaal 5 jaar geactiveerd blijven staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal 5 jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie dan wel worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat.

De restwaarde kan alleen worden toegepast bij activa met de balansgroep 011300 en 013400 als aan de volgende criteria is voldaan:

1. wanneer een externe partij huur betaalt aan de gemeente en de externe partij tevens gesubsidieerd wordt door de gemeente;
2. wanneer de gemeente zelf eigenaar en gebruiker van het object is.

Voor de toepassing van de restwaarde gelden de volgende aanvullende eisen:

a. Het maximum te hanteren restwaarde percentage bedraagt 10%.
b. Het percentage wordt bepaald over de aanschafwaarde van het gebouw.
c. De WOZ-waarde mag niet lager zijn dan de restwaarde.
d. Bij aanpassingen en/ of vervangingen aan het object wordt de restwaarde niet aangepast, mits de eis onder c benoemd hieronder van toepassing wordt.
   Indien de huurovereenkomst van de hierboven genoemde partij komt te vervallen dan wel dat de gemeente niet langer de gebruiker is van het object, wordt de restwaarde pas bij opnieuw in gebruik name beoordeeld op eventuele toepassing van restwaarde en zo nodig aangepast.

Vlottende activa

Voorraden
De voorraden hebben betrekking onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie en overige voorraden. In principe is de maximale looptijd voor een grondexploitatie 10 jaren. Voor zover daarvan wordt afgeweken wordt dit nader toegelicht in de paragraaf grondbeleid.

De bouwgronden in exploitatie worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd of verminderd met de voorraadmutaties.
De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst, zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen, zoals bijvoorbeeld loonkosten van de ambtelijke organisatie en is de werkelijk over het vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.
De voorraadmutaties omvatten de toe te rekenen jaarlijkse baten en lasten (o.a. rente) gecorrigeerd met de gerealiseerde winsten of de op contante waarde berekende voorzienbare verliezen. Voor exploitaties die naar verwachting verlieslatend zijn, worden voorzieningen opgenomen tegen contante waarde. De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde voor het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van 2% van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone.

Winstneming vindt plaats op het moment dat de exploitatie van een complex wordt beëindigd of wanneer tussentijds met redelijke zekerheid vast te stellen is, dat er winst gerealiseerd wordt. Voor het bepalen van de hoogte van tussentijdse winstneming wordt de *Percentage of Completion* (POC) methode gehanteerd. Deze methode wordt voorgeschreven door het BBV. Door gebruik te maken van de POC-methode wordt naar rato van de voortgang van het project tussentijds winst genomen.

Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen.

De overige voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. De overige voorraden worden gewaardeerd tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa
De waardering van de overlopende activa vindt plaats tegen nominale waarde.

Vaste passiva

Algemeen
De vaste passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd

anders staat vermeld.

Eigen vermogen/reserves

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een bevoegdheid van de gemeenteraad. Reserves worden onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming, dan wordt het een algemene reserve genoemd.
In artikel 11 van de financiële verordening gemeente Leeuwarden 2020 is bepaald dat het college van burgemeester en wethouders bevoegd is om voor de volgende reserves in de jaarrekening mutaties op te voeren zonder dat daar door de raad een toereikend bedrag in de begroting voor is goedgekeurd (uitzonderingsmogelijkheid conform het BBV): de reserve parkeren, de reserve grondexploitatie, de reserve sociaal domein, de reserve budgetoverheveling en de reserve vastgoed. Het nog te bestemmen rekeningresultaat maakt ook deel uit van het eigen vermogen.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde/het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd als er sprake is van:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven;
- middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, of een dotatie aan een bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds-)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht. Voor geconstateerd toekomstig achterstallig onderhoud wordt ten laste van de exploitatie een bedrag in de voorziening gestort.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het "jaarlijks vergelijkbaar volume" is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.
De voorziening voor pensioen van wethouders wordt verantwoord tegen netto contante waarde. Voor de actuariële pensioenberekeningen wethouders gelden de grondslagen zoals gepubliceerd bij circulaire van het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) op 16 december

2020. Deze grondslagen zijn: Berekeningsdatum: 31 december 2020; Rekenrente: 0,082% (31 december 2019: 0,290%); Sterftetafel: GBM/GBV 2013/2018 met leeftijdsterugstelling.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
Voor zover van toepassing worden hieronder afzonderlijk opgenomen de obligatieleningen, onderhandse leningen, door derden belegde gelden en de waarborgsommen.
De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

Algemeen
De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
De netto-vlottende schulden kunnen bestaan uit kasgeldleningen, banksaldi en overige schulden.

Overlopende passiva
De overlopende passiva zijn tegen nominale waarde opgenomen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De bedragen waarvoor borgstelling of garantstellingen zijn verstrekt zijn buiten de balanstelling opgenomen. Het betreft hier waarborgen van geldleningen en leasecontracten.
Op grond van artikel 53 BBV worden de belangrijke niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen, waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is gebonden, in de toelichting bij de balans beschreven.

Grondslagen ter bepaling van het resultaat

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat:
a. per programma en beleidsproduct de gerealiseerde baten en lasten en het saldo daarvan;
b. het overzicht van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen, de gerealiseerde kosten van de overhead en het bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting;
c. het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten, volgend uit de onderdelen a en b;
d. de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
e. het gerealiseerde resultaat, volgend uit de onderdelen c en d.

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat van de onderdelen genoemd in het eerste lid ook de ramingen uit de begroting voor en na wijziging.

Voor bepaling van het resultaat wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd. Verliezen worden verantwoord op het moment dat deze voorzienbaar zijn. Winsten worden pas verantwoord nadat deze daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Daarbij worden de baten en lasten opgenomen ongeacht of zij tot inkomsten of uitgaven in het jaar hebben geleid. De baten en lasten worden verantwoord tot hun brutobedrag.

In paragraaf 3.2.7 Overzicht incidentele lasten en baten is inzichtelijk gemaakt welke baten en lasten 'incidenteel' zijn. Daarbij is als uitgangspunt gehanteerd dat structurele lasten de regel en incidentele lasten de uitzondering zijn.

De aard van de baten en lasten is in eerste instantie bepalend of een post als incidenteel of structureel aangemerkt wordt. Tevens is gekeken naar het aantal jaren dat de baten/lasten zijn begroot. Als dit maximaal drie jaren is, zal in principe sprake zijn van een incidentele post. Voor een nadere uitwerking van de gehanteerde definitie wordt verwezen naar de notitie structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV.

Overig

Rente en afschrijvingen
De afschrijvingen worden maandelijks conform de afschrijvingsmethodiek berekend. De rentelasten worden op basis van de afgesproken percentages ten laste van de exploitatie gebracht.

Begroting
De begrotingscijfers zijn ontleend aan de door de gemeenteraad op 13 november 2019 vastgestelde primitieve begroting 2020 en aan de in 2020 door de gemeenteraad geautoriseerde begrotingswijzigingen.

Eigen bijdrage op grond van de Wmo
Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, beschermd wonen of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.
Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, bepaalt de wetgever in feite, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.
De door de gemeente van het CAK ontvangen eigen bijdrage bedroeg in 2020 € 4.245.000.

Vakantiegeld bijstandsuitkeringen
De kosten van bijstandsuitkeringen worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende verplichtingen van vergelijkbaar volume, wordt het opgebouwde vakantiegeld behorende bij deze uitkeringen toegerekend aan de periode waarin uitbetaling ervan plaatsvindt.

3.2 Financieel resultaat

3.2.1 Financieel resultaat op hoofdlijnen

De rekening 2020 sluit met een voordelig resultaat van € 15,5 mln. In dit resultaat is verwerkt een storting in de reserve budgetoverheveling van € 5,0 mln en de reserve voorwaardelijke budgetoverheveling van € 12,2 mln.

In de volgende tabel staan de beleidsproducten met een resultaat > € 100.000. In paragraaf 3.2.2 worden resultaten > € 500.000 toegelicht. Voor een gedetailleerde toelichting wordt verwezen naar de toelichtingen die zijn opgenomen bij de betreffende programma's in hoofdstuk 2.1.

Tabel 84 **Bedragen x € 1.000**

RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN	Resultaat
Sociaal	
Sociale basis	
BLP001 - Kunst en cultuur	288
BLP014 – Onderwijs	109
BLP115 - Sociale integratie achterstandsgroepen	406
BLP117 - Sport, bewegen en gezondheidsbeleid	191
1. ***Jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning***	
BLP084 – Zorg voor de Jeugd	3.151
BLP118 – Maatschappelijke ondersteuning	2.159
2. ***Werk en inkomen***	
BLP027 – Arbeidsmarkt en sociale integratie	1.592
BLP030 – Inkomensvoorziening	4.265
BLP031 – Armoedebestrijding	715
Fysiek	
3. ***Economie en toerisme***	
BLP005 - Economische beleid	674
BLP061 – Vastgoedbeheer	-511
Wonen en milieu	
BLP029 – Omgevingsvergunning (Wabo)	187
BLP043 - Inzameling afval	-146
4. ***Infrastructuur en mobiliteit***	
BLP019 – Parkeren	-655
5. ***Beheer Leefomgeving***	
BLP015 – Verhardingen	-3.495
BLP054 – Straatverlichting	137

RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN	Resultaat
BLP055 - Reiniging verhardingen	-237
BLP056 - Openbaar groen	127
BLP064 – Recreatievaart	114
Veiligheid	
Veiligheid	
BLP020 - Integraal veiligheidsbeleid	-144
BLP119 – Stadstoezicht	176
Bestuur en middelen	
Bestuur	
BLP071- Gemeenteraad	127
6. ***Algemene baten en lasten***	
BLP067 – Burgerzaken	-220
BLP079 - Algemene baten en lasten	2.717
7. ***Algemene dekkingsmiddelen***	
BLP086 – Gemeentefonds	3.047
BLP100 - Financiering	-566
8. **Overhead**	
Diverse beleidsproducten	721
Onvoorziene uitgaven	
BLP091 – Onvoorzien	127
Vennootschapsbelasting	
BLP101 – Vennootschapsbelasting	-216
Diverse mee- en tegenvallers programma's	
Overige beleidsproducten	652
Totaal	15.492

3.2.2 Toelichting op de voor- en nadelen

In deze paragraaf worden de voor- en nadelen > € 500.000 op de beleidsproducten toegelicht.

Sociaal

1. Jeugdzorg en maatschappelijk ondersteuning

Zorg voor de jeugd (voordeel € 3.151.000)
Dit komt met name door:

- *Ontwikkeling taakstelling (voordeel € 2.900.000)*
  Voor een solide financiële positie in de begroting was rekening gehouden met een autonome volumegroei van € 1,4 mln en met € 1,5 mln om een eventuele vertraging in realisatie van de taakstelling op te vangen. Nu de realisatie van de taakstelling op koers ligt en de autonome groei is uitgebleven vallen beide bedragen vrij. Een voordeel van samen € 2,9 mln.
- *Overige (voordeel € 251.000)*
  Er is een voordeel ontstaan van € 139.000 als afrekening op het accountantsonderzoek naar de conversie dossiers. Een eerder voordeel naar aanleiding van dit onderzoek is reeds ten gunste van 2019 gekomen. Diverse overige afrekeningen uit voorgaande jaren hebben voor een voordeel van € 183.000 gezorgd. De overige kleine mee- en tegenvallers bedragen per saldo € 71.000 nadelig.

Maatschappelijke ondersteuning (voordeel € 2.159.000)
Dit komt met name door:

- *Thuisondersteuning en dagbesteding (voordeel € 979.000)*
  De taakstelling op de Wmo bedroeg t/m 2020 € 2,55 mln waarvan € 1,9 mln is gerealiseerd. Met de nieuwe Wmo aanbieders zijn afspraken gemaakt over het realiseren van het resterende bedrag van € 635.000 en de taakstelling 2021. De herbeoordelingsgesprekken hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan andere vormen van zorg en het beperken van de kosten.
  Door de herbeoordelingsgesprekken en COVID-19 heeft de verwachte volumestijging, waarmee in de begroting rekening mee was gehouden, zich niet voorgedaan. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel van € 799.000. De tarieven zijn minder gestegen dan was begroot. Dit levert incidenteel een voordeel op van € 180.000.
- *Regionale Wmo: Beschermd Wonen (voordeel € 682.000)*
  De toename van het aantal cliënten van de laatste jaren is tot stilstand gebracht en is omgebogen naar een kleine afname. Daarnaast is ook de Rijksvergoeding Beschermd Wonen voor de volumeontwikkeling met een bedrag van € 1,8 mln toegenomen. Dit maakt dat het tekort Beschermd Wonen van de laatste jaren is omgebogen naar een voordeel van € 940.000.
  Het aandeel van Leeuwarden in dit voordeel is € 182.000. In de begroting was rekening gehouden met een nadeel van € 500.000 (conform 2019). Tezamen resulteert dit in een voordeel van € 682.000.
- *Apparaats- en uitvoeringskosten (voordeel € 300.000)*
  Een voordeel van € 205.000 ontstaat door tijdelijke vacatures die voor een deel niet zijn ingevuld. De overige kleine mee- en tegenvallers bedragen per saldo € 88.000 voordelig.

2. Werk en inkomen

Arbeidsmarkt en sociale integratie (voordeel € 1.592.000)
Dit komt met name door:

- *Wet Sociale Werkvoorziening (voordeel € 451.000)*
  De werkelijke bezetting bij Caparis was over 2020 lager dan er aan Rijksvergoeding daarvoor in de begroting is opgenomen op basis van standaard eenheden (SE).
- *Vizier op Werk en instrumentenbudget (voordeel € 345.000)*
  Met name door inzet van en bemiddeling door consulenten zijn bijstandsgerechtigden uitgestroomd. Door COVID-19 zijn minder bijstandsgerechtigden in trajecten en trajectbegeleiding bij externe partijen geweest. Er is door werkgevers minder gebruik gemaakt van werkvouchers en premies.
- *Vergoeding ondersteuning Tozo (voordeel € 770.000)*
  Door de acute nood voor de uitvoering van de Tozo-aanvragen die op korte termijn moesten worden verwerkt en de afnemende werkzaamheden als gevolg van COVID-19 is door team werk en het jongerenteam ondersteund bij Tozo-werkzaamheden van BZF. De teams zijn voor deze inzet incidenteel gecompenseerd.

Inkomensvoorziening (voordeel € 4.265.000)
Dit komt met name door:

- *Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG) (voordeel € 3.369.000)*
  In 2020 is voor de bijstandsuitkeringen € 82,1 mln ontvangen. De werkelijke uitgaven in 2020 bedroegen € 87,2 mln. De hogere uitgaven ad € 5,2 mln zijn voor € 7,0 mln reeds gedekt in de primitieve begroting. Dit betreft het verwachte eigen risico voor de gemeente. Ten opzichte van deze dekking in de primitieve begroting is dus een voordelig resultaat behaald van € 1.837.000
  Daarnaast is een incidentele (niet voorziene) vrijval ontstaan vanwege gewijzigde Rijksfinanciering in de Bbz. Dit betreft een (incidenteel) voordeel van € 1,2 mln. Ook is er sprake van verhaal en terugvordering te veel verstrekte bijstand in het verleden (€ 0,3 mln).
- *Vergoeding ondersteuning Tozo (voordeel € 829.000)*
  Door de acute nood voor de uitvoering van de Tozo-aanvragen die op korte termijn moesten worden verwerkt en de afnemende werkzaamheden als gevolg van COVID-19 is door team handhaving en team administratie en invordering ondersteund bij Tozo-werkzaamheden van BZF. De teams zijn voor deze inzet incidenteel gecompenseerd.

Armoedebestrijding (voordeel € 715.000)
Dit komt met name door:

- *Minimabeleid (voordeel € 618.000)*
  Op AV Frieso is een voordeel ontstaan van € 501.000. Dit is inclusief de voordelige eindafrekening over 2019 van € 305.000. De onderschrijding op de regeling inkomenstoeslag bedraagt € 117.000 door een te hoge prognose waarbij van andere aantallen en bedragen uitgegaan werd.
- *Armoede en schuldhulpverlening (voordeel € 155.000)*
  Het resultaat komt vooral door een voordelig resultaat op curatieve schuldhulpverlening van € 137.000. Hier is door COVID-19 sprake van een onderbesteding.

Fysiek

3. Economie en toerisme

Economische beleid (voordeel € 674.000)
Het resultaat binnen het product Economisch beleid bestaat volledig uit de verkoop van de glasvezelring. Deze incidentele verkoopopbrengst bedroeg € 675.000. De overige afwijking op de baten en de lasten bestaan uit mutaties in de reserve budgetoverheveling.

Vastgoedbeheer (nadeel € 511.000)
Op basis van een convenant uit 2006 is met een woningbouwvereniging overeengekomen om € 5.700 per huurwoning uit te keren in het kader van herstructurering in de voormalige gemeente Boarnsterhim. Deze was niet meer in de begroting opgenomen. Dit leidt tot een nadeel van € 524.000.

4. Infrastructuur en mobiliteit

Parkeren (nadeel € 655.000)
Het resultaat van het product parkeren bestaat enerzijds uit hogere lasten en anderzijds uit gederfde inkomsten (baten). Over het gehele jaar 2020 zijn de inkomsten uit parkeren ruim € 1 mln lager dan begroot als gevolg van COVID-19. Vanuit het Rijk is uit het eerste steunpakket € 440.000 aan compensatiemiddelen ontvangen en als zodanig in de begroting gewijzigd. Per saldo een nadeel op de parkeeropbrengsten van € 640.000. De taakstelling ad € 200.000 binnen het product parkeren wordt gefaseerd ingevuld, onder andere door de digitalisering van de parkeerketen. Voor het niet gerealiseerde deel is een bijdrage uit de reserve parkeren onttrokken. Het saldo van de reserve bedraagt per 31 december 2020 € 458.277.

5. Beheer leefomgeving

Verhardingen (nadeel € 3.495.000)
Op basis van de externe inspectie wegverhardingen in 2020 is achterstallig onderhoud geconstateerd op asfaltverhardingen. Hierdoor was een incidentele storting van € 3,5 mln benodigd in de voorziening achterstallig onderhoud.

Bestuur en middelen

6. Algemene baten en lasten

Algemene baten en lasten (voordeel € 2.717.000)
Er zijn met name voordelen vanuit het koersdocument Sociaal Domein (€ 1.065.000), mutaties in de voorzieningen (€ 1.256.000) voor de btw-compensatie en mutaties voor loonkosten (€ 553.000) die op andere beleidsproducten tot een nadeel leiden.

7. Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentefonds (voordeel € 3.047.000)
In 2020 is sprake van een voordeel van € 3.047.000. Dit komt omdat met name door een positieve bijstelling uit de septembercirculaire 2020 welke niet in de begroting is opgenomen (€ 1.300.000) en door diverse hoeveelheids- en prijsverschillen (€ 1.747.000).

Financiering (nadeel € 566.000)
Als gevolg van de dalende rente op nieuw aan te trekken leningen is € 437.000 minder aan externe rente betaald (voordeel). Daar staat tegenover dat de interne doorbelasting omlaag zijn bijgesteld.

Dit heeft een nadelig effect van € 804.000. Verder zijn er minder rentekosten voor voorgenomen investeringen, doordat investeringen (nog) niet zijn gedaan (nadeel € 199.000).

8. Overhead (voordeel € 721.000)
Op het programma Overhead is sprake van een positief resultaat van € 721.000. Dit komt met name doordat verschillende werkzaamheden zijn vertraagd of minder intensief zijn geweest door COVID-19 (€ 790.000).

3.2.3 Toelichting verschillen tussen rekening en Turap

In de Turap 2020 werd uitgegaan van een positief resultaat ten opzichte van de begroting van € 4,6 mln. In werkelijkheid is er een voordelig rekeningresultaat € 15,5 mln.

Tabel 85 **Bedragen x € 1.000**

RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN	Resultaat	Turap
Sociaal		
Sociale basis		
BLP001 - Kunst en cultuur	288	
BLP014 – Onderwijs	109	215
BLP115 - Sociale integratie achterstandsgroepen	406	
BLP117 - Sport, bewegen en gezondheidsbeleid	191	
Jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning		
BLP084 – Zorg voor de Jeugd	3.151	2.000
BLP118 – Maatschappelijke ondersteuning	2.159	
Werk en inkomen		
BLP027 – Arbeidsmarkt en sociale integratie	1.592	
BLP030 – Inkomensvoorziening	4.265	1.300
BLP031 – Armoedebestrijding	715	255
Fysiek		
Economie en toerisme		
BLP005 - Economische beleid	674	
BLP061 – Vastgoedbeheer	-511	100
Wonen en milieu		
BLP029 – Omgevingsvergunning (Wabo)	187	200
BLP043 - Inzameling afval	-146	-200
Infrastructuur en mobiliteit		
BLP019 – Parkeren	-655	
Beheer Leefomgeving		
BLP015 – Verhardingen	-3.495	
BLP054 – Straatverlichting	137	
BLP055 - Reiniging verhardingen	-237	
BLP056 - Openbaar groen	127	
BLP064 – Recreatievaart	114	
Veiligheid		
Veiligheid		
BLP020 - Integraal veiligheidsbeleid	-144	
BLP119 – Stadstoezicht	176	250

RESULTAAT OP HOOFDLIJNEN	Resultaat	Turap
Bestuur en middelen		
Bestuur		
BLP071- Gemeenteraad	127	
Algemene baten en lasten		
BLP067 – Burgerzaken	-220	
BLP079 - Algemene baten en lasten	2.717	500
Algemene dekkingsmiddelen		
BLP086 – Gemeentefonds	3.047	
BLP100 - Financiering	-566	-700
Overhead		
Diverse beleidsproducten	721	200
Onvoorziene uitgaven		
BLP091 – Onvoorzien	127	
Vennootschapsbelasting		
BLP101 – Vennootschapsbelasting	-216	
Diverse mee- en tegenvallers programma's		
Overige beleidsproducten	652	507
Totaal	15.492	4.627

De grootste verschillen (> € 250.000) ten opzichte van de Turap 2020 (zie overzicht hieronder) zijn grotendeels al kort toegelicht in de vorige paragraaf. Daarom wordt hier alleen nog Kunst en cultuur apart toegelicht. Voor een gedetailleerde toelichting wordt verwezen naar de toelichtingen die zijn opgenomen bij de betreffende programma's in hoofdstuk 2.1.

	Bedragen x € 1.000
Voordeel Kunst en cultuur (*)	288
Voordeel Zorg voor de Jeugd	1.120
Voordeel Maatschappelijke ondersteuning	1.184
Voordeel Arbeidsmarkt en sociale integratie	1.592
Voordeel Inkomensvoorziening	2.965
Voordeel Armoedebestrijding	460
Voordeel Economisch beleid	674
Nadeel Vastgoedbeheer	-611
Nadeel Parkeren	-655
Nadeel Verhardingen	-3.495
Voordeel Algemene baten en lasten	2.217
Voordeel Gemeentefonds	3.047
Voordeel Overhead	521

Kunst en cultuur
Er werd voor de schade door COVID-19 een extra bijdrage van € 150.000 aan de Harmonie verwacht. Het Rijk heeft daarna maatregelen genomen voor de culturele sector waardoor deze bijdrage niet meer nodig was. Door COVID-19 hebben instellingen en verenigingen minder aanvragen ingediend voor de diverse subsidieregelingen en zijn activiteiten opgeschort omdat de uitvoering van activiteiten in 2020 niet mogelijk was waardoor incidenteel € 127.000 vrijvalt. De overige kleine mee- en tegenvallers bedragen per saldo € 11.000 voordelig.

3.2.4 Financiële overzichten

In de primitieve begroting 2020 is met een onttrekking aan de Algemene Reserve van € 3.572 het saldo op nul gesteld. De begroting 2020 na wijziging is op nul gesloten door een onttrekking aan de Algemene Reserve van € 7.845. Het uiteindelijke resultaat valt € 15.492 hoger uit dan begroot na wijziging.

Tabel 86 Overzicht van baten en lasten (1) **Bedragen x € 1.000**

Programma's	Begroting 2020 primitief			Begroting 2020 na wijziging			Rekening 2020			Rekening t.o.v. begroting 2020
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo
R2DOM001 - Sociaal										
R2PRG005 - Werk en inkomen	131.464	80.168	-51.295	155.051	101.155	-53.895	154.067	107.100	-46.966	6.929
R2PRG020 - Sociale basis	61.796	7.642	-54.154	65.879	8.834	-57.044	64.404	9.061	-55.343	1.701
R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning	158.544	4.207	-154.337	167.568	4.994	-162.574	161.182	4.765	-156.416	6.157
R2DOM002 - Fysiek										
R2PRG003 - Economie en toerisme	45.942	31.139	-14.803	54.894	40.088	-14.805	45.606	37.965	-7.642	7.164
R2PRG006 - Wonen en milieu	24.507	22.432	-2.075	28.448	22.551	-5.897	26.182	23.167	-3.015	2.883
R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit	8.666	5.646	-3.021	8.189	5.506	-2.684	8.231	4.798	-3.432	-749
R2PRG012 - Ruimtelijke ordening	2.500	38	-2.463	2.955	81	-2.874	2.359	206	-2.153	721
R2PRG014 - Beheer leefomgeving	42.072	16.765	-25.306	41.369	15.467	-25.903	44.954	16.124	-28.830	-2.928
R2DOM003 - Veiligheid										
R2PRG010 - Veiligheid	12.591	193	-12.398	13.011	158	-12.853	12.977	285	-12.692	161
R2DOM004 - Bestuur en middelen										
R2PRG009 - Bestuur	4.491	10	-4.482	4.586	10	-4.576	5.255	893	-4.362	215
R2PRG015 - Algemene baten en lasten	18.714	14.122	-4.592	34.005	21.463	-12.542	24.221	20.807	-3.414	9.128
R2DOM005 - Overige lasten en baten										
R2PRG016 - Algemene dekkingsmiddelen	37.499	399.519	362.020	1.403	383.455	382.052	2.182	388.532	386.350	4.298
R2PRG017 - Overhead	43.288	586	-42.702	45.798	439	-45.359	43.627	722	-42.905	2.454
R2PRG018 - Onvoorziene uitgaven	136	0	-136	136	0	-136	9	0	-9	127
R2PRG019 - Vennootschapsbelasting	50	0	-50	50	0	-50	266	0	-266	-216
Totaal van baten lasten	**592.260**	**582.466**	**-9.794**	**623.342**	**604.202**	**-19.141**	**595.522**	**614.426**	**18.904**	**38.045**

Tabel 87 Overzicht van baten en lasten (2) **Bedragen x € 1.000**

Programma's	Begroting 2020 primitief			Begroting 2020 na wijziging			Rekening 2020			Rekening t.o.v. begroting 2020
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo
A. Totaal van baten en lasten	592.260	582.466	-9.794	623.342	604.202	-19.141	595.522	614.426	18.904	38.045
B. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	3.001	9.223	6.222	11.002	22.298	11.296	28.846	25.434	-3.412	-14.708
Totaal A + B	**595.261**	**591.689**	**-3.572**	**634.344**	**626.499**	**-7.845**	**624.368**	**639.860**	**15.492**	**23.337**
C. Geraamd resultaat	2.511	6.083	3.572	0	7.845	7.845	0	0	0	-7.845
Resultaat	**597.772**	**597.772**	**0**	**634.344**	**634.344**	**0**	**624.368**	**639.860**	**15.492**	**15.492**

Voor een toelichting op het resultaat van € 15,5 mln wordt verwezen naar de toelichtingen op de resultaten per programma in de beleidsverantwoording (zie 2.1) en de toelichting van het resultaat op hoofdlijnen in de financiële rekening (zie 3.2.1).

Tabel 88 **Bedragen x € 1.000**

Programma's	Begroting 2020 primitief			Begroting 2020 na wijziging			Rekening 2020			Rekening t.o.v. begroting 2020
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo
A. Totaal van baten en lasten	592.260	582.466	-9.794	623.342	604.202	-19.141	595.522	614.426	18.904	38.045
B. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves										
R2DOM001 - Sociaal										
R2PRG005 - Werk en inkomen	0	0	0	1.000	1.023	23	1.229	875	-354	-377
R2PRG020 - Sociale basis	170	610	440	0	1.678	1.678	256	1.215	959	-719
R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning	0	0	0	0	824	824	23	0	-23	-847
R2DOM002 - Fysiek										
R2PRG003 - Economie en toerisme	86	896	810	5.632	2.002	-3.630	12.655	2.027	-10.628	-6.997
R2PRG006 - Wonen en milieu	110	0	-110	110	2.693	2.583	849	748	-101	-2.684
R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit	-300	-212	88	-300	-212	88	0	200	200	112
R2PRG012 - Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	650	0	-650	-650
R2PRG014 - Beheer leefomgeving	0	0	0	100	0	-100	333	2	-331	-231
R2DOM003 - Veiligheid										
R2PRG010 - Veiligheid	0	0	0	0	30	30	20	30	10	-20
R2DOM004 - Bestuur en middelen										
R2PRG009 - Bestuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R2PRG015 - Algemene baten en lasten	2.635	7.630	4.995	3.372	11.920	8.548	9.649	19.490	9.841	1.294
R2DOM005 - Overige lasten en baten										
R2PRG016 - Algemene dekkingsmiddelen	300	300	0	180	505	325	2.036	505	-1.531	-1.856
R2PRG017 - Overhead	0	0	0	908	1.836	928	1.147	342	-805	-1.733
R2PRG018 - Onvoorziene uitgaven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R2PRG019 - Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	*3.001*	*9.223*	*6.222*	*11.002*	*22.298*	*11.296*	*28.846*	*25.434*	*-3.412*	*-14.708*
Totaal A + B	**595.261**	**591.689**	**-3.572**	**634.344**	**626.499**	**-7.845**	**624.368**	**639.860**	**15.492**	**23.337**

Programma's	Begroting 2020 primitief			Begroting 2020 na wijziging			Rekening 2020			Rekening t.o.v. begroting 2020
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo
C. Geraamd resultaat	2.511	6.083	3.572	0	7.845	7.845	0	0	0	-7.845
Resultaat	**597.772**	**597.772**	**0**	**634.344**	**634.344**	**0**	**624.368**	**639.860**	**15.492**	**15.492**

3.2.5 Begrotingsrechtmatigheid

Er is getoetst in hoeverre in 2020 is voldaan aan het begrotingscriterium. Hierbij is beoordeeld of er gehandeld is binnen de regels die hiervoor zijn vanuit externe en interne wet- en regelgeving (onder andere gemeentewet, BBV, financiële verordening). De toetsing is uitgevoerd zoals uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV.

In het algemeen geldt dat de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn toegelicht in de analyse per programma. Met de jaarstukken vraagt het college de gemeenteraad om deze begrotingsoverschrijdingen ter accorderen.

Begrotingsrechtmatigheid programma's
Conform de financiële verordening wordt bij de lastenoverschrijdingen naar de lasten op productniveau gekeken (zie onderstaand overzicht). Beoordeeld is in hoeverre de lastenoverschrijdingen zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, deze passen binnen het beleid of dat er sprake is van kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen, terwijl de begroting daar niet (meer) voor aangepast kon worden. Melding van een overschrijding in de Turap is voor de beoordeling niet relevant, de Turap leidt namelijk niet tot aanpassing van de begroting. Er is in 2020 geen begrotingsonrechtmatigheid geweest.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de lasten en baten op beleidsproductniveau in 2020. Er is een toelichting wanneer:

1. de lastenoverschrijding op productniveau groter is dan € 50.000 én
2. het resultaat na verrekening met de extra baten nog steeds een overschrijding van € 50.000 laat zien.

In dit geval wordt de betreffende post rood gearceerd. Indien sprake is van een lastenoverschrijding waar extra baten tegenover staan, is de betreffende post groen gearceerd.

R2DOM002 - Fysiek

- *BLP061 Vastgoedbeheer (nadeel € 1.889.000)*
  In 2020 zijn twee panden aan de Avondsterweg en de Bierkade verkocht. Dit zorgt voor een afwijking op de lasten in verband met het afboeken van de boekwaarde en op de baten als gevolg van de gerealiseerde verkoopopbrengst van circa € 1,3 mln. Daarnaast is op basis van een convenant uit 2006 met een woningbouwvereniging overeengekomen om € 5.700 per huurwoning uit te keren in het kader van herstructurering in de voormalige gemeente Boarnsterhim. Deze was niet meer in de begroting opgenomen. Dit leidt tot een nadeel van € 524.000. De extra uitgaven zijn in lijn met de doelstelling van het product en dit past binnen het beleid. Daarnaast kon de begroting niet meer worden aangepast. Daarmee is dit rechtmatig.
- *BLP043 Inzameling afval (nadeel € 712.000)*
  Het resultaat van het product inzameling afval wordt verrekend met de voorziening egalisatie heffingen. In 2020 is er sprake van een nadeel. De reden voor het nadeel is o.a. een groter aanbod van afval en meer aanvragen voor kwijtschelding vanwege COVID-19 en de lagere papierprijs die het gevolg is van de aanbesteding. De voorziening egalisatie heffingen was in 2019 opgebruikt. Het volledige nadeel komt in 2020 daarom ten laste van het rekeningresultaat. De extra uitgaven zijn in lijn met de doelstelling van het product en zijn het gevolg van een toename van het areaal. Aangezien dit past binnen het beleid en de begroting niet meer kon worden aangepast, is dit rechtmatig.
- *BLP019 Parkeren (nadeel € 409.000)*
  Het resultaat van het product parkeren bestaat enerzijds uit hogere lasten en anderzijds uit gederfde inkomsten (baten). Over het gehele jaar 2020 zijn de inkomsten uit parkeren ruim € 1 mln lager dan begroot als gevolg van COVID-19. Vanuit het Rijk is uit het eerste steunpakket € 440.000 aan compensatiemiddelen ontvangen en als zodanig in de begroting

gewijzigd. Per saldo een nadeel op de parkeeropbrengsten van € 640.000. De taakstelling ad € 200.000 binnen het product parkeren wordt gefaseerd ingevuld, onder andere door de digitalisering van de parkeerketen. Voor het niet gerealiseerde deel is een bijdrage uit de reserve parkeren onttrokken. Het saldo van de reserve bedraagt per 31 december 2020 € 458.277. De extra uitgaven zijn in lijn met de doelstelling van het product en zijn het gevolg van een toename van het areaal. Aangezien dit past binnen het beleid en de begroting niet meer kon worden aangepast, is dit rechtmatig.

- *BLP055 Reiniging verhardingen (nadeel € 237.000)*
  In de financiële positie is voor 2020 een incidentele taakstelling opgenomen van € 200.000 op de gladheidsbestrijding. In de praktijk is invulling hiervan uiterst moeizaam gebleken. De kosten zijn gemaakt voor gladheidsbestrijding en het schoon- en berijdbaar houden van wegen. De extra uitgaven zijn in lijn met de doelstelling van het product en zijn het gevolg van een toename van het areaal. Aangezien dit past binnen het beleid en de begroting niet meer kon worden aangepast, is dit rechtmatig.

R2DOM003 - Veiligheid

- *BLP020 Integraal veiligheidsbeleid (nadeel € 178.000)*
  Het negatieve resultaat komt voor ruim 80% voort uit COVID-19 en daarmee samenhangende zaken.
  De extra lasten passen binnen het bestaande beleid (wettelijke taak). Omdat de begroting niet meer kon worden aangepast, is het daarmee rechtmatig.

R2DOM005 - Overige lasten en baten

- *BLP077 Belastingen (nadeel € 289.000)*
  Het nadeel is ontstaan door vervanging tijdens ziekte en door een onjuistheid in de begroting. Voor € 115.000 staat tegenover dit nadeel een voordeel op BLP079 - Algemene baten en lasten. De vervanging tijdens ziekte is noodzakelijk voor de uitvoering van het beleid. Daarnaast kon de begroting niet meer worden aangepast. Derhalve is deze overschrijding rechtmatig.
- *BLP100 Financiering (nadeel € 566.000)*
  In de Turap werd een nadeel van € 700.000 aangegeven. In werkelijkheid is dit nadeel lager uitgevallen. De begroting kon niet meer worden aangepast. De overschrijding is rechtmatig.
- *PRG017 Programma Overhead*
  Binnen het programma zijn een viertal beleidsproducten waarop sprake is van een lastenoverschrijding. Het betreft de beleidsproducten:

- Management (BLP102)	nadeel € 66.000
- Inkoop, aanbesteding en contractmanagement (BLP105)	nadeel € 61.000
- Documentaire informatievoorziening (BLP111)	nadeel € 209.000
- Correctie overhead (BLP113)	nadeel € 120.000

  Deze nadelen worden hoofdzakelijk veroorzaakt doordat meer productieve uren aan werken voor derden en investeringen worden toegerekend dan was begroot. Het nadeel op een bepaald beleidsproduct wordt dan weer gecompenseerd door een voordeel elders. Wanneer hier rekening mee wordt gehouden is er geen sprake van een onrechtmatige overschrijding van de kosten binnen het programma Overhead. De totale overhead heeft een voordeel van € 721.000
- *BLP101 Vennootschapsbelasting (Vpb) (nadeel € 216.000)*
  Gemeente Leeuwarden is vennootschapsbelastingplichtig voor de exploitatie van haar parkeergarages. Op basis van een inschatting over 2020 en een nadere inschatting over oudere jaren, bedraagt de te betalen vennootschapsbelasting € 266.000. In de begroting is rekening gehouden met € 50.000 zodat sprake is van een overschrijding van € 216.000.
  De te betalen Vpb vloeit voort uit wet- en regelgeving en kon pas in januari 2021 worden ingeschat. De overschrijding is daarmee rechtmatig.

Begrotingsrechtmatigheid afgesloten kredieten
Uit intern onderzoek is gebleken, dat er geen overschrijdingen op verleende kredieten waren.

In dit geval wordt de betreffende post rood gearceerd. Indien sprake is van een lastenoverschrijding waar extra baten tegenover staan, is de betreffende post groen gearceerd.

Tabel 89 **Bedragen x € 1.000**

Programma's Lasten 2020	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
R2DOM001 - Sociaal				
R2PRG005 - Werk en inkomen				
R2BLP027 - Arbeidsmarkt en sociale integratie	22.759	27.063	25.652	1.411
R2BLP030 - Inkomensvoorziening	96.870	118.671	120.046	**-1.376**
R2BLP031 - Armoedebestrijding	11.808	10.290	9.538	752
R2BLP050 - Lijkbezorging	27	27	59	-33
Totaal lasten R2PRG005 - Werk en inkomen	**131.464**	**156.051**	**155.296**	**755**
R2PRG020 - Sociale basis				
R2BLP001 - Kunst en cultuur	10.185	10.757	10.419	338
R2BLP002 - Historisch Centrum Leeuwarden	1.165	1.231	1.294	**-64**
R2BLP114 - Onderwijs	20.652	20.930	20.916	14
R2BLP115 - Sociale integratie achterst. groepen	24.568	27.329	26.600	729
R2BLP116 - Burgerkracht	3.346	3.248	3.273	-25
R2BLP117 - Sport, bewegen en gezondheidsbeleid	2.049	2.384	2.158	225
Totaal lasten R2PRG020 - Sociale basis	**61.966**	**65.879**	**64.660**	**1.218**
R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning				
R2BLP084 - Zorg voor de Jeugd	46.823	49.830	45.816	4.014
R2BLP118 - Maatschappelijke ondersteuning	111.721	117.738	115.389	2.349
Totaal lasten R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning	**158.544**	**167.568**	**161.205**	**6.363**
Totaal lasten R2DOM001 - Sociaal	***351.974***	***389.497***	***381.161***	***8.336***
R2DOM002 - Fysiek				
R2PRG003 - Economie en toerisme				
R2BLP005 - Economisch beleid	2.795	3.694	3.985	**-291**
R2BLP061 - Vastgoedbeheer	10.872	15.814	17.702	**-1.889**
R2BLP062 - Grondzaken	24.193	32.239	27.769	4.469
R2BLP066 - Toerisme	1.710	2.321	2.352	-30
R2BLP068 - Sportvoorzieningen	6.458	6.458	6.453	6
Totaal lasten R2PRG003 - Economie en toerisme	**46.028**	**60.526**	**58.261**	**2.265**
R2PRG006 - Wonen en milieu				
R2BLP003 - Cultuurhistorisch beheer	464	703	550	153
R2BLP008 - Woningmarktbeleid	831	844	830	13
R2BLP009 - Overige huisvesting	119	112	109	3
R2BLP025 - Bouw- en milieutoezicht	97	99	96	2
R2BLP029 - Omgevingsvergunning (Wabo)	3.894	4.135	4.032	102
R2BLP039 - Handhaving omgevingsrecht	1.021	1.320	1.349	-29
R2BLP043 - Inzameling afval	16.608	16.662	17.374	**-712**
R2BLP045 - Milieubeleid	735	3.263	1.891	1.372
R2BLP046 - Bodem en geluid	824	1.399	795	603

Programma's Lasten 2020	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
R2BLP058 - Kwaliteit gebouwde omgeving	24	24	4	20
Totaal lasten R2PRG006 - Wonen en milieu	**24.617**	**28.558**	**27.031**	**1.528**
R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit				
R2BLP012 - Openbaar vervoer	55	58	58	0
R2BLP018 - Verkeer en vervoer	766	810	787	23
R2BLP019 - Parkeren	2.827	2.646	3.055	-409
R2BLP074 - Grond-, weg- en waterbouwk. werken	4.718	4.375	4.330	44
Totaal lasten R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit	**8.366**	**7.889**	**8.231**	**-342**
R2PRG012 - Ruimtelijke ordening				
R2BLP036 - Ruimtelijke ordening	1.874	422	438	-16
R2BLP037 - Geometriebeheer	626	672	694	-21
R2BLP121 - Ruimtelijke ordening omgevingszorg	0	1.861	1.878	-16
Totaal lasten R2PRG012 - Ruimtelijke ordening	**2.500**	**2.955**	**3.009**	**-54**
R2PRG014 - Beheer leefomgeving				
R2BLP013 - Spoorlijnen	251	254	258	-5
R2BLP014 - Waterwerken	2.768	2.935	3.114	-179
R2BLP015 - Verhardingen	3.880	3.870	7.701	-3.831
R2BLP016 - Kunstwerken	3.687	3.871	3.868	3
R2BLP017 - Verkeersmaatregelen	971	983	957	26
R2BLP026 - Wijkaanpak	424	164	125	39
R2BLP035 - IJswegen	11	11	3	8
R2BLP044 - Riolering	10.326	10.656	10.670	-14
R2BLP049 - Begraafplaatsen	903	947	943	4
R2BLP051 - Voorzieningen honden	329	330	315	15
R2BLP054 - Straatverlichting	2.522	2.227	2.089	138
R2BLP055 - Reiniging verhardingen	2.053	1.900	2.137	-237
R2BLP056 - Openbaar groen	11.159	10.449	10.294	156
R2BLP057 - Zwerfvuilbestrijding	54	59	44	15
R2BLP063 - Recreatiegebieden	923	954	933	21
R2BLP064 - Recreatievaart	1.033	1.063	1.004	59
R2BLP085 - Speelplaatsen	704	718	780	-62
R2BLP090 - Buitenreclame	73	79	51	28
Totaal lasten R2PRG014 - Beheer leefomgeving	**42.072**	**41.469**	**45.286**	**-3.817**
Totaal lasten R2DOM002 - Fysiek	***123.584***	***141.398***	***141.818***	***-420***
R2DOM003 - Veiligheid				
R2PRG010 - Veiligheid				
R2BLP020 - Integraal veiligheidsbeleid	2.938	3.300	3.478	-178
R2BLP022 - Rampenbestrijding	7.717	7.717	7.730	-14
R2BLP052 - Evenementen	302	332	298	34
R2BLP119 - Stadstoezicht	1.634	1.663	1.491	171
Totaal lasten R2PRG010 - Veiligheid	**12.591**	**13.011**	**12.997**	**14**
Totaal lasten R2DOM003 - Veiligheid	***12.591***	***13.011***	***12.997***	***14***
R2DOM004 - Bestuur en middelen				

Programma's Lasten 2020	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
R2PRG009 - Bestuur				
R2BLP071 - Gemeenteraad	2.392	2.359	2.232	127
R2BLP072 - College van B&W	2.099	2.227	3.023	-796
Totaal lasten R2PRG009 - Bestuur	**4.491**	**4.586**	**5.255**	**-669**
R2PRG015 - Algemene baten en lasten				
R2BLP006 - Dienstverlening voor derden	12.500	19.648	19.331	317
R2BLP053 - Stelposten c.a.	-816	6.876	6.785	91
R2BLP067 - Burgerzaken	2.401	2.993	2.796	197
R2BLP079 - Algemene baten en lasten	8.315	6.387	3.456	2.931
R2BLP120 - Vergunningen & leefomgeving	1.460	1.473	1.502	-29
Totaal lasten R2PRG015 - Algemene baten en lasten	**23.860**	**37.377**	**33.870**	**3.507**
Totaal lasten R2DOM004 - Bestuur en middelen	***28.351***	***41.963***	***39.125***	***2.838***
R2DOM005 - Overige lasten en baten				
R2PRG016 - Algemene dekkingsmiddelen				
R2BLP077 - Algemene belastingen	2.324	2.883	3.172	-289
R2BLP086 - Gemeentefonds	0	0	1.779	-1.779
R2BLP094 - Dividend	0	56	56	0
R2BLP100 - Financiering	35.474	-1.356	-790	-566
Totaal lasten R2PRG016 - Algemene dekkingsmiddelen	**37.799**	**1.583**	**4.218**	**-2.635**
R2PRG017 - Overhead				
R2BLP102 - Management	5.742	7.016	7.082	-66
R2BLP103 - Financiën, toezicht en controle	6.707	6.747	6.592	156
R2BLP104 - P&O/HRM	5.192	4.988	4.777	211
R2BLP105 - Inkoop, aanbest. & contractman.	454	642	703	-61
R2BLP106 - Interne en externe communicatie	1.206	2.712	2.643	69
R2BLP107 - Juridische zaken	1.762	1.762	1.629	133
R2BLP108 - Bestuurszaken en best. ondersteuning	2.571	2.955	2.697	258
R2BLP109 - Informatievoorziening & automatis.	12.632	12.083	10.551	1.531
R2BLP110 - Facilitaire zaken en huisvesting	5.285	5.272	5.195	77
R2BLP111 - Documentaire informatievoorziening	1.170	1.206	1.415	-209
R2BLP112 - Managementondersteuning	3.552	4.308	4.354	-47
R2BLP113 - Correctie overhead	-2.985	-2.985	-2.865	-120
Totaal lasten R2PRG017 - Overhead	**43.288**	**46.706**	**44.774**	**1.932**
R2PRG018 - Onvoorziene uitgaven				
R2BLP091 - Onvoorzien	136	136	9	127
Totaal lasten R2PRG018 - Onvoorziene uitgaven	**136**	**136**	**9**	**127**
R2PRG019 - Vennootschapsbelasting				
R2BLP101 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	50	50	266	-216
Totaal lasten R2PRG019 - Vennootschapsbelasting	**50**	**50**	**266**	**-216**
Totaal lasten R2DOM005 - Overige lasten en baten	***81.273***	***48.475***	***49.268***	***-792***
Totaal lasten 2020	**597.772**	**634.344**	**624.368**	**9.976**

Tabel 90 Bedragen x € 1.000

Programma's Baten 2020	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
R2DOM001 - Sociaal				
R2PRG005 - Werk en inkomen				
R2BLP027 - Arbeidsmarkt en sociale integratie	100	1.307	1.488	181
R2BLP030 - Inkomensvoorziening	79.898	100.869	106.510	5.641
R2BLP031 - Armoedebestrijding	171	3	-34	-37
R2BLP050 - Lijkbezorging	0	0	12	12
Totaal baten R2PRG005 - Werk en inkomen	**80.168**	**102.179**	**107.975**	**5.797**
R2PRG020 - Sociale basis				
R2BLP001 - Kunst en cultuur	50	424	374	-51
R2BLP002 - Historisch Centrum Leeuwarden	63	53	122	69
R2BLP114 - Onderwijs	7.108	7.911	8.007	95
R2BLP115 - Sociale integratie achterst. groepen	736	1.580	1.256	-323
R2BLP116 - Burgerkracht	260	450	458	8
R2BLP117 - Sport, bewegen en gezondheidsbeleid	35	95	60	-35
Totaal baten R2PRG020 - Sociale basis	**8.252**	**10.512**	**10.276**	**-236**
R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning				
R2BLP084 - Zorg voor de Jeugd	0	824	-39	-863
R2BLP118 - Maatschappelijke ondersteuning	4.207	4.994	4.804	-190
Totaal baten R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning	**4.207**	**5.818**	**4.765**	**-1.053**
Totaal baten R2DOM001 - Sociaal	***92.628***	***118.509***	***123.017***	***4.508***
R2DOM002 - Fysiek				
R2PRG003 - Economie en toerisme				
R2BLP005 - Economisch beleid	431	1.301	2.267	965
R2BLP061 - Vastgoedbeheer	7.199	7.816	9.194	1.378
R2BLP062 - Grondzaken	24.405	32.378	27.923	-4.455
R2BLP066 - Toerisme	0	595	608	13
R2BLP068 - Sportvoorzieningen	0	0	0	0
Totaal baten R2PRG003 - Economie en toerisme	**32.035**	**42.090**	**39.991**	**-2.098**
R2PRG006 - Wonen en milieu				
R2BLP003 - Cultuurhistorisch beheer	20	170	99	-71
R2BLP008 - Woningmarktbeleid	6	6	6	0
R2BLP009 - Overige huisvesting	177	177	158	-19
R2BLP025 - Bouw- en milieutoezicht	2	2	1	-1
R2BLP029 - Omgevingsvergunning (Wabo)	3.636	3.636	3.721	85
R2BLP039 - Handhaving omgevingsrecht	0	0	34	34
R2BLP043 - Inzameling afval	18.591	18.591	19.157	566
R2BLP045 - Milieubeleid	0	2.102	739	-1.363
R2BLP046 - Bodem en geluid	0	560	1	-559
R2BLP058 - Kwaliteit gebouwde omgeving	0	0	0	0
Totaal baten R2PRG006 - Wonen en milieu	**22.432**	**25.244**	**23.915**	**-1.329**
R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit				
R2BLP012 - Openbaar vervoer	73	73	61	-12
R2BLP018 - Verkeer en vervoer	66	66	29	-37

Programma's Baten 2020	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
R2BLP019 - Parkeren	5.294	5.154	4.909	-246
R2BLP074 - Grond-, weg- en waterbouwk. werken	0	0	0	0
Totaal baten R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit	**5.433**	**5.293**	**4.998**	**-295**
R2PRG012 - Ruimtelijke ordening				
R2BLP036 - Ruimtelijke ordening	38	44	103	59
R2BLP037 - Geometriebeheer	0	0	12	12
R2BLP121 - Ruimtelijke ordening omgevingszorg	0	38	91	54
Totaal baten R2PRG012 - Ruimtelijke ordening	**38**	**81**	**206**	**125**
R2PRG014 - Beheer leefomgeving				
R2BLP013 - Spoorlijnen	0	0	0	0
R2BLP014 - Waterwerken	502	502	711	210
R2BLP015 - Verhardingen	94	84	421	336
R2BLP016 - Kunstwerken	2	2	0	-2
R2BLP017 - Verkeersmaatregelen	2	2	6	4
R2BLP026 - Wijkaanpak	0	0	0	0
R2BLP035 - IJswegen	0	0	0	0
R2BLP044 - Riolering	12.253	12.424	12.438	14
R2BLP049 - Begraafplaatsen	812	823	819	-4
R2BLP051 - Voorzieningen honden	557	557	542	-15
R2BLP054 - Straatverlichting	1	1	0	0
R2BLP055 - Reiniging verhardingen	0	0	0	0
R2BLP056 - Openbaar groen	1.484	197	168	-29
R2BLP057 - Zwerfvuilbestrijding	16	16	-1	-16
R2BLP063 - Recreatiegebieden	54	54	51	-3
R2BLP064 - Recreatievaart	466	408	463	55
R2BLP085 - Speelplaatsen	0	0	118	118
R2BLP090 - Buitenreclame	522	397	389	-8
Totaal baten R2PRG014 - Beheer leefomgeving	**16.765**	**15.467**	**16.125**	**658**
Totaal baten R2DOM002 - Fysiek	***76.703***	***88.175***	***85.236***	***-2.939***
R2DOM003 - Veiligheid				
R2PRG010 - Veiligheid				
R2BLP020 - Integraal veiligheidsbeleid	56	106	140	34
R2BLP022 - Rampenbestrijding	0	0	89	89
R2BLP052 - Evenementen	137	35	34	0
R2BLP119 - Stadstoezicht	0	47	51	4
Totaal baten R2PRG010 - Veiligheid	**193**	**188**	**315**	**127**
Totaal baten R2DOM003 - Veiligheid	***193***	***188***	***315***	***127***
R2DOM004 - Bestuur en middelen				
R2PRG009 - Bestuur				
R2BLP071 - Gemeenteraad	0	0	0	0
R2BLP072 - College van B&W	10	10	893	884
Totaal baten R2PRG009 - Bestuur	**10**	**10**	**893**	**884**
R2PRG015 - Algemene baten en lasten				

Programma's Baten 2020	Begroting primitief	Begroting na wijziging	Rekening	Rekening t.o.v. begroting
R2BLP006 - Dienstverlening voor derden	12.500	19.648	19.351	-297
R2BLP053 - Stelposten c.a.	0	164	161	-3
R2BLP067 - Burgerzaken	1.626	1.728	1.311	-417
R2BLP079 - Algemene baten en lasten	13.708	19.688	19.474	-214
R2BLP120 - Vergunningen & leefomgeving	0	0	0	0
Totaal baten R2PRG015 - Algemene baten en lasten	**27.835**	**41.228**	**40.297**	**-931**
Totaal baten R2DOM004 - Bestuur en middelen	***27.844***	***41.237***	***41.190***	***-47***
R2DOM005 - Overige lasten en baten				
R2PRG016 - Algemene dekkingsmiddelen				
R2BLP077 - Algemene belastingen	34.159	34.196	34.392	196
R2BLP086 - Gemeentefonds	327.648	349.498	354.325	4.826
R2BLP094 - Dividend	266	266	321	55
R2BLP100 - Financiering	37.746	0	0	0
Totaal baten R2PRG016 - Algemene dekkingsmiddelen	**399.819**	**383.960**	**389.037**	**5.077**
R2PRG017 - Overhead				
R2BLP102 - Management	0	0	10	10
R2BLP103 - Financiën, toezicht en controle	27	149	90	-59
R2BLP104 - P&O/HRM	99	89	154	65
R2BLP105 - Inkoop, aanbest. & contractman.	0	0	0	0
R2BLP106 - Interne en externe communicatie	0	0	3	3
R2BLP107 - Juridische zaken	0	0	0	0
R2BLP108 - Bestuurszaken en best. ondersteuning	0	384	158	-226
R2BLP109 - Informatievoorziening & automatis.	419	1.504	454	-1.050
R2BLP110 - Facilitaire zaken en huisvesting	41	149	128	-21
R2BLP111 - Documentaire informatievoorziening	0	0	9	9
R2BLP112 - Managementondersteuning	0	0	58	58
R2BLP113 - Correctie overhead	0	0	0	0
Totaal baten R2PRG017 - Overhead	**586**	**2.275**	**1.064**	**-1.211**
R2PRG018 - Onvoorziene uitgaven				
R2BLP091 - Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal baten R2PRG018 - Onvoorziene uitgaven	**0**	**0**	**0**	**0**
R2PRG019 - Vennootschapsbelasting				
R2BLP101 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0
Totaal baten R2PRG019 - Vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal baten R2DOM005 - Overige lasten en baten	***400.404***	***386.235***	***390.101***	***3.867***
Totaal baten 2020	**597.772**	**634.344**	**639.860**	**5.515**

3.2.6 Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op gemeente Leeuwarden. Het voor gemeente Leeuwarden toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 € 201.000.

Voor gemeente Leeuwarden kwalificeren zich alleen de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionarissen.

Tabel 91 Bezoldiging topfunctionarissen **Bedragen x € 1**

Gegevens 2020		
	E. de Jong	**F. van der Heide**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01/01 - 31-12	01/01 - 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	130.081	104.265
Beloningen betaalbaar op termijn	20.730	18.659
Subtotaal	*150.810*	*122.924*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	**150.810**	**122.924**
Het bedrag van de overschrijding, en	N.v.t.	N.v.t.
de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2019		
	E. de Jong	**F. van der Heide**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	18/11 - 31/12	01/01 - 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	15.302	98.155
Beloningen betaalbaar op termijn	2.297	16.953
Subtotaal	*17.599*	*115.108*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	23.386	194.000
Bezoldiging	**17.599**	**115.108**

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf 1 januari 2018).

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2020 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (WOPT) of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2020 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

3.2.7 Overzicht incidentele lasten en baten

In deze paragraaf worden een overzicht van de incidentele laten en baten gegeven. Hieronder volgt op programmabasis een overzicht van de incidentele lasten en baten. Conform de financiële verordening worden alle posten vanaf € 50.000 afzonderlijk gespecificeerd.

Uit onderstaand overzicht volgt dat het structurele saldo € 29,1 mln positief is.

Tabel 92 Structureel saldo (structurele baten minus structurele lasten) **Bedragen x € 1.000**

	Rekening
Rekeningresultaat	15.492
Totaal mutaties reserves	3.412
Resultaat voor reservemutaties	18.904
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-385
Totaal saldo incidentele baten en lasten	10.585
Structureel saldo (structurele baten minus structurele lasten)	**29.104**

De incidentele baten en lasten en structurele reservemutaties kunnen als volgt wordt gespecificeerd.

Tabel 93 Specificatie van de incidentele baten per programma **Bedragen x € 1.000**

Domein en programma	Rekening baten	reden incidenteel
Fysiek		
Economie en toerisme		
Verkoop percelen De Zuidlanden	13.676	Verkoop gemeentelijke eigendommen
Verkoop percelen overig	12.736	Verkoop gemeentelijke eigendommen
Verkoop snippergroen	72	Verkoop gemeentelijke eigendommen
Verkoop panden	1.475	Verkoop gemeentelijke eigendommen
Verkoop Glasvezelnetwerk	1.100	Eenmalige opbrengst a.g.v. verkoop
	29.058	
Infrastructuur en mobiliteit		
Parkeeropbrengsten	-640	Substantieel lagere opbrengst a.g.v. Covid-19
	-640	
Totaal saldo van incidentele baten	**28.418**	

Tabel 94 Specificatie van de incidentele lasten per programma **Bedragen x € 1.000**

Domein en programma	Rekening lasten	reden incidenteel
Sociaal		
Sociale basis		
Cultuurprogramma Noord-Nederland	102	Tijdelijk programma
Festivalbudget	130	Tijdelijk programma
Versterken ontwikkeling jonge kind (0-12 jr.)	164	Project

Domein en programma	Rekening lasten	reden incidenteel
Mienskipfonds	342	Tijdelijk programma
Gezond in de Stad	113	Tijdelijke Rijksregeling
University Campus Fryslân	350	Project m.b.t. samenwerking en opbouw
Statushouders	580	Tijdelijke Rijksregeling, tot de nieuwe wet Inburgering is ingevoerd
St. Culturele Centra	550	Project m.b.t. samenwerking en opbouw
Wijkbudgetten	345	Afwikkelingsverschillen oudere jaren
Amaryllis - afwikkeling subsidie 2019	-505	Afwikkelingsverschillen oudere jaren
Overige posten	115	Totaal van kleine bedragen incidentele lasten
	2.286	
Jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning		
Fries actieplan Zorg voor Jeugd: Foar Fryske Bêrn	1.351	Project
Compensatie voogdij / 18+	1.471	Tijdelijke compensatieregeling
Personen met verward gedrag	55	
	2.877	
Werk en inkomen		
Schulden en armoede	55	Tijdelijke specifieke Rijksvergoeding
Collectieve verzekering AV Frieso	-305	Afwikkelingsverschillen
Overige posten	194	Totaal van kleine bedragen incidentele lasten
	-56	
Fysiek		
Economie en toerisme		
Verkoop percelen De Zuidlanden	13.676	zowel incidentele bate als last
Verkoop percelen overig	12.736	
Verkoop snippergroen	72	
Verkoop panden	1.475	
Verkoop Glasvezelnetwerk	425	
	28.383	
Ruimtelijke ordening		
Implementatie omgevingswet	940	Substantieel hogere last
	940	
Beheer leefomgeving		
Aanpak slechte bomen: essentaksterfte	150	Project

Domein en programma	Rekening lasten	reden incidenteel
Aanvullende storting voorziening verharding	3.500	Incidentele storting in voorziening i.v.m. achterstallig onderhoud
	3.650	
Veiligheid		
Veiligheid		
Lokale weerbaarheid cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit	30	Project
	30	
Bestuur en middelen		
Algemene baten en lasten		
Herijking Koersdocument	517	Frictiemiddelen
Afwikkeling herindelingstraject	64	Tijdelijke regeling
	581	
Algemene dekkingsmiddelen		
Waarderingskamer	205	Budgetoverheveling
	205	
Overhead		
Beveiliging stadhuis en gemeentehuis	63	Budgetoverheveling
Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)	44	Budgetoverheveling
	107	
Totaal saldo van incidentele lasten	**39.003**	

Tabel 95 Specificatie van structurele stortingen aan de reserves per programma **Bedragen x € 1.000**

Domein en Programma	Omschrijving	Rekening Stortingen
Bestuur en middelen		
Algemene baten en lasten	Reserve egalisatie verkiezingen	385
Totaal saldo van de structurele stortingen		385

Er is in 2020 een incidentele storting in de reserve gedaan van 250.000 euro voor de dekking van de extra kosten die geraamd worden voor de organisatie van de 2e kamer verkiezingen in 2021.
Dit extra bedrag van € 250.000 is specifiek hiervoor ontvangen van het Rijk.

Tabel 96 Specificatie van de onttrekkingen aan de reserves per programma **Bedragen x € 1.000**

Domein en Programma	Omschrijving	Rekening Onttrekking
Bestuur en middelen		
Algemene baten en lasten	Reserve egalisatie verkiezingen	0
Totaal saldo van de structurele onttrekkingen		**0**

3.2.8 EMU saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Het Rijk geeft per gemeente een indicatie af van hoe hoog een eventueel berekend EMU-tekort zou mogen zijn, de zogenoemde EMU-referentiewaarde. De referentiewaarde (het toegestane EMU-tekort) voor de gemeente Leeuwarden is voor 2020 bepaald op € 21,485 mln. Het EMU-Saldo komt volgens onderstaande tabel uit op een overschot van € 16,729 mln. Daarmee blijven we ruim binnen de referentiewaarde.

Tabel 97 EMU-saldo **Bedragen x € 1.000**

	Omschrijving	2020
1.	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	18.904
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	8.956
3.	Mutatie voorzieningen	5.595
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.720
5.	Gerealiseerde boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	730
	Berekend EMU-saldo	**16.533**
	De referentiewaarde voor de gemeente Leeuwarden	**-21.485**
	Bron (septembercirculaire 2019)	

3.3 Balans

3.3.1 Balans

Tabel 98	Bedragen x € 1.000	
	31-12-19	31-12-20
Activa		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	510	101
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	12.572	12.346
Totaal immateriële vaste activa	13.083	12.447
Materiële vaste activa		
Investeringen met een economisch nut	278.871	276.635
Investeringen met economisch nut met mogelijke heffing ter bestrijding van kosten	46.464	44.883
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	96.280	105.407
Totaal materiële vaste activa	421.615	426.926
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	3.271	4.223
- gemeenschappelijke regelingen	190	190
Leningen aan:		
- woningbouwcorporaties	139	132
- deelnemingen	1.158	661
- overige verbonden partijen	5.352	10.531
Overige langlopende leningen	50	5.270
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	23.411	19.710
Totaal financiële vaste activa	33.571	40.716
Totaal vaste activa	**468.268**	**480.090**
Vlottende activa		
Voorraden		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	*145.191*	*143.471*
Totaal voorraden	*145.191*	*143.471*

	31-12-19	31-12-20
Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	28.282	34.888
Uitzettingen in 's Rijksschatkist met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	0	3.160
Overige vorderingen	16.256	18.016
Totaal uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	44.537	56.064
Liquide middelen		
Kassaldi	37	27
Banksaldi	0	4.108
Totaal liquide middelen	37	4.135
Overlopende activa		
Voorschotbedragen ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	1.733	0
- het Rijk	250	2.849
- overige Nederlandse overheidslichamen	872	89
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	15.218	16.317
Totaal overlopende activa	18.073	19.255
Totaal vlottende activa	**207.838**	**222.926**
Totaal activa	**676.106**	**703.015**
Bedrag waarvan het recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 bestaat.	**0**	**0**

	31-12-19	31-12-20
Passiva		
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Reserves:		
- algemene reserve	25.145	20.796
- bestemmingsreserves	30.048	46.179
Gerealiseerd resultaat volgens het overzicht van baten en lasten jaarrekening	8.370	15.492
Totaal eigen vermogen	**63.563**	**82.467**
Voorzieningen	48.337	53.932
Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	464.891	454.678
- openbare lichamen	2.500	0

	31-12-19	31-12-20
- overige binnenlandse sectoren	3.767	4.388
Waarborgsommen	22	14
Totaal vaste schulden	471.180	459.080
Totaal vaste passiva	**583.081**	**595.479**
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden, met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Banksaldi	29.720	0
Overige schulden	13.501	19.117
Totaal netto-vlottende schulden	43.220	19.117
Overlopende passiva		
Nog te betalen bedragen	44.915	42.184
Voorschotbedragen voor uitkeringen met specifiek bestedingsdoel ter dekking van lasten volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- het Rijk	929	7.437
- overige Nederlandse overheidslichamen	550	119
Overige vooruit ontvangen bedragen	3.410	38.679
Totaal overlopende passiva	49.805	88.419
Totaal vlottende passiva	93.025	107.536
Totaal passiva	**676.106**	**703.015**
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	768.241	690.541

3.3.2 Toelichting op de balans

Toelichting op de activa van de balans 31-12-2020

De vaste activa worden onderscheiden in:

Tabel 99 Specificatie vaste activa

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Immateriële vaste activa	13.082	12.448
Materiële vaste activa	421.613	426.924
Financiële vaste activa	33.571	40.716
Totaal vaste activa	**468.266**	**480.088**

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

Tabel 100 Specificatie immateriële vaste activa

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Kosten onderzoek en ontwikkeling	510	102
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	12.572	12.346
Totaal	**13.082**	**12.448**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende dit jaar:

Tabel 101 Verloop immateriële vaste activa

Omschrijving	Boek-waarde 01-01-20	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-20
Kosten onderzoek en ontwikkeling	510	79	487				102
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	12.572	42		268			12.346
Totaal immateriële vaste activa	**13.082**	**121**	**487**	**268**	**0**	**0**	**12.448**

De belangrijkste investeringen in immateriële vaste activa in het jaar zijn:

Tabel 102 Belangrijkste mutaties immateriële vaste activa (bedragen groter dan €250.000)

Omschrijving	Bedrag
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	
Desinvesteringen	
Ontwikkelkosten Zwette VI	487

De post materiële vaste activa wordt onderscheiden in:

Tabel 103 Specificatie materiële vaste activa

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Investeringen met economisch nut	278.870	276.635
Investeringen met econom. nut m/mogelijke heffing ter bestrijding v/kosten	46.464	44.883
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	96.279	105.406
Totaal	**421.613**	**426.924**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa met economisch nut gedurende dit jaar:

Tabel 104 Verloop materiële vaste activa met economisch nut

Omschrijving	Boek-waarde 01-01-20	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-20
Investeringen met economisch nut							
Gronden en terreinen *	36.255	886	2.226	7	30		34.878
Woonruimten	2.215	53		28			2.240
Bedrijfsgebouwen	215.984	9.551	1.066	8.680	45		215.744
Grond-, weg- en waterbouwk. werken	2.200	303		106			2.397
Vervoermiddelen	2.866	553		587			2.832
Machines, apparaten en installaties	18.769	4.159	1.164	3.503	604		17.657
Overige materiële vaste activa	581	411		105			887
Totaal invest. m/economisch nut	**278.870**	**15.916**	**4.456**	**13.016**	**679**	**0**	**276.635**
* waarvan in erfpacht uitgegeven	9.097	359	694				8.762
Invest. met economisch nut met mogelijke heffing ter bestrijding van kosten							
Grond-, weg- en waterbouwk. Werken	46.415			1.568			44.847
Overige materiële vaste activa	49			13			36
Totaal invest. m/ec. nut bestrijd. kn.	**46.464**	**0**	**0**	**1.581**	**0**	**0**	**44.883**

Bij de investeringen met economisch nut met mogelijke heffing ter bestrijding van kosten gaat het om investeringen in riolering. Sinds een aantal jaren worden nieuwe investeringen in riolering niet meer geactiveerd maar ten laste van de voorziening gebracht.

De belangrijkste investeringen met economisch nut in het jaar zijn:

Tabel 105 Belangrijkste mutaties investeringen m/econom. nut (in ieder geval de bedragen groter dan €250.000)

Omschrijving	Bedrag
Investeringen met economisch nut	
Gronden en terreinen	
Investeringen	
Erfpachtsterr. div. verspreide perc.	359
Desinvesteringen	
Zwette VI	1.290
Erfpachtsterr. div. verspreide perc.	352
Sanering De Meer	342
Gronden en terreinen (in erfpacht uitgegeven)	
Investeringen	
Erfpachtsterr. div. verspreide perc.	359
Desinvesteringen	
Sanering De Meer	342
Erfpachtsterr. div.verspreide perc.	300
Bedrijfsgebouwen	
Investeringen	
Eigen Wijs (Wester & Trilker)	2.934
Nieuwbouw IKC Constantijn PCBO	1.996
Verduurzaming J.W Vissserwei 10	775
Cornelis Trooststraat 48	392
Constantijn t.b.v. Sinne Kinderopvang	481
Verbouw KCC	435
Was/kleedgebouw Pallas	357
IKC Dr. Algraschool	318
IKC De Oldenije	300
Vervanging kunstgras It Gryn	292
Desinvesteringen	
Avondsterweg 1	740
Grond-, weg- en waterbouwk. werken	
Investeringen	
Openbare ruimte evenemententerreinen	206
Parkeerautomaten, betaalterminal	96
Vervoermiddelen	
Investeringen	
Tractor (2 st.)	139
Mitsubishi Outlander (3 st.)	135
Machines, apparaten en installaties	
Investeringen	
Diverse investeringen in hardware en software	2.934
Diverse machines	421
Divere spel- en speelvoorzieningen	418
Openbare verlichting	263

Omschrijving	Bedrag
Desinvesteringen	
Glasvezelring	1.100
Bijdragen van derden	
Diverse investeringen in hardware en software	584
Overige materiële vaste activa	
Investeringen	
Arbo proof thuiswerkplekken	387

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa met maatschappelijk nut gedurende dit jaar:

Tabel 106 Verloop investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Omschrijving	Boek-waarde 01-01-20	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-20
Gronden en terreinen							0
Grond-, weg- en waterbouwk. werken	94.253	15.899		3.306	3.368		103.478
Machines, apparaten en installaties	1.629	115		122			1.622
Overige materiële vaste activa	397			91			306
Totaal invest. met maatsch. nut	**96.279**	**16.014**	**0**	**3.519**	**3.368**	**0**	**105.406**

Als gevolg van gewijzigde BBV-voorschriften moeten met ingang van 1 januari 2017 naast de investeringen met economisch nut ook alle investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte geactiveerd worden. In de jaarrekening betekent dit dat de materiele vaste activa met maatschappelijk nut welke volgens de nieuwe systematiek zijn verantwoord apart moeten worden vermeld. Hieronder zijn deze investeringen weergegeven:

Tabel 107 Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut vanaf 2017 die onder het nieuwe regime vallen

Omschrijving	
Gronden en terreinen	
Grond-, weg- en waterbouwk. werken	27.461
Machines, apparaten en installaties	409
Overige materiële vaste activa	460
Totaal invest. met maatsch. nut vanaf 2017	**28.330**

De belangrijkste investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut dit jaar zijn:

Tabel 108 Belangrijkste mutaties investeringen in openbare ruimte met maatschapp. nut

Omschrijving	Bedrag
Grond-, weg- en waterbouwk. werken	
Investeringen	
Westelijke invalsweg	5.475
Fietsroutes en -paden	3.159
Inrichting openbare ruimte WTC-gebied	2.199
Verharding - recontructie wegen	1.653
Openbare verlichting	1.001

Omschrijving	Bedrag
ISV openbare ruimte Coll. prg 2014-18	634
totaal toegelicht bijdr. van 3-en grond-, weg- en waterbouwk. werken	
Bijdragen van derden	
Westelijke invalsweg	3.197
Fietsroutes en -paden	441
Correctie vooruit ontvangen subsidie WTC-gebied	-487

De post financiële vaste activa wordt onderscheiden in:

Tabel 109 Specificatie financiële vaste activa

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	3.271	4.223
- gemeenschappelijke regelingen	190	190
Totaal kapitaalverstrekkingen	**3.461**	**4.413**
Leningen aan:		
- woningbouwcorporaties	139	132
- deelnemingen	1.158	661
- overige verbonden partijen	5.352	10.531
Totaal leningen u/g	**6.649**	**11.323**
Overige langlopende leningen	50	5.270
Overige uitzettingen m/rentetyp. looptijd > 1 jr.	23.411	19.710
Totaal financiële vaste activa (netto boekwaarde)	**33.571**	**40.716**
Voorziening (in mindering gebracht op netto boekwaarde)	**3.310**	**3.310**

De boekwaarde per 31 december 2020 van de post kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen is inclusief een voorziening van € 2.487.000 (2019: idem). De boekwaarde van de post overige uitzettingen met een looptijd langer dan één jaar is inclusief een voorziening voor eventuele oninbaarheid ter hoogte van € 823.000 (2019: idem). Ondanks de toegenomen positie geven de ontwikkelingen over het afgelopen jaar en de toekomstverwachtingen geen aanleiding tot aanpassing van de voorziening.

Het volgende overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa gedurende dit jaar:

Tabel 110 Verloop kapitaalverstrekkingen

Omschrijving	Boek-waarde 01-01-20	Investe-ringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen/ aflossingen	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-20
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen	3.271	952				4.223
- gemeenschappelijke regelingen	190					190
Totaal kapitaalverstrekkingen	**3.461**	**952**	**0**	**0**	**0**	**4.413**

Tabel 111 Verloop leningen en overige uitzettingen rentetyp. looptijd>1 jr.

Omschrijving	Boek-waarde 01-01-20	Verstre kking	Aflossinge n	Afschrij-vingen	Waardever-mindering	Boek-waarde 31-12-20
Leningen aan:						
- woningbouwcorporaties	139		7			132
- deelnemingen	1.158		497			661
- overige verbonden partijen	5.352	5.500	321			10.531
Totaal leningen u/g	**6.649**	**5.500**	**825**	**0**	**0**	**11.324**
Overige langlopende leningen	50	5.270		50		5.270
Overige uitzettingen m/rentetyp. looptijd > 1 jr.	23.411	5.841	9.542			19.710
Totaal leningen & ov. uitzettingen	**30.110**	**16.611**	**10.367**	**50**	**0**	**36.304**

De belangrijkste investeringen in financiële vaste activa in 2020 zijn:

Tabel 112 Belangrijkste mutaties in financiële activa

Omschrijving	Bedrag
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	
Investeringen	
B.V. Sport	950
Leningen aan overige verbonden partijen	
Investeringen	
Blitsaerd Beheer BV	5.500
Overige langlopende leningen	
Investeringen	
Dijkstra Plan en Projectontwikkeling	5.000
Overige uitzettingen m/rentetypische looptijd > 1 jr.	
Investeringen	
Uitzettingen uit hoofde van leenbijstand en bijzondere bijstand	5.188
Verstrekte leningen	653
Desinvesteringen	

Omschrijving	Bedrag
Afwikkeling vordering Vangnetuitkering 2018	6.013
Uitzettingen uit hoofde van leenbijstand en bijzondere bijstand	3.175

De afwikkeling vordering Vangnetuitkering 2018 betrof de vordering op het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wegens het tekort op de BUIG (Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten. De vordering over 2019 ad € 2.878.000 wordt, na toekenning, in 2021 uitbetaald aan de gemeente. Voor 2020 bestaat een dergelijk tekort en dus vordering op het Rijk niet.

De vlottende activa bestaan uit de volgende posten:

Tabel 113 Specificatie vlottende activa

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Voorraden	145.191	143.471
Uitzettingen m/rentetypische looptijd korter dan één jaar	44.537	56.064
Liquide middelen	37	4.135
Overlopende activa	18.073	19.255
Totaal vlottende activa	207.838	222.926

De voorraden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 114 Specificatie van de voorraden

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Bouwgronden in exploitatie	145.191	143.471
Totaal voorraden	**145.191**	**143.471**

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen tegen contante waarde.

Voor het totaal van de in exploitatie zijnde complexen kan van het verloop in 2020 het volgende overzicht worden weergegeven:

Tabel 115 Verloop in exploitatie genomen gronden **Bedragen x € 1.000**

Omschrijving	Boek-waarde 01-01-20	Vermeerde-ringen	Vermin-deringen	Winst-uitname	Boek-waarde 31-12-20	Voorziening verliesla-tend complex	Balans-waarde 31-12-20
Zuidlanden:							
Grondbank	54.017	3.653	-668		57.002		57.002
Plankosten	57.664	1.545	-17		59.191		59.191
De Klamp	7.063	2.439	-7.961		1.540		1.540

Omschrijving	Boek-waarde 01-01-20	Vermeerde-ringen	Vermin-deringen	Winst-uitname	Boek-waarde 31-12-20	Voorziening verliesla-tend complex	Balans-waarde 31-12-20
Overijsselselaan	11.363	991	-1.421		10.932		10.932
Wiarda	-240	1.974	-2.629		-896		-896
Techum	-658	713	-7		49		49
Jabikswoude	-3.030	282	-109		-2.858		-2.858
Middelsee fase 1	12.600	3.567	-53		16.113		16.113
Unia	176	332	0		508		508
Subtotaal	**138.953**	**15.495**	**-12.866**	**0**	**141.581**	**0**	**141.581**
Overige Woningbouw:							
Grut Palma	420	434	-1.212		-358	-834	-1.192
Wirdum	1.205	57	0		1.262	-514	748
Wytgaard	381	51	-69		362	-125	237
Steenslân	-322	80	-2.271	524	-1.989		-1.989
Baerdersleat	-10	18	-7		0	-5	-5
Grondcompl algemeen WB	0	152	-152		0		0
Afgesloten WB	566	261	-691		135		135
Subtotaal	**2.239**	**1.052**	**-4.403**	**524**	**-588**	**-1.478**	**-2.066**
Bedrijventerreinen:							
De Zwette V	5.342	431	-2.215		3.559	-994	2.565
De Zwette IV	1.157	75	-212		1.020	-1.116	-96
Frisia	1.470	214	-326		1.358	-78	1.280
Afgesloten BT	117	125	-35		207		207
Subtotaal	**8.086**	**845**	**-2.787**	**0**	**6.144**	**-2.188**	**3.956**
Totaal	**149.278**	**17.392**	**-20.057**	**524**	**147.137**	**-3.666**	**143.471**
Voorziening verlieslatende complexen	-4.087	35	386		-3.666		
Balanswaarde	**145.191**	**17.427**	**-19.671**	**524**	**143.471**		

Tabel 116 Totaal onderhanden werk, gronden in exploitatie **Bedragen x € 1.000**

	Boek-waarde 31-12-20	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde te realiseren opbrengst-en	Geraamd resultaat (eindwaar-de)	Geraamd resultaat (contante waarde)	Verlies voorziening
Zuidlanden	141.581	256.634	-408.449	-10.233	-7.308	
Woningbouw overig	-588	5.625	-4.102	935	818	-1.478
Bedrijventerreinen	6.144	12.380	-15.959	2.565	2.188	-2.188
Totaal onderhanden werk (BIE)	**147.137**	**274.639**	**-428.510**	**-6.734**	**-4.302**	**-3.666**

Toelichting op de investeringen en desinvesteringen 2020:

Zuidlanden
Er is in 2020 voor totaal € 2,56 mln grond aangekocht in de Zuidlanden. Dit betreft enerzijds gronden ad. € 1,95 mln welke benodigd zijn voor de ontwikkeling van de deelgebieden Unia en De Hem en anderzijds gronden ad. € 0,61 mln welke in het kader van de grondruil tussen Rijk, provincie en gemeente in verband met de aanleg van de Haak en westelijke invalsweg zijn aangekocht. In het kader van deze grondruil zijn ook verkopen gerealiseerd ten bedrage van € 0,59 mln.
De bijdrage van de deelgebieden ter dekking van de algemene plankosten was in 2020 € 0,89 mln en de bijdrage voor bovenwijkse voorzieningen € 0,12 mln. Aan plankosten en tijdelijk beheer is in 2019 totaal € 1,4 mln besteed. In De Zuidlanden is in 2020 totaal € 2,65 mln aan rentekosten bijgeschreven. De kosten voor het bouw- en woonrijp maken bedroegen in 2020 € 6,88 mln. De kosten gemaakt voor het verkopen van de percelen bouwterrein bedroegen in 2020 € 0,10 mln. Voor aansluitingen op de warmtekrachtcentrale is € 0,04 mln ontvangen.
In de deelgebieden Techum, Jabikswoude, Wiarda, Overijsselselaan, De Klamp en Middelsee zijn in 2020 in totaal 196 kavels verkocht voor een totaalbedrag van € 11,96 mln.

Overige exploitaties
De investeringen in de overige woningbouwgebieden en bedrijventerreinen bestaan uit € 0,77 mln aan kosten bouw- en woonrijp maken, € 0,15 mln aan rentebijschrijvingen en voor € 0,47 mln Plankosten, tijdelijk beheer en verkoopkosten. In verband met gerealiseerde winsten op verkopen is € 0,52 mln gestort in de reserve Grondexploitatie. In de overige woningbouwgebieden zijn in totaal 51 kavels verkocht voor een totaalbedrag van € 3,57 mln. Op de bedrijventerreinen Frisia zijn 2 kavels verkocht (€ 0,31 mln), op Zwettepark IV 1 kavel (€ 0,21 mln) en op Zwettepark V 4 kavels (€ 2,09 mln). Verspreid door de gemeente zijn diverse percelen land en water verkocht met een opbrengst van € 0,69 mln en middels huur/ pachten en bijdragen is nog € 0,17 mln van derden ontvangen.
De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten per 31 december 2020 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Op basis van de huidige informatie en inzichten is de beste schatting gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden.

De volgende algemene uitgangspunten worden gehanteerd ten aanzien van de schattingen:
• Rentepercentage bedraagt 1,71%
• Kostenindexatie bedraagt 2%
• Opbrengstenindexatie bedraagt 2-4%
De risico's zijn nader toegelicht in de paragraaf 2.2.7 Grondbeleid en in de paragraaf 2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 117 Specificatie uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Vorderingen op openbare lichamen	28.282	34.888
Uitzett. in 's Rijksschatkist m/rentetypische looptijd < 1 jr.	0	3.160
Overige vorderingen	16.256	18.016
Totaal uitzettingen met rentetypische looptijd <1 jr.	**44.537**	**56.064**

Vorderingen op openbare lichamen
De vorderingen op openbare lichamen zijn toegenomen als gevolg van hogere vorderingen op de Belastingdienst inzake het btw-compensatiefonds en de Provinsje Fryslân.

Uitzettingen in 's-Rijks schatkist met rentetypische looptijd minder dan één jaar
Dit betreft het zogenaamde schatkistbankieren. Zie hiervoor ook de paragraaf 2.2.4 Financiering. Onderstaand is het verplichte overzicht opgenomen.

Schatkistbankieren

Drempelbedrag

Alle overtollige liquide middelen moeten in principe in de schatkist van het Rijk te worden aangehouden. Er is echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Dat is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor gemeente Leeuwarden is dat voor 2020 € 3.941.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2020 hebben geen overschrijdingen plaats gevonden van het drempelbedrag. Onderstaande tabel laat zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen 2020 is geweest:

Tabel 118 Schatkistbankieren

Omschrijving			**Verslagjaar 2020**			
Drempelbedrag	**(1)**			**3.941**		
			1e kwart.	**2e kwart.**	**3e kwart.**	**4e kwart.**
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijksschatkist aangeh. middelen	(2)			494	986	1.038
Ruimte onder het drempelbedrag		(3a)=(1)>(2)	3.941	3.447	2.955	2.903
Overschrijving van het drempelbedrag		(3b)=(2)<(1)	0	0	0	0

Tabel 119 Berekening drempelbedrag

Omschrijving	**Verslagjaar 2020**	
	(1)	
Begrotingstotaal verslagjaar	(4a)	595.261
Deel v/h begrotingstotaal < 500 mln	(4b)	500.000
Deel v/h begrotingstotaal> 500 mln	(4c)	95.261
Drempelbedrag	(1)=(4b)*0,0075+(4c)*0,002 (min. € 250.000)	3.941

Tabel 120 Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen:

Omschrijving	(2)	Verslagjaar 2020			
		1e kwart.	2e kwart.	3e kwart.	4e kwart.
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	(5a)	0	44.967	90.703	95.479
Dagen in het kwartaal	(5b)	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijksschatkist aangeh. Middelen	(2)-(5a)/(5b)	0	494	986	1.038

De post overige vorderingen wordt onderscheiden in:

Tabel 121 Specificatie overige vorderingen

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-2019	Boek-waarde 31-12-20
- vorderingen bijstandsverlening	10.925	11.336
- belastingvorderingen	4.915	5.570
- overige vorderingen op derden	8.563	9.161
Totaal overige vorderingen	**24.403**	**26.068**
Af: voorziening voor:		
- vorderingen bijstandsverlening	4.683	4.752
- belastingvorderingen	1.459	2.108
- overige vorderingen op derden	2.005	1.192
Totaal voorziening overige vorderingen	**8.147**	8.052
Balanswaarde overige vorderingen	**16.256**	**18.016**

De ouderdomsanalyse van de belastingvorderingen kan als volgt worden weergegeven:

Tabel 122 Ouderdom belastingvorderingen

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-2019	Boek-waarde 31-12-20
nog niet vervallen	443	952
< 6 maanden vervallen	784	581
7 - 12 maanden vervallen	1.510	1.609
> 1 jaar vervallen	2.178	2.428
Ouderdomsanalyse belastingdebiteuren	**4.915**	**5.570**

Op basis van enerzijds beoordeling van individuele posten en anderzijds de ouderdom van posten is een voorziening van € 2.108.000 getroffen. Per medio mei 2021 stond van deze vorderingen nog een bedrag van € 3.770.000 open.

De ouderdom van de overige vorderingen op derden geeft het volgende beeld:

Tabel 123 Ouderdom van overige vorderingen op derden

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-2019	Boek-waarde 31-12-20
< 3 maanden oud	5.753	7.145
3 tot 6 maanden oud	150	179
6 maanden tot 1 jaar	311	645
ouder dan 1 jaar	2.349	1.193
Ouderdomsanalyse overige vorderingen op derden	**8.563**	**9.162**

Op basis van enerzijds beoordeling van individuele posten en anderzijds de ouderdom van posten is een voorziening van € 1.192.000 getroffen. Per medio mei 2021 stond van deze vorderingen nog een bedrag van € 2.491.000 open.

De liquide middelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 124 Liquide middelen

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-2019	Boek-waarde 31-12-20
Kassaldo	37	27
Banksaldi	0	4.108
Totaal liquide middelen	**37**	**4.135**

De post overlopende activa wordt onderscheiden in:

Tabel 125 Specificatie overlopende activa

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Nog te ontv. voorschotten v/Eur. en Ned. overheden voor spec. uitkeringen	2.854	2.938
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	15.218	16.317
Totaal overlopende activa	**18.073**	**19.255**

Er zijn geen overlopende balansposities in het kader van faciliterend grondbeleid.

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Tabel 126 Nog te ontvangen voorschotten van overheden van uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel

Omschrijving	Boek-waarde 01-01-20	Toevoe-gingen	Ontvangen bedragen	Boek-waarde 31-12-20
EU				
ESF - Brug naar werken 2 - Gemeenten*	984		984	0
Project EGF-Bancaire Sector	749		749	0
Totaal EU	*1.733*	*0*	*1.733*	*0*
Rijk				
SU G4 Tozo		2.679		2.679
Project Bancaire sector		170		170
Groen werkt	100		100	0
Uitv. kosten Besluit Zelfstandigen	84		84	0
Afrek G3 Rijksbijdrage en declaratiedeel Bbz	66		66	0
Totaal Rijk	*250*	*2.849*	*250*	*2.849*
Provincie				
Project EGF-Bancaire Sector	57	19		76
AMIF		13		13
Herinrichting WTC/Stadion	490	-490		0
Parkeergarage Tesselschadestraat	286	-286		0
Toerisme marketing evenementen 2019	39	-39		0
Totaal Provincie	*872*	*-783*	*0*	*89*
Nog te ontv. voorschotten v/Eur. en Ned. overheden voor specifieke uitkeringen	**2.855**	**2.066**	**1.983**	**2.938**

Toelichting op de niet uit de balans blijkende rechten

Verliescompensatie krachtens de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969:

Het verrekenbare verlies bedraagt € 0.

Toelichting op de passiva van de balans

De vaste passiva worden onderscheiden in:

Tabel 127 Specificatie vaste passiva

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-2019	Boek-waarde 31-12-20
Eigen vermogen	63.563	82.467
Voorzieningen	48.337	53.932
Vaste schulden, met een rentetypische looptijd > 1 jaar	471.180	459.080
Totaal vaste passiva	**583.081**	**595.479**

De post eigen vermogen wordt onderscheiden in:

Tabel 128 Specificatie eigen vermogen

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-2019	Boek-waarde 31-12-20
Reserves, gespecificeerd naar:		
Algemene reserve	25.145	20.796
Bestemmingsreserves	30.048	46.179
Gerealiseerd resultaat dit jaar	8.370	15.492
Totaal eigen vermogen	**63.563**	**82.467**

In onderstaande tabel wordt het eigen vermogen per ultimo vorig boekjaar aangesloten met het eigen vermogen per ultimo dit boekjaar.

Tabel 129 Aansluiting eigen vermogen

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-20
Eigen vermogen per ultimo boekjaar	63.563
Totaal van baten en lasten dit boekjaar	18.904
Eigen vermogen per ultimo boekjaar	**82.467**

Het verloop van de reserves kan als volgt worden weergegeven:

Algemene Reserves

Algemene Reserve		Saldo
Saldo 31-12-19		**25.145**
Resultaatbestemming		
Resultaatbestemming Leeuwarden 2019	6.377	
		6.377
Stortingen		
Storting verkoopopbrengst grond WTC-Cambuur	5.000	
Jaarlijkse storting ter versterking van deze reserve	2.000	
Winst erfpachtpercelen	86	
		7.086
Onttrekkingen		
Diverse incidentele onttrekkingen conform beslisdocument	17.811	
		17.811
Saldo 31 december 2020		**20.797**

Bestemmingsreserves

SIOF (Besl. 7-6-2014)	**Saldo**
Doel: Realisatie van strategische lange termijndoelen in hoofd -, economische -, woningmarktversterkende - en sociale infrastructuur	
Saldo 31-12-19	**1.850**
Onttrekkingen	
Bijdrage Culturele Universiteitscampus	350
Saldo 31 december 2020	**1.500**

Budgetoverheveling (Besl. 15-12-2010)		**Saldo**
Doel: Het overhevelen van budgetten naar het volgende begrotingsjaar mits wordt voldaan aan de bepalingen van artikel 11 lid 7 van de financiële verordening gemeente Leeuwarden 2020		
Saldo 31-12-19		**10.943**
Stortingen		
Perspectief op werk	1.000	
Watertechnologie en innovatie	750	
Omgevingswet	650	
Baankansen/V.S.O.	587	
Legacy LF2028	435	
Energie agenda Volhoudbaar	353	
Vluchtelingen	296	
Marketing vrije tijd	286	
Transitievisie warmte	286	
Vervanging (slechte) bomen	237	
Vrouwenopvang	193	
Maatregelen informatiebeveiliging	175	
Stimulering en acquisitie	128	
Laaggeletterdheid	142	
Toekomstperspectief Caribische Nederlanders	97	
Kerkenvisie	75	
Leeuwarder digitale agenda	64	
Deltaplan Ruimtelijke adaptatie	25	
Transformatiefonds Sociaal Domein Jeugd	23	
DU Kinderopvang	23	
Weerbaarheid cybercrime	20	
		5.845
Onttrekkingen		
Perspectief op werk	884	
Regionale energie strategie (RES)	569	
Watertechnologie en innovatie	490	
Herijkingsbudget budgetoverheveling	471	
Stimulering en acquisitie	360	
DU's decembercirc. Klimaatmiddelen	286	
Marketing vrije tijd	260	
Harmonie	250	
Waarderingskamer	205	

Budgetoverheveling (Besl. 15-12-2010)		**Saldo**
Innovatieve aanpak energiebesparing	169	
Verplichtingen O&I-prioritering	144	
Herindeling	100	
Beveiliging stad- en gemeentehuis	90	
Herindelingsmiddelen personeel	64	
Omgevingswet	60	
Impuls Sociale Investeringen (ISI)	57	
Laaggeletterdheid	46	
Invoering WNRA	44	
DU's decembercirc. Impuls GGZ	30	
DU Kinderopvang	23	
DU's decembercirc. Deltaprogramma	12	
Gemeentelijke monumentenlijst	10	
		4.624
Saldo 31 december 2020		**12.164**

Grondexploitatie (Besl. 7-6-2004)		**Saldo**
Doel: Dekking nadelige saldi en risico's grondplannen		
Saldo 31-1-2019		**7.902**
Stortingen		
Winstuitname Steenslan	524	
Aanpassing voorziening verliescomplexen	386	
Winst verkoop erfpachtpercelen	308	
Resultaat afgesloten complexen	191	
		1.409
Onttrekkingen		
Bijdrage aan de algemene middelen	500	
Ontwikkelkosten diverse projecten	152	
Bijdrage rente ontwikkellocaties	91	
Nagekomen kosten J.H. Knoopstraat	33	
Bijdrage Baerdsleat	7	
		783
Saldo 31 december 2020		**8.528**

Parkeren (Besl. 10-10-1994)	**Saldo**
Doel: Financiering en vervanging/uitbreiding parkeervoorzieningen en flankerend beleid	
Saldo 31-12-19	**658**
Onttrekkingen	
Bijdrage reserves inzake taakstelling 2020	200
Saldo 31 december 2020	**458**

Stimulering werkgelegenheid (Besl. 7-6-2004)	**Saldo**
Doel: Werkgelegenheidsbevordering en versterking economische structuur	
Saldo 31-12-19	**719**
Geen mutaties in 2020	
Saldo 31 december 2020	**719**

Stadsvernieuwing (Besl. 7-6-2004)	**Saldo**
Doel: Financiering stadsvernieuwingsprojecten	
Saldo 31-12-19	**81**
Geen mutaties in 2020	
Saldo 31 december 2020	**81**

ISV III (Besl. 7-6-2004)	**Saldo**
Doel: Financiering stadsvernieuwingsprojecten	
Saldo 31-12-19	**1.306**
Geen mutaties in 2020	
Saldo 31 december 2020	**1.306**

Reserve afschrijvingen	**Saldo**
Doel: Egalisatie afschrijvingskosten	
Saldo 31-12-19	**0**
Stortingen	
Storting t.b.v. kredieten thuiswerken	908
Saldo 31 december 2020	**908**

Egalisatie Verkiezingen (Besl. 7-6-2004)	**Saldo**
Doel: Egalisatie van lasten begrotingspost verkiezingen	
Saldo 31-12-19	**12**
Stortingen	
Storting extra middelen verkiezingen	385
Saldo 31 december 2020	**397**

Frictiemiddelen (Besl. 7-6-2004)	**Saldo**
Doel: Dekken van frictiekosten als gevolg van invullen taakstellingen	
Saldo 31-12-19	**521**
Stortingen	
Storting conform collegeprogramma en MTR	800
Onttrekkingen	
Onttrekking verwachting vertraging taakstelling	469
Bijdrage loonkosten Publieke Dienstverlening	75
Saldo 31 december 2020	**777**

BWS Volkshuisvesting (Besl. 11-10-2004)	**Saldo**
Doel: Afdekken van renterisico's jaarlijkse bijdragen sociale huur- en koopwoningen	
Saldo 31-12-19	**65**
Geen mutaties in 2020	
Saldo 31 december 2020	**65**

Revolving Fund Monumenten (Besl. 10-10-1994)	**Saldo**
Doel: Het afdekken van kapitaallasten van uitgezette geldleningen bij het Nat. Restauratie Fonds	
Saldo 31-12-19	**221**
Geen mutaties in 2020	
Saldo 31 december 2020	**221**

Kunst in de openbare ruimte (Besl. 21-5-2007)	**Saldo**
Doel: Het loskoppelen van middelen die voortkomen uit de nieuwe 'percentageregeling kunst in de openbare ruimte' van de projectlocatie (bouwwerk)	
Saldo 31-12-19	**144**
Geen mutaties in 2020	
Saldo 31 december 2020	**144**

Stedelijke vernieuwing (Besl. 7-6-2004)	**Saldo**
Doel: Realisering stedelijke vernieuwing	
Saldo 31-12-19	**197**
Geen mutaties in 2020	
Saldo 31 december 2020	**197**

Economische participatie (Besl. 19-12-2011)	**Saldo**
Doel: Economische participatie	
Saldo 31-12-19	**1.476**
Onttrekkingen	
Bijdrage innovatiefonds	41
Saldo 31 december 2020	**1.435**

Duurzaamheidslening (Besl. 25-3-2013)	**Saldo**
Doel: Verduurzamen particuliere woningvoorraad	
Saldo 31-12-19	**161**
Geen mutaties in 2020	
Saldo 31 december 2020	**161**

Achterstallig onderhoud Verhardingen Boarnsterhim (Besl. 29-6-2015)	**Saldo**
Doel: Dekken van achterstallig onderhoud dat is gebleken uit een geactualiseerd beheerplan en waarvoor in het kader van de Artikel-12 status van de voormalige gemeente een aanvullende bijdrage is ontvangen van het Rijk	
Saldo 31-12-19	**1.039**
Onttrekkingen	
Bijdrage aan onderhoud Boarnsterhim	195
Saldo 31 december 2020	**843**

Vastgoed (Besl. 12-9-16)	**Saldo**
Doel: Optimaliseren en verduurzamen van de bestaande vastgoedportefeuille	
Saldo 31-12-19	**145**
Stortingen	
Koopsom Wylpstrjitte 1	210
Onttrekkingen	
Bijdrage onderhoud/duurzaamheid	133
Saldo 31 december 2020	**222**

Bodemsanering (Besl. 11-7-2016)	**Saldo**
Doel: Het financieren van bodemsaneringen die in bodemsaneringsprogramma's zijn opgenomen en waarvan de uitvoering zich veelal over meerdere jaren uitstrekt.	
Saldo 31-12-19	**508**
Stortingen	
Reguliere storting 2020	110
Saldo 31 december 2020	**618**

Wijkbudgetten (Besl. Vaststellen Jaarrekening 2016)	
Doel: Opvangen toekomstige verplichtingen wijkpanelbudgetten	
Saldo 31-12-19	**815**
Stortingen	
Bijdrage geraamde wijkbudgetten	5
Onttrekkingen	
Bestedingen 2020	449
Saldo 31 december 2020	**371**

Reserve toeristenbelasting (Besl. 17-7-2017)	
Doel: Financiering voor uitgaven aan fysieke toeristische voorzieningen	
Saldo 31-12-19	**602**
Stortingen	
Resultaat product toeristenbelasting	**257**
Onttrekkingen	
Onttrekking programma toeristenbelasting	**300**
Saldo 31 december 2020	**559**

Dorpen en platteland (nog vaststellen bij Jaarrekening 2018)	
Doel: Voorziening voor bodemsanering	
Saldo 31-12-19	**99**
Geen mutaties in 2020	
Saldo 31 december 2020	**99**

Voorwaardelijke Budgetoverheveling (Besl. 10-07-2019)		**Saldo**
Doel: Het overhevelen van budgetten naar het volgende begrotingsjaar die nog vragen om formele besluitvorming over de exacte inzet ervan en de bijbehorende activiteiten.		
Saldo 31-12-19		**584**
Stortingen		
Budgetoverheveling stelpost Corona december circulaire	7.743	
Subsidie WTC-gebied	4.500	
DU verschuiving schulden	76	
Decentralisatieuitkeringen (naar res. budgetov.)	-434	
Ticketrisico (naar reserve budgetoverheveling)	-150	
		11.735
Saldo 31 december 2020		**12.319**

Reserve oevers en steigers (jaarstukken 2019)	
Doel: Dekken van achterstallig onderhoud dat is gebleken uit een geactualiseerd beheerplan en waarvoor in het kader van de Artikel-12 status van de voormalige gemeente een aanvullende bijdrage is ontvangen van het Rijk	
Saldo 31-12-19	**0**
Resultaatbestemming 2019	**619**
Saldo 31 december 2020	**619**

Compensatie groen (jaarstukken 2019)	
Doel: Opvangen van kosten voldoen aan compensatieplicht bij kappen van 10 of meer bomen middels herplanting of financiële compensatie	
Saldo 31-12-19	**0**
Resultaatbestemming 2019	**381**
Stortingen	
Diverse stortingen projecten	**96**
Onttrekkingen	
Bijdrage Tiny forest Grou	**2**
Saldo 31 december 2020	**475**

Sociale werkvoorziening (jaarstukken 2019)	
Doel: Opvangen tekorten sociale werkvoorziening	
Saldo 31-12-19	**0**
Resultaatbestemming 2019	**994**
Saldo 31 december 2020	**994**

De voorzieningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 130 Specificatie voorzieningen

Omschrijving voorzieningen	Boek-waarde 01-01-20	Vrijgevallen bedragen	Stortingen	Aanwen-dingen	Boek-waarde 31-12-20
verplichtingen, verliezen en risico's	13.051	418	2.309	1.999	12.942
ter egalisering van kosten	17.327	0	11.384	7.440	21.271
voor bijdragen aan toekomstige vervangings-investeringen waarvoor een heffing geheven kan worden	1.281	0	398	17	1.662
middelen van derden waarvan bestemming gebonden is	16.679	0	3.694	2.316	18.057
Totaal voorzieningen	**48.337**	**418**	**17.785**	**11.772**	**53.932**

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

1ab Specifieke risico's (Besl. 7-6-2004)		
Doel: Opvangen risico's nog lopende procedures		
Saldo 31-12-19		**32**
Stortingen		
Diverse risico's		192
Onttrekkingen		
Overige kosten		69
Saldo 31 december 2020		**155**

1c Onderhoud gymlokalen (Besl. 14-12-1998)		
Doel: Egalisatie van (grote) onderhoudskosten		
Saldo 31-12-19		**1.979**
Stortingen		
Storting onderhoudsmiddelen		205
Onttrekkingen		
Onderhoud 2020 diverse gymzalen		188
Saldo 31 december 2020		**1.996**

1c Groot onderhoud vastgoed (Besl. 7-6-2004)		
Doel: Egalisatie (grote) onderhoudskosten vastgoed		
Saldo 31-12-19		**3.621**
Stortingen		
Reguliere storting	1.984	
Diverse kleinere stortingen	277	
		2.261
Onttrekkingen		
Groot onderhoud en adviezen		2.748
Saldo 31 december 2020		**3.134**

1ab Arbeidsgerelateerde kosten (Besl. 26-5-2014)		
Doel: Afdekken van verplichtingen aan voormalige bestuurders en voormalig personeel		
Saldo 31-12-19		
Pensioen (vm) wethouders	8.463	
Wachtgeld vm bestuurders	361	
Voormalig personeel	2.264	
		11.087
Stortingen		
Pensioen (vm) wethouders	1.088	
Wachtgeld vm bestuurders	439	
Voormalig personeel	506	
		2.033
Onttrekkingen (betalingen)		
Pensioen (vm) wethouders	304	
Wachtgeld vm bestuurders	425	
Voormalig personeel	1.029	
		1.758
Vrijgevallen bedragen		
Pensioen (vm) wethouders	87	
Wachtgeld vm bestuurders	48	
Voormalig personeel	398	
		533
Saldo 31-12-20		
Pensioen (vm) wethouders	9.160	
Wachtgeld vm bestuurders	327	
Voormalig personeel	1.343	
Saldo 31 december 2020		**10.829**

1c Zadelfonds monumentenzorg (Besl. 13-3-1995)	
Doel: Financiering kleinschalige projecten monumentenzorg	
Saldo 31-12-19	**152**
Stortingen	
Storting t.l.v. de exploitatie	37
Onttrekkingen	
Bestedingen 2020	4
Saldo 31 december 2020	**185**

1d Egalisatie heffingen (Besl. 29-6-2015)	
Doel: Egalisatie opbrengsten kostendekkende tarieven	
Saldo 31-12-19	**1.281**
Stortingen	
Resultaat riolering	398
Onttrekkingen	
Resultaat hondenvoorziening	17
Saldo 31 december 2020	**1.662**

1c Afkoopsommen onderhoud graven (Besl. 16-12-2002)		
Doel: Dekken kosten onderhoud grafbedekkingen		
Saldo 31-12-19		**347**
Stortingen		
Storting voorziening		**11**
Onttrekkingen		
Resultaat product begraafplaatsen		**121**
Saldo 31 december 2020		**237**

2 Onderhoud graven familie Zadel (Besl. 13-3-1995)		
Doel: Dekking kosten onderhoud grafbedekking familie Zadel		
Saldo 31-12-19		**191**
Stortingen		
Resultaat begraafplaats Zadel		1
Onttrekkingen		
Bijdrage aan begraafplaats Zadel		2
Saldo 31 december 2020		**190**

2 Riolering (Besl. 11-10-2004)		Saldo
Doel: Realiseren Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)		
Saldo 31-12-19		**16.488**
Stortingen		
Bijdrage t.l.v. exploitatie 2020		3.693
Onttrekkingen		
Bijdrage RIO's (uitgaven 2020)		**2.313**
Saldo 31 december 2020		**17.868**

1c Onderhoud verhardingen (Besl. 6-11-2012)		
Doel: Egalisatie van Bestedingen voor het in goede staat hebben/houden van verhardingen		
Saldo 31-12-19		**3.244**
Stortingen		
Reguliere storting	2.096	
Opbrengst degeneratiekosten	175	
		2.271
Onttrekkingen		
Bijdrage projecten onderhoud		1.895
Saldo 31 december 2020		**3.620**

1c Onderhoud civiele kunstwerken (Besl. 6-11-2012)		
Doel: Egalisatie van Bestedingen voor het in goede staat hebben/houden van civiele kunstwerken		
Saldo 31-12-19		**4.560**
Stortingen		
Reguliere storting t.l.v. exploitatie	2.182	
Overboeking van Onderhoud bruggen B'him	188	
		2.370
Onttrekkingen		
Bijdrage onderhoud diverse projecten		1.701
Saldo 31 december 2020		**5.229**

1c Waterwegen/baggeren (Besl. 31-3-2014)	
Doel: Het egaliseren van Bestedingen voor onderhoud van waterwegen en baggerwerkzaamheden 2014-2016	
Saldo 31-12-19	**3.237**
Stortingen	
Reguliere storting t.l.v. exploitatie	729
Onttrekkingen	
Baggerwerkzaamheden	596
Saldo 31 december 2020	**3.370**

1c Onderhoud bruggen voormalige gemeente Boarnsterhim (Besl. 26-3-2014)	
Doel: Dekken van achterstallig onderhoud dat is gebleken uit een geactualiseerd beheerplan en waarvoor in het kader van de Artikel-12 status van de voormalige gemeente een aanvullende bijdrage is ontvangen van het Rijk	
Saldo 31-12-19	**188**
Onttrekkingen	
Storting in vrz. onderhoud civiele kunstwerken	188
Saldo 31 december 2020	**0**

1ab Voorziening afgesloten complexen (Te besluiten bij vaststellen jaarstukken 2019)	
Doel: Middelen voor resterende en afrondende werkzaamheden zoals ophogen, woonrijp maken, beheer-/exploitatie- en verkoopkosten na afsluiting grondexploitatie	
Saldo 31-12-19	**1.932**
Stortingen	
Storting t.l.v. exploitatie 2020	85
Onttrekkingen	
Diverse uitgaven 2020	58
Saldo 31 december 2020	**1.959**

1c Achterstallig onderhoud verhardingen (instellen bij vaststellen jaarstukken 2020)	
Doel: Dekken van achterstallig onderhoud dat is gebleken uit een geactualiseerd beheerplan en waarvoor in het kader van de Artikel-12 status van de voormalige gemeente een aanvullende bijdrage is ontvangen van het Rijk	
Saldo 31-12-19	**0**
Onttrekkingen	
Storting t.l.v. exploitatie 2020	3.500
Saldo 31 december 2020	**3.500**

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden is als volgt:

Tabel 131 vaste schulden met rentetypische looptijd van 1 jaar of langer

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-2019	Boek-waarde 31-12-20
Onderhandse leningen van:		
- binnenl. banken en ov. financiële instellingen	464.891	454.678
- openbare lichamen	2.500	0
- overige binnenlandse sectoren	3.767	4.388
Waarborgsommen	22	14
Totaal vaste schulden	**471.180**	**459.080**

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2020:

Tabel 132 Verloop vaste schulden

Omschrijving	Boek-waarde 01-01-20	Vermeer-deringen	Aflossing-en	Boek-waarde 31-12-20	Rentelast voor het jaar
Onderhandse leningen van:					
- binnenl. banken en ov. financiële instellingen	464.891	40.000	50.213	454.678	9.842
- openbare lichamen	2.500		2.500	0	1
- overige binnenlandse sectoren	3.768	2.659	2.038	4.389	
Waarborgsommen	21		8	13	
Totaal vaste schulden	**471.180**	**42.659**	**54.759**	**459.080**	**9.843**

De vlottende passiva kunnen als volgt worden onderscheiden:

Tabel 133 Specificatie vlottende passiva

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Netto-vlottende schulden m/rente-typ. looptiijd < 1 jaar	43.221	19.117
Overlopende passiva	49.805	88.419
Totaal vlottende passiva	**93.026**	**107.536**

De netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 134 Netto-vlottende schulden met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Banksaldi	29.720	0
Overige schulden	13.501	19.117
Totaal netto-vlottende schulden	**43.221**	**19.117**

De bankschulden die er eind 2019 waren zijn in 2020 afgelost, met name via het opnemen van langlopende leningen.

De post overlopende passiva wordt onderscheiden in:

Tabel 135 Specificatie overlopende passiva

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Boek-waarde 31-12-20
Nog te betalen bedragen	44.915	42.184
Vooruitontv. voorschotten v/Eur. en Ned. overheden voor specifieke uitkeringen	1.479	7.556
Overige vooruitontvangen bedragen	3.410	38.679
Totaal overlopende passiva	**49.805**	**88.419**

De nog te betalen bedragen bestaan hoofdzakelijk uit onderstaande posten.

Tabel 136 Nog te betalen bedragen (groter dan € 1 mln)

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-20
Beschermd wonen	6.655
Maatschappelijke opvang verslavingszorg	2.885
Af te dragen loonheffing	3.833
Bankrente BNG	3.642
Vrouwenopvang	2.173
Zorg in natura (ZIN)	2.442
Specialistische jeugdhulp duurzaam	2.099
Af te dragen premies ABP	1.226
Specialistische jeugdhulp herstel	3.033
Totaal toegelicht	**27.988**

Er zijn geen overlopende balansposities in het kader van faciliterend grondbeleid.

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen

Tabel 137 Verloop van overheden ontvangen voorschotbedragen van uitkeringen met specifiek bestedingsdoel

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Ontvan-gen bedragen	Vrijgeval-len bedragen	Boek-waarde 31-12-20
Rijk				
SU C31 Huisvesting kwetsbare groepen	0	1.593		1.593
SU G4 Tozo	0	1161		1.161
SU H10 Vastgoedtr. Gesloten jeugdhlp	0	1.078		1.078
Overig	0	913	292	621
Integrale Intelligence	0	887	476	411
SU - Onderwijsachterstandenbeleid	127	215		342
SU - Educatiemiddelen	261	67		328

Omschrijving	Boek-waarde 31-12-19	Ontvan-gen bedragen	Vrijgeval-len bedragen	Boek-waarde 31-12-20
Intensivering afpakken 2020	0	550	232	318
versterken weerbaarheid jonge aanwas	0	300	110	190
Aanjagers samenwerking	0	300	136	164
versterken weerbaarheid algemeen	0	247	90	157
versterken weerbaarheid buitengebied	0	200	55	145
Opvolging ondermijningsbeelden	0	212	103	109
Project levensloopaanpak 3Noord '20	0	150	53	97
Doorzorg (ex) gedetineerden VHF	0	101	12	89
Verbeterplan GI	0	80		80
digitale preventie jonge aanwas	0	150	73	77
Projectcoörd. en borging project LVB	0	75	0	75
Flexibele expertise (iot)	0	100	30	70
Innovatiebudget Digitale Overheid	0	134	74	60
SU D1 RMC voortijdig schoolverlaten	0	55		55
SU B1 gedup. Toeslagenproblematiek	0	54		54
Samenwerking aan veiligheid	0	38		38
Sexting en grooming	0	35		35
Geluidssanering B-lijst woningen	0	35		35
Nazorg ex-gedetineerden 2020	0	65	31	34
versterken weerbaarheid drugs	0	50	21	29
Subsidie woninginbraken 2018	13		5	8
Asiel, Migratie en Integratiefonds (AMIF)	248		248	0
VSV - Sluitende aanpak 0-23 uren	225		225	0
Nazorg ex-gedetineerden 2019/20	55	7	62	0
Gemeentelijke intelligence	0	127	143	-16
Totaal Rijk	*929*	*8.979*	*2.471*	*7.437*
Overige overheid				
PmvG inbedding, borging verbinding	0	119		119
Fietspad Leechlân	400		400	0
Waterconnecting	150		150	0
Totaal Overige overheid	*550*	*119*	*550*	*119*
Totaal vooruitontv. voorschotten v/Eur. en Ned. overheden voor specifieke uitkeringen	**1.479**	**9.098**	**3.021**	**7.556**

De overige vooruit ontvangen bedragen betreffen voor € 34.580.000 een overschot op de voorfinanciering door het Rijk van de Tozo.

Toelichting op de niet uit de balans blijkende verplichtingen

- ***Garantstellingen en leaseverplichtingen***

Tabel 138 Garantstellingen **x € 1 mln**

Omschrijving	Leningen 31-12-19	waarvan gewaar-borgd	Leningen 31-12-20	waarvan gewaar-borgd
Nationale Hypotheek Garantie (t/m 2010)	847.000	423.500	704.000	352.000
Gemeentelijke achtervang geldleningen geborgd door WSW	620.461	310.231	619.146	309.573
Geborgde particuliere leningen voor start NHG 1994	10.113	10.113	5.749	5.749
Overige door gemeente geborgde leningen	24.901	24.397	23.686	23.219
Totaal garanties	**1.502.475**	**768.241**	**1.352.581**	**690.541**

Nationale Hypotheek Garantie (t/m 2010): dit betreft de cijfers per 1 januari van de betreffende jaren. Er zijn op dit moment geen recentere gegevens beschikbaar.

Tabel 139 Leaseverplichtingen

Omschrijving	Verplichting 31-12-19	Verplichting 31-12-20
Auto's t.b.v. m.n. College van B&W en sociale recherche	183	155
Totaal leaseverplichtingen	**183**	**155**

- ***Inkoopverplichtingen ten behoeve van de exploitatie groter dan € 1.000.000***

Tabel 140 Inkoopverplichtingen per ultimo 2020

Volg nr.	Leverancier naam	Begin-datum	Verval-datum	Overeenkomst	Verplich-ting	Opmerking
1	BV Fryslân Miljeu Noordwest		onbepaald	Afvalinzameling	6.945	jaarbedrag
2	Afvalsturing Friesland NV	03-08-07	01-01-25	Leveringsverplich-ting huishoudelijk afval	3.830	jaarbedrag
3	Stichting WoonFriesland	01-01-10	31-12-35	Huur Wijk/voorzieningenc entrum Zuiderburen (Wite Mar 7-9)	1.266	restant-verplichting
4	Stichting WoonFriesland	01-09-09	31-08-29	Huur Wijkvoorzieningence ntrum en Jongerencentrum Camminghaburen (Lieuwenburg 2)	1.009	restant-verplichting
5	BV Fryslân Miljeu Noordwest	01-01-05	onbepaald	Milieustraat	2.008	jaarbedrag
6	FUMO	01-01-14	onbepaald	Uitvoering deel van milieutaken op gebied van omgevingsrecht	1.212	jaarbedrag
7	Miep BV	01-01-21	31-12-2024	Hulp bij Huishouden Wmo	5.186	jaarbedrag
8	St. Thuiszorg Het Frieseland	01-01-21	31-12-2024	Hulp bij Huishouden Wmo	5.186	jaarbedrag
9	Windkracht058	01-01-21	31-12-2024	Aanvullende ondersteuning Wmo	7.373	jaarbedrag
10	Amaryllis/Incluzio	01-01-21	31-12-2024	Basisondersteuning Wmo	17.948	jaarbedrag

- ***Verplichtingen in relatie tot het grondbedrijf***

Als gemeente hebben we bouwgronden in bezit die wegens met derden aangegane contractuele voorwaarden zijn belast met bouwclaims. Deze claims bedragen per ultimo 2020 € 10,3 mln. Contractueel is vastgelegd dat de gemeente tot de expiratiedatum een overeengekomen aantal bouwkavels aanbiedt aan de betreffende partijen. Indien de gemeente tot de expiratiedatum minder kavels aanbiedt dan overeengekomen, dan moet de gemeente in principe een afkoopsom betalen per niet aangeboden kavel. Een eventuele claim kan derhalve pas na de expiratiedatum (2024) worden ingediend. In de praktijk komt het echter veelvuldig voor dat partijen opteren voor verlenging van de expiratiedatum. Vanwege de lange looptijden van de contracten en het feit dat partijen indien dit speelt bij veelal kiezen voor verlening van de expiratiedatum, gaan we er van uit, dat geen of nauwelijks claims gehonoreerd moeten worden, en dat het risico dus zeer klein is.

- ***Inkoopverplichtingen ten behoeve van investeringen:***

In bijlage A is een overzicht van de restantkredieten weergegeven. Voor maximaal het nog openstaande bedrag van de restantkredieten kunnen verplichtingen zijn aangegaan.

- ***Subsidieverplichtingen***:

De subsidies aan instellingen, welke zijn vastgelegd met een maximum te verlenen bedrag per subsidie, zijn overwegend structureel van aard, maar worden steeds voor een jaar verleend. Een eventuele beëindiging van een subsidies vereist echter een redelijke termijn. Zie ook bijlage D Overzicht subsidies aan instellingen.

3.3.3 Gebeurtenissen na balansdatum

In 2021 zijn we voor een gering bedrag aangesproken uit hoofde van een garantstelling.

BIJLAGEN

Bijlage A. Restantkredieten

Artikel 5, lid 5 van de Financiële verordening bepaalt dat investeringen als deze nog niet zijn gestart na twee jaar vrijvallen. Eind 2020 zijn er geen restantkredieten die komen te vervallen.

Tabel 141 Overzicht restantkredieten

Nummer	Omschrijving	Startjaar	Krediet	Besteed	Restant
INV340912	Breedstraat 48 lasten	2009	1.271.170	1.195.017	76.153
	Breedstraat 48 baten	2009	-905.520	-877.513	-28.007
INV331406	PI14 - Mobiliteits- en verkeersman.	2014	1.055.000	890.135	164.865
INV391620	Ontwikkelkosten schoollocaties lasten	2016	1.123.292	354.389	768.903
	Ontwikkelkosten schoollocaties baten	2016	-1.123.292	-40.375	-1.082.917
INV391621	Ontwikkelkosten Zwette VI lasten	2016	352.000	-	352.000
	Ontwikkelkosten Zwette VI baten	2016	-352.000	-	-352.000
INV391622	Ontwikkelkosten Watercampus lasten	2016	2.000	1.346	654
	Ontwikkelkosten Watercampus baten	2016	-2.000	-	-2.000
INV391624	Zwette VI lasten	2016	3.889.531	3.907.931	-18.400
	Zwette VI baten	2016	-3.889.531	-2.560.093	-1.329.438
INV561608	Themakaarten GIS Soc. domein lasten	2016	43.637	21.286	22.351
	Themakaarten GIS Soc. domein baten	2016	-11.387	-16.678	5.291
INV361705	Watertanks (groot - 4 stuks)	2017	11.500	-2.355	13.855
INV271812	Nieuwbouw Albertine Agnes	2018	2.637.500	200.000	2.437.500
INV331807	Snelfietsroutes / fietsstraten	2018	850.000	629.576	220.424
INV331808	Knelpunten nieuwe grondgebied	2018	200.000	39.141	160.859
INV331813	Parkeerautomaten, betaalterminal	2018	375.000	345.850	29.150
INV332001	Fietsroutes (Modelaanpak) lasten	2018	1.690.000	1.156.814	533.186
	Fietsroutes (Modelaanpak) baten	2018	-1.100.000	-	-1.100.000
INV361812	Ontvangers en armaturen 2018	2018	100.000	88.256	11.744
INV361817	Openbare verlichting armaturen	2018	200.000	186.500	13.500
INV361819	Skatepark van Loonstraat	2018	100.000	-	100.000
INV361831	ISV openbare ruimte Coll. Prg. 2014-18	2018	4.600.000	1.214.195	3.385.805
INV361902	Huizumer begraafpaats	2018	150.000	37.714	112.286
INV362001	Verharding - reconstructie wegen 2020	2018	2.500.000	1.328.664	1.171.336
INV391816	Was/kleedgebouw Pallas	2018	456.000	375.271	80.730
INV391819	Infrastructuur sportgebied	2018	550.000	508.476	41.524
INV561805	Update Coda, Corsa en E facturering (l)	2018	212.850	151.602	61.248
	Update Coda, Corsa en E facturering (b)	2018	-159.350	-108.292	-51.058
INV271903	Spoedeisende voorzieningen	2019	238.563	-	238.563
INV271904	Tijdelijke voorziening	2019	233.018	-	233.018
INV331903	Snelfietsroutes/fietsstraten	2019	240.000	27.004	212.996
INV331906	30 km programma buiten de stad	2019	200.000	127.063	72.937
INV331907	Addendum GVVP	2019	50.000	25.607	24.393
INV331910	Knelpunten bestaand fietsnetwerk	2019	50.000	-	50.000
INV331911	Smart Mobility	2019	550.000	203.156	346.844
INV331913	Digitaliseren parkeerketen	2019	200.000	70.537	129.463
INV331914	Openbare ruimte evenemententerreinen	2019	500.000	383.252	116.748
INV331918	Parkeergebied WTC	2019	1.270.000	883.738	386.262
INV361903	Ontvangers en armaturen OV 2019	2019	102.000	6.677	95.323
INV361904	Incidentele verbeteringen OV 2019	2019	21.000	14.315	6.685
INV361905	Vervanging verkeersborden 2019	2019	48.000	-	48.000
INV361908	Postauto (Ford Connect)	2019	31.500	-	31.500
INV361911	Tractor (M. Ferguson)	2019	60.000	-	60.000
INV361913	Rotorkopeg/zaaimachine	2019	20.000	-	20.000
INV361914	Rionedkar	2019	35.000	-	35.000

Nummer	Omschrijving	Startjaar	Krediet	Besteed	Restant
INV361916	Houtversnipperaar	2019	20.000	-	20.000
INV361918	Maaimachine Toro 4000D	2019	80.000	20.800	59.200
INV361920	Bus (6-persoons) Peugeot Boxer	2019	55.200	44.413	10.787
INV361921	Iveco Daily 50 Rioolwagen	2019	90.000	52.719	37.281
INV361922	Tractor (John Deere) met voorlader	2019	80.000	-	80.000
INV361923	Bus Peugeot Boxer	2019	55.200	-	55.200
INV361924	Bestelwagen Peugeot Partner	2019	28.500	15.817	12.683
INV361925	Opbouw en inrichting	2019	31.000	-	31.000
INV361926	Vervanging masten 2019	2019	1.100.000	756.589	343.411
INV361927	Vervanging armaturen 2019	2019	115.000	-	115.000
INV361928	Vervanging spel- en speelvrz. 2019	2019	500.000	413.630	86.370
INV361929	Centrale brugbediening	2019	295.245	89.836	205.409
INV361930	Heetwatermachines (3x)	2019	50.000	-	50.000
INV361932	Zitveegmachine (Orionweg)	2019	10.000	-	10.000
INV361933	Containers (opslag/transport)	2019	25.000	-	25.000
INV361936	Bovengrondse inv. Klimaatmaatregelen	2019	1.125.000	60.925	1.064.075
INV381901	Digitalisering VTH-proces	2019	96.000	19.479	76.521
INV391909	Installatietechniek Blauwe Golf	2019	112.926	66.937	45.989
INV391911	Vervanging kunstgras Meinga	2019	406.000	400.575	5.425
INV391912	Vervanging kunstgras Zwaluwen	2019	440.000	412.597	27.403
INV391918	Verbouw KCC	2019	511.000	472.744	38.256
INV391922	Verbeterpunten Neushoorn	2019	207.000	189.139	17.861
INV391923	LED Wilhelminaplein	2019	28.000	21.350	6.650
INV391924	Verduurzaming J.W Vissserwei 10	2019	900.000	803.472	96.528
INV391927	Cornelis Trooststraat 48	2019	820.000	602.007	217.993
INV391929	Renovatie Groningerstraatweg 401	2019	85.000	77.185	7.815
INV272001	IKC Albert Agnes t.b.v. Kinderopvang	2020	772.500	-	772.500
INV272002	IKC De Oldenije	2020	2.000.000	300.000	1.700.000
INV272005	IKC Albert Agnes (wettelijke kosten)	2020	120.000	-	120.000
INV272006	Optimalisering IKC Wiarda Goutum	2020	100.000	-	100.000
INV272011	Spoedeisende voorzieningen	2020	100.000	-	100.000
INV272012	Tijdelijke voorziening	2020	200.000	-	200.000
INV332002	P.S. Gerbrandyweg / Dammelaan	2020	1.200.000	32.394	1.167.606
INV332003	Fietspad Oostergoweg fase 2	2020	220.000	2.343	217.657
INV332004	Fietspad Snekertrekweg (WIW fase 2)	2020	300.000	18.598	281.402
INV332005	Autoluwe binnenstad	2020	100.000	-	100.000
INV332006	Fietsstraten	2020	3.091.000	121.248	2.969.752
INV332007	Oostel. binnenring fase 3 (V. de Vr.)	2020	500.000	448.035	51.965
INV332009	Slauerhoffweg fase 1	2020	500.000	65.698	434.302
INV332010	30 km programma buiten de stad	2020	395.000	-	395.000
INV332011	Addendum GVVP	2020	825.000	1.515	823.485
INV332012	Stelpost verkeersveiligheid	2020	140.000	65.167	74.833
INV332013	Knelpunten bestaand fietsennetwerk	2020	50.000	-	50.000
INV332014	Kleine infrastructurele aanpassingen	2020	270.000	169.948	100.052
INV332015	Parkeerterrein Grou, Volmawei Ged. H.	2020	100.000	-	100.000
INV332016	Smart mobility	2020	400.000	-	400.000
INV332017	GPS referentiestation	2020	30.000	-	30.000
INV332018	Inr. openbare ruimte WTC-gebied lasten	2020	4.950.000	1.984.729	2.965.271
	Inr. openbare ruimte WTC-gebied baten	2020	-4.950.000	-	-4.950.000
INV362003	Container DAF	2020	240.000	-	240.000

Nummer	Omschrijving	Startjaar	Krediet	Besteed	Restant
INV362004	Fiat Doblo (kipper)	2020	32.000	-	32.000
INV362005	Fiat Doblo (verkeersploeg)	2020	31.700	-	31.700
INV362006	Fiat Doblo WU (Wurk-Up)	2020	32.000	-	32.000
INV362007	Iveco Daily 5T Rioolwagen+kraan	2020	72.000	-	72.000
INV362008	Iveco Daily 5T Rioolwagen+kraan	2020	72.000	-	72.000
INV362009	Landrover Service-auto (+mat.)	2020	76.800	-	76.800
INV362010	Maaihulpstuk cirkelmaaier	2020	8.000	-	8.000
INV362013	Tractor (mid)	2020	65.000	-	65.000
INV362014	Tractor	2020	90.000	-	90.000
INV362015	Rioolwagen Scania HD	2020	331.500	-	331.500
INV362016	Rioolwagen Scania VC	2020	331.500	-	331.500
INV362017	VW Transporter (monteurs)	2020	55.100	-	55.100
INV362018	Spuitmachine/kilverbak	2020	8.400	-	8.400
INV362019	Heftruck Daihatsu	2020	24.000	-	24.000
INV362020	Shovel terrein	2020	30.000	-	30.000
INV362021	Container met dekkleppen	2020	40.000	-	40.000
INV362022	Maaimachine Ransomes HR60	2020	85.000	-	85.000
INV362023	Maaimachine John Deere 1505	2020	75.000	-	75.000
INV362024	Tractor New Holland (vm Lwd)	2020	80.000	-	80.000
INV362025	Containers (opslag/transport)	2020	25.000	-	25.000
INV362026	Vingerbalken t.b.v. hooilandbeheer	2020	8.000	-	8.000
INV362027	Opbouw en inrichting	2020	29.000	-	29.000
INV362028	Ontvangers en armaturen OV 2020	2020	103.000	18.422	84.578
INV362029	Incidentele verbeteringen OV 2020	2020	22.000	20.000	2.000
INV362030	Vervanging verkeersborden 2020	2020	49.000	-	49.000
INV362031	Spel- en speelvoorzieningen 2020	2020	42.000	-	42.000
INV362032	GRP 2019-2023 bovengr. klimaatadapt.	2020	1.125.000	-	1.125.000
INV362033	Nimos minitrac	2020	60.000	-	60.000
INV362034	Graflift	2020	7.000	-	7.000
INV362035	Grafbekisting aluminium (2 sets)	2020	17.500	-	17.500
INV362036	Verv. ontvangers/armaturen OV 2020	2020	1.190.000	36.906	1.153.094
INV362037	Verv. masten OV2020	2020	120.000	-	120.000
INV362038	Verv. speeltoestellen 2020	2020	500.000	1.800	498.200
INV362039	Centrale brugbediening 2020	2020	1.579.433	-	1.579.433
INV362041	Stroomkasten	2020	190.000	-	190.000
INV362042	Civiele kunstwerken 2020	2020	750.000	-	750.000
INV362043	Damwand insteekhavens De Burd	2020	321.000	26.504	294.496
INV392002	Huisvesting gemeentehuis	2020	130.000	25.643	104.357
INV392003	Vervanging toplaag Eaterlittens	2020	28.000	20.829	7.171
INV392005	Installatietechniek Blauwe Golf	2020	160.500	17.744	142.756
INV392006	Installatietechniek Kalverdijkje	2020	20.000	3.531	16.469
INV392008	Vervanging kunstgras Pallas	2020	174.000	143.556	30.444
INV392009	Vervanging kunstgras KV Leeuwearden	2020	35.000	28.221	6.779
INV392010	Vervanging kunstgras It Gryn	2020	354.000	292.034	61.966
INV392011	Verlichting atletiekbaan	2020	42.000	-	42.000
INV392012	Verlichting Magere Weide	2020	36.000	-	36.000
INV392013	Veldinrichting Easterlittens	2020	27.000	-	27.000
INV392014	Tribunes Kalverdijkje	2020	135.000	108.381	26.619
INV392015	Installaties Tjallinga	2020	15.000	-	15.000
INV392016	Verbouwing De Skalm	2020	2.010.000	41.667	1.968.333

Nummer	Omschrijving	Startjaar	Krediet	Besteed	Restant
INV392017	Vervanging toplaag LVV Friesland	2020	25.000	19.221	5.779
INV512002	Corona - arbo proof thuiswerkplekken	2020	600.000	386.724	213.276
INV522002	Werkplek – mob. devices (3 jaar)	2020	1.000.000	695.126	304.874
INV522003	Werkplek - overige devices (5 jaar)	2020	200.000	82.361	117.639
INV522005	Infra - Netwerk 2020	2020	1.220.403	371.339	849.064
INV522007	Infra - Overig 2020	2020	150.000	8.892	141.108
Totaal			**51.634.888**	**20.846.993**	**30.787.895**

Bijlage B. Verloop reserves en voorzieningen

Tabel 142 Reserves **Bedrag x € 1.000**

Volgnummer	Naam van de reserve	Saldo 01-01-20	Resultaat-bestemming	Stortingen	Onttrek-kingen	Verminde-ringen i.v.m. afschrijvingen	Saldo 31-12-20
	Algemene reserve						
RES001	Algemene reserve	25.145	6.377	7.086	17.811		20.797
	Totaal algemene reserve	*25.145*	*6.377*	*7.086*	*17.811*		*20.797*
	Bestemmingsreserves						
RES003	SIOF	1.850		0	350		1.500
RES005	Budgetoverheveling	10.943		5.845	4.624		12.164
RES015	Grondexploitatie	7.902		1.410	783		8.529
RES016	Parkeren	658		0	200		458
RES019	Stimulering werkgelegenheid	719		0	0		719
RES020	Stadsvernieuwing	81		0	0		81
RES027	Reserve ISV III	1.306		0	0		1.306
RES031	Reserve afschrijvingen	0		908	0		908
RES034	Reserve Egalisatie Verkiezingen	12		385	0		397
RES036	Reserve frictiemiddelen	521		800	544		777
RES038	BWS Volkshuisvesting	65		0	0		65
RES045	Reserve Revolving Fund Monumenten	221		0	0		221
RES048	Reserve kunst in de openbare ruimte	144		0	0		144
RES049	Reserve stedelijke vernieuwing	197		0	0		197
RES053	Economische participatie	1.476		0	41		1.435
RES054	Reserve duurzaamheidslening	161		0	0		161
RES057	Reserve AO Verhardingen B'him	1.039		0	195		844
RES058	Reserve Vastgoed	145		210	134		221
RES059	Reserve Bodemsanering	508		110	0		618
RES060	Reserve Wijkbudgetten	815		5	450		370
RES061	Reserve Toeristenbelasting	602		257	300		559
RES062	Reserve dorpen en platteland	99		0	0		99
RES063	Voorwaardelijke budgetoverheveling	584		11.735	0		12.319
RES064	Reserve oevers en steigers	0	619	0	0		619

Volgnummer	Naam van de reserve	Saldo 01-01-20	Resultaat-bestemming	Stortingen	Onttrek-kingen	Verminde-ringen i.v.m. afschrijvingen	Saldo 31-12-20
RES065	Compensatie groen	0	380	96	2		475
RES066	Sociale werkvoorziening	0	994	0	0		994
	Totaal bestemmingsreserves	*30.048*	*1.993*	*21.761*	*7.623*	*0*	*46.179*
	Totaal reserves	*55.193*	*8.370*	*28.847*	*25.434*	*0*	*66.976*
RES099	Saldo van rekening baten en lasten	8.370	-8.370	0	-15.491		15.492

Tabel 143 Voorzieningen **Bedrag x € 1.000**

Volgnummer	Naam van de voorziening	Saldo 01-01-20	Resultaat-bestemming	Vrijgevallen bedragen	Stortingen	Aanwen-dingen	Saldo 31-12-20
	Voorzieningen						
VRZ502	Specifieke risico's	32			192	69	154
VRZ510	Expl. en onderh. Gymnastieklokalen	1.979			205	188	1.996
VRZ519	Groot Onderhoud Vastgoed	3.621			2.261	2.747	3.134
VRZ528	Arbeidskosten gerel. Verplichtingen	11.087		418	2.032	1.872	10.828
VRZ547	Zadelfonds monumentenzorg	152			37	4	185
VRZ549	Egalisatie heffingen	1.281			398	17	1.662
VRZ550	Afkoopsommen onderhoud graven	347			11	121	237
VRZ551	Onderhoud graven fam. Zadel	191			0	2	189
VRZ552	Riolering	16.488			3.693	2.313	17.868
VRZ571	Onderhoud verhardingen	3.244			2.271	1.895	3.619
VRZ573	Onderhoud civiele kunstwerken	4.560			2.370	1.701	5.229
VRZ575	Waterwegen / baggeren	3.237			729	596	3.370
VRZ582	Onderhoud bruggen (BH)	188			0	188	0
VRZ585	Voorziening afgesloten complexen	1.932			85	58	1.959
VRZ586	Achterstallig onderhoud verhardingen	0			3.500	0	3.500
	Totaal voorzieningen	*48.337*	*0*	*418*	*17.785*	*11.772*	*53.932*

Bijlage C. Gewaarborgde geldleningen en garanties

Tabel 144 Gewaarborgde geldleningen en garanties

Oorspronkelijk bedrag van de lening	Doel van de lening	Naam van de geldnemer	Geldverstrekker	Rente in %	Percentage borgstelling	Restant lening per 01-01-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 01-01-20	Restant lening per 31-12-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 31-12-2020
1	2	3	4			5	6	7	8
210	renovatie en uitbreiding clubhuis	voetbalvereniging LAC Frisia 1883	Rabo Bank	5,25	50,00	83	42	78	39
200	aankoop dienstencentrum Dirk Boutstraat 36	St. Cultuurcentrum Leeuwarden	Rabo Bank	5,95	100,00	126	126	121	121
155	renovatie tennisbanen	Tennisclub Nylân	Rabo Bank	5,65	100,00	165	82	146	73
810	financiering	Doarpskorporaasje Jirnsum	Rabo Bank Heerenveen		50,00	759	380	710	355
604	borgstellingen div. personen	Kredietbank Nederland		n.v.t.	100,00	654	654	667	667
1.840	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte	BNG	6,10	100,00	1.104	1.104	920	920
2.388	Ver- en nieuwbouw	Stichting Zorggroep Noorderbreedte	BNG	5,97	100,00	1.672	1.672	1.433	1.433

Oorspronkelijk bedrag van de lening	Doel van de lening	Naam van de geldnemer	Geldverstrekker	Rente in %	Percentage borgstelling	Restant lening per 01-01-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 01-01-20	Restant lening per 31-12-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 31-12-2020
1.447	Omzetting garanties vml. St. L'der Buitenschool	St Jeugdzorg Friesland	BNG	5,15	100,00	409	409	350	350
1.715	nieuwbouw Fries Museum	St. Het Fries Museum	BNG	4,15	100,00	1.397	1.397	1.354	1.354
60	investeringen	Coöperatieve Vereniging Fryslânring U.A.	BNG	0,00	100,00	44	44	40	40
3.800	investeringen	Caparis	BNG	0,85	100,00	3.800	3.800	3.547	3.547
566	Fries Landbouwmuseum	Stichting Aide Fryske Pleatsen	Nationaal Restauratiefonds	1,50	100,00	546	546	530	530
34	Fries Landbouwmuseum	Stichting Aide Fryske Pleatsen	Nationaal Restauratiefonds	2,00	100,00	33	33	31	31
800	herontwikkeling van het Ruiterskwartier	Stichting De Blauwe Poarte	BNG	1,88	100,00	759	759	739	739
5.058	aankoop nieuwbouw Rengerslaan	BV sport	NWB Bank	1,82	100,00	6.902	6.902	6.698	6.698
3.300	klimhal Rengerslaan	BV sport	NWB Bank	1,48	100,00	1.125	1.125	1.065	1.065

Oorspronkelijk bedrag van de lening	Doel van de lening	Naam van de geldnemer	Geldverstrekker	Rente in %	Percentage borgstelling	Restant lening per 01-01-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 01-01-20	Restant lening per 31-12-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 31-12-2020
5.406	St. sporthal Nylân	BV sport	ABN Amro	-	100,00	4.706	4.706	4.672	4.672
375	investeringen	Christelijke Sportvereniging "De Leeuwarder Zwaluwen"	ABN Amro	-	100,00	375	375	356	356
250	investeringen	BV Sport	NWB Bank	1,48	100,00	241	241	228	228
						24.901	24.397	23.686	23.219
* Wat betreft de borgstelling van Doarpskorporaasje Jirnsum is (in de jaarrekening van 2016) abusievelijk 250.000 euro ingevuld. Dit had 810.000 voor restant lening per 31-1-2016 en 250.000 euro voor de door de gemeente gewaarborgd bedrag moeten zijn.									
Geborgde particuliere leningen voor start NHG 1994									
	Particuliere hypotheken	Diversen	Obvion (Stichting Pensioenfonds ABP)			1.510	1.510	1.663	1.663
	Particuliere hypotheken	Diversen	Aegon			351	351	234	234
	Particuliere hypotheken	Diversen	Westland / Utrecht			111	111	111	111
	Particuliere hypotheken	Diversen	ASR Levensverzekering			155	155	29	29

Oorspronkelijk bedrag van de lening	Doel van de lening	Naam van de geldnemer	Geldverstrekker	Rente in %	Percentage borgstelling	Restant lening per 01-01-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 01-01-20	Restant lening per 31-12-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 31-12-2020
	Particuliere hypotheken	Diversen	SNS Bank			50	50	50	50
	Particuliere hypotheken	Diversen	Rabobank Leeuwarden			482	482	365	365
	Particuliere hypotheken	Diversen	SRLEV N.V. (Reaal verzekeringen)			162	162	162	162
	Particuliere hypotheken	Diversen	Florius vh Bouwfonds Hypotheken BV			908	908	624	624
	Particuliere hypotheken	Diversen	OHRA			77	77	0	0
	Particuliere hypotheken	Diversen	ING bank			1.113	1.113	745	745
	Particuliere hypotheken	Diversen	PVF/Syntrus Achmea			55	55	0	0
	Particuliere hypotheken	Diversen	Rabobank Sneek/z.w. Friesland			2.914	2.914	0	0
	Particuliere hypotheken	Diversen	Rabo Surhuisterveen			55	55	46	46
	Particuliere hypotheken	Diversen	Rabo Heerenveen			121	121	78	78
	Particuliere hypotheken	Diversen	ABN AMRO			2.005	2.005	1.601	1.601
	Particuliere hypotheken	Diversen	Generali overzicht			42	42	42	42

Oorspronkelijk bedrag van de lening	Doel van de lening	Naam van de geldnemer	Geldverstrekker	Rente in %	Percentage borgstelling	Restant lening per 01-01-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 01-01-20	Restant lening per 31-12-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 31-12-2020
	Particuliere hypotheken	Diversen	Rabo Eindhoven			2	2	0	0
						10.113	10.113	5.749	5.749
Nationale Hypotheek Garantie									
	verstrekt in 1995	Diversen	Diversen			5.000	2.500	5.000	2.500
	verstrekt in 1996	Diversen	Diversen			8.000	4.000	7.000	3.500
	verstrekt in 1997	Diversen	Diversen			13.000	6.500	12.000	6.000
	verstrekt in 1998	Diversen	Diversen			15.000	7.500	13.000	6.500
	verstrekt in 1999	Diversen	Diversen			22.000	11.000	20.000	10.000
	verstrekt in 2000	Diversen	Diversen			24.000	12.000	21.000	10.500
	verstrekt in 2001	Diversen	Diversen			18.000	9.000	15.000	7.500
	verstrekt in 2002	Diversen	Diversen			23.000	11.500	20.000	10.000
	verstrekt in 2003	Diversen	Diversen			44.000	22.000	38.000	19.000
	verstrekt in 2004	Diversen	Diversen			62.000	31.000	52.000	26.000

Oorspronkelijk bedrag van de lening	Doel van de lening	Naam van de geldnemer	Geldverstrekker	Rente in %	Percentage borgstelling	Restant lening per 01-01-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 01-01-20	Restant lening per 31-12-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 31-12-2020
	verstrekt in 2005	Diversen	Diversen			94.000	47.000	80.000	40.000
	verstrekt in 2006	Diversen	Diversen			121.000	60.500	103.000	51.500
	verstrekt in 2007	Diversen	Diversen			97.000	48.500	80.000	40.000
	verstrekt in 2008	Diversen	Diversen			86.000	43.000	66.000	33.000
	verstrekt in 2009	Diversen	Diversen			91.000	45.500	74.000	37.000
	verstrekt in 2010	Diversen	Diversen			124.000	62.000	98.000	49.000
						847.000	423.500	704.000	352.000

Per 1 januari 2011 is de achtervangfunctie van de gemeenten voor nieuw af te geven hypotheekgaranties vervallen en vanaf deze datum is voor nieuw af te geven hypotheekgaranties sprake van een 100% Rijksachtervang. Om die reden zijn alleen de bedragen t/m het jaar 2010 meegenomen.

Door het WSW geborgde geldleningen met de gemeente als achtervang (indirecte borgstelling)

245.525	Diversen	Stichting WoonFriesland	Diversen	0,00		245.634	122.817	254.014	127.007
346.555	Diversen	Elkien	Diversen	0,00		338.415	169.208	342.962	171.481

Oorspronkelijk bedrag van de lening	Doel van de lening	Naam van de geldnemer	Geldverstrekker	Rente in %	Percentage borgstelling	Restant lening per 01-01-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 01-01-20	Restant lening per 31-12-20	Door gemeente gewaarborgd bedrag van de lening per 31-12-2020
38.816	Diversen	Stichting Habion v.h. Woonpalet	Diversen	0,00		25.879	12.940	13.659	6.830
10.703	Diversen	Woonzorg Nederland	Diversen	0,00		10.533	5.267	8.511	4.256
						620.461	310.231	619.146	309.573
Totaal						**1.502.475**	**768.241**	**1.352.581**	**690.541**

Bijlage D. Overzicht subsidies aan instellingen

Tabel 145 **Bedragen in €**

Subsidieontvanger	onderwerp van de subsidie	
Acquaint B.V.	Innovatiefonds - Acquaint B.V.	25.000
Adviesraad Sociaal Domein Leeuwarden	Jaarbedrag voor activiteiten	26.650
Afûk	Cursusjaar 2020/2021	8.085
B. Schepers	Project Leeuwarden/HipHop	4.000
Beheersstichting Camminghaburen	Variabele huisvestingslasten	16.500
Beheersstichting Camminghaburen	Accommodatiebeheer	23.330
Beheerstichting 'It Hiem'	Accommodatiebeheer	12.500
Bente Hout	Project Ontwaken	4.000
Bewonersplatform Valeriuskwartier	Wijkpanels en dorpsbelangen	11.300
Biotrack B.V.	Innovatiefonds - Biotrack B.V.	25.000
Bouke Groen	Project Overtone Leeuwarden	5.000
Brassband Apollo Grou	Uitwisselingsconcert	740
Brassband De Nije Bazún Britsum	Project Voorjaarsconcerten	1.500
Brassband De Spijkerpakkenband	The Armed Man: A Mass for Piece	750
Brassband Wirdum	Concert	500
BrightNano B.V.	Innovatiefonds - BrightNano B.V.	25.000
Buurt- en Speeltuinvereniging de Vluchtheuvel	Jaarbedrag voor activiteiten	6.150
Buurt- en Speeltuinvereniging Insulinde	Jaarbedrag voor activiteiten	9.000
Buurt- en Speeltuinvereniging Welgelegen | Indische buurt	Jaarbedrag voor activiteiten	4.250
Buurtvereniging Hollanderwijk	Jaarbedrag voor activiteiten	5.500
Cambuur Verbindt	Jaarbedrag voor activiteiten	15.000
Chr. Brassband 'Hosannah'	Koffieconcert	750
COC Friesland	Project Roze Breien	8.500
COC Friesland	Jaarbedrag voor activiteiten	16.170
Concertcommissie Sint Piterkerk - Grou	Concerten in de Sint Piterkerk	750
Copini Buitensport	Adventure Run	2.000
CVO in Noord-Fryslân	Sport Orientatie en Keuze Programma	500
D4 B.V.	Innovatiefonds - D4 B.V.	40.000
Dance Company 058	De jaarlijkse eindvoorstellingen	3.576
Dance Company 058	Be Different!	1.827
Danscentrum Saco Velt	Saco Velt Bokaal	2.000
Dbieb	Uitrol dBos PO 2020-2021	50.000
Dbieb	Jaarbedrag voor activiteiten	2.574.390
De Kweekschool	Expositie Van schets tot schilderij	3.827
Detobeach	Detobeach	2.000
Dineke Kaal	Fotoboek That’s Me in the Corner	1.032
Doarpsbelang Jellum-Bears	Wijkpanels en dorpsbelangen	5.400
Doarpsbelang Reduzum	Wijkpanels en dorpsbelangen	10.400
Doarpshûs d’Ald Skoalle Jellum-Bears	Jaarbedrag voor activiteiten	6.000
Doarpshûs De Bining	Jaarbedrag voor activiteiten	6.000
Doarpsmienskip Mantgum	Wijkpanels en dorpsbelangen	10.600
Doarpsnut Jorwert	Wijkpanels en dorpsbelangen	7.500
Documentatiestichting Leeuwarderadeel	Jaarbedrag voor activiteiten	1.500
Dorpsbelang Alde Leie	Wijkpanels en dorpsbelangen	5.400
Dorpsbelang Feinsum	Wijkpanels en dorpsbelangen	5.400
Dorpsbelang Hempens-Teerns	Wijkpanels en dorpsbelangen	5.400

Subsidieontvanger	onderwerp van de subsidie	
Dorpsbelang Hijum	Wijkpanels en dorpsbelangen	7.500
Dorpsbelang Lekkum, Miedum en Snakkerburen	Wijkpanels en dorpsbelangen	9.700
Dorpsbelang Wirdum Swichum	Wijkpanels en dorpsbelangen	10.600
Dorpsbelang Wytgaard	Wijkpanels en dorpsbelangen	9.700
Dorpsbelangen Warten	Wijkpanels en dorpsbelangen	9.700
Dorpsgemeenschap Oosterlittens	Wijkpanels en dorpsbelangen	7.500
Dorpshuis Hilaard/Hoptille	Jaarbedrag voor activiteiten	5.950
Dorpshuis Hilaard/Hoptille	Vemieuwbouw dorpshuis	40.000
Dorspbelang Goutum	Wijkpanels en dorpsbelangen	17.800
Elbrecht Claus	Eetbaar Landschap Frijlân - door voedsel verbonden	21.750
Ferieniging it Nut Weidum	Wijkpanels en dorpsbelangen	9.700
Feriening foar doarpsbelang Húns-Leons	Jaarbedrag voor activiteiten	6.000
Feriening foar doarpsbelang Húns-Leons	Wijkpanels en dorpsbelangen	3.200
FERS (Bibliotheekservice Fryslân)	Tomke-projekt	7.387
Fier	Vrouwenopvang	2.337.146
Film in Friesland	Noordelijk Film Festival	210.000
Foppe Boersma	Kwartetspel	500
Foundation Tauno Marttisen Kunniaksi	Project: Marttinen and Leeuwarden Fryslân 2020	1.125
Frank Elsdijk	Project Verskil	1.235
Fries Kamer Orkest	Project: 250 jaar Beethoven	1.000
Friesland College	Extra ondersteuning en begeleiding in het mbo	228.217
Froukje Draaijer	Buurtproject Positieve energie	2.206
Gehandicaptensportvereniging Door Ontspanning Valide	Jaarbedrag voor activiteiten	12.750
Gereformeerd Vocaal Ensemble "Canticum Novum"	Project Oosterstraatconcerten	500
GGZ Friesland	OGGZ	866.699
Golazo Noord Nederland	KLM Urban Trail Leeuwarden	2.000
Grafisch Atelier Friesland	Expositie Betwixt	1.600
Grafisch Atelier Friesland	Jaarbedrag voor activiteiten	25.300
Grieneko Coöperatie U.A.	Duurzaamheidsambasadeur	16.800
GVP Technology B.V.	Innovatiefonds - GVP Technology B.V. (c)	8.000
GVP Technology B.V.	Innovatiefonds - GVP Technology B.V. (a)	8.000
GVP Technology B.V.	Innovatiefonds - GVP Technology B.V. (b)	24.000
Harmonie	Programma Women of the World	225.000
Harmonie	Jaarbedrag voor activiteiten	3.288.888
HT Mudrace	HT Mudrace	1.750
Humanitas district noord, afdeling Leeuwarden	Jaarbedrag voor activiteiten	233.192
Iepenloftspul Snakkerbuorren	lepenloftspul "Galgen"	2.500
IJsclub Goutum e.o.	Realiseren oeververbinding 'Grote' Speeltuin /IJsbaan	4.501
IKC Albertine Agnesschool	Kansen voor Kinderen	12.623
IKC Alexia / Dr. Algraschool	Kansen voor Kinderen	8.912
IKC Aventurijn	Kansen voor Kinderen	65.000
IKC de Eestroom	Kansen voor Kinderen	50.000
IKC de Jint	Kansen voor Kinderen	5.462
IKC de Kinderkoepel	Kansen voor Kinderen	48.377
IKC de Pionier	Kansen voor Kinderen	8.500

Subsidieontvanger	onderwerp van de subsidie	
IKC de Sprong	Kansen voor Kinderen	26.856
IKC de Weide	Kansen voor Kinderen	21.499
IKC de Wielen	Kansen voor Kinderen	19.279
IKC Franciscus	Kansen voor Kinderen	64.977
IKC het Palet	Kansen voor Kinderen	23.941
IKC Johan Willem Friso	Kansen voor Kinderen	18.465
IKC Montessori Leeuwarden	Kansen voor Kinderen	22.372
IKC Plataanplein	Kansen voor Kinderen	65.000
IKC Potmarge	Kansen voor Kinderen	28.922
IKC Prins Constantijn	Kansen voor Kinderen	49.206
IKC Prins Maurits	Kansen voor Kinderen	44.695
IKC Sint Paulus	Kansen voor Kinderen	28.332
IKC Sint Thomas	Kansen voor Kinderen	29.460
IKC Talentencampus Eigen Wijs	Kansen voor Kinderen	8.927
IKC Trianova	Kansen voor Kinderen	48.156
IKC Willem Alexanderschool	Kansen voor Kinderen	23.279
IKC Wynwizer	Kansen voor Kinderen	17.741
Insumo BV	Innovatiefonds - Insumo BV	25.000
Interkerkelijk Contactwerk Stiens	Herdenkingsdienst	350
Interkerkelijke Stichting Het Aanloophuis	Jaarbedrag voor activiteiten	10.800
It 4 maaie komitee	Herdenking op 4 mei+D282	500
It Frysk Amateur Toaniel	Voorleesproject	3.000
Ixta Noa	Jaarbedrag voor activiteiten	173.000
J. Kort	Herinrichten schoolplein	7.500
J. Meindertsma	Realisatie kaatsmuur	10.000
J.P. Boomsma	Realisatie Zwemstrand Reduzum	8.500
Jamila Faber	Project Als een wijf	3.985
Jeugdfonds Cultuur Friesland	Jaarbedrag voor activiteiten	80.000
Jeugdfonds Sport Friesland	Jaarbedrag voor activiteiten	220.000
Jeugdhonk De Roekeflecht	Jaarbedrag voor activiteiten	2.932
JINC Leeuwarden	Continueren en uitbouwen JINC Leeuwarden	40.000
Jongia N.V.	Innovatiefonds - Jongia N.V.	25.000
Judo Ryu Camminghaburen Leeuwarden	JRC toernooi	768
Kanovereniging de Hydronauten	Kanopolotoernooi Pylkwier	2.000
Keramiekmuseum Princessehof	Herinrichting Princessehof 2.0	20.000
Keramiekmuseum Princessehof	Jaarbedrag voor activiteiten	280.000
Koninklijk Toonkunstkoor Concordia Leeuwarden	Project Matthäus Passion	750
Koopmans Koninklijke Meelfabrieken	Innovatiefonds – Koopmans	25.000
Kredietbank Nederland	Ping loket	69.000
Kunstkade	Vakantieschool Leeuwarden	20.000
Kunstkade	Peuterpakhuis	20.000
Kunstkade	Vakantieschool	60.000
Kunstkade	Project Adje Lambertsz	100.000
Kunstkade	Jaarbedrag voor activiteiten	1.240.505
Leeuwarden Student City	Jaarbedrag voor activiteiten	247.500
Leeuwarden-Fryslân 2018	Subsidie LF 2028	50.000
Leeuwarder Bachvereniging	Concert	600

Subsidieontvanger	onderwerp van de subsidie	
Leeuwarder Gymnasiasten Club	Grote Fuif	750
Leeuwarder Historische Vereniging Aed Levwerd	Open Monumentendag	1.500
Leger des Heils	Kerstavond	750
Leger des Heils Welzijns & Gezondheidszorg Noord	Dagopvang Leeuwarden	472.900
LEO Middelsé	Jaarbedrag voor activiteiten	136.349
LKC "Sonnenborgh"	Burmania kaatspartij	1.000
LKC "Sonnenborgh"	Oldehovedag	1.900
LKV Pallas '08	Leeuwarder Beachkorfbal	250
LTV De Bontekoe	Friese open tenniskampioenschappen	2.000
M.F.C. De Jister	Jaarbedrag voor activiteiten	6.000
Marrit Ryan Jellema	Spoken word album en twee spoken word video's	4.000
MC Duim	Buurttuin Wiarda fase II	11.063
Meint van der Velde	Boek 45-jarig kunstenaarschap	1.300
Mind Up Leeuwarden	Inloopvoorzieningen Leeuwarden	41.000
Mind Up Leeuwarden	Inloopvoorziening Groot schavernek	118.671
Mingd Koar Grou	Concert "Frede" op 17 mei	750
Montessori College, Organisatiecomité Art Trip Ljouwert	Art Trip Ljouwert	1.040
Multi-functioneel Centrum "It Kattehûs"	Jaarbedrag voor activiteiten	9.000
Musical058	Musical	750
Muziekvereniging Da Capo Leeuwarden	Jubileumconcerten	750
Muziekvereniging Harmonie Weidum	Jeugdproject	700
Muziekvereniging Harmonie Weidum	Livestream op Kerstavond	750
Nada Landman / Helen van Tholl	Het HeNa Festival	4.500
Nederlandse Bach Academie	Herdenkingsconcert	2.500
New Noardic Wave	Project BENELUX	3.500
NewBees	NewBees Leeuwarden	14.000
Non Rewind	The 48 Hour Film Project Leeuwarden	3.000
Nordwin College	Extra ondersteuning en begeleiding in het mbo	67.438
Ontmoetingscentrum Britsenburgh	Jaarbedrag voor activiteiten	9.000
Orange Biometrics	Innovatiefonds - Orange Biometrics	18.400
Orderli	Innovatiefonds – Orderli	25.000
OSG Piter Jelles	School als Vindplaats	140.000
PEWA B.V.	Innovatiefonds - PEWA B.V.	40.000
Phlox	Openingsexpositie	2.800
Plaatselijk belang Friens	Jaarbedrag voor activiteiten	6.000
Plaatselijk belang Friens	Wijkpanels en dorpsbelangen	3.200
Plaatselijk Belang Warstiens	Wijkpanels en dorpsbelangen	1.100
Platform Armoede en Schulden Fryslân	Conferentie Stappen Maken	5.500
Pleatslik Belang Grou	Wijkpanels en dorpsbelangen	27.000
Pleatslik Belang Ideard, Eagum en Hoflân	Jaarbedrag voor activiteiten	2.600
Pleatslik Belang Ideard, Eagum en Hoflân	Wijkpanels en dorpsbelangen	3.200
Pleatslik Belang Wergea	Wijkpanels en dorpsbelangen	12.500
Popfabryk	Jaarbedrag voor activiteiten	40.000
Regiecentrum Bescherming en Veiligheid	Gesloten Jeugdzorg – PC Noord	93.150
Regiecentrum Bescherming en Veiligheid	Veilig thuis	500.413
Regiecentrum Bescherming en Veiligheid	Regiecentrum Veilig Thuis	7.454.925

Subsidieontvanger	onderwerp van de subsidie	
Regiecentrum Bescherming en Veiligheid	RC Jeugd- en Gezinsbescherming	9.471.052
Rita de Groot/Tia van der Velde	Groen speelplein Bloemenbuurt/Oldegalileën	20.000
ROC Friese Poort	Extra ondersteuning en begeleiding in het mbo	266.385
RUG/ Campus Fryslân	Academisch Klimaat	90.250
Samenwerkende Bewoners Organisaties	Jaarbedrag voor activiteiten	1.200
Samenwerkende Muziekverenigingen Leeuwarden	Solistenconcours	750
Samenwerkende Muziekverenigingen Leeuwarden	Binnenstadsconcerten	4.343
SC Leovardia	Nationaal Weekend Voetbal Toernooien	2.000
Seniorenteam de Rimpel	Project Moederziel	7.500
Skate vereniging Leeuwarden	Skaten in de breedte	35.000
Slachtofferhulp Nederland	Jaarbedrag voor activiteiten	35.704
Slieker Film	Matchingbijdrage Filmtheaters	31.319
SPOONK/ Caro Kroon	SKRRT Noord	2.500
Spulwike Littenseradiel	Spulwike	6.667
St. Dorpshuis Us Gebou	Jaarbedrag voor activiteiten	6.000
StarCups B.V. (Feeback B.V.)	Innovatiefonds - StarCups B.V.	25.000
Stichtig SandyMoveS	Onbeperkte elfstedentocht	2.000
Stichting 058SamenSterk	Jaarbedrag voor activiteiten	15.000
Stichting Aanzet	Jaarbedrag voor activiteiten	136.552
Stichting Amaryllis	Jaarbedrag voor activiteiten	12.097.987
Stichting Amaryllis	Subsidie 2020 Oud-Oost loonkosten S. Hubanic	60.000
Stichting Appassionata	2 concerten in het 2de kwartaal	2.500
Stichting Appassionata	Concerten in het eerste kwartaal	4.500
Stichting Appassionata	Concerten vierde kwartaal	5.000
Stichting Befrijdingsfestival Fryslân	Befrijdingsfestival	25.000
Stichting Beheer Warten	Jaarbedrag voor activiteiten	2.650
Stichting Bezigzijn	Jaarbedrag voor activiteiten	26.610
Stichting Blau Hynder	Project Sulla Strada	5.000
Stichting Boppeseal Jorwert	Jaarbedrag voor activiteiten	6.000
Stichting Boppeseal Movies Wergea	FERKNIPT	5.000
Stichting Bruist	Prinsentuinconcerten	20.000
Stichting BUOG	Route 2020	4.000
Stichting Buurthuis Tjerk Hiddes	Jaarbedrag voor activiteiten	8.500
Stichting Buurtservicepunt	Jaarbedrag voor activiteiten	44.332
stichting Club NEL	Voorstelling De Onverwoestbaren	4.000
Stichting Collegium Vocale Fryslân	Project Selva Morale e Spirituale	2.500
Stichting Cultuurcentrum Leeuwarden	Verduurzaming Cultuurcentrum Leeuwarden	3.000
Stichting de Productie	Project rûzje wyn	2.500
Stichting de Skalm	Huur en vrijwilligersvergoeding	97.000
Stichting De Verhalen	Project De terugkeer van de Joodse kinderen	10.000
Stichting De Vier Pelikanen	Stichting De Vier Pelikanen	2.000
Stichting De Zilveren Bal	De zilveren bal	2.000
Stichting DeDansDivisie	Gelukszoekers en Zwaantje en de Kraai	5.000
Stichting Dielnimme	Jaarbedrag voor activiteiten	40.970
Stichting Doarpshûs De Weeme	Jaarbedrag voor activiteiten	12.484
Stichting Dorpsaccommodatie Hempens/Teerns	Jaarbedrag voor activiteiten	7.500

Subsidieontvanger	onderwerp van de subsidie	
Stichting dorpscentrum de Twirre	Jaarbedrag voor activiteiten	13.500
Stichting Dorpscentrum Weidum e.o.	Jaarbedrag voor activiteiten	3.000
Stichting dorpshuis Baard	Jaarbedrag voor activiteiten	5.200
Stichting Dorpshuis De Kampioen	Jaarbedrag voor activiteiten	5.400
Stichting Dorpshuis Wirdum-Swichum	Jaarbedrag voor activiteiten	15.000
Stichting EMBRACE Nederland	Musical Work Out for Body & Brain	15.000
Stichting Friesland Pop	Evenement Friese Lente	4.000
Stichting Friesland Pop	Talentprogramma	12.000
Stichting Happy Return	Buurtrestaurant Happy Return	14.855
Stichting Harmoniekwartier	Jaarbedrag voor activiteiten	805.688
Stichting Helheim	Helheim festival	1.500
Stichting Helpend Handje	Vloerbasket en Disc Golf	1.734
Stichting Helpend Handje	Fietsdobbeltocht	1.998
Stichting Helpend Handje	Evenementen Buurkuier	14.926
Stichting Het Buro	Project RMC Ouderen	75.000
Stichting Homsk Theater	Theatervoorstelling Kamaloka	5.000
Stichting Hothouse Redbad	Concerten	7.000
Stichting Iepenloftspul Jorwert	#freonen?!	2.500
Stichting Illustere Figuren	Script over outsourcing	4.000
Stichting J&M Teaterwurk	Voorstelling De man fan dyn libben	2.000
Stichting Jeugd Dans Opleiding Fryslân	Gebruik van de danszalen van Neushoorn	5.335
Stichting Jeugd Dans Opleiding Fryslân	Talentontwikkeling	11.000
Stichting Jeugdcircus Saranti	Circustrainer luchtwerkacrobatiek	700
Stichting Jeugdcircus Saranti	Circusproject 'Circus Got Talent'	3.000
Stichting Jeugdsoos Wirdum	Vernieuwbouw Jeugdsoos Wirdum	10.000
Stichting Jong & Ondernemend Fryslân	Wat het licht nooit heeft gezien	2.428
Stichting Judosport 4 all	13e Friese Masters	2.000
stichting Kai Muay	Renovatie van sportzaal Skrok/Gealanden	40.000
Stichting KinderWerk in Leeuwarden (KWIL)	Jeugdland speldagen	300
Stichting Kunstpromotie Leeuwarden	SKOFT Festival	3.000
Stichting Kunstruimte H47	Jaarbedrag voor activiteiten	25.000
Stichting Leergeld Leeuwarden	Jaarbedrag voor activiteiten	390.000
Stichting Leger des Heils (LJ&R)	Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	1.394.420
Stichting Liet '91	Liet	8.000
Stichting Limor	Algemene crisisopvang	1.673.750
Stichting Media Art Friesland	Jaarbedrag voor activiteiten	40.000
Stichting Meeuw | Jonge Theatermakers	Jaarbedrag voor activiteiten	75.500
Stichting MFC Het Westenkwartier	Jaarbedrag voor activiteiten	15.200
Stichting MFC Het Westenkwartier	Accommodatiebeheer	26.700
Stichting Mudhoen	Project Liwwadder Bieroproer	2.500
Stichting Nacht van de Filosofie Fryslân	De Nacht van de Filosofie Fryslân	2.500
Stichting Nassau en Friesland	Projectplan Willem Lodewijk	5.000
Stichting NOWHERE	Project Poetry Circle 058	4.000
Stichting Odensehuis Gerard Smit Leeuwarden	Activteiten in het Odensehuis	60.000
Stichting Orgelconcerten Grote Kerk Leeuwarden	Zomerserie orgelconcerten en het kerstconcert	3.000
Stichting Popcultuur Neushoorn	Regeling Podia Covid-19	124.817

Subsidieontvanger	onderwerp van de subsidie	
Stichting Popwaarts	Popronde	5.000
Stichting Present Leeuwarden	Jaarbedrag voor activiteiten	15.000
Stichting Proloog	Internationale Taalschool	55.000
Stichting Sailing on the grass	Sailing on the Grass	5.000
Stichting SELF.collective	De Broeikas	4.000
Stichting Sociaal Cultureel Centrum Ien en Mien	Jaarbedrag voor activiteiten	16.000
Stichting Spelend Sporten Leeuwarden e.o.	Jaarbedrag voor activiteiten	8.750
Stichting Spotlights	Panna Power	1.848
Stichting Spotlights	1e Leeuwarder Lente Licht Loop	1.916
Stichting Spotlights	Family & Kids Obstacle Run	1.987
Stichting Spotlights	Leeuwarder Scholentoernooi Knotshockey	3.333
Stichting Stand Up Paddle	SUP clinics tijdens Boot Holland	1.500
Stichting Stoereloer	Stoereloer Afhaalmenu	7.000
Stichting Support Fryslân	Maatjesprojecten	60.000
Stichting Support Fryslân	Project Onze familie in Leeuwarden	70.000
Stichting Survivalrun Friesland	Bikkelrun	2.000
Stichting Takkenwijven	Tuinproject super single moms	3.000
Stichting Taptoe Leeuwarden	Taptoe Leeuwarden	20.000
Stichting ter Herdenking van de Gevallenen	Herdenking	2.500
Stichting Theater de Bres	Vrienden van De Bres Live	1.500
Stichting Thuishaven	Projectplan BARTLEHIEM	5.000
Stichting Top Basketbal Friesland	Aris Cares	15.000
Stichting Transvaalwijk e.o.	Jaarbedrag voor activiteiten	6.000
Stichting Triatlon Friesland	Triatlon Friesland	2.000
Stichting Túnmanswente	Project In je Uppie	10.975
Stichting UP (Uitzonderlijke Producties)	Kerstconcerten	2.500
Stichting Urgente Noden	Jaarbedrag voor activiteiten	18.467
Stichting Verstandig Met Inkomen	SchuldHulpMaatje	18.000
Stichting VHDG	SRV#6	5.000
Stichting VHDG	Jaarbedrag voor activiteiten	35.000
Stichting Vrienden van Schaaf	Project Trekschaaf	18.378
Stichting Vriendenclub het Hûzumer Skûtsje	Jaarbedrag voor activiteiten	15.000
Stichting Welmoed Muziekproducties	Vocaal drieluik: Verhalen op muziek	1.250
Stichting Werkplaats Oud-Oost (Amaryllis)	Subsidie 2020 Oud-Oost kosten Stichting Werkplaats	25.000
Stichting Werkplaats Oud-Oost (Amaryllis)	Subsidie 2020 Oud-Oost uitvoeringskosten netwerkcentrum	30.000
Stichting Werkplaats Oud-Oost (Amaryllis)	Subsidie 2020 Oud-Oost samenwerkingsprojecten	32.000
Stichting Werkplaats Oud-Oost (Amaryllis)	Activiteiten en het netwerkcentrum	50.000
Stichting Wielenpôlle	Jaarbedrag voor activiteiten	8.000
Stichting Wielenpôlle	Wijkpanels en dorpsbelangen	9.700
Stichting Wijk Camminghaburen	Jaarbedrag voor activiteiten	5.000
Stichting Wijkcentrum Heechterp-Schieringen	Jaarbedrag voor activiteiten	12.500
Stichting Wijkcentrum Heechterp-Schieringen	Vakantieweek Heechterp Schieringen	8.500
Stichting Wijkcentrum Heechterp-Schieringen	Accommodatiebeheer	33.440

Subsidieontvanger	onderwerp van de subsidie	
Stichting Wijkcentrum Nijlân	Jaarbedrag voor activiteiten	10.000
Stichting Wijkcentrum Nijlân	Nationale sportweek	2.000
Stichting Wijkcentrum Nijlân	Accommodatiebeheer	19.230
Stichting wijkcomite Schepenbuurt	Jaarbedrag voor activiteiten	10.000
Stichting Wijkorganisatie Aldlân	Jaarbedrag voor activiteiten	9.000
Stichting Wijkorganisatie Huzum	Jaarbedrag voor activiteiten	9.000
Stichting Wijkorganisatie Huzum	Wijkpanels en dorpsbelangen	15.900
Stichting Wijkpanel Aldlân	Wijkpanels en dorpsbelangen	30.800
Stichting Wijkpanel De Zuidlanden	Wijkpanels en dorpsbelangen	14.300
Stichting Wijkpanel Nijlân	Wijkpanels en dorpsbelangen	19.800
Stichting Wijkpanel Oranjewijk	Wijkpanels en dorpsbelangen	12.600
Stichting Wijkpanel Vrijheidswijk	Wijkpanels en dorpsbelangen	19.000
Stichting Wijkwerk Cambuursterhoek	Jaarbedrag voor activiteiten	3.250
Stichting Wjukken	Jaarbedrag voor activiteiten	9.000
Stichting Yana	Kerstwandeling	5.000
SusPhos	Innovatiefonds – SusPhos	40.000
SV Osiris	Liwwadster Rondje	2.000
Tieluk B.V.	Innovatiefonds - Tieluk B.V.	40.000
Tresoar	Pilot Avondopenstelling	12.500
Trias Shorttrack Leeuwarden	NK Shorttrack Junioren	2.000
Tryater	Jaarbedrag voor activiteiten	50.000
Tûmba	Jaarbedrag voor activiteiten	45.552
Tûmba	Projectplan Regenboogsteden	45.947
Universal Energy Solutions	Innovatiefonds - Universal Energy Solutions	40.000
Us Doarpshûs Wergea	Jaarbedrag voor activiteiten	9.000
Vereniging Dorpsbelang Baard	Project Dorpsveld van dorp Baard	7.000
Vereniging Dorpsbelang Baard	Wijkpanels en dorpsbelangen	5.400
Vereniging Friejam	Activiteiten in het 1ste kwartaal	2.000
Vereniging Friejam	Programma Talentontwikkeling	2.000
Vereniging Friejam	Talentontwikkeling in de 2e helft van 2020	2.000
Vereniging Gehandicaptenbelangen Leeuwarden(VGBL)	werkgroep Toegankelijkheid	4.250
Vereniging Plaatselijk Belang Jirnsum	Wijkpanels en dorpsbelangen	11.300
Vereniging van Dorpsbelangen Jelsum-Koarnjum	Wijkpanels en dorpsbelangen	9.700
Vereniging voor Dorpsbelangen Britsum	Wijkpanels en dorpsbelangen	9.700
Vereniging voor dorpsbelangen Hilaard	Wijkpanels en dorpsbelangen	7.500
Vereniging voor Plaatselijk Belang Stiens	Wijkpanels en dorpsbelangen	33.600
Verslavingszorg Noord Nederland	Heroïnebehandelunit	790.850
Verslavingszorg Noord Nederland	Wmo	2.404.455
VluchtelingenWerk Noord-Nederland	Juridisch steunpunt Vluchtelingenwerk	85.000
Vocaal Ensemble Leeuwarden	Voorjaarsconcert op 13 juni	391
Voedselbank Leeuwarden	Jaarbedrag voor activiteiten	15.000
Voetbalvereniging Easterlittens	Schoolvoetbaltoernooi	700
VOF Studio Zeepsop	Project STEDSK	10.000
VVV Stadsregio Leeuwarden	Subsidie 2020 VVV	100.000
Werkgroep Dorpsarchief Grou	Projectplan "Grouster Uurwerkmakers"	750
Wijk- en Recreatievereniging de Blokkendoos	Jaarbedrag voor activiteiten	4.300

Subsidieontvanger	onderwerp van de subsidie	
Wijk- en Recreatievereniging de Blokkendoos	Nieuwe keuken	35.000
Wijk- en Speeltuinvereniging "Oranjewijk"	Jaarbedrag voor activiteiten	3.150
Wijk- en Speeltuinvereniging Gerard Dou	Jaarbedrag voor activiteiten	5.850
Wijk- en Speeltuinvereniging K.I.O.	Jaarbedrag voor activiteiten	4.250
Wijkbelang Westeinde	Jaarbedrag voor activiteiten	10.500
Wijkcentrum 't Knooppunt	Jaarbedrag voor activiteiten	12.500
Wijkcentrum 't Knooppunt	Accommodatiebeheer	26.700
Wijke van der Bij	Boek 45-jarig kunstenaarschap	1.300
Wijkinitiatief Bloemenbuurt Oldegalileën	Wijkpanels en dorpsbelangen	18.100
Wijkpanel Bilgaard	Wijkpanels en dorpsbelangen	30.900
Wijkpanel Binnenstad	Wijkpanels en dorpsbelangen	25.300
Wijkpanel Blitsaerd	Wijkpanels en dorpsbelangen	9.700
Wijkpanel Camminghaburen	Wijkpanels en dorpsbelangen	44.000
Wijkpanel Heechterp-Schieringen	Wijkpanels en dorpsbelangen	19.600
Wijkpanel Huizum-West	Wijkpanels en dorpsbelangen	30.000
Wijkpanel MTV	Wijkpanels en dorpsbelangen	30.200
Wijkpanel Schepenbuurt	Wijkpanels en dorpsbelangen	9.700
Wijkpanel Tjerk Hiddes/Cambuursterhoek	Wijkpanels en dorpsbelangen	21.600
Wijkpanel Vlietzone	Wijkpanels en dorpsbelangen	23.600
Wijkpanel Vosseparkwijk	Wijkpanels en dorpsbelangen	21.600
Wijkpanel Zuiderburen	Jaarbedrag voor activiteiten	19.500
Wijkpanel Zuiderburen	Accommodatiebeheer	25.925
Wijkvereniging Bilgaard	Jaarbedrag voor activiteiten	15.500
Wijkvereniging Bilgaard	Project Junior Up	5.000
Wijkvereniging Bilgaard	Accommodatiebeheer	31.420
Wijkvereniging de Toekomst-Vosseparkwijk	Jaarbedrag voor activiteiten	12.500
Wijkvereniging Westeinde - Leefomgeving	Wijkpanels en dorpsbelangen	20.200
Wijkvereniging Zuiderburen	Wijkpanels en dorpsbelangen	26.800
William Schrikker Stichting JB/JR	Jaarbedrag voor activiteiten	3.332.388
Wintersportclub Bilgaard	Wintersportactiviteiten	1.000
Wintersportclub Bilgaard	Wintersportactiviteiten	1.000
WTC Coöperatie Leeuwarden	Subsidie WTC Coöperatie Leeuwarden	50.000
Yobbers Group B.V. t.a.v. dhr. L. Snoek	Innovatiefonds - Yobbers Group B.V.	28.730
Zangkoor De Sneinsjongers	Project Underweis	750
Zienn	Maatschappelijke Opvang	7.139.031
Zorgbelang Fryslân	Belangenbehartiging Cliënten Jeugdhulp	31.050
Zwemvereniging Orca	Orca's Christmas Swim	1.650
		66.812.162

Bijlage E. Verantwoordingsinformatie Specifieke Uitkeringen (SiSa)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12 februari 2021

FIN	**B1**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal gedupeerden (met overlegbare bevestigingsbrief van Belastingdienst/Toeslagen *Aard controle R* *Indicator: B1/01*	Besteding (jaar T) van onderdelen a, b en d. (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B1/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdelen a, b en d (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/03*	Besteding (jaar T) van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle R* *Indicator: B1/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van onderdeel c (artikel 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B1/06*
			0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
BZK	**C1**	**Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik** Gemeenten	Totaal ontvangen bedrag beschikking *Aard controle R* *Indicator: C1/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/02*				
			€ 270.000	Nee				
			Projectnaam/nummer per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/03*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C1/04*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/05*	Besteding (jaar T) aan afwijkingen. Alleen invullen bij akkoord ministerie. *Aard controle R* *Indicator: C1/06*		
			1 regeling reductie energiegebruik - 641323	€ 129.874	Ja	€ 0		
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/07*	Cumulatieve totale bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/09*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1/10*		
			1 regeling reductie energiegebruik - 641323	€ 129.874		Nee		
BZK	**C10**	**Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening** Gemeente en Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C10/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C10/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: C10/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: C10/04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle R* *Indicator: C10/05*	
			1 € 74.306	€ 74.306	Nee	Nee	Project loopt door in 2021	
BZK	**C31**	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C31/01*	Cumulatieve besteding (t/m Jaar T) *Aard controlen n.v.t.* *Indicator: C31/02*	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/03*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/05*	
			€ 0	€ 0	€ 0		Nee	

OCW	D1	**Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D1/01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D1/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D1/03*			
			€ 658.838	€ 0	Ja			
OCW	D1A	**Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D1A/01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D1A/02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D1A/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D1A/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D1A/05*	
			€ 529.797	€ 0	€ 529.797	€ 225.280	Ja	
OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*		
			€ 1.349.205	€ 1.112.855	€ 1.022	€ 127.000		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*		
			1					
OCW	D10	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D10/01*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R* *Indicator: D10/02*	Reservering besteding van educatie in jaar T voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicator: D10/03*	Onttrekking besteding van educatie in jaar T van volgend kalenderjaar (jaar T+1) *Aard controle R* *Indicator: D10/04*		
			€ 2.001.202	€ 1.934.633	€ 328.196	€ 0		
OCW	D11	**Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D11/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11/03*			
			€ 0	€ 0	Nee			

OCW	**D12**	**Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020–2024** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12/01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12/03*				
			€ 0	€ 0	Nee				
OCW	**D12A**	**Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020–2024** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12A/01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12A/02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12A/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A/05*		
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
IenW	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicator: E3/04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/06*	
		1	IenW/BSK-2020/5804	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/12*	
		1	IenW/BSK-2020/5804	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
IenW	**E20**	**Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/04*			
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee			
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/06*	De hoeveelheid van de op te leveren en de opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (m1, m2, aantallen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/08*			
		1	Verbreden fietspad	Nee	1.280	hoeveelheid in meters			
		2	Aanbrengen kant- en asmarkering	Nee	1.280	hoeveelheid in meters			
		3	Saneren verticale stoepranden	Nee	3.900	hoeveelheid in meters			
		4	Drempel op fietskruispunt rotondes	Nee	6	hoeveelheid in stuks			

IenW	E27B	**Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)** **Provinciale beschikking en/of verordening** Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/01*	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: E27B/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E27B/03*	**Correctie** ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R* *Indicator: E27B/04*	**Correctie** ten opzichte van tot (jaar T) verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen *Aard controle R* *Indicator: E27B/05*	
			1	'01648243 Manifest Verkeersveiligheid	€ 24.272	€ 27.535			
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/06*	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/07*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/08*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E27B/10*	
			1	'01648243 Manifest Verkeersveiligheid	€ 70.081	€ 65.299		Ja	
IenW	E33	**Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)**		Besteding (jaar T -1 en eerder) aan projectkosten voor het totale project Alleen van toepassing voor bijlage SiSa 2020 *Aard controle R* *Indicator: E33/01*	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: E33/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/03*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/04*	Correctie besteding (Jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen Vanaf SiSa 2021 invullen *Aard controle R* *Indicator: E33/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/06*
				€ 931.448	€ 505.731	€ 1.437.179	Nee		Nee
				Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/07*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/08*				
			1	*1. project Beter Benutten Leeuwarden/Fryslân 2018*	Ja				
			2	*2. project Korte Termijn Aanpak (KTA) Leeuwaren 2018*	Nee				
			3	*3. Stakeholdersaanpak Fryslân*	Nee				
			4	*4. Programmamanagement Reis slim, reis groen*	Ja				
			5	*5. Fossiel Vrije Week*	Nee				

SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2020** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 81.183.559	€ 1.881.175	€ 5.129.194	€ 126.366	€ 557.615	€ 1.519
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/12*
			€ 1.598.026	€ 1.015.315	€ 0	€ 1.385.238	€ 0	Ja
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2020** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) uitvoerings- en onderzoekskosten artikel 56, eerste en tweede lid, Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 167.659	€ 7.771	€ 205.380	€ 0	€ 0	€ 0
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/07*					
			Ja					

SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2020** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 11.560.422	€ 2.192.460	€ 15.785	€ 68.259	€ 0
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 3.121.457	€ 262.700	€ 341.002	€ 5.000	€ 0
			3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	€ 2.177.217	€ 167.519	€ 174.510	€ 10.070	€ 0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Totaal bedrag vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020) *Aard controle R* *Indicator: G4/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	2.588	371	€ 0	Ja	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	707	68		Ja	
			3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	727	28		Ja	
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/12*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/16*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)					
VWS	**H1**	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Gemeenten		Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Afspraak** *Aard controle D1* *Indicator: H1/01*	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Realisatie** *Aard controle D1* *Indicator: H1/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H1/03*			
				30	30	€ 739.350			

VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R.* *Indicator: H4/01*	Overig (jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 373.234	€ 272.878				
				Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
				1 SPUK20-802963	€ 466.475	€ 0	€ 100.356	€ 0	
				Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/09*	Totale besteding (jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicator: H4/10*	Percentage besteed (jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicator: H4/11*			
				1 SPUK20-802963	€ 100.356	125%			
VWS	**H7**	**Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling** Gemeenten	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/01*	Besteding (jaar T) **Zelfstandige uitvoering** *Aard controle R* *Indicator: H7/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: H7/03*	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/05*	
			1 Sexting en grooming	€ 0	€ 0	Nee	In 2021 start het project	
			2 Samenwerken aan veiligheid	€ 0	€ 0	Nee	In 2021 start het project	
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/06*	Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7/07*				
			Ja	Nee				
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord**	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/01*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/02*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/03*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	
			€ 0	€ 60.000	€ 0	€ 60.000	Ja	

VWS	**H10**	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020**	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/01*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/02*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t* *Indicator: H10/03*	Toelichting (indien bij indicatoren 01, 02 en 03 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/04*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10/05*	Cumulatieve besteding (t/m Jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/06*
			Nee	Nee	Nee	Dit project loopt t/m 31 december 2023. In 2021 gaat het project daadwerkelijk van start.	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10/07*	Cumulatieve besteding (t/m Jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/08*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle R* *Indicator: H10/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/10*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H10/11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/12*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H10/13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/14*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H10/15*	Cumulatieve besteding (t/m Jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/16*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10/17*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
FRL	**FRL2C**	**Verkeer en vervoer Fryslân** SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Fryslan	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: FRL2C/01*	Welke regeling betreft het *Aard controle n.v.t.* *Indicator: FRL2C/02*	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen *Aard controle R* *Indicator: FRL2C/03*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle R* *Indicator: FRL2C/04*	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: FRL2C/05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: FRL2C/06*
		1	01605078	2.1 verkeer, wegen en water	€ 1.563.740	€ 0	€ 2.080.577	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: FRL2C/07*	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: FRL2C/08*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: FRL2C/09*	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: FRL2C/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: FRL2C/11*	
		1	01605078	€ 593.265	€ 0	€ 800.000	Ja	
		100						

Bijlage F. Berekening financiële kengetallen

Tabel 146 Kengetallen **Bedragen x € 1.000**

			Jaarrekening 2019	Primaire begroting 2020	Jaarrekening 2020
1a	Netto Schuldquote				
	Vaste schulden		471.180	477.943	459.080
	Netto vlottende schuld		43.220	57.491	19.117
	Overlopende passiva		49.805	53.070	88.419
A	Bruto Schuld		564.205	588.504	566.616
	Financiële activa		23.411	18.970	19.710
	Uitzettingen < 1 jaar		44.537	39.449	56.064
	Liquide middelen		37	60	4.135
	Overlopende activa		18.073	30.801	19.255
B	Vorderingen		86.058	89.280	99.165
C	Netto Schuld (A-B)		478.147	499.224	467.451
D	Totale baten		602.036	582.466	595.522
1a	**Netto schuldquote**	**%**	**79,4**	**85,7**	**78,5**
1b	Netto Schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen				
	Vaste schulden		471.180	477.943	459.080
	Netto vlottende schuld		43.220	57.491	19.117
	Overlopende passiva		49.805	53.070	88.419
A	Bruto Schuld		564.205	588.504	566.616
	Financiële activa		30.110	24.881	36.303
	Uitzettingen < 1 jaar		44.537	39.449	56.064
	Liquide middelen		37	60	4.135
	Overlopende activa		18.073	30.801	19.255
B	Vorderingen		92.757	95.191	115.758
C	Netto Schuld (A-B)		471.448	493.313	450.858
D	Totale baten		602.036	582.466	595.522
1b	**Netto gecorrigeerde schuldquote**	**%**	**78,3**	**84,7**	**75,7**
2	Solvabiliteitsratio				
A	Eigen vermogen		63.563	39.223	82.467
B	Balanstotaal		676.106	673.718	703.015
2	**Solvabiliteit (A/B*100)**	**%**	**9,4**	**5,8**	**11,7**

			Jaarrekening 2019	Primaire begroting 2020	Jaarrekening 2020
3	Grondexploitatie				
	NIEG bouwgronden		0	0	0
	Bouwgronden in exploitatie		145.191	139.329	143.471
A	Totale boekwaarde grond		145.191	139.329	143.471
B	Totale baten		602.036	582.466	595.522
3	**Grondexploitatie**	**%**	**24,1**	**23,9**	**24,1**
4	Structurele expl. ruimte				
	Structurele baten		593.240	579.466	586.008
	Structurele lasten		588.089	577.494	556.519
		verschil	5.151	1.972	29.489
	Struct. onttrekkingen aan reserves		358	0	0
	Struct. toevoegingen aan reserves		135	0	385
		verschil	223	0	-385
A	Totaal verschil struct. baten/lasten		5.374	1.972	29.104
B	Totaal structurele baten		593.240	579.466	586.008
4	**Structurele exploitatieruimte**	**%**	**0,91**	**0,34**	**5,07**
5	Belastingcapaciteit		(in €)	(in €)	(in €)
	OZB-lasten gezin gem. WOZ-waarde		213	215	215
	Rioolheffing gezin gem. WOZ-waarde		172	166	166
	Afvalstoffenheffing gezin		293	330	330
	Eventuele heffingskorting		0	0	0
A	Totale woonlasten		678	711	711
B	Woonlasten landelijk gemiddelde t-1		721	740	740
	gemiddelde WOZ-waarde		145.000	153.000	153.000
5	**Belastingcapaciteit**	**%**	**94,0**	**96,1**	**96,1**

Bijlage G. Overzicht van baten en lasten per taakveld

Tabel 147 Overzicht taakvelden **Bedragen x € 1.000**

Taakvelden	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2TKV00 - Bestuur en ondersteuning		
R2TKV0001 - Bestuur	5.693	900
R2TKV0002 - Burgerzaken	2.411	1.311
R2TKV0003 - Beheer overige gebouwen en gronden	7.732	6.746
R2TKV0004 - Overhead	43.601	722
R2TKV0005 - Treasury	-773	1.097
R2TKV0007 - Uitkeringen Gemeentefonds	0	354.325
R2TKV0008 - Overige baten en lasten	15.069	14.405
R2TKV0009 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	266	0
R2TKV0010 - Mutaties reserves	28.846	25.434
R2TKV0061 - OZB woningen	49	14.059
R2TKV0062 - OZB niet-woningen	0	19.027
R2TKV0063 - Parkeerbelasting	0	2.442
R2TKV0064 - Belastingen overig	3.409	1.233
R2TKV00 - Bestuur en ondersteuning	**106.304**	**441.701**
R2TKV01 - Veiligheid		
R2TKV0110 - Crisisbeheersing en Brandweer	7.730	89
R2TKV0120 - Openbare orde en Veiligheid	4.828	1.311
R2TKV01 - Veiligheid	**12.558**	**1.400**
R2TKV02 - Verkeer, vervoer en waterstaat		
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	21.529	35
R2TKV0220 - Parkeren	3.725	1.835
R2TKV0230 - Recreatieve havens	1.004	463
R2TKV0240 - Economische havens en waterwegen	3.117	709
R2TKV0250 - Openbaar vervoer	316	61
R2TKV02 - Verkeer, vervoer en waterstaat	**29.691**	**3.104**
R2TKV03 - Economie		
R2TKV0310 - Economische ontwikkeling	3.486	1.401
R2TKV0320 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	434	463
R2TKV0340 - Economische promotie	2.258	737
R2TKV03 - Economie	**6.177**	**2.601**
R2TKV04 - Onderwijs		
R2TKV0410 - Openbaar basisonderwijs	972	224
R2TKV0420 - Onderwijshuisvesting	8.849	1.180
R2TKV0430 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	10.345	6.182
R2TKV04 - Onderwijs	**20.167**	**7.587**
R2TKV05 - Sport, cultuur en recreatie		
R2TKV0510 - Sportbeleid en activering	397	60
R2TKV0520 - Sportaccommodaties	10.527	1.905
R2TKV0530 - Cultuurpresentatie, prod. en partic.	7.617	100
R2TKV0540 - Musea	2.544	326
R2TKV0560 - Media	2.541	0
R2TKV0570 - Openbaar groen en (openlucht) recr.	12.671	391
R2TKV05 - Sport, cultuur en recreatie	**36.296**	**2.781**

Taakvelden	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2TKV06 - Sociaal domein		
R2TKV0610 - Samenkracht en burgerparticipatie	5.652	389
R2TKV0620 - Wijkteams	16.933	124
R2TKV0630 - Inkomensregelingen	134.726	110.666
R2TKV0640 - Begeleide participatie	16.907	30
R2TKV0650 - Arbeidsparticipatie	7.332	492
R2TKV0660 - Maatwerkvoorzieningen (Wmo	2.599	8
R2TKV0671 - Maatwerkdienstverlening 18+	28.686	4.330
R2TKV0672 - Maatwerkdienstverlening 18-	32.962	-39
R2TKV0681 - Geëscaleerde zorg 18+	95.380	1.239
R2TKV0682 - Geëscaleerde zorg 18-	7.216	0
R2TKV06 - Sociaal domein	**348.392**	**117.239**
R2TKV07 - Volksgezondheid en milieu		
R2TKV0710 - Volksgezondheid	5.155	0
R2TKV0720 - Riolering	10.153	12.438
R2TKV0730 - Afval	15.892	18.935
R2TKV0740 - Milieubeheer	2.950	38
R2TKV0750 - Begraafplaatsen en crematoria	1.005	831
R2TKV07 - Volksgezondheid en milieu	**35.155**	**32.242**
R2TKV08 - Volkshuisv., RO en stedelijke vern.		
R2TKV0810 - Ruimtelijke Ordening	2.142	206
R2TKV0820 - Grondexploitatie (niet-bedr. terr.)	21.279	27.121
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	6.206	3.877
R2TKV08 - Volkshuisv., RO en stedelijke vern.	**29.627**	**31.205**
Totaal	**624.368**	**639.860**

Tabel 148 Overzicht baten en lasten per beleidsproduct per taakveld **Bedragen x € 1.000**

Beleidsproducten	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2PRG003 - Economie en toerisme		
R2BLP005 - Economisch beleid		
R2TKV0005 - Treasury	0	32
R2TKV0010 - Mutaties reserves	878	850
R2TKV0310 - Economische ontwikkeling	3.107	1.385
R2BLP005 - Economisch beleid	**3.985**	**2.267**
R2BLP061 - Vastgoedbeheer		
R2TKV0001 - Bestuur	530	7
R2TKV0003 - Beheer overige gebouwen en gronden	7.720	6.728
R2TKV0010 - Mutaties reserves	4.710	134
R2TKV0120 - Openbare orde en Veiligheid	73	0
R2TKV0240 - Economische havens en waterwegen	3	0
R2TKV0310 - Economische ontwikkeling	208	178
R2TKV0320 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4	42
R2TKV0420 - Onderwijshuisvesting	1	0
R2TKV0520 - Sportaccommodaties	3.861	1.905
R2TKV0540 - Musea	573	200
R2TKV0560 - Media	15	0
R2TKV0750 - Begraafplaatsen en crematoria	3	0
R2BLP061 - Vastgoedbeheer	**17.702**	**9.194**
R2BLP062 - Grondzaken		
R2TKV0003 - Beheer overige gebouwen en gronden	13	19
R2TKV0010 - Mutaties reserves	6.496	783
R2TKV0820 - Grondexploitatie (niet-bedr. terr.)	21.261	27.121
R2BLP062 - Grondzaken	**27.769**	**27.923**
R2BLP066 - Toerisme		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	571	260
R2TKV0340 - Economische promotie	1.781	348
R2BLP066 - Toerisme	**2.352**	**608**
R2BLP068 - Sportvoorzieningen		
R2TKV0520 - Sportaccommodaties	6.449	0
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	4	0
R2BLP068 - Sportvoorzieningen	**6.453**	**0**
Totaal R2PRG003 - Economie en toerisme	***58.261***	***39.991***
R2PRG005 - Werk en inkomen		
R2BLP027 - Arbeidsmarkt en sociale integratie		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	1.229	872
R2TKV0620 - Wijkteams	93	93
R2TKV0630 - Inkomensregelingen	93	0
R2TKV0640 - Begeleide participatie	16.906	30
R2TKV0650 - Arbeidsparticipatie	7.332	492
R2BLP027 - Arbeidsmarkt en sociale integratie	**25.652**	**1.488**
R2BLP030 - Inkomensvoorziening		
R2TKV0630 - Inkomensregelingen	120.043	106.510

Beleidsproducten	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2TKV0671 - Maatwerkdienstverlening 18+	3	0
R2BLP030 - Inkomensvoorziening	**120.046**	**106.510**
R2BLP031 - Armoedebestrijding		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	0	3
R2TKV0064 - Belastingen overig	121	-37
R2TKV0610 - Samenkracht en burgerparticipatie	71	0
R2TKV0620 - Wijkteams	294	0
R2TKV0630 - Inkomensregelingen	8.152	0
R2TKV0671 - Maatwerkdienstverlening 18+	899	0
R2BLP031 - Armoedebestrijding	**9.538**	**-34**
R2BLP050 - Lijkbezorging		
R2TKV0750 - Begraafplaatsen en crematoria	59	12
R2BLP050 - Lijkbezorging	**59**	**12**
Totaal R2PRG005 - Werk en inkomen	***155.296***	***107.975***
R2PRG006 - Wonen en milieu		
R2BLP003 - Cultuurhistorisch beheer		
R2TKV0005 - Treasury	4	85
R2TKV0010 - Mutaties reserves	75	10
R2TKV0530 - Cultuurpresentatie, prod. en partic.	10	0
R2TKV0540 - Musea	389	4
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	72	0
R2BLP003 - Cultuurhistorisch beheer	**550**	**99**
R2BLP008 - Woningmarktbeleid		
R2TKV0005 - Treasury	0	6
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	830	0
R2BLP008 - Woningmarktbeleid	**830**	**6**
R2BLP009 - Overige huisvesting		
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	109	158
R2BLP009 - Overige huisvesting	**109**	**158**
R2BLP025 - Bouw- en milieutoezicht		
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	96	1
R2BLP025 - Bouw- en milieutoezicht	**96**	**1**
R2BLP029 - Omgevingsvergunning (Wabo)		
R2TKV0008 - Overige baten en lasten	64	0
R2TKV0740 - Milieubeheer	961	36
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	3.007	3.685
R2BLP029 - Omgevingsvergunning (Wabo)	**4.032**	**3.721**
R2BLP039 - Handhaving omgevingsrecht		
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	1.349	34
R2BLP039 - Handhaving omgevingsrecht	**1.349**	**34**
R2BLP043 - Inzameling afval		
R2TKV0005 - Treasury	0	222

Beleidsproducten	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2TKV0630 - Inkomensregelingen	1.766	0
R2TKV0730 - Afval	15.608	18.935
R2BLP043 - Inzameling afval	**17.374**	**19.157**
R2BLP045 - Milieubeleid		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	664	738
R2TKV0740 - Milieubeheer	1.227	1
R2BLP045 - Milieubeleid	**1.891**	**739**
R2BLP046 - Bodem en geluid		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	110	0
R2TKV0740 - Milieubeheer	563	1
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	122	0
R2BLP046 - Bodem en geluid	**795**	**1**
R2BLP058 - Kwaliteit gebouwde omgeving		
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	4	0
R2BLP058 - Kwaliteit gebouwde omgeving	**4**	**0**
Totaal R2PRG006 - Wonen en milieu	***27.031***	***23.915***
R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit		
R2BLP012 - Openbaar vervoer		
R2TKV0250 - Openbaar vervoer	58	61
R2BLP012 - Openbaar vervoer	**58**	**61**
R2BLP018 - Verkeer en vervoer		
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	787	29
R2BLP018 - Verkeer en vervoer	**787**	**29**
R2BLP019 - Parkeren		
R2TKV0005 - Treasury	0	431
R2TKV0010 - Mutaties reserves	0	200
R2TKV0063 - Parkeerbelasting	0	2.442
R2TKV0220 - Parkeren	3.055	1.835
R2BLP019 - Parkeren	**3.055**	**4.909**
R2BLP074 - Grond-, weg- en waterbouwk. werken		
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	4.330	0
R2BLP074 - Grond-, weg- en waterbouwk. werken	**4.330**	**0**
Totaal R2PRG007 - Infrastructuur en mobiliteit	***8.231***	***4.998***
R2PRG009 - Bestuur		
R2BLP071 - Gemeenteraad		
R2TKV0001 - Bestuur	2.232	0
R2BLP071 - Gemeenteraad	**2.232**	**0**
R2BLP072 - College van B&W		
R2TKV0001 - Bestuur	2.931	893
R2TKV0310 - Economische ontwikkeling	93	0
R2BLP072 - College van B&W	**3.023**	**893**

Beleidsproducten	Rekening 2020 Lasten	Baten
Totaal R2PRG009 - Bestuur	***5.255***	***893***
R2PRG010 - Veiligheid		
R2BLP020 - Integraal veiligheidsbeleid		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	20	0
R2TKV0120 - Openbare orde en Veiligheid	3.458	140
R2BLP020 - Integraal veiligheidsbeleid	**3.478**	**140**
R2BLP022 - Rampenbestrijding		
R2TKV0110 - Crisisbeheersing en Brandweer	7.730	89
R2TKV0120 - Openbare orde en Veiligheid	0	0
R2BLP022 - Rampenbestrijding	**7.730**	**89**
R2BLP052 - Evenementen		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	0	30
R2TKV0570 - Openbaar groen en (openlucht) recr.	298	4
R2BLP052 - Evenementen	**298**	**34**
R2BLP119 - Stadstoezicht		
R2TKV0064 - Belastingen overig	175	0
R2TKV0220 - Parkeren	545	0
R2TKV0310 - Economische ontwikkeling	10	0
R2TKV0340 - Economische promotie	35	0
R2TKV0570 - Openbaar groen en (openlucht) recr.	424	51
R2TKV0730 - Afval	283	0
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	19	0
R2BLP119 - Stadstoezicht	**1.491**	**51**
Totaal R2PRG010 - Veiligheid	***12.997***	***315***
R2PRG012 - Ruimtelijke ordening		
R2BLP036 - Ruimtelijke ordening		
R2TKV0810 - Ruimtelijke Ordening	438	103
R2BLP036 - Ruimtelijke ordening	**438**	**103**
R2BLP037 - Geometriebeheer		
R2TKV0064 - Belastingen overig	227	0
R2TKV0810 - Ruimtelijke Ordening	467	12
R2BLP037 - Geometriebeheer	**694**	**12**
R2BLP121 - Ruimtelijke ordening omgevingszorg		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	650	0
R2TKV0810 - Ruimtelijke Ordening	1.228	91
R2BLP121 - Ruimtelijke ordening omgevingszorg	**1.878**	**91**
Totaal R2PRG012 - Ruimtelijke ordening	***3.009***	***206***
R2PRG014 - Beheer leefomgeving		
R2BLP013 - Spoorlijnen		
R2TKV0250 - Openbaar vervoer	258	0
R2BLP013 - Spoorlijnen	**258**	**0**

Beleidsproducten	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2BLP014 - Waterwerken		
R2TKV0064 - Belastingen overig	0	2
R2TKV0240 - Economische havens en waterwegen	3.114	709
R2BLP014 - Waterwerken	**3.114**	**711**
R2BLP015 - Verhardingen		
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	7.312	0
R2TKV0320 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	390	420
R2BLP015 - Verhardingen	**7.701**	**421**
R2BLP016 - Kunstwerken		
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	3.868	0
R2BLP016 - Kunstwerken	**3.868**	**0**
R2BLP017 - Verkeersmaatregelen		
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	957	6
R2BLP017 - Verkeersmaatregelen	**957**	**6**
R2BLP026 - Wijkaanpak		
R2TKV0620 - Wijkteams	125	0
R2BLP026 - Wijkaanpak	**125**	**0**
R2BLP035 - IJswegen		
R2TKV0510 - Sportbeleid en activering	3	0
R2BLP035 - IJswegen	**3**	**0**
R2BLP044 - Riolering		
R2TKV0630 - Inkomensregelingen	517	0
R2TKV0720 - Riolering	10.153	12.438
R2BLP044 - Riolering	**10.670**	**12.438**
R2BLP049 - Begraafplaatsen		
R2TKV0750 - Begraafplaatsen en crematoria	943	819
R2BLP049 - Begraafplaatsen	**943**	**819**
R2BLP051 - Voorzieningen honden		
R2TKV0064 - Belastingen overig	40	542
R2TKV0570 - Openbaar groen en (openlucht) recr.	275	0
R2BLP051 - Voorzieningen honden	**315**	**542**
R2BLP054 - Straatverlichting		
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	2.089	0
R2BLP054 - Straatverlichting	**2.089**	**0**
R2BLP055 - Reiniging verhardingen		
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	2.137	0
R2BLP055 - Reiniging verhardingen	**2.137**	**0**
R2BLP056 - Openbaar groen		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	333	2
R2TKV0570 - Openbaar groen en (openlucht) recr.	9.961	167

Beleidsproducten	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2BLP056 - Openbaar groen	**10.294**	**168**
R2BLP057 - Zwerfvuilbestrijding		
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	44	-1
R2BLP057 - Zwerfvuilbestrijding	**44**	**-1**
R2BLP063 - Recreatiegebieden		
R2TKV0570 - Openbaar groen en (openlucht) recr.	933	51
R2BLP063 - Recreatiegebieden	**933**	**51**
R2BLP064 - Recreatievaart		
R2TKV0230 - Recreatieve havens	1.004	463
R2BLP064 - Recreatievaart	**1.004**	**463**
R2BLP085 - Speelplaatsen		
R2TKV0570 - Openbaar groen en (openlucht) recr.	780	118
R2BLP085 - Speelplaatsen	**780**	**118**
R2BLP090 - Buitenreclame		
R2TKV0340 - Economische promotie	51	389
R2BLP090 - Buitenreclame	**51**	**389**
Totaal R2PRG014 - Beheer leefomgeving	***45.286***	***16.125***
R2PRG015 - Algemene baten en lasten		
R2BLP006 - Dienstverlening voor derden		
R2TKV0008 - Overige baten en lasten	14.005	14.025
R2TKV0120 - Openbare orde en Veiligheid	1.171	1.171
R2TKV0630 - Inkomensregelingen	4.156	4.156
R2BLP006 - Dienstverlening voor derden	**19.331**	**19.351**
R2BLP053 - Stelposten c.a.		
R2TKV0008 - Overige baten en lasten	656	161
R2TKV0010 - Mutaties reserves	6.129	0
R2BLP053 - Stelposten c.a.	**6.785**	**161**
R2BLP067 - Burgerzaken		
R2TKV0002 - Burgerzaken	2.411	1.311
R2TKV0010 - Mutaties reserves	385	0
R2BLP067 - Burgerzaken	**2.796**	**1.311**
R2BLP079 - Algemene baten en lasten		
R2TKV0005 - Treasury	0	1
R2TKV0008 - Overige baten en lasten	321	219
R2TKV0010 - Mutaties reserves	3.135	19.490
R2TKV0310 - Economische ontwikkeling	0	-237
R2BLP079 - Algemene baten en lasten	**3.456**	**19.474**
R2BLP120 - Vergunningen & leefomgeving		
R2TKV0064 - Belastingen overig	426	0
R2TKV0120 - Openbare orde en Veiligheid	127	0
R2TKV0210 - Verkeer en vervoer	4	0

Beleidsproducten	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2TKV0220 - Parkeren	125	0
R2TKV0740 - Milieubeheer	199	0
R2TKV0810 - Ruimtelijke Ordening	10	0
R2TKV0820 - Grondexploitatie (niet-bedr. terr.)	17	0
R2TKV0830 - Wonen en bouwen	593	0
R2BLP120 - Vergunningen & leefomgeving	**1.502**	**0**
Totaal R2PRG015 - Algemene baten en lasten	***33.870***	***40.297***
R2PRG016 - Algemene dekkingsmiddelen		
R2BLP077 - Algemene belastingen		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	257	505
R2TKV0061 - OZB woningen	49	14.059
R2TKV0062 - OZB niet-woningen	0	19.027
R2TKV0064 - Belastingen overig	2.407	726
R2TKV0310 - Economische ontwikkeling	69	75
R2TKV0340 - Economische promotie	391	0
R2BLP077 - Algemene belastingen	**3.172**	**34.392**
R2BLP086 - Gemeentefonds		
R2TKV0007 - Uitkeringen Gemeentefonds	0	354.325
R2TKV0010 - Mutaties reserves	1.779	0
R2BLP086 - Gemeentefonds	**1.779**	**354.325**
R2BLP094 - Dividend		
R2TKV0005 - Treasury	14	321
R2TKV0320 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	40	0
R2TKV0510 - Sportbeleid en activering	2	0
R2TKV0640 - Begeleide participatie	0	0
R2TKV0820 - Grondexploitatie (niet-bedr. terr.)	0	0
R2BLP094 - Dividend	**56**	**321**
R2BLP100 - Financiering		
R2TKV0005 - Treasury	-790	0
R2BLP100 - Financiering	**-790**	**0**
Totaal R2PRG016 - Algemene dekkingsmiddelen	***4.218***	***389.037***
R2PRG017 - Overhead		
R2BLP102 - Management		
R2TKV0004 - Overhead	6.162	10
R2TKV0010 - Mutaties reserves	908	0
R2TKV0064 - Belastingen overig	12	0
R2BLP102 - Management	**7.082**	**10**
R2BLP103 - Financiën, toezicht en controle		
R2TKV0004 - Overhead	6.592	59
R2TKV0010 - Mutaties reserves	0	31
R2BLP103 - Financiën, toezicht en controle	**6.592**	**90**
R2BLP104 - P&O/HRM		
R2TKV0004 - Overhead	4.754	77

Beleidsproducten	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2TKV0008 - Overige baten en lasten	24	0
R2TKV0010 - Mutaties reserves	0	77
R2BLP104 - P&O/HRM	**4.777**	**154**
R2BLP105 - Inkoop, aanbest. & contractman.		
R2TKV0004 - Overhead	703	0
R2BLP105 - Inkoop, aanbest. & contractman.	**703**	**0**
R2BLP106 - Interne en externe communicatie		
R2TKV0004 - Overhead	2.643	3
R2BLP106 - Interne en externe communicatie	**2.643**	**3**
R2BLP107 - Juridische zaken		
R2TKV0004 - Overhead	1.629	0
R2BLP107 - Juridische zaken	**1.629**	**0**
R2BLP108 - Bestuurszaken en best. ondersteuning		
R2TKV0004 - Overhead	2.633	158
R2TKV0010 - Mutaties reserves	64	0
R2BLP108 - Bestuurszaken en best. ondersteuning	**2.697**	**158**
R2BLP109 - Informatievoorziening & automatis.		
R2TKV0004 - Overhead	10.376	310
R2TKV0010 - Mutaties reserves	175	144
R2BLP109 - Informatievoorziening & automatis.	**10.551**	**454**
R2BLP110 - Facilitaire zaken en huisvesting		
R2TKV0004 - Overhead	5.195	38
R2TKV0010 - Mutaties reserves	0	90
R2BLP110 - Facilitaire zaken en huisvesting	**5.195**	**128**
R2BLP111 - Documentaire informatievoorziening		
R2TKV0004 - Overhead	1.415	9
R2BLP111 - Documentaire informatievoorziening	**1.415**	**9**
R2BLP112 - Managementondersteuning		
R2TKV0004 - Overhead	4.354	58
R2BLP112 - Managementondersteuning	**4.354**	**58**
R2BLP113 - Correctie overhead		
R2TKV0004 - Overhead	-2.865	0
R2BLP113 - Correctie overhead	**-2.865**	**0**
Totaal R2PRG017 - Overhead	***44.774***	***1.064***
R2PRG018 - Onvoorziene uitgaven		
R2BLP091 - Onvoorzien		
R2TKV0004 - Overhead	9	0
R2BLP091 - Onvoorzien	**9**	**0**
Totaal R2PRG018 - Onvoorziene uitgaven	***9***	***0***

Beleidsproducten	Rekening 2020 Lasten	Baten
R2PRG019 - Vennootschapsbelasting		
R2BLP101 - Vennootschapsbelasting (Vpb)		
R2TKV0009 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	266	0
R2BLP101 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	**266**	**0**
Totaal R2PRG019 - Vennootschapsbelasting	***266***	***0***
R2PRG020 - Sociale basis		
R2BLP001 - Kunst en cultuur		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	0	274
R2TKV0530 - Cultuurpresentatie, prod. en partic.	7.607	100
R2TKV0540 - Musea	287	0
R2TKV0560 - Media	2.525	0
R2BLP001 - Kunst en cultuur	**10.419**	**374**
R2BLP002 - Historisch Centrum Leeuwarden		
R2TKV0540 - Musea	1.294	122
R2BLP002 - Historisch Centrum Leeuwarden	**1.294**	**122**
R2BLP114 - Onderwijs		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	0	420
R2TKV0410 - Openbaar basisonderwijs	972	224
R2TKV0420 - Onderwijshuisvesting	8.848	1.180
R2TKV0430 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	10.345	6.182
R2TKV0610 - Samenkracht en burgerparticipatie	750	1
R2BLP114 - Onderwijs	**20.916**	**8.007**
R2BLP115 - Sociale integratie achterst. groepen		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	251	72
R2TKV0610 - Samenkracht en burgerparticipatie	1.329	388
R2TKV0681 - Geëscaleerde zorg 18+	24.937	796
R2TKV0710 - Volksgezondheid	83	0
R2BLP115 - Sociale integratie achterst. groepen	**26.600**	**1.256**
R2BLP116 - Burgerkracht		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	5	450
R2TKV0610 - Samenkracht en burgerparticipatie	1.582	1
R2TKV0620 - Wijkteams	1.686	7
R2BLP116 - Burgerkracht	**3.273**	**458**
R2BLP117 - Sport, bewegen en gezondheidsbeleid		
R2TKV0510 - Sportbeleid en activering	392	60
R2TKV0520 - Sportaccommodaties	216	0
R2TKV0710 - Volksgezondheid	1.549	0
R2BLP117 - Sport, bewegen en gezondheidsbeleid	**2.158**	**60**
Totaal R2PRG020 - Sociale basis	***64.660***	***10.276***
R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning		
R2BLP084 - Zorg voor de Jeugd		
R2TKV0010 - Mutaties reserves	23	0
R2TKV0610 - Samenkracht en burgerparticipatie	100	0

Beleidsproducten	Lasten	Rekening 2020 Baten
R2TKV0620 - Wijkteams	1.992	0
R2TKV0672 - Maatwerkdienstverlening 18-	32.962	-39
R2TKV0682 - Geëscaleerde zorg 18-	7.216	0
R2TKV0710 - Volksgezondheid	3.523	0
R2BLP084 - Zorg voor de Jeugd	**45.816**	**-39**
R2BLP118 - Maatschappelijke ondersteuning		
R2TKV0610 - Samenkracht en burgerparticipatie	1.820	0
R2TKV0620 - Wijkteams	12.743	24
R2TKV0660 - Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	2.599	8
R2TKV0671 - Maatwerkdienstverlening 18+	27.784	4.330
R2TKV0681 - Geëscaleerde zorg 18+	70.443	443
R2BLP118 - Maatschappelijke ondersteuning	**115.389**	**4.804**
Totaal R2PRG021 - Jeugdzorg en maatsch. ondersteuning	***161.205***	***4.765***
Totaal	**624.368**	**639.860**

